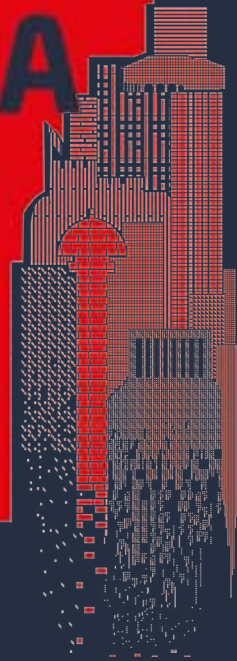

ANKARA
KALKINMA AJANSI

ANKARA BÖLGE PLANI 2014 – 2023

**ANKARA
BÖLGE
PLANI**
2014 - 2023

YÖNETİCİ ÖZETİ

10

PLANLAMA YAKLAŞIMI VE YÖNTEM

16

ANKARA'YI KONUMLANDIRMAK

20

KÜRESEL ÖLÇEKTE ANKARA 28

ART BÖLGESİYLE ANKARA 34

TR41 Bölgesi: Bursa, Eskişehir, Bilecik 35

TR42 Bölgesi: Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova 35

TR82 Bölgesi: Çankırı, Kastamonu, Sinop 36

TR71 Bölgesi: Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir 36

TR52 Bölgesi: Konya, Karaman 36

TR72 Bölgesi: Kayseri, Sivas, Yozgat 36

Ortak Çalışma Alanları 37

ALT BÖLGELERİYLE ANKARA 38

I. Alt Bölge 39

II. Alt Bölge 39

III. Alt Bölge 40

IV. Alt Bölge 42

V. Alt Bölge 42

Ankara Merkez Bölgesi 42

VİZYON

44

MEKÂNSAL GELİŞİM ŞEMASI

48

ANKARA’DA YAŞAMAK

52

KIRILGANLIKLAR 56

Kentsel Yayılma ve Saçaklanma 58

Kent İçi Ulaşım 59

Barınma ve Konut 64

Gelir Dağılımı ve Yoksulluk 65

Yaşlanma 70

Alt Bölgelerdeki Nüfus Kaybı 73

POTANSİYELLER 76

Siyasi Merkez 76

Erişilebilirlik 77

Mekân, Kentsel Dönüşüm ve Konut 79

Afetler 82

Kültürel, Sanatsal ve Tarihsel Varlık 84

Nitelikli ve Dinamik Göç 85

ANKARA’DA ÇALIŞMAK

88

KIRILGANLIKLAR 92

Teknoloji/Katma Değer Düzeyi 94

Rekabetçilik 94

Sürdürülebilir Büyüme 98

POTANSİYELLER 104

Teknoloji/Katma Değer Düzeyi 104

Rekabetçilik 110

Sürdürülebilir Büyüme 115

ANKARA’DA ÇEVRE

128

KIRILGANLIKLAR 128

İklim Değişikliği 128

Sanayi 128

Enerji-Ulaşım 131

Yeşil Alan ve Yapılı Çevre 134

POTANSİYELLER 136

Sanayi 136

Kentsel Alan 137

Enerji-Ulaşım 138

Tarım 141

Turizm 143

TEDBİRLERİN ALT BÖLGELERE MEKÂNSAL DAĞILIMI

144

I. Alt Bölge 147

II. Alt Bölge 149

III. Alt Bölge 151

IV. Alt Bölge 153

V. Alt Bölge 155

ANKARA BÖLGE PLANI 2014-2023’ÜN ULUSAL VE YEREL PLAN VE STRATEJİ BELGELERİYLE İLİŞKİSİ

158

EKLER

164

EK-1: Tamamlayıcı Dökümanlar 164

EK-2: Performans Göstergeleri 167

EK-3: Bölge Planı Paydaş Analizi 170

EK-4: Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme 174

EK-5 Ankara Bölge Planı 2014-2023 Hazırlık Toplantılarına Katılan Paydaşlar 175

TABLolar

Tablo 1	Dünyada Mevcut Üniversite Sıralama Sistemlerinin En Az Birinde İlk 500’de Yer Alan Üniversiteler	22
Tablo 2	İBBS Düzey 2 Bölgelerinin Gayrisafi Katma Değerleri (GSKD) ve Toplam GSKD’deki payları, 2010	23
Tablo 3	Bazı Ülkelerde Sektörlerin GSKD’deki Payları (Cari Fiyatlarla, 2010)	25
Tablo 4	Sektörlerde İstihdam Edilen Kişi Başına Üretilen GSKD (Dolar, Cari Fiyatlarla, 2010)	26
Tablo 5	Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı İstihdam, 2012 (15 yaş +, bin kişi)	26
Tablo 6	Ankara’da Alt Bölgeler Tablosu ..	39
Tablo 7	Yıllara Göre Konut ve Nüfusla İlgili Bazı Değişkenler	63
Tablo 8	Ankara Kentsel Yoksulluk Oranları	65
Tablo 9	İBBS–Düzey2 bölgelerin eğitim durumuna göre aldığı göç (15+ yaş, 2008–2009 dönemi)	85
Tablo 10	Ankara Bölgesinin En Fazla Göç Aldığı Bölgeler, 2010–2011 Dönemi	86
Tablo 11	Türkiye ve Ankara İmalat Sanayi İhracatının Teknoloji Düzeyine Göre Gelişimi	93
Tablo 12	Ankara’nın Önde Gelen Bazı Sektörlerinde İşyeri Başına Düşen Sigortalı Çalışan Sayısı	95
Tablo 13	Faktör Kullanım Yoğunluklarına Göre Ankara İmalat Sanayi Rekabet Gücü (2002–2011 Ortalama Değerlerine Göre)	96
Tablo 14	Düzey 2 Bölgelerinin Kullanılan Tarım Alanları ve Tarımdan Elde Ettikleri Gayri Safi Katma Değer, 2010	97
Tablo 15	Ankara’da Faktör Kullanım Yoğunluklarına Göre İmalat Sanayinde İhracatın İthalatı Karşılama Oranları (%)	99
Tablo 16	Faktör Kullanım Yoğunluklarına Göre Ankara İmalat Sanayinde Net İhracat ve Net İthalat Değerleri (Milyon \$) (2002–2011 Toplamı)	100
Tablo 17	İlçelerde Nüfus Değişim Oranları, 2007–2012 Dönemi	101
Tablo 18	Patent Başvuru ve Tescillerinin dağılımı	106
Tablo 19	Faydalı Model Başvuru ve Tescillerinin dağılımı	106
Tablo 20	Ankara’nın Yenilikçilik Performansı (2000–2012).....	106
Tablo 21	Bazı Göstergeler Açısından Ankara ve Türkiye İmalat Sanayiinin Teknolojik Yapısı	110
Tablo 22	Türkiye ve Ankara İli İmalat Sanayi İhracat ve İthalatının Teknoloji Düzeyi	110
Tablo 23	Ankara İmalat Sanayi Göstergeleri İçinde Emek Yoğun Sektörlerin Payları	115
Tablo 24	Ankara’nın Elektrik Kurulu Güç, Toplam Üretim ve Toplam Tüketiminin Gelişimi	118
Tablo 25	2011 Yılı İşletme Belgeli ve Belediye Belgeli Tesislere Geliş Sayısı, Geceleme ve Ortalama Kalış Süresi	121
Tablo 26	Birincil Enerji Kaynaklarına Göre Elektrik Üretiminin Dağılımı*	131
Tablo 27	Ankara’nın Kent-İçi Ulaşımındaki Türel Dağılımı.....	132
Tablo 28	Yolcu başına CO ₂ salınımı karşılaştırması, 2012	132
Tablo 29	Yıllar İtibarı ile Ankara’da Kişi Başına Düşen Aktif Yeşil Alan Miktarı (m ² /kişi, Büyükşehir Belediye Sınırları Esas Alınmıştır)	134
Tablo 30	İçme Suyu Arıtma Tesisi ile Hizmet Verilen Nüfusun Belediye Nüfusu İçindeki Oranı, 2010	137
Tablo 31	Ulaşımında kullanılan petrol ürünlerinin payları, 2012	139
Tablo 32	2011 Yılı Pestisit ve Kimyasal gübre tüketimi	141
Tablo 33	Ankara Bölge Planı 2014–2023 Tamamlayıcı Dökümanlar	165
Tablo 34	“Ankara’da Yaşamak” Ekseni Performans Göstergeleri	167
Tablo 35	“Ankara’da Çalışmak” Ekseni Performans Göstergeleri	168
Tablo 36	“Ankara’da Çevre” Ekseni Performans Göstergeleri	169
Tablo 37	İlçe Çalıştayları Tarihleri ve Katılımcı Sayıları	170

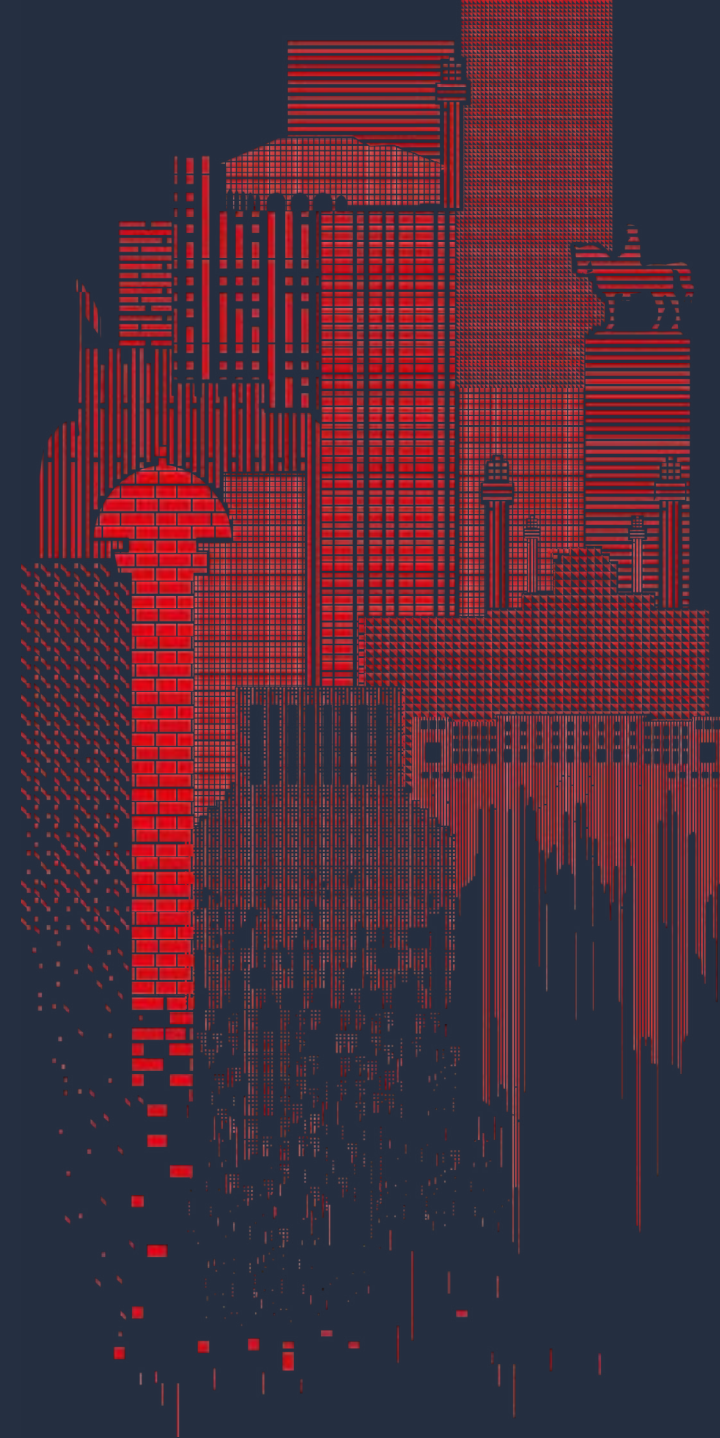
Tablo 38	Odak Grup Tarihleri ve Katılımcı Sayıları.....	172
Tablo 39	Ajans tarafından gerçekleştirilen/katılım sağlanan toplantılar	173

ŞEKİLLER

Şekil 1	Bölge Planı Konu Başlıklarının Eksenlerle İlişkisi	14
Şekil 2	Bölge Planı Süreci ve Bileşenleri	18
Şekil 3	Bölge Planı Hazırlık Süreci	19
Şekil 4	Ankara Nüfus Artış Hızı ve Nüfusun Türkiye Oranının Tarihsel Değişimi	20
Şekil 5	Ankara GSKD’sinin Sektörlere Göre Dağılımı, 2010	24
Şekil 6	Ankara Dış Ticaretinin Yıllar İtibarıyla Gelişimi, 1000 Dolar.....	27
Şekil 7	Bölge Planı Vizyon Öncelik İlişkisi.....	46
Şekil 8	Ankara Kent-İçi Trafik Türel Dağılım	60
Şekil 9	Bazı Yabancı Metropollerde Kent İçi Tırafiğın Türel Dağılımı	60
Şekil 10	Yeni Konutların Karşılayacağı Nüfus Artışı ile Gerçekleşen Nüfus Artışının Kıyası	64
Şekil 11	Farklı Yoksulluk Türlerine Göre Kendisini Az veya Çok Yoksul Hissedenlerin Oranı.....	67
Şekil 12	Ankara Nüfus Piramidi, 2011	70
Şekil 13	Ankara Nüfus Piramidi, 2023 Tahmini.....	70
Şekil 14	2007–2012 Döneminde İlçelerin Nüfus Değişim Oranları.....	73
Şekil 15	İlçelere Göre Yeni Daire Sayıları (2002–2011)	79
Şekil 16	Ankara’da Afet Sebebiyle Nakledilen Konutların Afet Türlerine Göre Dağılımı (1950–2011)	82
Şekil 17	İleri / Orta İleri Teknolojinin Bazı Ülke İhracatlarındaki Payları	93
Şekil 18	SANTEZ Projeleri.....	105
Şekil 19	Alt Sektörlere Göre Yaratıcı Endüstrilerde İşyeri ve İstihdamın İllere Dağılımı (%)	112
Şekil 20	Firmaların Teknoloji Düzeylerine Göre İllerin İleri Teknoloji Yatırımlarından Aldıkları Paylar.....	115
Şekil 21	Ankara İl İhracatında Ülke Yoğunlaşma Oranları	116
Şekil 22	Ankara İl İhracatında Sektörel Yoğunlaşma Oranları	117
Şekil 23	Ankara İli Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Varlığı	141
Şekil 24	Onuncu Kalkınma Planı – Ankara Bölge Planı 2014–2023 Eksen İlişkileri	159
Şekil 25	Yararlanılan Üst ve Alt Ölçekli Planlar.....	160
Şekil 26	İlçe Çalıştay Katımcı Kurum Statüleri	171
Şekil 27	Odak Grup Toplantıları Katılımcı Kurum Statüleri	172
Şekil 28	Katılım Sağlanan	172

HARİTALAR

Harita 1	Düzey 2 Bölgeleri Bazında Katma Değer Payları, 2010	24
Harita 2	İleri Teknolojide İstihdam Edilen Nüfusun Toplam İstihdam İçerisindeki Payı	30
Harita 3	Ankara'nın Konumu	33
Harita 4	Ankara ve Art Bölgesi	35
Harita 5	Ankara'nın Alt Bölgeleri	41
Harita 6	Ankara Kent Makroformunun Yıllar İçerisinde Değişimi	57
Harita 7	Son Dönemde Makroformun Gelişimi (Avrupa Çevre Ajansı – Corine Land Cover Database)	57
Harita 8	Mevcut ve Yapımı Devam Eden Ankara Metro Hatları	59
Harita 9	1000 Kişiye düşen Toplu Taşıma Aracı	61
Harita 10	Ankara'nın Kentsel Yoksulluk Haritaları	66
Harita 11	Ankara Yaşlı Nüfus Oranı	71
Harita 12	Ankara Nüfus Değişimleri	72
Harita 13	Ankara'nın Nüfus Dağılımı	74
Harita 14	Mevcut, Yapımı Devam Eden ve Planlanan Yüksek Hızlı Tren Hatları	77
Harita 15	Mevcut, Yapımı Devam Eden ve Planlanan Otoyollar	78
Harita 16	Konut İnşa Sayıları ve İlçe Nüfusları	80
Harita 17	TR51 Bölgesi Alınan Göçler, 2010- 11 Dönemi.....	86
Harita 18	Türkiye'deki Tarımsal Araştırma Merkezleri	107
Harita 19	Ankara Küme Haritası	111
Harita 20	Türkiye ve Almanya'nın m2 Başına Yıllık Elektrik Üretim Potansiyelleri (kWh)	119
Harita 21	Ankara Turizm Haritası	120
Harita 22	Türkiye 2012 Yılı Alansal Sıcaklık Anomalisi	129
Harita 23	İlçelere göre Doğalgaz Kullanım Yoğunlukları (2012)*	138
Harita 24	Ankara'nın Alt Bölgeleri	146

YÖNETİCİ ÖZETİ

Ankara; Kızılırmak ve Sakarya nehirlerinin kolları arasındaki coğrafyada, Orta Anadolu'nun kuzeybatısında konumlanmakta olup, 25.437 km² yüzölçümüyle Türkiye'nin en büyük üçüncü; 4.965.542 kişilik nüfusuyla da en kalabalık ikinci ilidir. Ankara İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırmasında (İBBS) Düzey 1'de TR 5 koduyla Konya ve Karaman'la birlikte, Düzey 2 ve Düzey 3'teyse TR 51 ve TR 511 kodlarıyla tek başına yer almaktadır. 25 ilçeden oluşan Ankara'da genel olarak karasal iklim hâkimdir ve yaygın bitki örtüsü bozkırdır. Geniş yüzölçümünün aksine nüfusun büyük çoğunluğu merkezde toplanmıştır. Bununla birlikte, çevre ilçelerdeki yoğun tarımsal faaliyetlere ek olarak, termal turizm ve kültür turizmi de özellikle son yıllarda önemli gelişme gösteren faaliyetler olarak öne çıkmaktadır. Ankara'nın merkezi ise üniversitelerin, teknoparkların, sanayi bölgelerinin, güçlü sektör kümelerinin, üst düzey bürokrasinin, uluslararası kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının yoğunlaştığı bir alandır. Bütün bu özellikler başkent Ankara'yı, ekonomik, sosyal, beşeri ve entelektüel sermayeye sahip bir bölge yapmaktadır. Kalkınma Bakanlığı tarafından açıklanan "İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması (SEGE) 2011" verilerine göre, Ankara gelişmişlik sıralamasında Türkiye'de ikinci sırada yer almaktadır. Birçok farklı kurumlar tarafından gerçekleştirilen rekabetçilik sıralamalarında da ilk ikide yer alan Ankara, ulusal ve uluslararası araştırmalarda birçok defa Türkiye'nin en yaşanabilir kenti seçilmiştir.

Ülkemizde 5449 sayılı Kanuna dayanılarak kurulan kalkınma ajansları, faaliyetlerini bölge planları çerçevesinde yürütmektedir. Bölge planları, 1985 yılında yürürlüğe giren 3194 sayılı İmar Kanununun

8. maddesinde "Bölge planları; sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini, yerleşmelerin gelişme potansiyelini, sektörel hedefleri, faaliyetlerin ve alt yapıların dağılımını belirlemek üzere hazırlanacak" ifadesi ile tanımlanmaktadır. Aynı madde devamında "bölge planlarını, gerekli gördüğü hallerde Kalkınma Bakanlığı yapar veya yaptırır" ifadesiyle bölge planları sorumluluğunu Kalkınma Bakanlığı'na vermektedir. Kalkınma Bakanlığı, bölge planları hazırlığı ve koordinatörlüğü için kalkınma ajanslarını görevlendirmiştir.

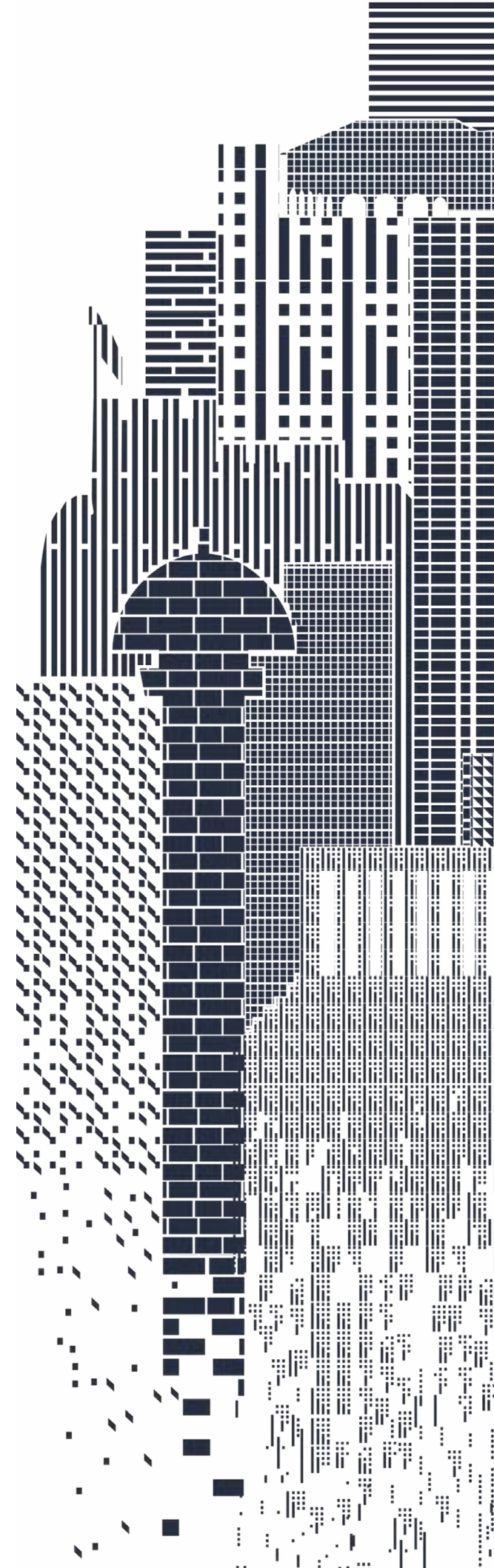
Ankara Kalkınma Ajansı, 14/07/2009 tarihli ve 2009/15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur. Ankara Kalkınma Ajansı'nın temel amacı; kamu kesimi, özel sektör, yerel yönetimler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle ulusal kalkınma planı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak ve bölgeler arası/bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmaktır.

Ankara Kalkınma Ajansı'nın koordinasyonunda hazırlanan Ankara Bölge Planı 2014-2023, Ankara'nın kalkınması için gerekli yol haritasını tespit eden bir strateji, koordinasyon ve yönlendirme belgesidir. Plan; bölgenin dinamiklerini, uzun vadeli kalkınmasında sorun oluşturabilecek kırılganlıklarını ve kalkınmanın sürdürülebilir hale getirilmesi için istifade edilebilecek potansiyellerini analiz ederek uzun vadeli bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır. Bu amaca yönelik olarak Ankara Bölge Planı'nın hazırlanmasında,

sayısal çalışmaların ve teorik araştırmaların yanı sıra; bölgedeki paydaşların katılımcılığı ve iş birliği, üst ve alt ölçekli planlarla uyumluluk gibi konuların üzerinde hassasiyetle durulmuştur. Ankara'nın başkent oluşunun ve Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100. yılına giden süreçte, ortak aklın Ankara'nın ortak geleceği için belirlediği vizyon, eksenler, öncelik ve tedbirler bu planda sistematik bir şekilde sunulmuştur.

Ankara Bölge Planı temel olarak "Ankara'da Yaşamak", "Ankara'da Çalışmak" ve "Ankara'da Çevre" olmak üzere üç eksenle oluşmaktadır. Ankara Bölge Planı 2014-2023 hazırlanırken, Ankara'nın söz konusu zenginlikleri ve güçlü yönleri dikkate alındığı kadar; hâlihazırdaki problemleri ve gerekli önlemler alınmadığı takdirde orta veya uzun vadede probleme dönüşebilecek unsurlarına da odaklanılmıştır. Bu bakış açısının bir neticesi olarak planda ele alınan her bölüm "Kırılganlıklar" ve "Potansiyeller" adlı iki başlık altında sınıflandırılmıştır.

Planın 3 ana ekseninden biri olan "Ankara'da Yaşamak" başlığı altında Ankara'da yaşam kalitesini doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen sosyal ve fiziksel unsurlarla birlikte bölgedeki önemli sosyal problemler ve potansiyeller ele alınmış ve Ankara'nın yaşanabilirlik düzeyinin, mekân ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi hedeflenmiştir. Ekonomik ve sosyal faaliyetlerin iyileşerek devam ettiği, yaşayan memnuniyetinin yüksek olduğu, sürdürülebilir bir kentsel gelişmenin sağlanması önem taşımaktadır. Bu bilinçle, Ankara'nın yoksulluk oranı düşük, planlı bir şekilde büyüyen uluslararası düzeyde bir düşünce, siyaset ve yönetim merkezi olan bir kent olma yolundaki kırılganlık ve potansiyelleri üzerinde durulmuştur.

Ankara’da Yaşamak: Kırılganlıklar

- Ankara Merkez Bölgesi’nde yerleşim alanlarının kontrolsüz (yağ lekeli biçiminde) büyümesi,
- Kent içi ulaşım yapısında etkinlik, verimlilik, erişilebilirlik ve ulaşım türlerinin dengesi hususlarındaki sorunlar,
- Konut imalatının bir yandan nüfus artışının çok üzerinde gerçekleşmesine rağmen, diğer yandan hane halklarının harcamalarında konut giderlerinin payının düşmemesi ve yerel ihtiyaca uygun vasıflarda konut üretilmemesi,
- Türkiye ortalamasının altında olmakla birlikte varlığını sürdüren yoksulluk sorunu,
- Artan yaşlı nüfus oranı,
- Alt bölgelerdeki yüksek nüfus kaybı.

Ankara’da Yaşamak: Potansiyeller

- Ankara’nın uluslararası düzeyde bir düşünce, siyaset ve yönetim merkezi olabilme kapasitesi,
- Mevcut, yapımı devam eden ve planlanan Ankara merkezli veya Ankara bağlantılı karayolu ve demiryolu projeleri,
- Devam eden ve gerçekleştirilecek olan kentsel dönüşüm projelerinin başarılı uygulanması ile mekân kalitesinin artırılabilmesi,
- Afet risklerinin görece düşük olması,
- Zengin kültür, sanat ve tarihi varlıkları,
- Alınan yüksek nitelikli ve dinamik göç.

Planın ikinci bölümü olan ve Ankara ekonomisinin ele alındığı “Ankara’da Çalışmak” eksen, 3 temel başlık üzerinden incelenmiştir. Bunlar “Teknoloji ve Katma Değer Düzeyi”, “Rekabetçilik” ve “Sürdürülebilir Büyüme”dir. Bu yaklaşım ile bir yandan Ankara’nın büyüyen, rekabet gücü ve katma değeri yüksek bir ekonomik yapıya kavuşması hedeflenirken; diğer yandan da bu süreçlerde yaşanabilen düşük nitelikli iş gücünün istihdam edilememesi, cari açık ve sürekli borçlanma gibi gelişmenin sürdürülebilirliği önünde engel teşkil eden sorunlara çözümler sunulması amaçlanmıştır.

Kızılay Meydanı

Ankara’da Çalışmak: Kırılganlıklar

- Üretim ve ihracatta yüksek teknoloji ürünlerin payının, ülke ortalamasının çok üzerinde olmakla birlikte, gelişmiş ekonomilere göre yeterli düzeyde olmaması,
- Kategorik olarak ileri teknoloji kabul edilen sektörlerin Ankara’da bulunmasına karşın, bu sektörlerde gerçekleştirilen üretimin daha çok orta ve düşük teknoloji bileşenleri kapsamı,
- Ankara ekonomisinde önemli bir yeri olan KOBİ’lerin katma değer üretme kapasitelerinin düşük olması,
- Ankara imalat sanayinde önemli paya sahip olan birçok sektörün küçük ölçekli firma ağırlıklı olmasının firmaların kurumsallaşması ve ölçek ekonomisi önünde oluşturduğu engel,
- Tarıma dayalı sanayinin özellikle tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu bölgelerde gelişmemiş olması,
- Alt bölgelerde yaşanan nüfus kaybının tarımda çalışacak iş gücü sorunu oluşturması,
- Ankara ekonomisinin sürekli dış ticaret açığı veriyor olması ve bu açığın daha çok orta ve ileri teknoloji sektörlerden kaynaklanması.

Ankara’da Çalışmak: Potansiyeller

- Ankara’nın üniversiteleri, teknoparkları, organize sanayi bölgeleri, nano ve biyo teknoloji alanlarını da kapsayan çok sayıda araştırma merkezleri,
- Bütün bunlardan beslenen zengin beşeri sermayesi, girişimcilik ve yenilikçilik ekosistemi,
- Özellikle orta ve ileri teknoloji sahalarının önemli bir girdisi olan yazılım sektörünün Ankara’da güçlü olması,
- Rekabetçiliği artırmada önemli bir unsur olan kümeleri,
- İleri teknolojiye geçiş döneminde imalat sanayinde istihdamın azalması riskine karşın, emek yoğun sektörlerin, istihdam kapasitesini koruması ve cirolarının artması,
- İleri teknoloji yatırımı çekme konusunda Ankara’nın Türkiye’de ilk sırada yer alması,
- İhracatta pazar çeşitliliğinin artması,
- Hem konvansiyonel enerji üretiminde hem de yenilenebilir enerji kullanımında ve bunların sistemlerinin geliştirilmesinde sahip olduğu kapasite,
- Sahip olduğu tarihi-kültürel-doğal değerler ve başkent olmanın getirdiği turizm avantajı.

Bölge planı kapsamında “Ankara’da Çevre” üçüncü eksen olarak ele alınmıştır. Kalkınma kavramı ekonomik büyümenin yanı sıra, bunu gerçekleştirirken çevresel faktörleri de göz önüne almayı da içinde barındıran bir süreçtir. Kentsel gelişimin planlanmasında çevre yönetimi ve çevreye duyarlı bir şehir gelişimi büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede, bu bölümde sanayi, enerji, ulaşım, yapı çevre, iklim değişikliği, tarım ve turizm bakımından kırılganlık ve potansiyeller incelenmiştir.

Hamamönü

Anıtkabir

Ankara’da Çevre: Kırılganlıklar

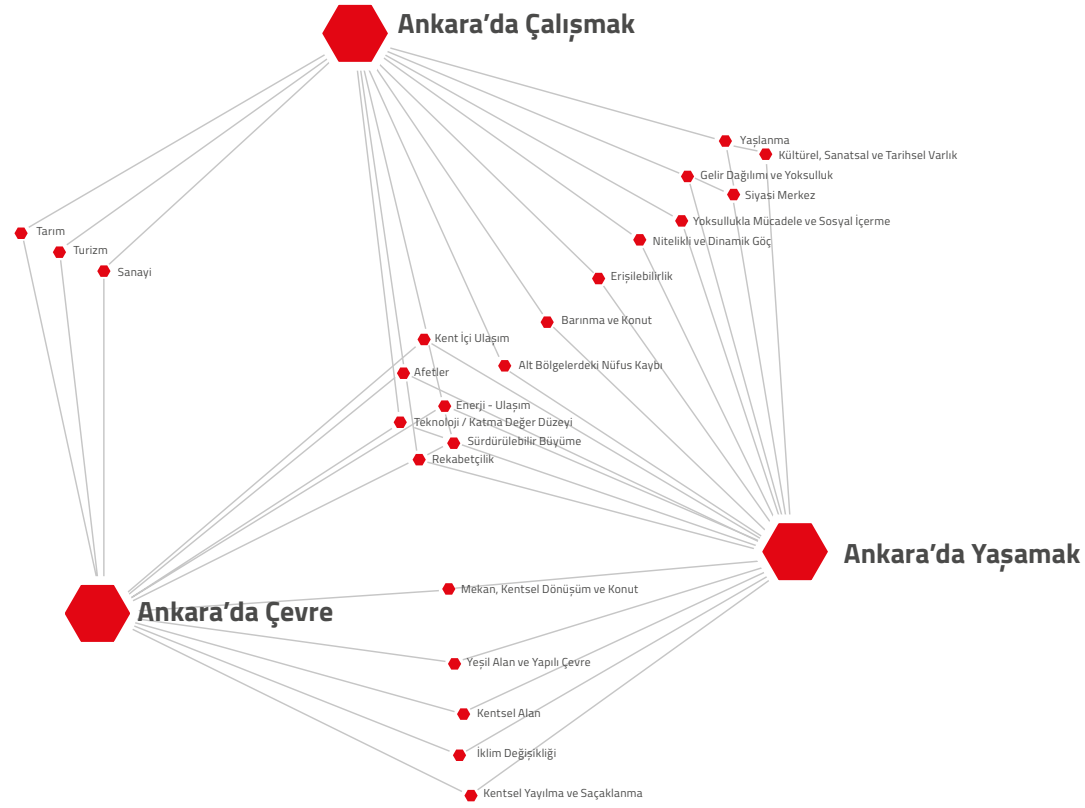
- Ankara’nın iklim değişikliğinin muhtemel etkilerinden ciddi zarar görebilecek bölgeler arasında bulunması,
- Ankara’daki sanayi kuruluşlarının önemli bir bölümünün hala OSB’ler dışında faaliyet göstermesi ve bu durumun çevresel etkilerle mücadele konusunda oluşturduğu dezavantaj,
- Ankara’da gerçekleştirilen elektrik üretiminin yüksek oranda fosil yakıt bağımlı olması; günlük ulaşımın %90’dan fazlasının karayolu ile gerçekleştirilmesi,
- Kent merkezindeki aktif yeşil alanların dünyanın önemli metropollerine kıyasla düşük olması.

Ankara’da Çevre: Potansiyeller

- Ankara’daki katı ve sıvı atık geri kazanım/ bertaraf tesisleri ve bu tesislerde atıkların enerjiye dönüştürülmesi,
- Isınmada kent nüfusunun büyük çoğunluğunun doğalgaz kullanması,
- Karayolu ulaşımında doğalgaz ve LPG gibi görece çevre dostu yakıtların daha çok tercih edilmesi,
- Tarımsal atıklara yönelik, kurulum süreci devam eden biyokütle elektrik üretim tesisleri,
- Tarımda kullanılan kimyasal gübre ve pestisit oranının düşük olması,
- Turizm faaliyetlerinin çevreyle uyumlu bir şekilde gerçekleştirilmesi olarak belirtilebilir.

Diğer taraftan, Ankara Bölge Planında incelenen konular çok boyutlu olup planın birden fazla eksenle ilişkilidir. Konular tek bir eksen altında yer alsalar da birden fazla eksenle ilişkili olarak incelenmiştir. Bu kapsamda üç temel eksenle incelenen konular arasındaki ilişkiler aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Şekil 1 – Bölge Planı Konu Başlıklarının Eksenlerle İlişkisi

Ankara Bölge Planı hazırlıkları kapsamında, gerek yukarıda belirtilen kırılganlık ve potansiyellerin tespitinde gerekse de bunlar göz önünde bulundurularak stratejilerin belirlenmesinde katılımcılık temel bir esas olarak benimsenmiştir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen kurum ziyaretlerinden; katılım sağlanan toplantı, çalıştay, konferans ve fuarlardan; ilçe çalıştaylarından; akademisyen ve uzmanlarla gerçekleştirilen toplantılardan; odak grup toplantıları ve ortak akıl toplantısından elde edilen sonuçlar plana yansıtılmıştır. Paydaşlardan elde edilen görüşler doğrultusunda Ankara'nın önceki plan döneminde belirlenen "Yaşam kalitesi yüksek, dünya ile rekabet eden, düşünce ve yeniliğin başkenti Ankara" vizyonunun 2014-2023 dönemi için de kabul

edilmesine karar verilmiştir. Bu vizyon oluşturulurken; ekonomi ve siyaset alanlarında başta kendi bölgesi olmak üzere dünya çapında roller üstlenen, yabancı yatırımlar için çekim merkezi niteliğinde küresel bir başkent haline gelen ve art bölgesiyle ekonomik ve sosyal bütünleşmesini sağlayarak bölgesine yüksek ekonomik ve sosyal katma değer sağlayan bir Ankara'ya ulaşılması amaçlanmıştır. Bu vizyona ulaşmak için planda yukarıda bahsedilen üç temel eksen belirlenmiştir. Bunlar; "Ankara'da Yaşamak: Bireylerine Eşit ve Kaliteli Yaşam Sunan, Sosyal Bağları Güçlü Ankara", "Ankara'da Çalışmak: Yüksek katma değer üreten, sürdürülebilir büyüyen rekabetçi ve yenilikçi Ankara" ve "Ankara'da Çevre: Çevreye duyarlı, doğal kaynakları koruyarak kullanan yeşil Ankara"dır.

PLANLAMA YAKLAŞIMI VE YÖNTEM

Bölge planı, bölgenin çevre ve mekân kalitesini gözetken sosyo-ekonomik kalkınma eğilimlerini, gelişme potansiyellerini ve bunların sürdürülebilirliğine dair tedbirleri içeren stratejik bir dokümandır.

Bölge planıyla; kalkınma sürecine yol gösterecek, yerel kuruluşların politika önceliklerini şekillendirecek sürdürülebilir, bütüncül ve insan odaklı bir yaklaşım ortaya koymak amaçlanmıştır.

Ankara Bölge Planı

- Bölgesel kalkınmanın sürdürülebilirliğini, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılmasını ve kaynakların yerinde ve etkin kullanımını hedefleyen bir strateji, koordinasyon ve yönlendirme belgesidir.
- Ortak bir gelecek için ortak akli temsil eder. Halkın, kamu kurum ve kuruluşlarının, özel sektörün, sivil toplum örgütlerinin ve üniversitelerin, kısacası kalkınma sürecinde söz sahibi olan tüm paydaşların fikir birliğinin bir ürünüdür.
- Yerelden merkeze bir köprüdür. Ulusal düzeyde üretilen politika, plan ve stratejilerle yerel düzeyde yürütülecek faaliyetler arasındaki ilişkiyi belirler.

Bölge Planı, planlama hiyerarşisinde ulusal kalkınma planları ile çevre düzeni planları arasında yer alarak üst ve alt ölçekli planlar arasındaki uyumu ve bütünlüğü sağlar. Bu kapsamda Ankara Bölge Planı 2014-2023'ün hazırlık çalışmalarında gerek üst, gerekse de alt ölçekli planlar incelenmiş, özellikle Onuncu Kalkınma Planı (OKP) ve Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS) ile uyum ve bütünlüğü gözetilmiştir. Benimsenen planlama yaklaşımı, hızla değişen

koşullara uyum sağlayabilmek ve uzun vadeli hedeflere sınırlı kaynaklarla ulaşabilmek için stratejik; bölgeyi tüm boyutlarıyla anlamak için kapsayıcı; paydaşlarca yönlendirildiği için katılımcı; çevreye, tarihi ve kültürel değerlere duyarlı olduğu için sürdürülebilirdir. Planlama sürecinde tümevarım yöntemi uygulanmıştır. Araştırma ve analiz sürecinde bölgeye ilişkin konular detaylarıyla incelenmiş ve her basamakta elde edilen bulgular birbirleri ile ilişkilendirilerek bir üst safhadaki sentezlere ulaşılmıştır. Aynı yöntemle, strateji geliştirme sürecine en alt seviyedeki tedbirlerden başlanarak temel eksnlere ulaşılmıştır. Parçadan bütüne gidilerek, bölgenin tüm özgünlükleri plana yansıtılmış ve bölge kapsamlı olarak ele alınmıştır.

Plan kapsamında ele alınan ana bölümler, “Ankara’da Yaşamak”, “Ankara’da Çalışmak” ve “Ankara’da Çevre”, “**kırılganlıklar**” ve “**potansiyeller**” başlıkları altında incelenmiştir. Kırılganlık kavramı, bölge için mevcut durum itibarıyla sorun olan ve/veya mevcut eğilimlerin devam etmesi halinde gelecekte sorun oluşturma riski bulunan hususlara işaret ederken; potansiyel kavramı ise hâlihazırda bulunan ve/veya desteklenmesi halinde bölge için yüksek değere dönüşecek hususlara işaret etmektedir. Konuların bu ayırım üzerinden işlenmesinin sağladığı iki temel avantaj vardır: Bunlardan ilki, planın sadece bölgenin güçlü yönlerine odaklanan ve zayıflıkları görmezden gelen bir strateji belgesi olma riskinin önüne geçilmesidir. Böylelikle benimsenen yaklaşım plana daha eleştirel bir bakış açısı kazandırmıştır. Örneğin, Ankara Türkiye’nin önemli ileri teknoloji merkezlerinden olup sahip olduğu %13’lük pay ile Türkiye’nin ileri teknoloji ürün imalatında iller

bazında ikinci sırada yer almaktadır. Bununla birlikte, Ankara’nın toplam imalatında ileri teknoloji ürünlerin payı %5,4’tür. Dolayısıyla planda, Ankara’nın söz konusu olumlu yönü vurgulanırken, ileri teknoloji alanında kat edilmesi gereken uzun yol da göz ardı edilmemiş ve bu durum bir kırılganlık olarak tespit edilmiştir. Kırılganlık/potansiyel yaklaşımının sağladığı ikinci temel avantaj ise, hâlihazırda Ankara Bölgesi için bir problem veya güçlü yön teşkil etmeyen; ancak, planın geçerli olacağı on yıllık süreç içerisinde bir önlem alınmadığı takdirde soruna dönüşebilme ihtimali veya iyi değerlendirilmesi halinde Ankara’ya ciddi değer katma kapasitesi bulunan unsurların da planlama sürecinde değerlendirilmesidir. Yaşlanma, Ankara için bu duruma dikkat çekici bir örnek oluşturmaktadır. 2012 yılı itibarıyla Ankara’da yaşlı nüfus oranı %6,9 iken bu oranın 2023’te %9,2 olacağı tahmin edilmektedir. Buna bağlı olarak yaşlılara yönelik sağlık, bakım, barınma ve ulaşım gibi hizmetlere olan ihtiyacın da bu dönemde önemli ölçüde artış göstermesi beklenmektedir. Söz konusu ihtiyaçlara yönelik gerekli tedbirlerin zamanında alınmaması ile soruna dönüşebilme riski olan bu durum planda bir kırılganlık olarak belirlenmiş ve bu kırılganlığa yönelik tedbirler ortaya konulmuştur.

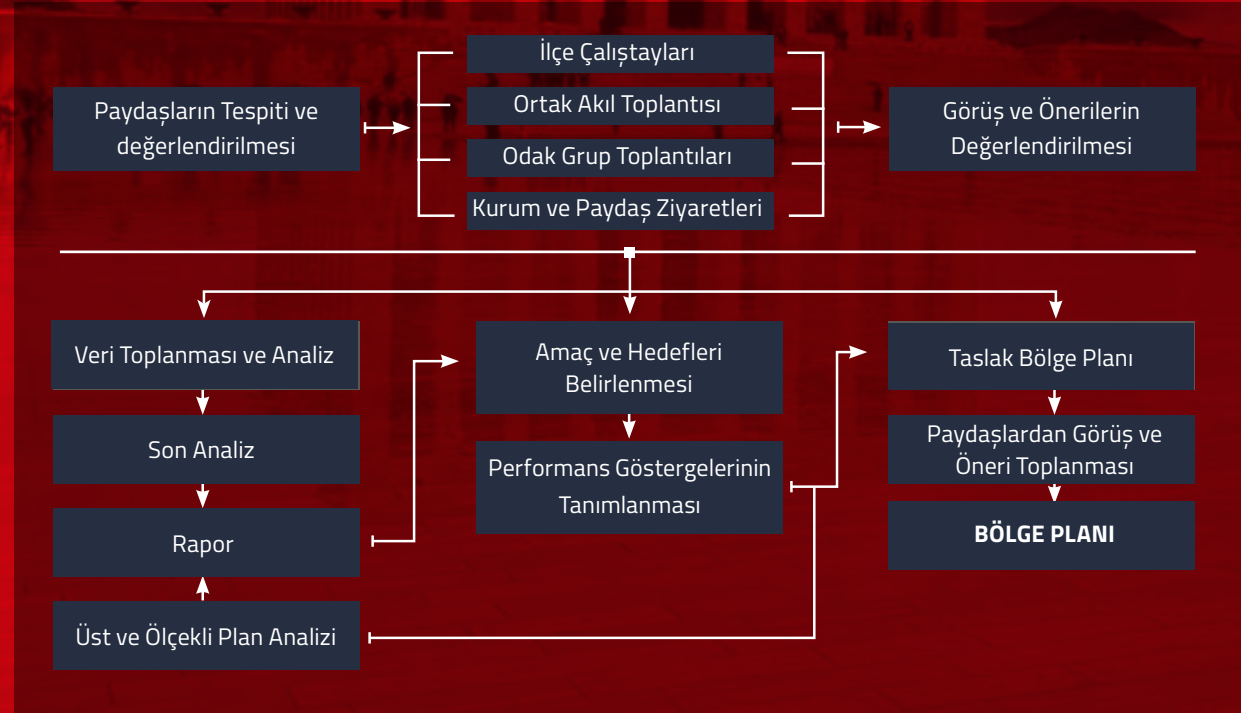
Planlama sürecinde ilişkisel bütünsellik ve nedensellik ilke edinilerek, her bölümde bölgenin kırılganlıkları ve potansiyelleri stratejilerle tutarlı bir şekilde

buluşturulmuştur. Planda yerelin dinamiklerini yansıtan ve insan odaklılığı vurgulayan bir dil kullanılmıştır. Bu dil Bölge Planı’nın içerik ve başlıklarına durum analizi aşamasından itibaren yansıtılarak tüm planlama sürecinde insan odaklı, katılımcı bir yaklaşım benimsenmiştir. Dolayısıyla bu süreçte önemli bir aşama da planlama sürecine katkıda bulunacak ve planın çıktılarından etkilenecek şahısların, grupların, kurum ve kuruluşların, planla olan ilgi ve ilişki düzeyleri de göz önüne alınarak, belirlenmesi ve sürece dâhil edilmesidir. Paydaş yönetimi olarak adlandırılan bu süreç ilgili tüm tarafların bir araya getirilmesiyle oluşturulan ortak akıl ile planın mekânsal, bölgesel ve sektörel bütünlüğüne katkıda bulunulmuş ve planın katılımcı, dinamik ve yereli yansıtan bir yapıya kavuşması sağlanmıştır. Paydaş yönetimi kapsamında yürütülen çalışmalarda, analizlerle ortaya çıkarılan bulguların nedensellik ilişkisi içinde paydaşlarca değerlendirilmesi sağlanmıştır. Böylelikle yerel dinamikleri harekete geçirmek için bölgeye ilişkin temel eksenler altında belirlenen kırılganlık ve potansiyeller, öncelik ve tedbirler katılımcılığı esas alan bir süreçle oluşturulmuştur.

Ankara Bölge Planı hazırlanma süreci ve bileşenleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

Şekil 2– Bölge Planı Süreci ve Bileşenleri

Planlama çalışması aşamasında eş zamanlı çalışmaya ve zamanı etkin kullanmaya odaklı bir süreç tasarlanmıştır. Sürecin bileşenleri birbiri ardına eklenmemiş değil, birbiriyle paralel ve eş güdümlü faaliyetler olarak yürütülmüştür.

Şekil 3 – Bölge Planı Hazırlık Süreci

BÖLGE PLANI HAZIRLIK SÜRECİ	12.2012	01.2013	02.2013	03.2013	04.2013	05.2013	06.2013	07.2013
Mevcut Durum Çalışması								
Yöntem Çalışması								
Birincil Kaynak Taraması								
İkincil Araştırmalar-Projeksiyonlar								
Final Analizi ve Rapor								
Mevcut Planların İncelenmesi								
Planların İncelenmesi								
Paydaş Yönetimi								
Yöntem Tespiti								
Paydaş Tespiti (Toplantı Türüne Göre)								
Paydaş Toplantıları ve Çalıştaylar								
Görüş ve Önerilerin Değerlendirilmesi								
Strateji Geliştirme								
Ön Değerlendirme								
Stratejiler ve Eksenler								
Bölge Planı								
Taslak Bölge Planı								
Nihai Bölge Planı								

Durum analizi ile bölgenin sorunları, potansiyelleri ve önceliklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bölgeyi anlamak adına, ihtiyaç duyulan niceliksel ve niteliksel verilere ulaşmak için kapsamlı bir veri tabanı ve yayın araştırması yapılmıştır. Veri temin etmek üzere çeşitli paydaş kuruluşlara ziyaretler düzenlenip, resmi yazılarla bilgi istenmiştir. Kurum ve kuruluşlardan gelen veri ve istatistikler durum analizi çerçevesinde tematik ve karşılaştırmalı analizlerle değerlendirilmiştir.

Planda Mevcut Durum Analizi başlığı altında müstakil bir bölüm bulunmamaktadır. Ancak planlama sürecinde ele alınan her konuda kapsamlı bir veri tabanı ve yayın araştırması yapılmıştır. Mevcut veri kaynaklarından ulaşılamayan verileri temin etmek üzere de çeşitli paydaş kuruluşlara ziyaretler düzenlenmiş, resmi yazılarla bilgi talebinde bulunulmuştur. Yapılan paydaş toplantıları, araştırmalar ve elde edilen bilgi ve veriler ışığında gerçekleştirilen analizler sayesinde planın bütünü, duruma ilişkin nitelikli bilgi ile öncelik ve tedbirlerin gerekçelerini içinde barındıracak şekilde tasarlanmıştır. Bu yöntemle ilişkisel bütünselliğin

korunması, planın akıcılığının artırılması ve okuma kolaylığı sağlanması hedeflenmiştir.

Planda stratejiler, en üstte **“Yaşam kalitesi yüksek, dünya ile rekabet eden, düşünce ve yeniliğin başkenti Ankara”** vizyonu ile başlayarak, “Eksen”, “Öncelik” ve “Tedbir” hiyerarşisinde kademelendirilmiştir. Önceliklerden belirlenen tedbirlere kadar her basamakta somuttan soyuta ve özelden genele giden bir yöntem kullanılmış, tedbirlerin bölgeye özgü ve ölçülebilir olmasına dikkat edilerek; bölgedeki kurum ve kuruluşlarının, STK’ların ve üniversitelerin faaliyetlerinde yol gösterici olmak hedeflenmiştir.

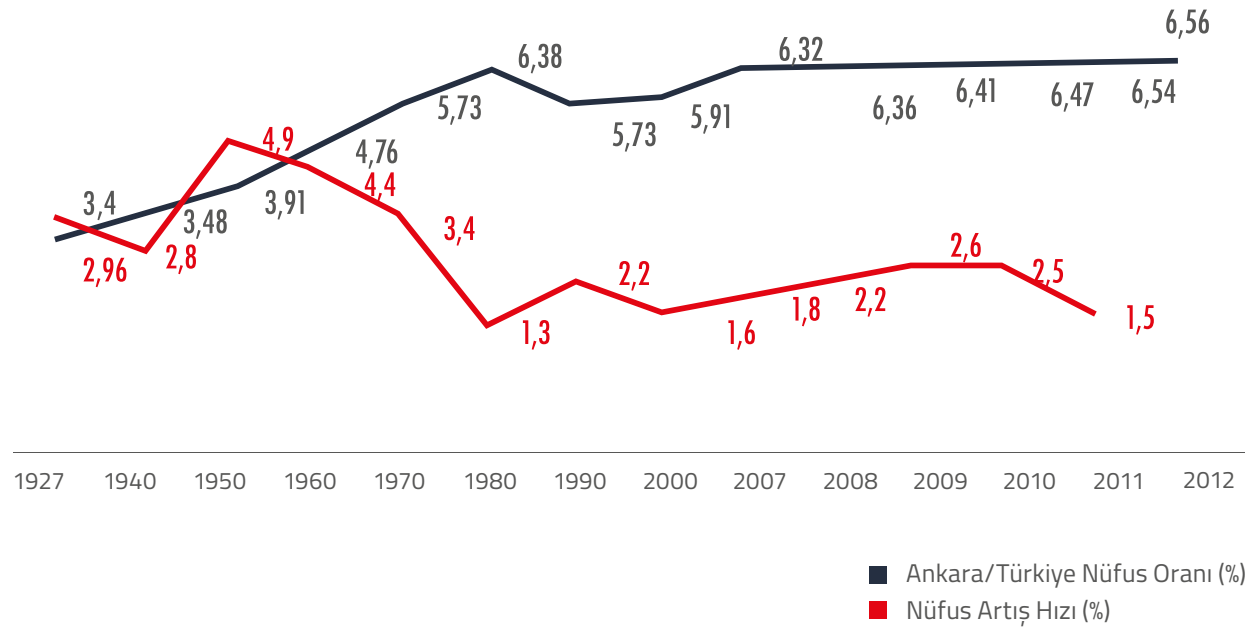
Gerçekleştirilen araştırma ve analizler, paydaş yönetimi çıktıları, üst ve alt ölçekli planlarla uyumluluk çalışmaları neticesinde oluşturulan taslak plan, geniş katılımlı bir ortak akıl toplantısıyla ve Ajans internet sitesi üzerinden paydaşlara sunulmuştur. Alınan geri bildirimler göz önünde bulundurularak haziran 2013 itibarıyla Ankara Bölge Planı 2014-2023’e son şekli verilmiştir.

ANKARA'YI KONUMLANDIRMAK

Ankara; nüfus, eğitim, sağlık gibi birçok sosyal gösterge açısından Türkiye'nin en önemli merkezlerinden biridir. 2012 yılı verileri itibariyle Ankara 4.965.542 kişilik bir nüfusa sahip olup bu nüfusun da yaklaşık %97'si kent nüfusudur. Ankara'nın toplam nüfusu içerisinde, 65 yaş ve üzeri olanların payı yaklaşık %7'dir. Yani diğer bir ifade ile Ankara için halen demografik fırsat penceresi açık olup Ankara dinamik ve genç nüfusunu korumaktadır. Bu durum yaş bağımlılık verilerinde de görülmektedir.

Ankara'da toplam yaş bağımlılık oranı %40,59 olup, %48,3 olan Türkiye ortalamasının altındadır. Diğer yandan, Ankara şu an için genç bir nüfusa sahip olsa da nüfus kompozisyonundaki değişim eğilimlerine bakıldığında ise bölge planının da hedef yılı olan 2023 yılı içerisinde yaşlı nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranının artacağı görülmektedir. 2012 yılında payı %6,9 olan yaşlı nüfusun 2023 yılında %9,2'lik bir paya sahip olması beklenmektedir. (TÜİK, 2013)

Şekil 4 - Ankara Nüfus Artış Hızı ve Nüfusun Türkiye Oranının Tarihsel Değişimi

Kaynak: TÜİK, 2013

Ayrıca, grafikten de görüldüğü üzere Ankara uzun yıllardır nüfus hareketliliğini koruyan ve göç alan bir bölgedir. Ankara'nın aldığı göç hızı 2011-2012 dönemi için ‰32,27 olup net göç hızı ise ‰ 4,5'dir (TÜİK, 2013).

Ankara'nın kayda değer bir karakteristik özelliği de sahip olduğu güçlü eğitim altyapısıdır. İlköğretim ve ortaöğretim okullaşma oranları sırasıyla %98,56 ve %84,54 olup Türkiye'ye kıyasla güçlü durumdadır. Ankara'nın esas olarak görece üstünlüğe sahip olduğu alan ise akademik altyapısı ve başarı düzeyidir. Bitirilen eğitim düzeyine göre yaş gruplarının dağılımına bakıldığında lisans ve üzeri (yüksek lisans ve doktora dâhil) eğitim almış nüfusun toplam nüfus içerisindeki payında Ankara Türkiye'de en üst sırada gelen Düzey 2 bölgesidir. Ankara halen sahip olduğu 21 yükseköğretim kurumu ile uluslararası arenada da giderek önemli bir pozisyon elde etmektedir.

Tablo 1- Dünyada Mevcut Üniversite Sıralama Sistemlerinin En Az Birinde İlk 500'de Yer Alan Üniversiteler

Üniversite Adı*	URAP	ARWU	LEIDEN	SCIMAGO	TIMES	QS	WEBO
Ankara Üniversitesi	491	-	500	488	-	-	620
Boğaziçi Üniversitesi	802	-	-	1.194	276-300	551- 600	768
Ege Üniversitesi	473	-	474	625	-	-	810
Gazi Üniversitesi	522	-	486	506	-	-	875
Hacettepe Üniversitesi	429	-	490	433	-	551- 600	714
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	810	-	-	1223	226-250	401- 450	730
İstanbul Teknik Üniversitesi	617	-	-	705	276-300	501- 550	664
İstanbul Üniversitesi	421	401-500	496	416	-	551- 600	628
Koç Üniversitesi	1.233	-	-	2.016	226-250	501- 550	1.237
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	489	-	418	564	201-225	451-500	396
*Üniversiteler alfabetik sırada gösterilmiştir.							

Kaynak: URAP, 2013

Görüldüğü üzere ilk 10'da yer alan üniversitelerin 5'i Ankara'da yer almaktadır. Bu da bölge planında da sıkça vurgulanan ve Ankara için uzun dönemli bir avantaj sağlayacak olan beşeri sermaye düzeyinin önemli bir göstergesidir. Ankara bu alanda sahip olduğu kapasiteyi kullanarak gerek sosyal gerekse de ekonomik dinamikleri iyileştirmek adına önemli projeleri hayata geçirebilir.

Sağlık alanında da Ankara'nın sunduğu fırsatlar oldukça tatmin edici düzeyde olup birçok gösterge bakımından Ankara Türkiye'nin en iyi illeri arasındadır. 584 adet 1. basamak sağlık kuruluşu, 109 adet 2. basamak sağlık kuruluşu ile yaygın bir altyapıya sahip olan Ankara, açılması planlanan sağlık kampüsleri ile birlikte bu altyapısını daha da iyi bir konuma getirecektir. Özellikle çevre illerden gelecek olan talebin ve nüfus artışının izleyeceği eğilim doğrultusunda Ankara'daki sağlık

hizmetlerinin erişilebilir kılınması önem kazanacaktır. Diğer taraftan yukarıda da belirtildiği üzere Ankara'daki üniversite ve araştırma geliştirme altyapısı sağlık hizmetlerinin nitelik ve niceliğinin artırılması için yeterlidir.

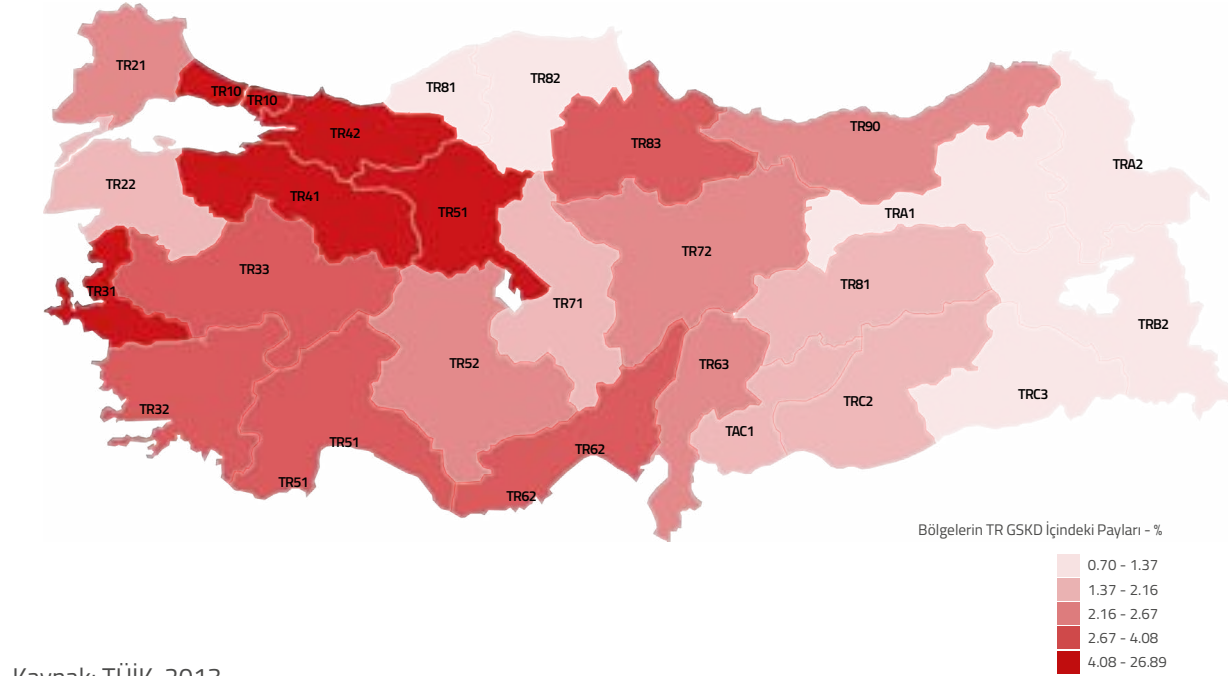
Ankara, yaygın memur şehri algısının aksine, güçlü bir sanayi ile desteklenen, gelişmiş hizmetler sektörüyle çeşitlendirilmiş bir ekonomik yapıya sahiptir. Avrupa'daki sanayi devriminin etkilerinin Osmanlı coğrafyasında hissedilmesiyle, ekonomisinin temel unsurlarından olan tekstil alanında rekabet gücünü kaybetmesi Ankara'yı ekonomik anlamda bir çöküşe sürüklemiştir. Cumhuriyet döneminde Ankara, hem devletin merkezi oluşuyla hem de ev sahipliği yaptığı önemli sanayi yatırımlarıyla yeniden yükselişe geçmiştir. Günümüzdeyse Ankara, İstanbul'un ardından Türkiye'nin en büyük ikinci ekonomisi olma konumunu güçlendirerek korumaktadır.

Tablo 2 – İBBS Düzey 2 Bölgelerinin Gayrisafi Katma Değerleri (GSKD) ve Toplam GSKD'deki payları, 2010

Kod	Bölge	GSKD (Cari Fiyatlarla, 1000 TL)	Toplam GSKD'deki Payı
TR10	İstanbul	263.657.981	26,9%
TR51	Ankara	84.838.769	8,7%
TR31	İzmir	63.297.473	6,5%
TR41	Bursa, Eskişehir, Bilecik	61.493.987	6,3%
TR42	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova	58.647.982	6,0%
TR61	Antalya, Isparta, Burdur	40.004.998	4,1%
TR62	Adana, Mersin	39.909.003	4,1%
TR33	Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak	35.777.518	3,6%
TR32	Aydın, Denizli, Muğla	34.868.655	3,6%
TR83	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya	26.517.979	2,7%
	Düzey 2 Bölgeleri Toplamı	980.547.016	100,0%

Kaynak: TÜİK, 2013

Harita 1 – Düzey 2 Bölgeleri Bazında Katma Değer Payları, 2010

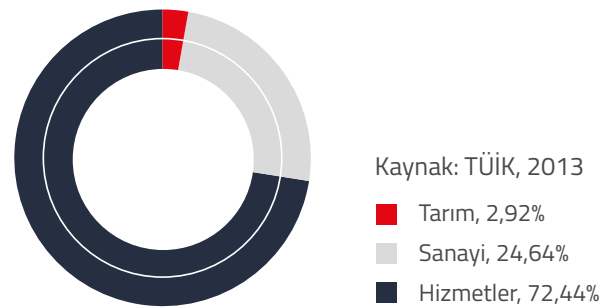
Kaynak: TÜİK, 2013

Gayri Safi Katma Değer (GSKD) verilerine göre, sanayi Ankara'nın GSKD'sinin %24,64'ünü oluştururken, hizmetlerin payı %72,44 olmuştur. Aynı dönemde Türkiye geneli için bu değerler %26,42 ve %64,13 olarak

gerçekleşmiştir. Görüldüğü üzere sanayinin ekonomideki payı itibarıyla Türkiye ortalamasına çok yakın olan Ankara, hizmetlerin baskın rolü ve tarım sektörünün düşük payları ile Türkiye'den farklılaşmıştır.

Şekil 5– Ankara GSKD'sinin Sektörlere Göre Dağılımı, 2010

Tablo 3'de görüldüğü üzere Ankara ekonomisinin sektörel profili gelişmiş ekonomilerin sahip olduğu sektörel yapı ile daha çok benzeşmektedir. Bununla birlikte ekonomi genelindeki toplam üretimde sektörlerin göreceli paylarının yanında, sektörlerde istihdam edilen kişi başına üretilen katma değer dikkate alınması daha anlamlı ekonomik gelişmişlik analizleri yapılabilmesi için zorunludur.

Tablo 3 - Bazı Ülkelerde Sektörlerin GSKD'deki Payları (Cari Fiyatlarla, 2010)

Ülke-Bölge	Kişi Başı GSYİH (Sabit 2005 USD)	Tarım	Sanayi	Hizmetler
AB 27	28.518	%1,60	%25,60	%72,80
Almanya	36.127	%0,90	%27,90	%71,20
Avusturya	38.803	%1,50	%29,00	%69,40
Hollanda	41.110	%2,00	%23,90	%74,20
İspanya	25.596	%2,70	%26,10	%71,20
İsveç	42.826	%1,80	%26,30	%71,80
İtalya	29.163	%1,90	%25,30	%72,80
Macaristan	10.926	%3,50	%31,00	%65,40
Polonya	10.036	%3,50	%31,60	%64,80
Romanya	5.233	%6,70	%39,60	%53,80
Türkiye	7.834	%9,50	%26,40	%64,10

Kaynak: Dünya Bankası, 2013

Yukarıda belirtilen ekonomilerde sektörde istihdam edilen kişi başına üretilen yıllık gayri safi katma değerler (GSKD) Tablo 4'te verilmiştir.

Ankara ile Türkiye kıyaslandığında, Ankara'da tüm sektörlerde istihdam edilen kişi başına gerçekleştirilen üretim değerinin Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Sektörlerde İstihdam Edilen Kişi Başına Üretilen GSKD (Dolar, Cari Fiyatlarla, 2010)

Ülke-Bölge	Tarım	Sanayi	Hizmetler	Toplam
AB 27	21.024	70.255	67.156	65.389
Almanya	39.132	82.467	69.929	72.509
Avusturya	25.661	103.468	81.161	83.630
Hollanda	59.929	117.889	73.258	80.157
İspanya	43.386	80.433	63.907	66.617
İsveç	76.077	110.047	84.564	89.860
İtalya	35.597	68.977	78.456	74.187
Macaristan	13.665	28.243	27.354	26.674
Polonya	7.168	27.478	29.514	26.033
Romanya	3.413	22.319	22.014	16.218
Türkiye	10.865	29.097	38.111	28.895
Ankara	30.508	40.935	39.046	39.172

Kaynak: TÜİK, EuroStat ve Dünya Bankası (2013) verilerinden hesaplanmıştır.

Yine Ankara’da gerek tarım gerek sanayi gerekse de hizmetler sektörlerinde istihdam edilen kişi başına üretilen katma değer, Avrupa’da gelişmekte olan Romanya, Polonya, Macaristan gibi ülkelerin ilgili

göstergelerinden epeyce yüksektir. Ancak İtalya, Hollanda, Almanya, İsveç gibi gelişmiş Avrupa ülkeleriyle karşılaştırıldığında Ankara’nın söz konusu göstergelerde çok gerilerde kaldığı da görülmektedir.

Tablo 5 - Tam Zamanlı ve Yarı Zamanlı İstihdam, 2012 (15 yaş +, bin kişi)

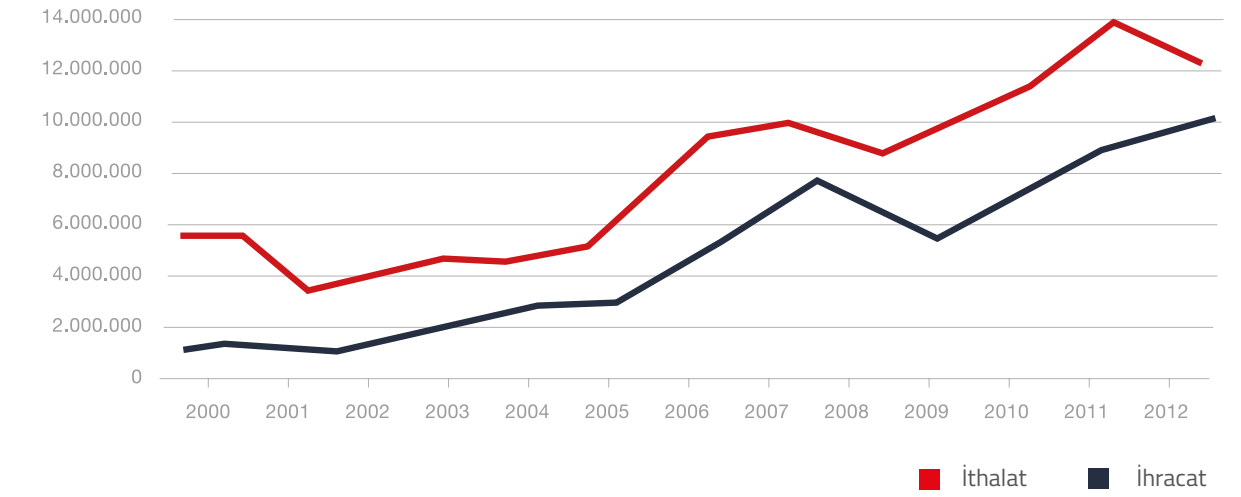
	Ankara	İstanbul	Türkiye	Ankara ili oranı (%)
Toplam	1.602	4.493	24.821	6,45
Erkek	1.165	3.281	17.512	6,65
Kadın	437	1.212	7.309	5,98

Kaynak: TÜİK, 2013

Ankara istihdamının sektörlere göre dağılımına bakıldığında ise toplam istihdamın %72’sinin hizmetler sektöründe çalıştığı görülmektedir. Hizmetler sektörünü sırasıyla %23 ve %5’lik paylarla sanayi ve tarım izlemektedir. Toplam istihdam büyüklüğü açısından Ankara Türkiye’nin %6,45’ini oluşturmaktadır. Bu oranlar Ankara’daki ekonomik

büyüklüğün ve istihdam olanaklarının çeşitliliği hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Ancak işsizlik oranları incelendiğinde ise özellikle genç işsizliğinin önemli bir sorun olduğu görülmektedir. 2012 yılı içerisinde Ankara’da 20-24 yaş arası nüfusta işsizlik oranı %24,4 iken aynı oranın Türkiye ortalaması %19’dur.

Şekil 6 – Ankara Dış Ticaretinin Yıllar İtibariyle Gelişimi, 1000 Dolar

Kaynak: TÜİK, 2013

Ankara’da istihdam edilen nüfusta; TPAO, Eti Maden, TEİAŞ gibi KİT’lerin de dâhil olduğu kamu personelinin payı %20 civarındadır. Bu durum yukarıdaki bilgiler ışığında değerlendirildiğinde, Ankara ekonomisinin sadece Ankara’nın başkent olmasına dayanmadığını, ancak bu pozisyonunun fırsatlarını kullanarak bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde önemli bir merkez haline geldiği tespitinin yapılmasını sağlamaktadır. Nitekim Ankara resmi kurumlar mevduatlarında Türkiye’de ilk sırada yer alırken, tasarruf mevduatı, ticari kuruluşlar mevduatı, diğer mevduatlar gibi göstergelerde ikinci sırada bulunmaktadır. Yine bu türlerde kişi başına düşen mevduat değerleri incelendiğinde Ankara’nın resmi kurumlar mevduatı ve diğer mevduat türlerinde birinci, diğer türlerde ise ikinci sırada olduğu görülmektedir. Bu durum Ankara’nın, düşük tasarruf oranları dolayısıyla büyümenin finansmanında ciddi sorun yaşayan Türkiye genelinden farklılaştığı kayda değer bir noktadır.

KÜRESEL ÖLÇEKTE ANKARA

Ankara, başkent olma işlevinin yüklediği politik ve stratejik avantajlarla birlikte gelişmiş sanayisi ve insan kaynağı ile birçok araştırmada Türkiye'nin en yaşanabilir kenti seçilmiştir. Ancak dünya ile rekabet etme vizyonuna sahip bir kent olarak yaşanabilirlik göstergeleri bakımından uluslararası konumu oldukça önemli bir rol oynamaktadır.

Bu kapsamda yapılmış önemli uluslararası araştırmalardan olan GaWC 2012'ye göre Ankara küresel kentler sınıflandırmasında gama sınıfındaki kentler kategorisindedir. Bu pozisyonu Ankara'nın sahip olduğu dinamiği ve potansiyelini göstermekle birlikte hala geliştirmesi gereken önemli alanlar olduğuna da işaret etmektedir.

Küresel kentlerle ilgili yapılmış çalışmaların en kapsamlılarından bir tanesi Globalization and World Cities (GaWC, 2011) araştırma merkezinin yaptığı "Alfa-Beta-Gama Dünya Kentleri" sınıflandırmasıdır. Kentlerin doğrudan ve dolaylı etkileşimleri ve ilişkileri açısından değerlendirildiği bu çalışmada şehirler "alfa, beta, gama, yüksek derecede kendine yeten, kendine yeten" kentler şeklinde beş kategori altında sınıflandırılmıştır. Ankara, 2010 yılında yapılan çalışmada yüksek derecede kendine yeten kategorisinde yer alırken 2012'de Gama kategorisine yükselmiştir. Bu durum Ankara'nın son dönemde yaşadığı hızlı gelişimin bir göstergesi olarak kayda değerdir.

İlk olarak, Ankara nüfus büyüklüğü açısından birçok önemli Avrupa'nın şehriden önde ve bu özelliği bakımından da Avrupa'nın önemli merkezlerinden bir

olduğu görülmektedir. Düzey 2 bölgeleri bakımından yapılan sınıflamaya göre 2012 nüfusları açısından Ankara'nın bazı bölgelerle kıyaslaması şu şekildedir.

Düzey 2 Bölgesi	Nüfus (2012)	20-34 Yaş Arası Nüfus Oranı
Ankara	4.965.542	% 36,5
Ile de France	11.914.812	% 13,8
Berlin	3.501.872	% 22,6
Lombardiya	9.992.548	% 13,1
Endülüs	8.286.382	% 31,4

Kaynak: Eurostat, 2013

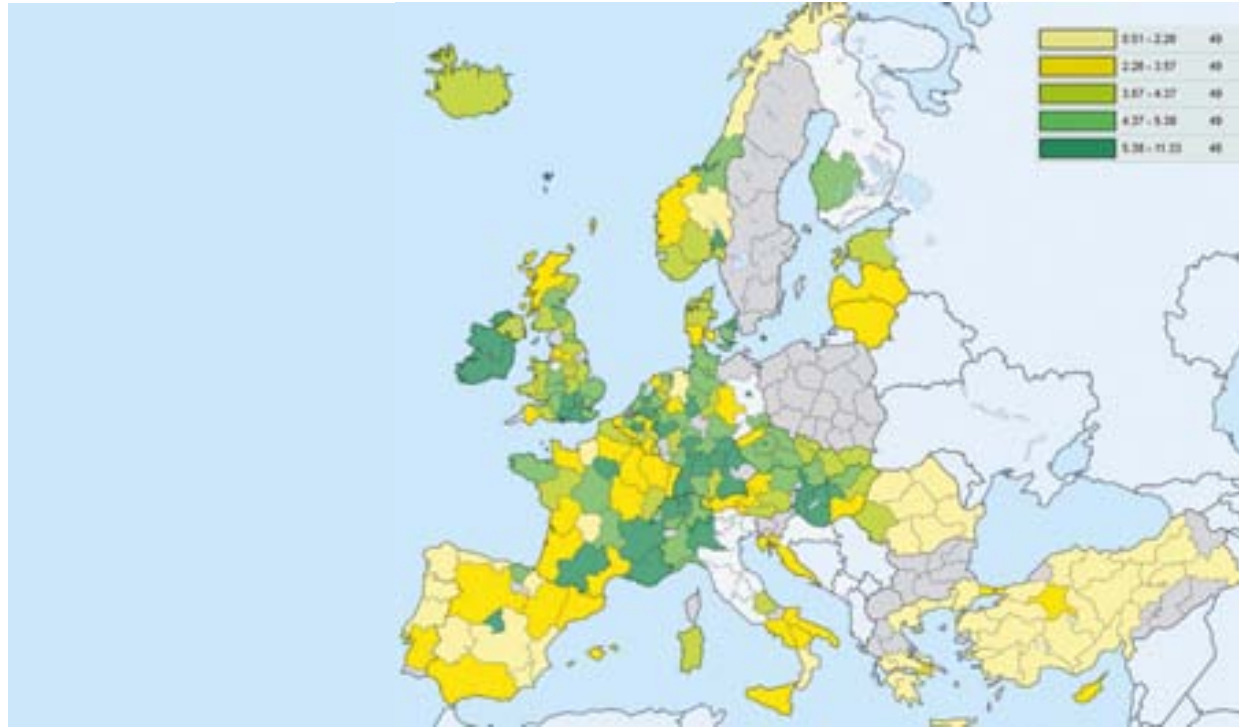
Bu grup içerisinde 20-35 yaş arası dinamik nüfus oranına bakıldığında ise Ankara'nın %36 ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Ülkemiz için de önemli bir potansiyel olan genç ve dinamik nüfus, Ankara Bölge Planı kapsamında ortaya konan stratejilerin hayata geçmesinde en önemli unsurlardan birisi olacaktır. Sonuç olarak Ankara tüm Avrupa için önemli bir büyüklükte dinamik bir nüfusa ev sahipliği yapmaktadır. Bu noktada Ankara'nın sahip olduğu önemli

üstünlüklerden birisi de nüfusun eğitim düzeyidir. 25-64 yaş arası nüfusun içerisinde yükseköğretim derecesine sahip olanların oranına bakıldığında Ankara Türkiye'de önemi bir üstünlüğe sahip olsa da Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında bu noktada en ileride olan bölgelerin gerisinde kaldığı görülmektedir. Fakat Ankara'da giderek yükselen yükseköğretim kalitesini de göz önünde bulundurunca bu oranın giderek Avrupa seviyelerine yakınsayacağı açıkça görülmektedir.

Düzey 2 Bölgesi	25-64 Yaş Arası Nüfusun İçerisinde Yükseköğretim Derecesine Sahip Olanların Oranı
Ankara	%25,5
Inner London	%63
Helsinki	%48,9
Wallonia	%51,2
Utrecht	%43,6
Il de France	%41,4
İzmir	%19
İstanbul	%18,1

Kaynak: Eurostat, 2013

Harita 2 - İleri Teknolojide İstihdam Edilen Nüfusun Toplam İstihdam İçerisindeki Payı

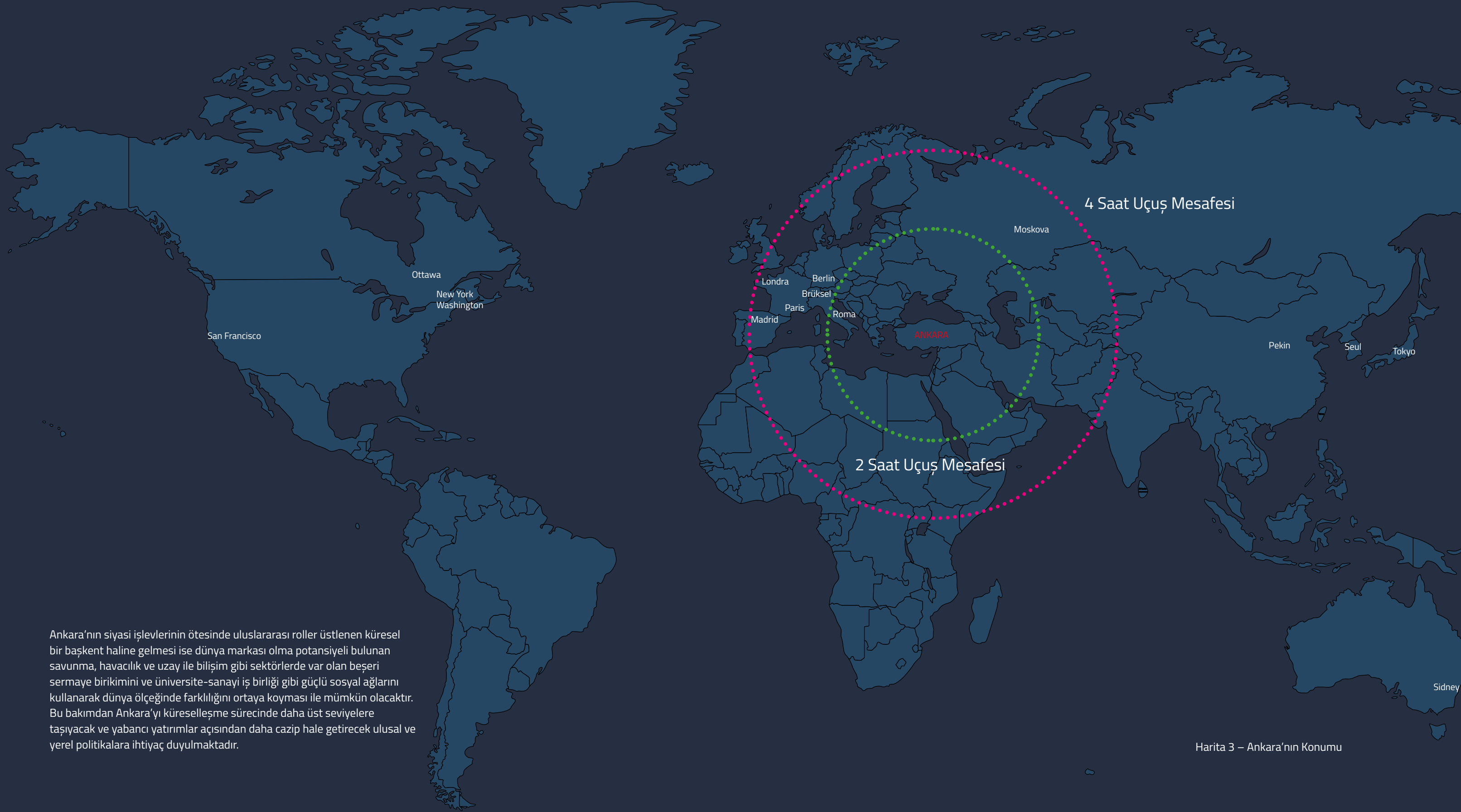

Sahip olduğu nitelikli nüfusa istihdam yaratma kapasitesi bakımından da Ankara, Türkiye içerisinde en iyi duruma sahip olsa da birçok Avrupa bölgesinin gerisinde kalmaktadır. İleri teknolojiye istihdam edilen nüfusun toplam istihdam içerisindeki payına bakıldığında Ankara %2,48 ile ülkemizde birinci iken, İstanbul %2,41 ile ikinci sıradadır. Bu oran örneğin; Karlsruhe bölgesinde %9,09, Prag'da %7,68, ile de France'da %7,74 ve Lazio'da 7,45'tir. Bugünkü değerleri itibarıyla bile Ankara Avrupa'daki bazı bölgelerin önünde yer almaktadır ancak Avrupa ekonomisinin esas merkezi olan Orta Avrupa ortalamasının gerisinde kaldığı da görülmektedir. Bu konuda da Ankara'nın Türkiye'deki ileri teknolojinin merkezi olma pozisyonu giderek artan AR-GE yatırımları ile birlikte bu değerlerde Avrupa ortalamasına yaklaşacaktır.

Ankara birçok uluslararası kuruluşu da ev sahipliği yapmakta ve bu yönüyle Türkiye'nin söz konusu örgütlerle olan ilişkilerinde aktif ve yönlendirici bir rol oynamaktadır. Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, Dünya Sağlık Örgütü,

Uluslararası Çalışma Örgütü, Arap Devletler Ligi, İslam Konferansı Teşkilatı, Uluslararası Kızılhaç Örgütü, Kızılay Derneği ve benzeri örgütlerin temsilcilikleri Ankara'da çalışmalarına devam etmektedirler.

Yükselen bir dünya kenti olan Ankara küresel siyasal düzenle entegrasyona paralel olarak küresel ekonomik sistemle etkileşim bağlamında önemli mesafeler kat etmiştir. Bu çerçevede, yaşanan gelişmeleri Ankara'ya çekilen uluslararası doğrudan yatırım miktarı ve yabancı sermayeli şirketlerin seyrinde gözlemlemek mümkündür. 2012 ocak-aralık ayları arasında kurulan yabancı sermayeli şirketlerin ülke içindeki dağılımına bakıldığında Ankara'nın İstanbul'un ardından en fazla yabancı yatırım çeken il olduğu görülmektedir. Türkiye'deki yabancı sermayeli şirketlerin toplam dağılıma bakıldığında ise Ankara'nın en fazla yabancı sermayeli şirkete ev sahipliği yapan 3. şehir olduğu görülmektedir. Bu noktadaki bir diğer avantaj ise Ankara'nın Avrupa'nın hemen hemen bütün önemli merkezlerine kısa uçuş süreleri ile erişebilir olmasıdır.

Ankara'nın siyasi işlevlerinin ötesinde uluslararası roller üstlenen küresel bir başkent haline gelmesi ise dünya markası olma potansiyeli bulunan savunma, havacılık ve uzay ile bilişim gibi sektörlerde var olan beşeri sermaye birikimini ve üniversite-sanayi iş birliği gibi güçlü sosyal ağlarını kullanarak dünya ölçeğinde farklılığını ortaya koyması ile mümkün olacaktır. Bu bakımdan Ankara'yı küreselleşme sürecinde daha üst seviyelere taşıyacak ve yabancı yatırımlar açısından daha cazip hale getirecek ulusal ve yerel politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Harita 3 – Ankara'nın Konumu

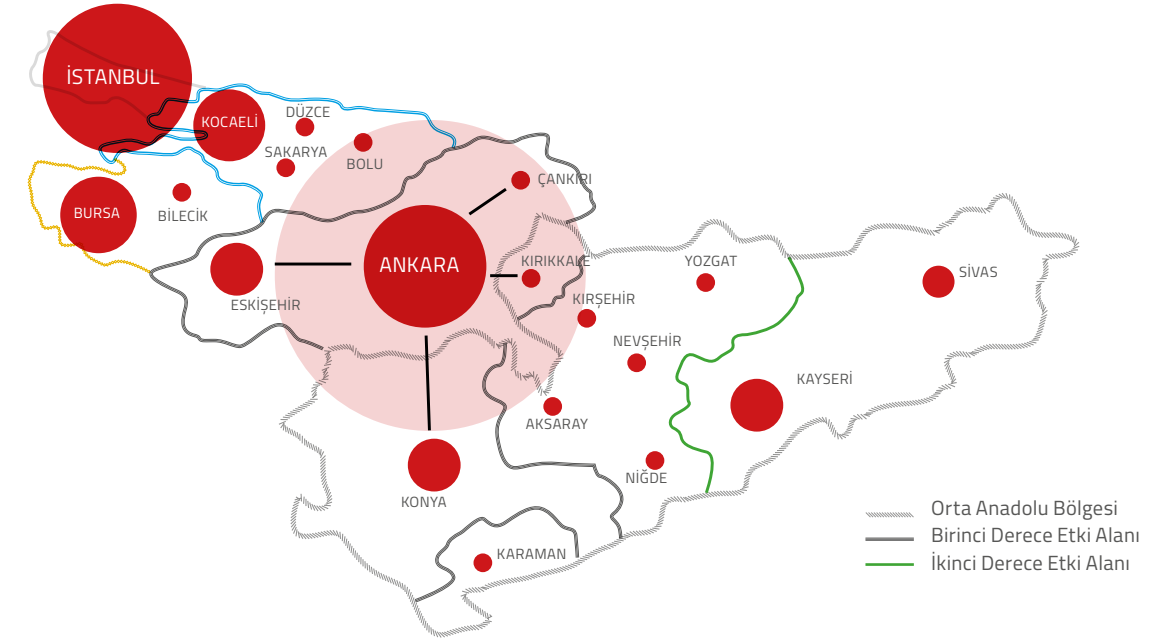
ART BÖLGESİYLE ANKARA

Bir şehri ya da bölgeyi çevreleyen ve söz konusu şehir ya da bölge ile ekonomik ve sosyal ilişki içinde bulunan etki alanına hinterland (art bölge) denir.

Ülkeler arasında yapılan gelişmişlik farkları sıralaması, kentler ve bölgeler için de yapılabilmektedir. Doğal ve toplumsal kaynakların mekânsal dağılımındaki dengesizlikler, kalkınma çabalarını sekteye uğratabilmekte, merkez-çevre, kır-kent, bölge içi ve bölgeler arası gelişmişlik farklarına yol açabilmektedir. Bölge içi gelişmişlik farkları olgusu incelendiğinde karşımıza çıkan kavramlardan biri art bölge kavramıdır. Bölge içinde gelişmiş bir çekim noktasının varlığı bölgenin art bölgesi olarak nitelendirilen alanını sosyo-ekonomik ve çevresel yönden etkileyebilmektedir.

Kalkınma Bakanlığı'nın 2011 yılında gerçekleştirdiği "İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması" verilerine göre, birinci derecede gelişmiş iller sırasıyla; İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli ve Antalya'dır. Bu illerin yüksek gelişmişlik düzeyleri art bölgelerini etkileme kapasitelerini de artırmakta ve böylece art bölgelerinin de gelişme sürecine dâhil olmasını sağlamaktadır. Art bölgeleri bu sürece dâhil etmede en önemli etkenlerden biri ulaşım altyapısının geliştirilmesi ve art bölgeye erişilebilirliğin artırılmasıdır. Bu doğrultuda mevcut, yapımı devam eden ve planlanan yüksek hızlı tren, otoyol gibi ulaştırma yatırımları, Ankara art bölgesinde güçlü bir iletişim ve iş birliği ağı kurulması adına önemli bir etkidir. Ankara'nın art bölgesi en fazla ticari ve sosyal ilişkilerin yaşandığı ve Ankara'nın belirli oranda etkilediği iller olarak tanımlanmıştır. Bu bakımdan Kocaeli, Bursa, Eskişehir, Çankırı, Kırıkkale ve Konya, Ankara ile en fazla etkileşim içerisinde olan iller olup bu iller ile sosyal ve ekonomik faaliyetler en üst düzeydedir. İkinci olarak ise TR71 ve TR72 Bölgesi illeri Ankara'nın etkisi daha azalan ancak yine de art bölgesi içerisinde yer alan bölge olarak tanımlanmıştır.

Harita 4 – Ankara ve Art bölgesi

TR41 Bölgesi: Bursa, Eskişehir, Bilecik

İmalat ve ticaret kapasitesi bakımından önemli bölgelerin arasında yer alan TR41 Bölgesi, 2014-2023 Bölge Planı'nda; otomotiv, makine, gıda, elektrikli teçhizat, seramik, tekstil ve hazır giyim sektörlerini öncelikli sektörleri arasında ele alırken Eskişehir'in havacılık ve savunma sektöründeki konumuna da vurgu yapmıştır. Ayrıca bölge; doğa turizmi, kültür, tarih ve inanç turizmi ile termal ve sağlık turizmi alanlarında turizm çeşitliliği potansiyeline sahiptir. Ulaşım alanında yapılacak yeni yatırımlarla bölgenin çevre illeri ile bağlantısı daha da güç kazanacaktır. Ülke genelinde en fazla yolcu taşınan hatların başında gelen Eskişehir-Ankara hızlı tren hattına yeni dönemde İstanbul güzergâhının da ekleneceği belirtilmiştir. Ankara'dan başlayıp Eskişehir üzerinden İzmir'e ulaşacak Ankara-İzmir Otoyolu projesi de bölgeye hareketlilik kazandıracak önemli projeler arasında gösterilmiştir.

TR42 Bölgesi: Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova

Türkiye'nin imalat ve ihracat kapasitesiyle önemli bir konuma sahip olan bölge yeni plan döneminde küresel ölçekte rekabet gücünü artırmayı, akıllı ihtisaslaşma ve kümelenmeye odaklanmayı, yenilikçi teknoloji odaklı ürün ve hizmetleri geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu süreçte bilgiye dayalı ekonomi için gerekli olan beşeri sermayeyi geliştirmek de öncelikli olarak ele alınmıştır. Alt bölgelerin rekabet gücünün artırılmasında turizm, tarımsal ve hayvansal üretimin de önemli bir rol oynaması planlanmaktadır. Kimya, makine imalat, otomotiv, lojistik, demir-çelik, metal ürünleri, elektrikli makineler, gıda ve içecek, orman ürünleri, elektronik, plastik, kauçuk, enerji gibi sektörlerin öncelikli sektörler olarak alındığı 2014-2023 Bölge Planı'nda ihracatın artırılmasına, bu alanda İstanbul ve Ankara gibi üretim merkezleri ile iş birlikleri kurulmasına vurgu yapılmıştır.

TR82 Bölgesi: Çankırı, Kastamonu, Sinop

TR82 Bölgesi, tarımsal ürün çeşitliliği, zengin orman varlığı, maden rezervleri ve turizm potansiyeline sahip olup yeni dönemde bu potansiyeli katma değere dönüştürüp etkin bir şekilde değerlendirmeyi hedeflemektedir. Ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı bölge ekonomisinin lokomotif sektörü olup mobilya imalatı ve gıda ürünleri imalatı öncelikli sektörler arasındadır. Yeni plan döneminde verimli ve yenilikçi tekniklerin kullanılmasıyla imalat sanayinde büyüme, fiziksel ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Ulaşımda ilçeler ve iller arasında birçok yatırım gerçekleştirilerek karayolları bağlantısı güçlendirilecektir. Sinop ve Kastamonu karayolu ulaşımının geliştirilmesi için Karadeniz Sahil Yolu ve Ilgaz Tüneli ile İnebolu- Ankara bölümü yol çalışmaları devam etmektedir. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın planladığı Ankara-Samsun hızlı tren hattına bağlanacak olan Çankırı-Çorum konvansiyonel demiryolu hattı da bölgeye artı değer katacaktır. Ilgaz Dağı Milli Parkı'nın yer aldığı bölgenin, ulaşımın güçlenmesiyle birlikte Ankara, İstanbul gibi büyük şehirlerde yaşayanlar için cazip bir turizm destinasyonu olması hedeflenmektedir.

TR71 Bölgesi: Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir

2014-2023 Bölge Planında TR71 bölgesinin en temel odak alanlarından birisi bölgenin kurumsal kapasitesini artırmaktır. Bölgesel gelişme politikalarının hayata geçirilmesinde en belirleyici rolü oynayacak olan kurumların yapabilirliklerinin artırılması bölge adına önemli bir kazanım sağlayacaktır. Bununla birlikte TR71 bölgesinde tarım ve kırsal kalkınma politikaları yeni bölge planı açısından önemli bir diğer gelişme eksenidir. Bu noktada yeni dönem hedefleri arasında tarımda alternatif ürün deseni oluşturmak ve bunun için gerekli araştırma çalışmalarını tamamlamak vardır. Bölgenin bir diğer değeri, önemli rekabet alanı olan turizmde ise hedef Kapadokya'nın potansiyelini bölgenin ve komşu bölgelerin turizm odakları ile bütünleştirerek bir turizm odağı haline getirmektir. Son olarak özellikle Kırıkkale merkezli olmak üzere artan savunma sanayi yatırımları yeni dönemin öncelikleri arasındadır.

TR52 Bölgesi: Konya, Karaman

Yüzey alanı itibarıyla çok büyük bir alana yayılmış olan TR52 bölgesi yeni bölge planı döneminde merkez ile ilişkisi zayıf olan çeper ilçelerin diğer bölgelerle etkileşimi artıracak önemli araçlar haline dönüşmesini hedeflemektedir. Bölge için stratejik önemini koruyan tarım sektöründe ise uzun vadede bu rolünü devam ettiren, hala güçlü bir sektör konumunu koruyan ancak bölgenin kalkınmasında merkezi bir rolü olmayan bir yapıya kavuşturmak amaçlanmaktadır. Bölgenin güçlü imalat sanayi yapısı ise yeni plan döneminde de korunacak ve desteklenecektir. Konya bir endüstriyel büyüme odağı olacak ve metropol bölgesi ile bölgenin kalkınmasında en önemli rolü oynayacaktır.

TR72 Bölgesi: Kayseri, Sivas, Yozgat

Bir diğer endüstriyel büyüme odağı olan Kayseri'nin merkez olduğu Orta Anadolu Bölgesinde ise mobilya, tekstil, elektrikli ev aletleri, doğal taş ve madencilik başta olmak üzere güçlü bir imalat yapısı vardır. Bununla birlikte tıbbi cihazlar ve gıda sanayi bölge için yeni dönemde stratejik pozisyonunu koruyan sektörler olacaktır ve bu dönemde desteklenecek sektörler arasındadır. Orta Anadolu bölgesinin önemli bir diğer rekabet alanı ise kış turizmi başta olmak üzere sağlık turizmi (jeotermal kaynaklarla) ve kültür turizmidir. Kayseri'de bu dönem içerisinde gerçekleşecek olan Bölge Hastanesi, Deveci Havzası meyvecilik entegrasyon projesi gibi büyük ölçekli yatırımlarla çevre illeri açısından bir çekim merkezi olacaktır.

Ortak Çalışma Alanları

Yeni dönemde İç/Orta Anadolu bölgesi açısından geliştirilebilecek iş birliği alanları her bölgenin ortak potansiyel alanları ve karşılıklı kazanımların sağlanacağı alanlar tespit edilerek belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bakımdan diğer tüm iş birliği alanlarına bir zemin teşkil edecek bir alan olan ulaşım altyapısını güçlendirmek adına hızlı tren yatırımlarının bölge merkezlerini birbirlerine bağlaması ve bu alandaki yatırımların öne çekilmesi oldukça önemlidir. Bölgenin en önemli merkezleri olan Ankara, Konya ve Kayseri arasında etkin bir ulaşım altyapısı bu merkezler arasındaki etkileşimleri artıracaktır. Halen faaliyette olan Ankara-Konya hızlı tren yatırımından sonra iki şehir arasında artan etkileşim bölgenin tümüne yayılmalıdır.

İmalat sanayi açısından bölgenin önemli üretim merkezlerinin birbirleriyle olan endüstri içi ticaret ilişkilerini artırmak ve dış ticaret açığını azaltmak adına "bölge içerisinde yerli ara-malı ticaretini" artıracak mekanizmaların oluşturulması ve desteklenmesi yerel ekonomilere önemli bir ivme kazandıracaktır. Özellikle bölge içinde ortak uzmanlaşmaların olduğu savunma sanayi, tıbbi cihazlar vb. gibi sektörlerde bu tür iş birlikleri sektörel yapıyı da destekleyecektir.

İç/orta Anadolu bölgesi için muhtemel bir diğer iş birliği ise savunma sanayi alanında gerçekleştirilebilir. Ankara'nın bu alanda dünya çapında önemi firmalara sahip olması, Eskişehir ve Kırıkkale'nin önemli işletme ve kurumlara sahip olması, Konya ve Kayseri'de de ara-malı üretimi yapabilecek firmalarla birlikte uzun vadede tüm bölgeyi savunma sanayi kümesi olarak kurgulayarak ortak bir vizyonu vurgulamak yeni dönem için öncelikli bir iş birliği alanı olacaktır.

Makine sektörü de bölgede ve art bölgelerinde önemli yere sahiptir. Kocaeli, Konya, Bursa gibi makine sektöründe önde gelen illerle ortak çalışma alanları oluşturularak üretimde katma değerin artırılması, ithal ikamesinin artırılması ve ihracat payının yükseltilmesi doğrultusunda çalışılacaktır. Kurumlar arası iş birliği ağları oluşturulacak ve küresel ölçekte rekabet güçlerinin artırılması hedeflenecektir.

Ankara'nın bilgi teknolojilerindeki önemli potansiyeli, art bölgelerde yürütülecek bilişim sektörüne yönelik faaliyetlerde ortak iş birliği alanları yaratmaktadır. TR42 Bölgesi'nde kurulması planlanan Bilişim Vadisi de bu kapsamda gündeme alınacak ve Ankara'daki sektör firmaları ile ortak çalışma alanları ve iş birliklerinin oluşturulması desteklenecektir.

Bölge için bir diğer sektörel iş birliği ise turizm alanında tesis edilecektir. Bölgenin önemli turizm değerlerinden olan Uludağ, Abant, Yalova, Erciyes, Ilgaz, Kapadokya ve Mevlana Türbesi gibi marka değeri yüksek noktaları Ankara ile bütünleştirerek yeni turizm rotaları ve turları oluşturmak ve bu turların turizm acenteleri aracılığıyla tanıtımını yapmak tüm bölgenin turizm kapasitesine önemli katkı sağlayacaktır. İpekyolu koridorunda bulunan destinasyonlardaki ilgili kurum ve kuruluşlarla bölgenin turistik değerinin artırılması adına iş birliği kurularak gerekli altyapı hazırlıkları ve tanıtım faaliyetleri yürütülecektir. Önemli bir potansiyele sahip Frig Vadisi de kültür ve doğa turizmi faaliyetlerinde etkin bir şekilde kullanılacaktır. Seydiler (Afyonkarahisar)-Yazılıkaya (Eskişehir)-İncik (Kütahya)-Gordion (Ankara) arasındaki antik yollar belirlenip birleştirilerek Frig Yürüyüş Yolu oluşturulacaktır. Güzergâh üzerinde gerekli altyapı hazırlıkları için kurumlar arası ortak çalışmalar yürütülecektir.

Kurumsal kapasite eksikliğinin giderilmesi üzerine yapılacak çalışmalar bölgede tespit edilen bir diğer iş birliği alanıdır. Bu alandaki mevcut sorunlar bölgenin kendi içinde ilişkilerinin geliştirilmesi ve birbirinden öğrenmesi yoluyla çözüme kavuşturulabilecektir.

ALT BÖLGELERİYLE ANKARA

Sınır kavramının öneminin azalması mekânsal kademelenmeye farklı bir içerik kazandırmaya başlamış ve mutlak bir mekânsal hiyerarşi kavramı anlamını yitirmiştir. Klasik planlama ve yönetim anlayışının, yalnızca kent ölçeğinde ele alındığı bir dönemin de sonuna gelinmiştir. Bu değişimler, kent ve bölge ölçekleri arasındaki ilişkilerin, özellikle doğal ve ekonomik eşik kriterlerinin dikkate alınarak, yeniden değerlendirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Bu durum, bölge içi dengesizliklerin giderilmesi, eşitsizliklerin azaltılması, ilçelerden merkeze doğru göçün önlenmesi için uygulanabilir ve etkin politikaların alt bölgeler ölçeğinde yapılarak planların üretilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Ankara'nın ilçelerinin; ekonomik, sosyal ve coğrafi yapıları, birbirleriyle olan ilişki düzeyleri, fiziki yakınlıkları, genel gelişmişlik düzeyleri gibi unsurlar gözetilerek aşağıdaki tabloda yer alan alt bölgeler sınıflandırması yapılmıştır.

Tablo 6 - Ankara'da Alt Bölgeler Tablosu

Ankara Merkez		I. Alt Bölge	II. Alt Bölge	III. Alt Bölge	IV. Alt Bölge	V. Alt Bölge
Altındağ	Mamak	Bala	Çubuk	Çamlıdere	Ayaş	Akyurt
Çankaya	Pursaklar	Evren	Kalecik	Kızılcahamam	Beypazarı	Elmadağ
Etimesgut	Sincan	Haymana			Güdül	Kazan
Gölbaşı	Yenimahalle	Şereflikoçhisar			Nallıhan	Polatlı
Keçiören						

I. Alt Bölge

Ankara'nın alt bölgelerinden Birinci Bölge; Bala, Evren, Haymana ve Şereflikoçhisar ilçelerini kapsamaktadır. Nüfus yoğunluğunun düşük, tarımın ekonomik faaliyetlerin temelini oluşturduğu bu bölge Ankara ilinin güney ve güneydoğu kesimlerini kapsamaktadır. Şereflikoçhisar hariç, yüksek bir nüfus kaybı yaşayan bölgede gerek fiziki altyapı gerekse de temel sosyal hizmetlerin sunumu açısından sorunlar yaşanmaktadır. Gelişmişlik sıralamalarında da alt düzeylerde bulunan bölge ilçelerinde eğitim, sağlık, ulaşım, barınma imkânlarının iyileştirilmesi; katma değeri yüksek tarımsal üretimin yaygınlaştırılması; kırsal endüstrilerin geliştirilmesi; Tuz Gölü ve Hirfanlı Baraj Gölü'nde ve civarında alternatif turizm türlerinin faaliyete geçirilmesi; özellikle Haymana'nın zengin jeotermal kaynaklarından gerek turizm açısından gerekse de enerji olarak daha etkin bir şekilde istifade edilmesi bu alt bölgenin kalkınmasına önemli katkıda bulunacaktır. Ayrıca ilin en yüksek güneş enerjisi potansiyeline sahip olan bu bölgede gelecek on yılda gerçekleştirilecek güneşe dayalı elektrik üretim yatırımları, çevresel katkısının yanında, tarımsal sulamanın yaygınlaştırılmasında ve maliyetinin düşürülmesinde de etkili olacaktır.

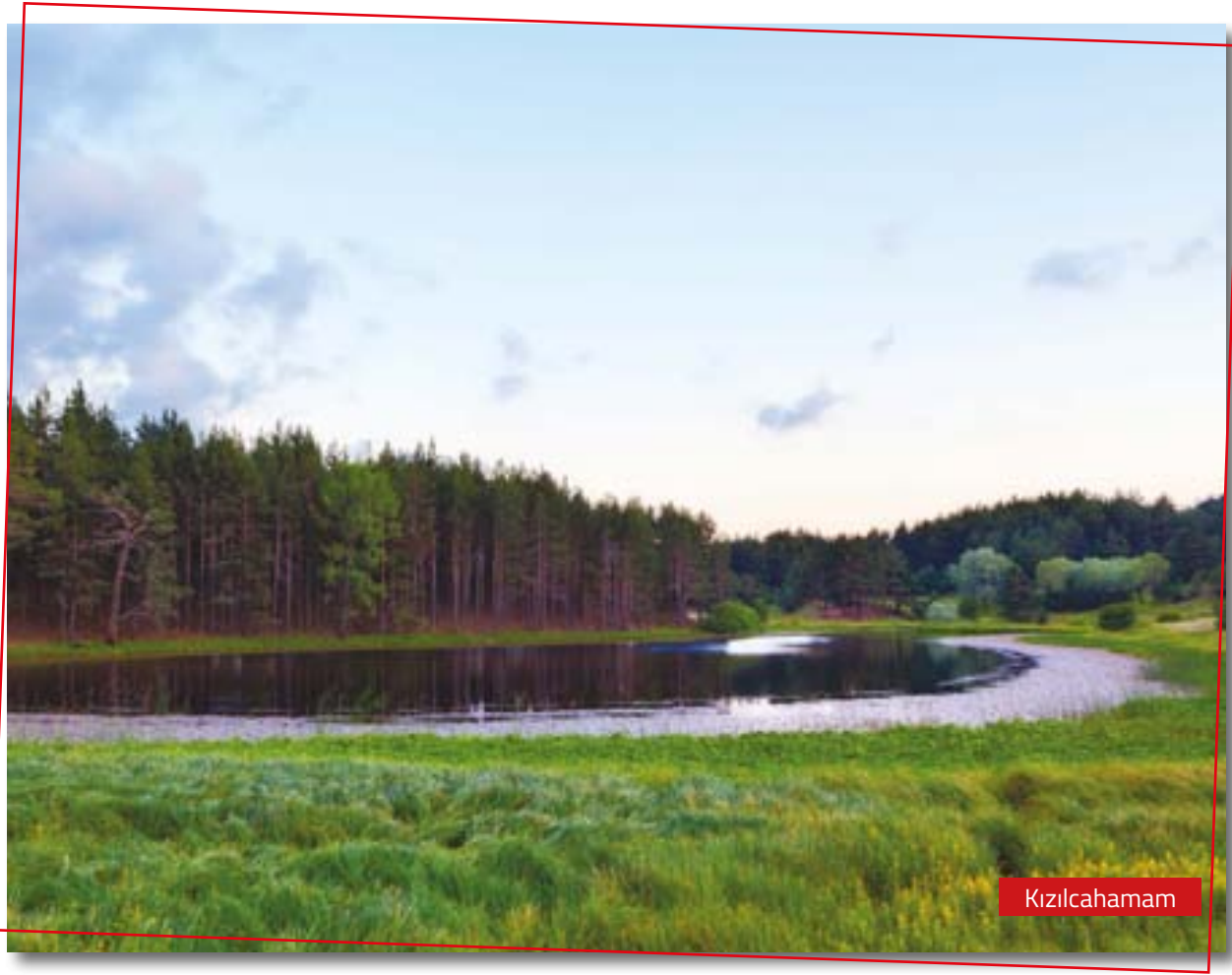
II. Alt Bölge

Ankara'nın kuzeydoğusunda yer alan bölge Çubuk ve Kalecik ilçelerinden oluşmaktadır. Sulu tarımın yaygın olduğu bölgede tahıl üretiminin yanında, meyve-sebze üretimi ve hayvancılık ile tarıma dayalı sanayi de gelişmiştir. Bölge; tarihi, doğal ve kültürel güzellikleri

ile alternatif turizm türlerinde önemli potansiyele sahip olmakla birlikte bu potansiyelini henüz etkin bir şekilde harekete geçirememiştir. Bölge içerisinde yer alan Esenboğa Havaalanı'nın ilçe merkezleriyle ve bölgedeki turistik alanlarla ulaşım altyapısının güçlendirilmesi hem söz konusu turizm potansiyelinin değerlendirilmesi hem de bölgenin genel ekonomik gelişimi açısından önem taşımaktadır. Bununla birlikte bölgenin komşusu Akyurt'ta hızla büyüyen sanayi ve buna bağlı gelişen hizmetler; bölge için de önemli istihdam ve gelir olanakları ile sosyal imkânlar sunma kapasitesine sahiptir. Kurulacak etkin ulaşım bağlantıları bu kapasitenin kullanılmasını mümkün kılacak ve özellikle son 15 yılda bölge için önemli bir sorun haline bölge dışına göç ile mücadelede etkin rol oynayacaktır.

Çubuk Barajı

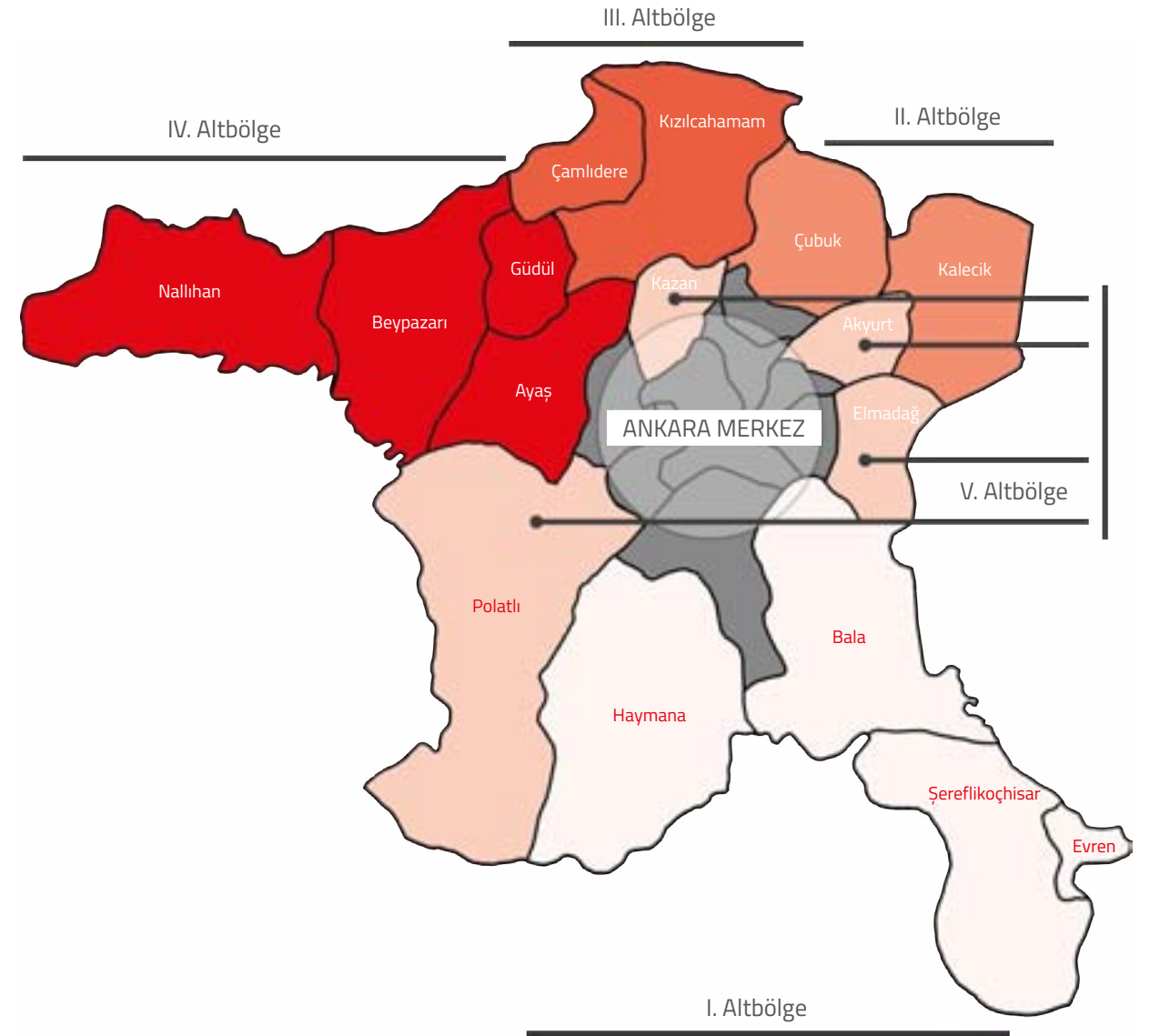

III. Alt Bölge

Ankara'nın kuzeyinde bulunan Üçüncü Bölge; Kızılcahamam ve Çamlıdere ilçelerinden oluşmaktadır. İlin büyük çoğunluğundan farklı olarak bölge yoğun ormanlara ve zengin su kaynaklarına sahiptir. Ankara'nın önemli içme suyu kaynakları olan Çamlıdere, Eğrekkaya, Kurtboğazı ve Akıyar barajları bu bölgede yer almaktadır. Jeotermal kaynaklar açısından zengin olan Kızılcahamam ilçesi, erişilebilir konumunun da etkisiyle hâlihazırda Türkiye'nin önemli termal turizm merkezlerinden olup bu konumunu güçlendirmeye devam etmektedir. Ayrıca ilçede jeotermal suların konut, sera ısıtması gibi alanlarda da istifade edilmesiyle çevresel sürdürülebilirlik açısından örnek uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Çamlıdere'de ise bazı jeotermal

kaynak keşifleri gerçekleştirilmiş olsa da bunlar henüz ekonomiye kazandırılmamıştır. İlçenin ana ulaşım güzergâhları üzerinde bulunmaması; bölgede ekilebilir arazilerin sınırlı olmasının tarımsal faaliyetlerin de sınırlı kalmasına neden olması gibi faktörler de ilçede sosyo-ekonomik gelişmeyi olumsuz etkilemiştir. Nitekim 2007-2012 döneminde %27,8'lik bir nüfus kaybıyla Çamlıdere, Ankara'nın en hızlı nüfus kaybeden ilçesi konumuna gelmiştir. Ahşap işçiliği, ormancılık, arıcılık gibi bölgede mevcut olan alternatif meslek gruplarının geliştirilmesi; Çamlıdere-Kızılcahamam Jeoparkı, Şeyh Ali Semerkandi Türbesi gibi ender değerlerin turizme daha etkin bir şekilde kazandırılarak bölgede termal turizmin yanında alternatif turizm türlerinin de harekete geçirilmesi gelecek dönemde bölgenin kalkınması adına kullanılacak önemli enstrümanlar olarak görülmektedir.

Harita 5 - Ankara'nın Alt Bölgeleri

IV. Alt Bölge

Kuzeybatı Ankara'yı kapsayan Dördüncü Bölge Ayaş, Beypazarı, Gündül ve Nallıhan ilçelerinden oluşmaktadır. Tarihi İpek Yolu güzergâhında bulunan bölge günümüzde de tarihi dokusunu önemli ölçüde korumakta ve sahip olduğu bu dokuyu turizm açısından değerlendirmektedir. Tarihi kent turizminde bir marka olan Beypazarı'nın yanı sıra; Ayaş, Gündül ve Nallıhan da hem bu alanda sahip oldukları potansiyel ile hem de termal kaynakları, Juliopolis Nekropolü, Sarıyar Baraj Gölü, Davutoğlu Kuş Cenneti gibi varlıklarıyla gelecek on yıl içerisinde turizmin çeşitli türlerinde hızlı gelişime açıktır. Tarım alanında da güçlü olan bölge, özellikle meyve ve sebze üretiminde öne çıkmaktadır. Bunlara ilaveten bölgede büyük ölçekli ve stratejik öneme sahip sanayi yatırımları bulunmaktadır. Bölgedeki termik ve hidroelektrik santraller Ankara'nın kurulu elektrik gücünün %44'üne sahiptir. Çayırhan Kömür Madeninden çıkarılan kömür Çayırhan Termik Santrali'nde kullanılırken, yine aynı beldede bulunan Sodyum Sülfat tesisleri yurtiçi ve dış pazarda müşteriler bulmakta, dünyanın sayılı trona rezervlerinden olan Beypazarı Trona Yatağı'ndan üretilen soda külünün ise %90'ı ihraç edilmektedir. Ayrıca Beypazarı'nda üretilen doğal mineralli su da bölgenin marka değeri yüksek ürünlerinden bir diğeri olarak görülmektedir. Ankara ile İstanbul'u doğrudan bağlayacak olan ve yapımına çok önceden başlanmış olmasına rağmen uzun bir süredir askıda bulunan demiryolu projesinin plan süresi içerisinde tamamlanması öngörülmekte; bu kapsamda 4. Bölge'de yer alan Ayaş, Beypazarı ve Çayırhan'a demiryolu ile hem yük hem de hızlı yolcu taşıma altyapısının sunulması beklenmektedir.

V. Alt Bölge

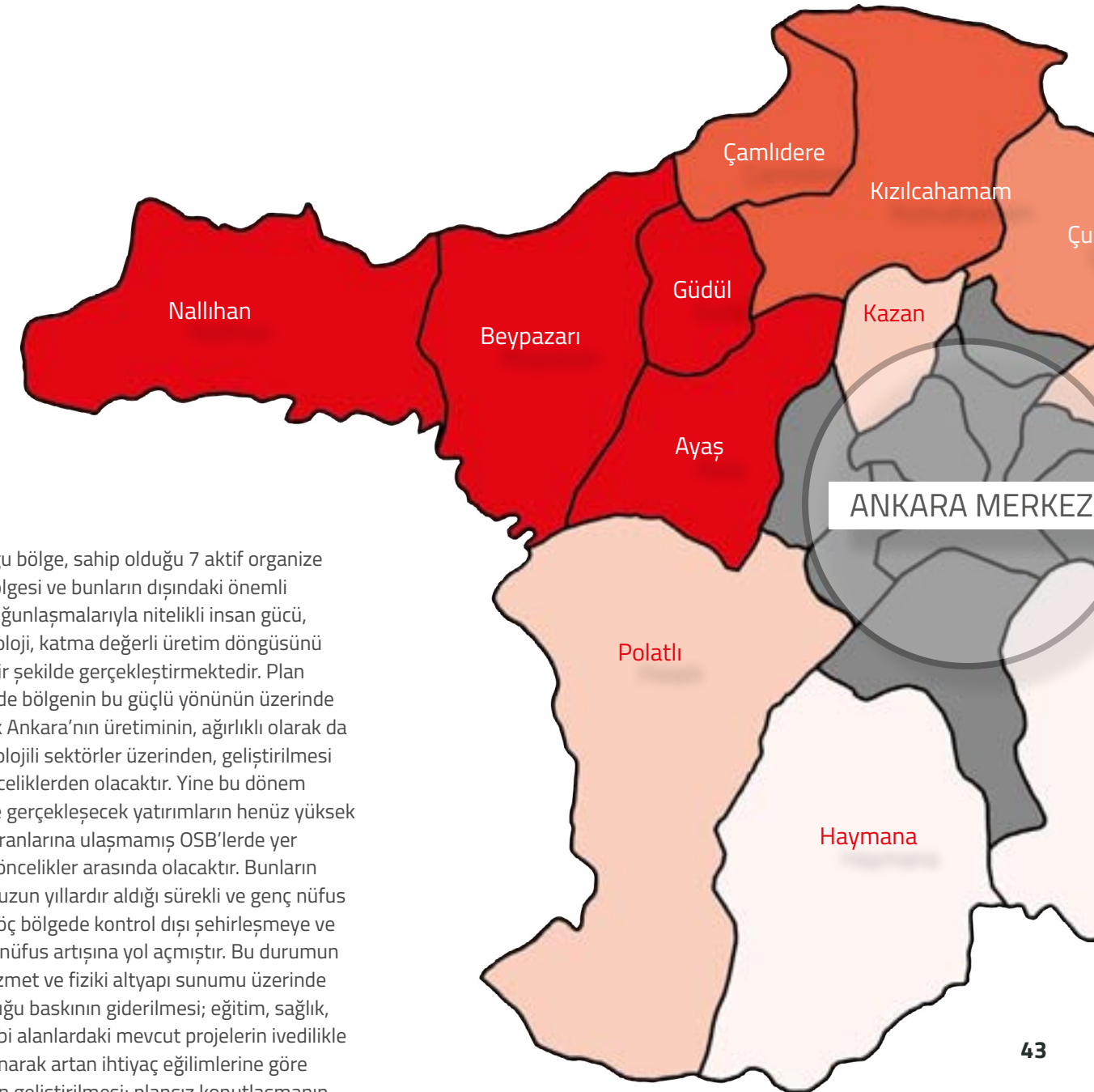
Akyurt, Elmadağ, Kazan ve Polatlı'dan oluşan Beşinci Bölge Ankara'nın metropolitan alanını çevrelemektedir. Bölgenin temel karakteristiği, diğer alt bölgelere benzer şekilde sahip olduğu tarımsal üretimin yanı sıra, güçlü bir sanayi altyapısının bulunmasıdır. Merkezle etkin iletişim içerisinde olan bölge, bir yandan merkezdeki nitelikli insan gücünü kullanabilirken diğer yandan da geniş ve uygun maliyetli yatırım alanları sunmaktadır. Polatlı Eskişehir, Kazan İstanbul, Elmadağ ise

Kırıkkale güzergâhları üzerinde, Akyurt ise Esenboğa Havaalanı'nın yakınında bulunmakta ve böylece bölgede gerçekleştirilen üretim kolayca yurtiçi pazarlara, liman ve gümrüklere ulaştırılabilmektedir. Bütün bu imkânlar neticesinde bölge hem mobilya, metal eşya, tekstil gibi emek yoğun sektörlerle hem de savunma, havacılık, makine-teçhizat gibi ileri teknoloji sektörlerine ev sahipliği yapmaktadır. Bununla birlikte, bölge ilçelerinden Akyurt, Elmadağ ve Kazan'da Ankara geneli yoksulluk düzeyine göre yoksulluk oranlarının yüksek olduğu; ilçelerin kendi içlerindeki yoksulluk düzeylerine göre yoksulluk oranlarının ise düşük olduğu görülmektedir. İlçe içindeki görece homojen gelir dağılımına karşın Ankara ortalamasına göre gelir düzeyinin düşük olduğunu gösteren bu durum; bölgede ikamet eden vatandaşların önemli bir kısmının hala daha geleneksel ekonomik faaliyetlerde çalışması, sanayide istihdam edilen bölge halkının düşük nitelikli işleri görüyor olması, nitelikli ara eleman ve beyaz yakalı çalışanların da önemli ölçüde Ankara Merkez Bölgesi'nden gelmesi gibi etkenlerden kaynaklanmaktadır. Gelecek on yıl içerisinde bölge sakinlerinin gelir durumlarının iyileştirilmesi; bu amaçla bölgede mesleki ve teknik eğitimin yaygınlaştırılması, yaşam ve mekân kalitesinin yükseltilmesi, erişilebilirliğin artırılması, sanayinin daha organize hale getirilmesi bu bağlamda bölge için öncelikli konulardan olacaktır.

Ankara Merkez Bölgesi

Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Pursaklar, Sincan ve Yenimahalle'den oluşan Ankara Merkez Bölgesi, Ankara nüfusunun %89'una ev sahipliği yapmaktadır. (2012 yılı itibarıyla) Şehirleşmenin, eğitim düzeyinin, sosyal hizmetlere ve fiziki altyapıya erişimin, gelir seviyesinin yüksek olduğu Merkez Bölgesi, Ankara'nın sosyal ve ekonomik faaliyetlerinin de önemli bir kısmının gerçekleştirildiği bölgedir. Mevcut durum itibarıyla Ankara'da bulunan 21 üniversite ve yükseköğretim kurumunun ya tamamı veya önemli bir kısmı bu bölgede yer almaktadır. Haliyle Ankara Merkez Bölgesi sadece Ankara'nın değil Türkiye'nin de önemli bir nitelikli insan kaynağı çekme ve geliştirme merkezi işlevi görmektedir. Ankara'daki faal 5 teknoloji geliştirme bölgesinin

bulunduğu bölge, sahip olduğu 7 aktif organize sanayi bölgesi ve bunların dışındaki önemli sanayi yoğunlaşmalarıyla nitelikli insan gücü, ileri teknoloji, katma değerli üretim döngüsünü başarılı bir şekilde gerçekleştirmektedir. Plan döneminde bölgenin bu güçlü yönünün üzerinde durularak Ankara'nın üretiminin, ağırlıklı olarak da ileri teknoloji sektörleri üzerinden, geliştirilmesi temel önceliklerden olacaktır. Yine bu dönem içerisinde gerçekleşecek yatırımların henüz yüksek doluluk oranlarına ulaşmamış OSB'lerde yer seçmesi öncelikler arasında olacaktır. Bunların yanında; uzun yıllardır aldığı sürekli ve genç nüfus ağırlıklı göç bölgede kontrol dışı şehirleşmeye ve aşırı hızlı nüfus artışına yol açmıştır. Bu durumun sosyal hizmet ve fiziki altyapı sunumu üzerinde oluşturduğu baskının giderilmesi; eğitim, sağlık, ulaşım gibi alanlardaki mevcut projelerin ivedilikle tamamlanarak artan ihtiyaç eğilimlerine göre yenilerinin geliştirilmesi; plansız konutlaşmanın yoğun olduğu Altındağ ve Mamak ilçelerinde sosyal içermeye duyarlı bir şekilde dönüşüm faaliyetlerinin tamamlanması önümüzdeki on yılda Ankara Merkez Bölgesi'nin kalkınma politikalarında belirleyici rol oynayacaktır.

VİZYON

“YAŞAM KALİTESİ YÜKSEK, DÜNYA İLE REKABET EDEN, DÜŞÜNCE VE YENİLİĞİN BAŞKENTİ ANKARA”

Yaşam Kalitesi Yüksek Ankara

Kalkınmanın sürdürülebilir olması ve refahın yaygınlaştırılması ancak insanların bulundukları şehrin yaşam kalitesinin ve yaşanabilirlik standartlarının çevreye duyarlı bir şekilde yükseltilmesi ile mümkün olacaktır. Ankara, yapılan birçok araştırmada Türkiye’nin en yaşanabilir ili olarak ön plana çıkmaktadır. 2014-2023 Bölge Planında yüksek yaşam kalitesi vizyonu ile birlikte Ankara’nın bu alandaki üstünlüğünün artarak devam ettirilmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede, Ankara’nın, altyapı (eğitim, ulaşım, iletişim, vb.) ve hizmet kalitesini iyileştirilerek Ankara’lıların ekonomik, sosyal ve kültürel hayata bilinçli ve aktif bir şekilde katılımlarının sağlanması amaçlanmaktadır.

Yaşam kalitesinin artırılarak devam etmesi için sürdürülebilir kaynak kullanımı ve çevrenin korunması ön plana çıkmaktadır. Atık ve emisyon azaltma, enerji, su ve kaynak verimliliği, geri kazanım, gürültü ve görüntü kirliliğinin önlenmesi, çevre dostu malzeme kullanımı gibi uygulamalar da yaşam kalitesini artırmaya katkı sağlayacaktır. Ankara’da kültürel altyapının güçlendirilmesi, kent merkezlerinde sosyal hayatın canlandırılması ve kültürel faaliyetlerin bölge bütününde yaygınlaştırılması da

yaşam kalitesinin artırılması için öncelikler arasında yer almaktadır. Bu kapsamda, 2014-2023 döneminde yaşam kalitesini yaygın şekilde artıran dönüşüm projelerine öncelik verilmesi önem taşımaktadır.

Dünya ile Rekabet Eden Ankara

Ekonomik, sosyal ve siyasal alandaki önemli potansiyeli ile ulusal ölçekte en rekabetçi kentler arasında olan Ankara’nın dünya kentleri ile de rekabet edebilen bir konuma getirilmesi, Ankara Bölge Planı 2014-2023 vizyonu ışığında hedeflenen amaçlardan bir tanesidir. Günümüzde artık rekabet kavramı kentlerin gündeminde önemli bir yer tutmaktadır ve bir anlamda kentlerin karnesi olan rekabetçilik endeksleri yakından takip edilmektedir. Üniversiteleri, teknokentleri, OSB’leri, nitelikli iş gücü, altyapısı ve entelektüel sermayesi ile Ankara, dünya kentleri ile rekabet edebilecek potansiyele sahip olmasına rağmen bu gücünü yeterince kullanamamaktadır. 2014-2023 plan döneminde bu eksikliğin giderilmesine yönelik çalışmalar yapılacak ve Ankara’nın hak ettiği konuma getirilmesi sağlanacaktır. Kamu kurumları, güçlü özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının yapacağı ortak çalışmalar Ankara’yı dünya ile rekabet eden bir şehir konumuna getirecektir.

Düşüncenin Başkenti Ankara

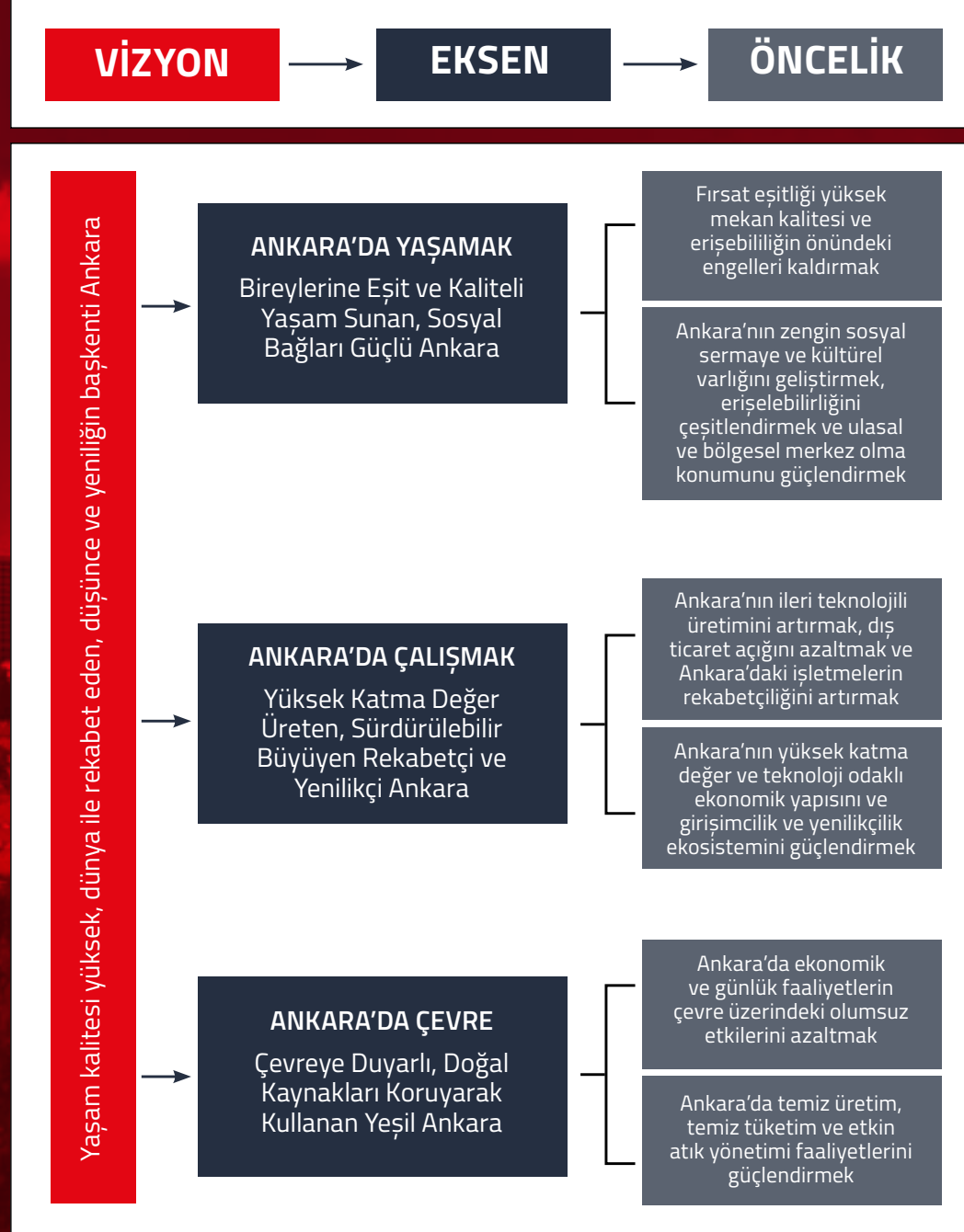
Türkiye Cumhuriyeti’nin idari merkezi olan Ankara; idari uygulamaların arka planındaki teorilerin de geliştirildiği, uygulamaya yönelik teori temelli politika önerilerinin de oluşturulduğu kurumsallaşmış yapılara sahiptir. Sosyal bilimlerin çeşitli alanlarındaki öncü üniversiteleri; bu üniversitelerin bilgi ve insan kaynağıyla beslediği düşünce ve stratejik araştırma kuruluşları; strateji ve politika belirleme süreçlerinde üniversiteler ve araştırma kuruluşlarıyla yakın iş birliği yürüten kamu kurumları Ankara’da verimli bir düşünce atmosferi oluşturmaktadır. Ankara’nın söz konusu güçlü yönü göz önünde bulundurularak Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi’nde (BGUS) “Ankara’nın başkent olma işlevinin yanında, etkili bir uluslararası siyaset ve yönetim merkezi olması yönünde bir strateji ve eylem planı oluşturulacak...” hedefine yer verilmiştir. Ankara Bölge Planı da, bu doğrultuda Ankara’nın uluslararası düzeyde bir düşünce başkenti haline getirilmesini vizyonunda benimsemiş; bu vizyonun gerçekleştirilebilmesi için gereken tedbirleri de içeriğinde sunmuştur.

Yeniliğin Başkenti Ankara

Ankara’nın AR-GE ve yenilikçilik potansiyeli sanayide katma değer üretmek için kullanılacak, ileri teknoloji sektörlerde öncelikli olmak üzere faaliyet gösterilen tüm

sektörlerde sektöre özel yenilikçi uygulamaları hayata geçirmede öncü olunacaktır. Yeniliği tetikleyen sektörlerin başında gelen bilişim ve savunma sanayi sektörlerindeki bilgi birikimi diğer sektörlerle transfer edilecek ve böylece sektörler arası iş birliği ile sanayide yenilik tetiklenecektir. Yenilik sadece sanayiye özgü bir algıyı barındırmamaktadır ve Ankara’daki tüm hayat sürecine etki edecek bir gelişim anlayışının temelini oluşturacaktır. Bu dönüşümü sağlayacak yenilikçilik ekosistemi oluşumu tamamlanacaktır. Eğitim, sağlık ve ulaşım gibi merkezi politika alanlarında uygulamaya alınacak yenilikçi projeler için Ankara pilot bölge olacaktır. Bireylerin bu ekosistem içinde etkin faaliyet göstermelerine imkân sağlayacak destek yapılarının, kurum kuruluşların (sektör ve alan bazlı yenilik merkezleri, yenilik finansmanı sağlayacak yapılar, eğitim ve koçluk programları vb.) oluşturulması ve geliştirilmesi sağlanacaktır. Tüm bu tedbirlerin gerçekleşmesi Ankara’nın Türkiye’ye yenilikçiliğin girdiği merkez olması, yenilikçiliğin de başkenti olması anlamını taşıyacaktır.

Şekil 7 - Bölge Planı Vizyon Öncelik İlişkisi

MEKÂNSAL GELİŞİM ŞEMASI

Ankara Bölge Planı 2014-2023'ün amaçlarından biri Ankara ekonomisini orta ve uzun vadede teknoloji üreten ve bu teknolojileri iç ve dış piyasalara sunan, ileri teknolojili sektörlerde üretim merkezi olan bir kent ekonomisine dönüştürmektir. Bununla birlikte Ankara'nın başkent olma işlevi ile paralel olarak, bölgesel ve uluslararası ölçekte politika ve düşünce üreten, böylelikle bu alanda faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlara ev sahipliği yapan stratejik bir kente dönüşmek yine bu dönemin önemli bir önceliği olacaktır. Bu hedeflere ulaşmak için hazırlanan bölge gelişim şeması bu tür bir senaryoya zemin oluşturacak bir mekânsal kurguyu sağlamayı hedeflemektedir. Bu süreç içerisinde gerek ekonomik dönüşümü gerekse sosyal-mekânsal dönüşümü besleyecek en önemli unsur artan yaşam kalitesi olacaktır.

Ankara nüfusunun %89'u merkezde bulunurken kalan kısmı diğer alt bölgelere dağılmıştır. Nüfus dağılımındaki bu orantısızlığın nedeni şehir merkezinin çok güçlü bir çekim alanı olmasının yanı sıra çevre ilçelerde bazı temel sosyal ve fiziksel altyapı unsurlarının yetersiz olması yani yaşam kalitesi sorunudur. Bu maksatla nüfus kaybeden, nüfus yoğunluğu düşük ve tarımın ekonomik faaliyetlerin temelini oluşturduğu ilçelerde öncelikle kentsel yaşam kalitesini artıracak temel sosyal ve fiziksel altyapı yatırımlarının gerçekleşmesi sağlanacaktır. Böylelikle ilk aşamada bu bölgelerde mevcut nüfusun göç etmesine sebep olan etkenler azaltılmaya çalışılacaktır. Uzun vadede ise mekânsal şemada belirtilen bu alanların yerel özgünlükleri

kullanılarak, yaşanabilir bir kırsal dokunun oluşturulması amaçlanmıştır.

Diğer taraftan mekânsal şemada vurgulanan bir diğer problem ise, bu ilçelerde ekonomik faaliyetler anlamında bir çeşitlilikten söz edilememesidir. Bu problemlerinde birçok başka sorunu yaratmakla birlikte, bu alanlardaki nüfus kaybının da en önemli nedenleri arasındadır. Bu soruna yönelik olarak bu bölgelerde ilçelere özgü mesleki eğitim alanları geliştirilecek, istihdam alanları çeşitlendirilecek ve artırılacak, son olarak iş ve proje geliştirme kapasitesi artırılacaktır. Sonuç olarak, Ankara'da kır-kent dengesini iyileştirmek, yaşanabilir bir kırsal yerleşim deseni oluşturmak ve bölge içinde gelişmişlik farklarını azaltmak hedeflenmektedir.

Merkez için öngörülen mekânsal gelişim senaryosu, ulaşım yapısının iyileştirilmesi ve sürdürülebilirlik vurgusu ile birlikte kentteki yaşam kalitesinin artırılmasına odaklanmaktadır. Böylelikle hem uluslararası kuruluşlar hem de yabancı sermaye için bir çekim merkezi olabilmesi hedefi olanaklı olacaktır. BGUS'ta da öngörüldüğü üzere Ankara'nın uluslararası bir siyaset ve düşünce merkezi olabilmesi hedefine yönelik yaratıcı beşeri sermaye için bir cazibe merkezi olması ve bunun için de kentteki yaşam kalitesinin iyileştirilmesi amaçlanmaktadır. Diğer taraftan Ankara kent merkezinde kümelenmiş sanayinin teknoloji düzeyini yükseltmek ve AR-GE yoğun üretimin payını artırmak bu dönem içerisinde Ankara ekonomisinin en

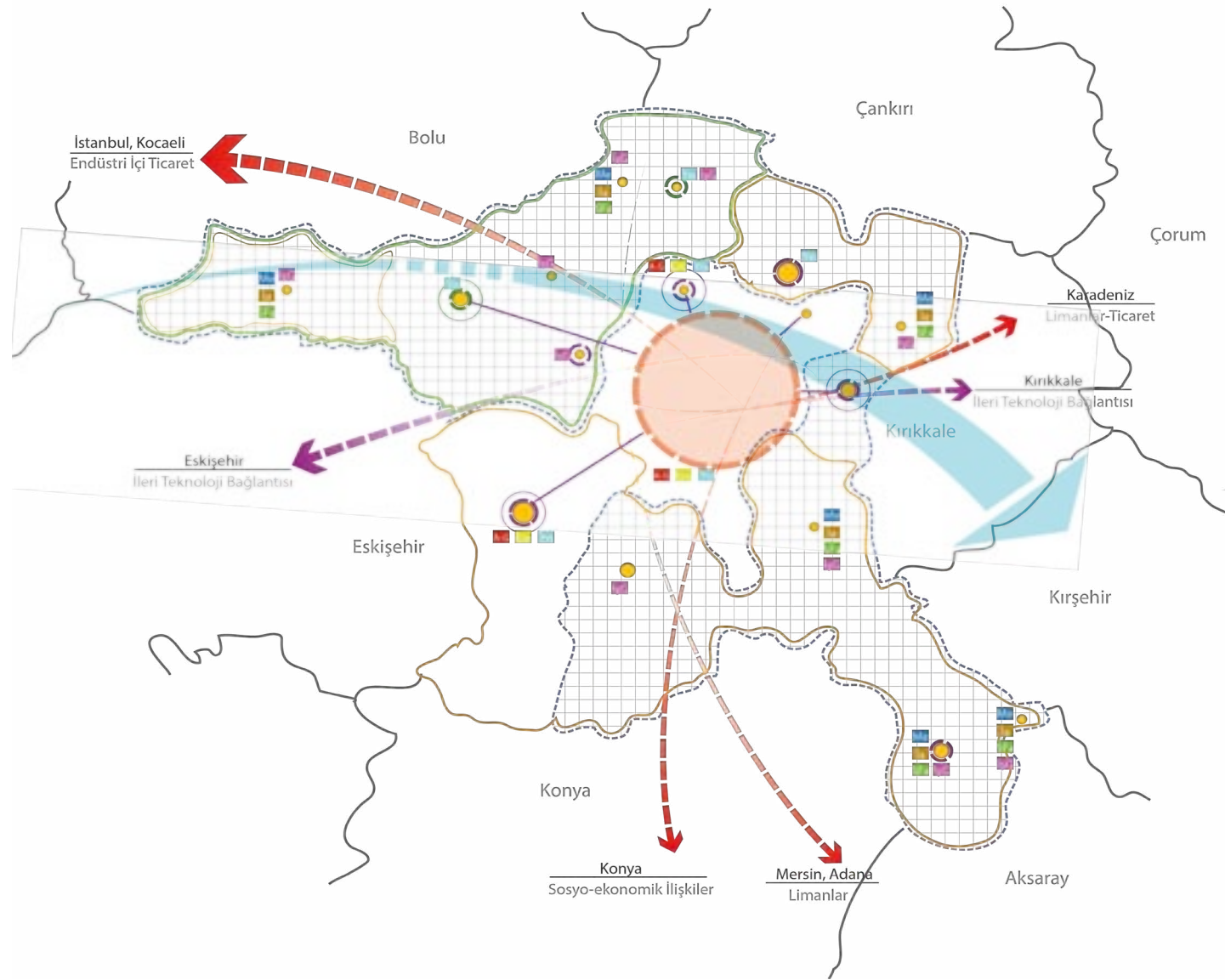
önemli hedefi olacaktır. Bunun için özellikle Kazan'ın savunma sanayi için bir merkez olması ve bu alanda yatırımların artması amaçlanmaktadır. Diğer taraftan Elmadağ ve Polatlı yine Ankara merkeze olan yakınlığının da avantajı ile bölgedeki endüstriyel büyüme odaklarından olacaktır.

Makro düzeyde bakıldığında ise, çeper ilçelerde fonksiyonel iş bölümü ile her ilçenin güçlü olduğu noktada bir merkez olması amaçlanmaktadır. Bölgenin kuzey bölgesi Kızılcahamam ve Beypazarı ilçelerinde turizm yatırımları plan dönemi boyunca artırılacak ve kuzeyde Ankara'nın turizm kuşağında en önemli merkezleri olacaktır. Ankara'nın güney bölgesindeki tarımın ağırlıklı olduğu alanlarda ise Haymana ve Bala başta olmak üzere tarım alt-bölgesi güçlendirilecektir. Bu merkezlerde Ankara'nın yenilikçi ve AR-GE yoğun senaryosu içerisinde anlamlı olacak katma değeri yüksek, iyi tarım uygulamaları yaygınlaştırılacak ve bölge için gelir getirici faaliyetlerin başında yer alacaktır. İkincil olarak ise bu bölgede tarım ürünlerinin işlenmesine dayalı sanayi yatırımlarının payı artırılacaktır. Bu bölgede artan sosyal ve fiziksel altyapı yatırımları ile birlikte gelir kaynaklarının artması sonucunda bölge dışına göçün azaltılması amaçlanacaktır.

Bölgenin diğer bölgelerle olan ilişkilerine bakıldığında ise yakın bölgesinde Kırıkkale ve Eskişehir ile savunma sanayi ve havacılık yatırımları noktasında iş birlikleri artırılacaktır. Yine bu dönem içerisinde artan ulaştırma ve demiryolu yatırımları ile birlikte Ankara'nın stratejik konumu güçlenerek kuzey ve güneydeki limanlarla bağlantıları artırılacaktır. Ülkenin en büyük metropolü olan İstanbul ile de ulaşım yatırımları sayesinde endüstri içi ilişkiler artırılarak iki bölgenin birbiri ile olan etkileşimi artacaktır. Marmara Bölgesi ile Ankara'nın etkileşimini artıracak bir diğer etken ise turizm projeleri olacaktır. Özellikle tarihi İpekyolu turizm koridorunun canlandırılması ve rotanın tekrar bir turizm yolu olarak yenilenmesi ile bir ekonomik hareketlilik yaşanacaktır.

Düşünce ve Yeniliğin Başkenti

Ankara 2023

Ankara Bölge Planı 2014-2023 Mekansal Gelişme Şeması Gösterim

ANKARA'DA YAŞAMAK

Eksen 1: Bireylerine Eşit ve Kaliteli Yaşam Sunan, Sosyal Bağları Güçlü Ankara

“Ankara’da Yaşamak” başlığı altında Ankara’da yaşam kalitesini doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen sosyal ve fiziksel unsurlarla birlikte bölgedeki önemli sosyal problemler ve potansiyeller ele alınmış ve Ankara’nın yaşanabilirlik düzeyinin, mekân ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi hedeflenmiştir. Ekonomik ve sosyal faaliyetlerin iyileşerek devam ettiği, yaşayan memnuniyetinin yüksek olduğu, sürdürülebilir bir şehir gelişiminin sağlanması önem taşımaktadır. Bu bilinçle Ankara’da Yaşamak bölümünde, Ankara’nın yoksulluk oranı asgari düzeyde olan, planlı bir şekilde büyüyen, uluslararası düzeyde bir düşünce, siyaset ve yönetim merkezi olan bir kent olma yolundaki kırılganlık ve potansiyelleri üzerinde durulmuştur.

Ankara’da Yaşamak: Kırılganlıklar

- Ankara Merkez Bölgesi’nde yerleşim alanlarının kontrolsüz (yağ lekesi biçiminde) büyümesi,
- Kent içi ulaşım yapısında etkinlik, verimlilik, erişilebilirlik ve ulaşım türlerinin dengesi hususlarındaki sorunlar,

- Konut imalatının bir yandan nüfus artışının çok üzerinde gerçekleşmesine rağmen, diğer yandan hane halklarının harcamalarında konut giderlerinin payının düşmemesi ve yerel ihtiyaca uygun vasıflarda konut üretilmemesi,
- Türkiye ortalamasının altında olmakla birlikte varlığını sürdüren yoksulluk sorunu,
- Artan yaşlı nüfus oranı,
- Alt bölgelerdeki yüksek nüfus kaybı.

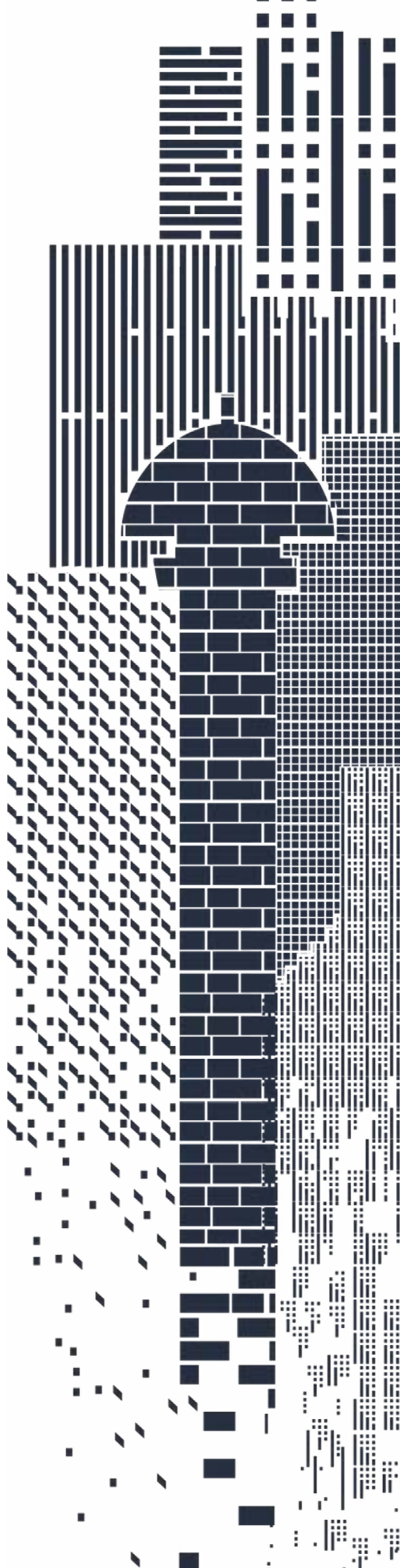
Ankara’da Yaşamak: Potansiyeller

- Ankara’nın uluslararası düzeyde bir düşünce, siyaset ve yönetim merkezi olabilme kapasitesi,
- Mevcut-yapımı devam eden ve planlanan Ankara merkezli veya Ankara bağlantılı karayolu ve demiryolu projeleri,
- Devam eden ve gerçekleştirilecek olan kentsel dönüşüm projelerinin başarılı uygulanması ile mekân kalitesinin artırılabilmesi,
- Afet risklerinin görece düşük olması,
- Zengin kültür, sanat ve tarihi varlıkları,
- Alınan yüksek nitelikli ve dinamik göç.

Öncelik 1

Fırsat eşitliği, yüksek mekan kalitesi ve erişilebilirliğin önündeki engelleri kaldırmak

Tedbir 1.1.1: Sürdürülebilir kentsel büyüme ilkeleri kent planlarında benimsenecek ve uygulanacaktır.	Tedbir 1.1.2: Kent merkezinde ve mahalle ölçeğinde erişilebilir kamusal açık alanlar korunacak ve artırılacaktır.	Tedbir 1.1.3: Toplu taşımın kent içi ulaşımındaki payı artırılacak ve farklı ulaşım türleri arası entegrasyon geliştirilecektir.
Tedbir 1.1.4: Yeni raylı sistem güzergahları oluşturularak toplu taşımadaki raylı sistem kullanım oranı artırılacaktır.	Tedbir 1.1.5: Mevcut yüksek konut arzı nüfus artışı ve yapı yenilenmesinden kaynaklanan talebi karşılayacak düzeyde tutulacak ve kullanıcı ihtiyaçlarına uygun niteliklere sahip konut üretim politikaları geliştirilecek ve uygulanacaktır.	
Tedbir 1.1.6: Yoksulluğun farklı tezahürlerine duyarlı yoksullukla mücadele mekanizmaları geliştirilecektir.	Tedbir 1.1.7: Ankara'daki yaygın sosyal sorumluluk projeleri ve toplumda günlük bilincinin geliştirilmesi kapsamında sivil toplum aktif katılımını sağlayarak yoksullukla mücadele politikaları hayata geçirilecektir.	Tedbir 1.1.8: Dezavantajlı kesimlerin sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel yaşama aktif katılımı ve biraylar arasında fırsat eşitliği saplanacaktır.
	Tedbir 1.1.9: Nüfusun yaşlanma eğilimi göz önünde bulundurularak yaşlıların ihtiyaç duyacakları temel hizmetlerin sunulabilmesi için gerekli çalışmalar yapılacaktır.	
Tedbir 1.1.10: Alt bölgelerden dışarı göçü azaltmak için ilçelerde sosyal ve fiziki altyapı hizmetleri, özgün mesleki eğitim imkanları ve yöresel unsurları ortaya çıkaracak istihdam alanları geliştirilecektir.	Tedbir 1.1.11: Alınan yüksek göçün temel kamu hizmetleri üzerinde oluşturduğu yük tespit edilecek ve ihtiyaçların karşılanmasına yönelik tedbirler alınacaktır.	

Öncelik 2

Ankara'nın zengin sosyal sermaye ve kültürel varlığını geliştirmek, erişilebilirliğini çeşitlendirmek ve ulusal ve bölgesel merkez olma konumunu güçlendirmek.

Tedbir 1.2.1:

Ankara'nın Bölgesel siyaset ve düşünce merkezi olma rolü güçlendirilecek ve yabancı misyon temsilcilikleri ve uluslararası kuruluşların kentin sosyal hayatına katılım ve katkıları artırılacaktır.

Tedbir 1.2.2:

Ankara'nın güçlü ulusal ve uluslararası ulaşım bağlantısı geliştirilecektir.

Tedbir 1.2.3:

Yeni yapılan ve dönüşüme tabi tutulan alanların planlı, sürdürülebilir, sosyal içermeye ve afet risklerine duyarlı bir mekan politikası temelinde gerçekleştirilmesi suretiyle mekan kalitesi arttırılacaktır.

Tedbir 1.2.4:

Ankara'nın zengin kültürel, sanatsal ve tarihsel varlıkları kent sosyal hayatına ve turizme kazandırılacaktır.

Tedbir 1.2.5:

Göçle gelen nitelikli beşeri kaynak bölgenin kalkınmasına hizmet etmek üzere değerlendirilecek, istihdan alanları geliştirilecektir.

ANKARA'DA YAŞAMAK

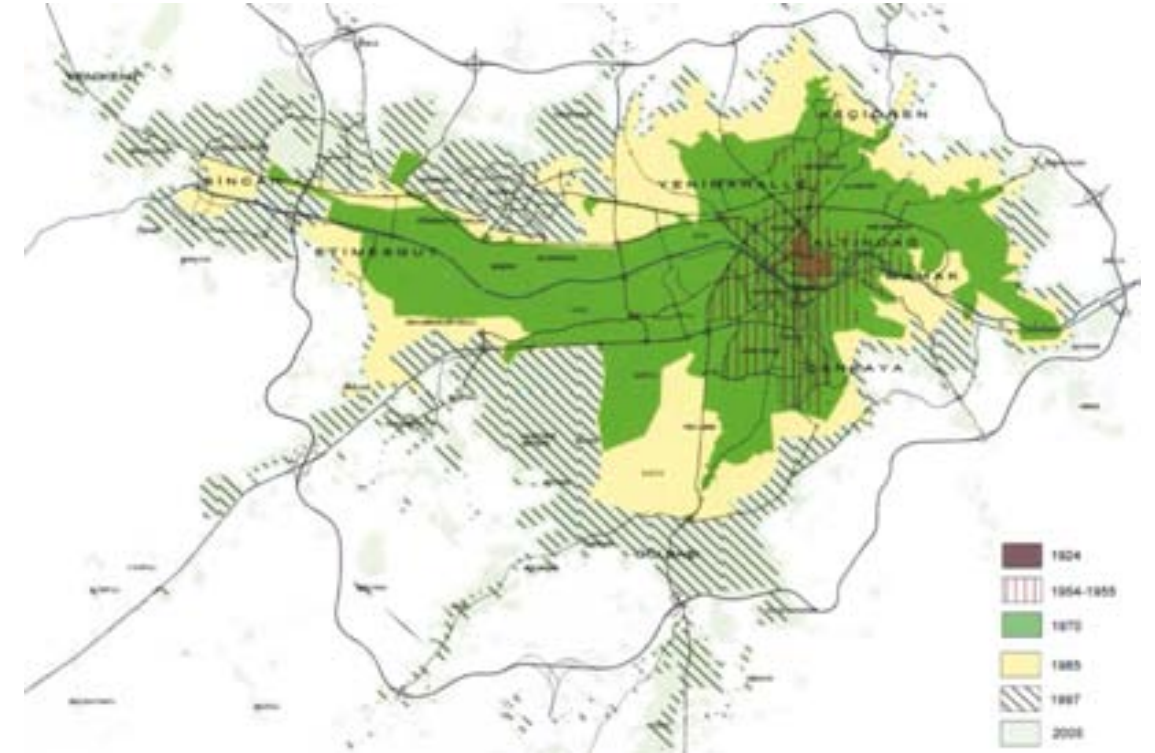

KIRILGANLIKLAR

Kentsel Yayılma ve Saçaklanma

Ankara kent makroformuna yönelik temel tespit kentin makroformuna biçim kazandıracak bazı temel taşıyıcı aksların; Eskişehir, Konya ve İstanbul yolu, bulunmasına rağmen kentin “yağ lekesi” biçiminde büyüdüğüdür, bu da bir anlamda büyümenin kontrol edilemediği ve plansız geliştiği sonucuna götürmektedir. Bu durum sürdürülebilir kentsel büyüme ilkeleriyle çelişmektedir. Bu çerçevede, hızlı kentsel yayılma ve saçaklanma kent içi servis sunumunu zorlaştırmakta, altyapı maliyetlerini ve araç bağımlılığını artırmakta ve sonuç olarak Ankara’yı sürdürülebilir bir büyüme yapısından giderek uzaklaştırmaktadır.

Harita 6– Ankara Kent Makroformunun Yıllar İçerisinde Değişimi

Kaynak: Ankara Büyükşehir Belediyesi

Harita 7 – Son Dönemde Ankara Kent Makroformunun Gelişimi

Ankara Kent Makroformu-1990

Ankara Kent Makroformu-2006

Kaynak: Avrupa Çevre Ajansı, 2013

Ankara'nın kentsel büyüme sorunu içerisinde ele alınması gereken önemli hususlardan birisi de Ankara'nın yüksek oranda göç alan bir il olması ve bu sebeple göçle gelen bu nüfusun kentsel servislerin ve yeni altyapıların sunumunun yetersiz kalmasına neden olmasıdır. Özellikle göçle gelen nüfusun yoğun olarak yerleştiği bölgelerde (Çankaya, Pursaklar, Keçiören, Yenimahalle, Mamak, Altındağ, Sincan, Etimesgut ve Gölbaşı) eğitim, sağlık ve altyapı hizmetleri genellikle kent ortalamasından daha düşük düzeyde kalmaktadır. Örneğin; 2011-2012 eğitim ve öğretim yılında derslik başına düşen öğrenci sayılarında en yüksek ilçeler sırasıyla derslik başına 56 öğrenciyle Pursaklar, 49 öğrenciyle Keçiören, 48 öğrenciyle Sincan, 44 öğrenciyle Etimesgut ve 38 öğrenciyle Mamak'tır. (Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2013)

Kentsel Yayılma ve Saçaklanma İlgili Tedbirler

Tedbir 1.1.1: Sürdürülebilir kentsel büyüme ilkeleri kent planlarında benimsenecek ve uygulanacaktır.

Tedbir 1.1.2: Kent merkezinde ve mahalle ölçeğinde erişilebilir kamusal açık alanlar korunacak ve artırılabilecektir.

Tedbir 1.1.11: Alınan yüksek göçün temel kamu hizmetleri üzerinde oluşturduğu yük tespit edilecek ve ihtiyaçların karşılanmasına yönelik tedbirler alınacaktır.

Kısa vadede Ankara'da çeperlerde oluşan yayılma ve büyüme baskısını durduracak kararlar alınacaktır. Yapılı çevrenin bütünleşik ve kompakt bir form alması adına büyümenin denetlenmesini sağlayacak mekanizmalar oluşturulacaktır. İlgili Bakanlıklar ve yerel yönetimler iş birliğinde gerekli hallerde yasal düzenlemelerin de getirilmesi sağlanacaktır. Yine bu alanla ilgili olarak karma arazi kullanım politikaları ve sürdürülebilir bir

ulaşım yapısı Ankara'daki sağlıklı kentsel gelişimin en önemli unsurları olacaktır. Söz konusu tedbirlerin öncelikli uygulama alanı özellikle nüfusun ve konutlaşmanın hızla artma eğiliminde olduğu Ankara Merkez ve V. Alt Bölge ile Çubuk, Şereflikoçhisar ve Beypazarı olacaktır. Tüm bu alanları kapsayacak ve her ölçekteki fiziksel planlarına yol gösterici olması amacıyla Ankara için sürdürülebilir kentsel gelişme rehberi hazırlanacak ve Ankara alt bölgeleri ve merkezin büyümesini kontrol edecek, düzenleyecek ve kimi zaman da sınırlayacak ilkeler belirlenmiş olacaktır. Rehberde Ankara merkez ve alt bölgeler bazında, kimi zaman mahalle ölçeğine kadar inen düzeyde arazi kullanımı, ulaşım ve açık alan ilkeleri bir bütün içinde belirlenecek ve tüm dönüşüm ve yeni yapım süreçleri bu ilkeler doğrultusunda tamamlanacaktır. Yayılmanın uzun vadede doğurduğu altyapı maliyetlerini de düşünerek, kent içinde taşıma kapasitesi göz önünde bulundurularak uygun olan alanlarda yoğunluğun artırılması sağlanacaktır. Diğer taraftan Büyükşehir sınırlarının tüm il sınırlarına genişletilmesinin ardından ilçe belediyelerinde büyüme de yine bu rehberde belirlenen ilkeler ekseninde düzenlenecektir.

Ankara'da göç çalışmaları ile ilgili merkezleri olan üniversitelerin ortak bir platformda bir araya gelmeleri ve göç nedeniyle ortaya çıkan sorunlar ile ilgili ortak çalışmalar yapmaları sağlanacaktır. Bu kapsamda Ankara Merkez Bölgesi başta olmak üzere yoğun göç alan bölgeler için eğitim, sağlık ve altyapı hizmetlerine göç ile gelen ilave yük tespit edilecek ve bunun karşılanmasına yönelik gerekli yatırımlar yapılacaktır. Alınan göçün Merkez Bölgesi dışına, özellikle V. Alt Bölge'ye, kaydırılması amacıyla kamu hizmetlerinin eksiksiz sunulduğu ve kent merkezine hızlı ve sürekli erişimi sağlanan çevre ve mekân kalitesi yüksek alanlar oluşturulmaya devam edilecektir.

Kent İçi Ulaşım

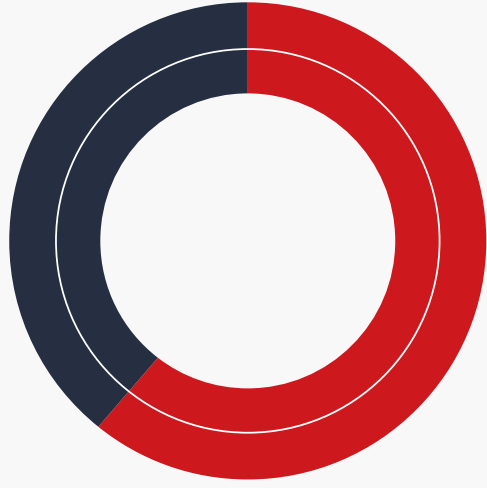
Ankara'da yaşam kalitesini olumsuz anlamda etkileyen ve giderek daha da önem kazanan bir diğer kırılganlık ise kent içi ulaşımdır. Ankara'nın kent içi ulaşım yapısında etkinlik, verimlilik, erişilebilirlik, ulaşım türlerinin dengesi ve türlerin entegrasyonu açısından sorunlar vardır. Bu sorunlar özellikle raylı sistemlerin Ankara'da payının düşüklüğünden kaynaklanmaktadır. Ankara'da raylı sistemlerin günlük kent içi ulaşımdaki payı %6,7'dir. Bazı büyük dünya kentlerine bakıldığında

tüm ulaşım türleri içinde raylı sistem kullanımının New York'ta %12, Osaka'da %32, Seul'da %35 ve Londra'da %12 olduğu görülmektedir. (LTA Academy, 2011) Toplu taşımadaki raylı sistem kullanım oranını artırmada yapımı devam eden metro hatlarının önemi azımsanmayacak düzeydedir. Bununla birlikte tüm bu hatların tamamlanmasıyla bile diğer dünya kentleri ile karşılaştırıldığında tüm kentin raylı sistemle erişilebilirliğinin sağlanmasından uzak kalınacaktır.

Harita 8 - Mevcut ve Yapımı Devam Eden Ankara Metro Hatları

Kaynak: EGO Genel Müdürlüğü, 2013/A

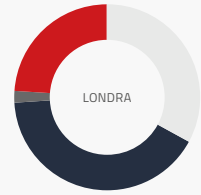

Şekil 8 - Ankara Kent-İçi Trafik Türel Dağılım

Kaynak: EGO Genel Müdürlüğü, 2013/B

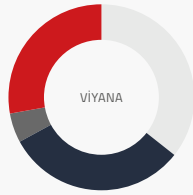
- Toplu Taşıma, 60%
- Özel Taşıma, 40%

Şekil 9 - Bazı Yabancı Metropollerde Kent İçi Trafiğin Türel Dağılımı

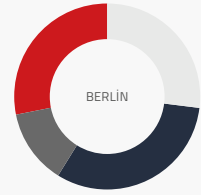
Kaynak: Transport for London, 2013

- Toplu Taşıma, 33%
- Özel Taşıma, 41%
- Bisiklet, 2%
- Yürüme, 24%

Kaynak: LTA Academy, 2011

- Toplu Taşıma, 36%
- Özel Taşıma, 31%
- Bisiklet, 5%
- Yürüme, 28%

Kaynak: Verkehrs Berlin, 2012

- Toplu Taşıma, 27%
- Özel Taşıma, 32%
- Bisiklet, 13%
- Yürüme, 28%

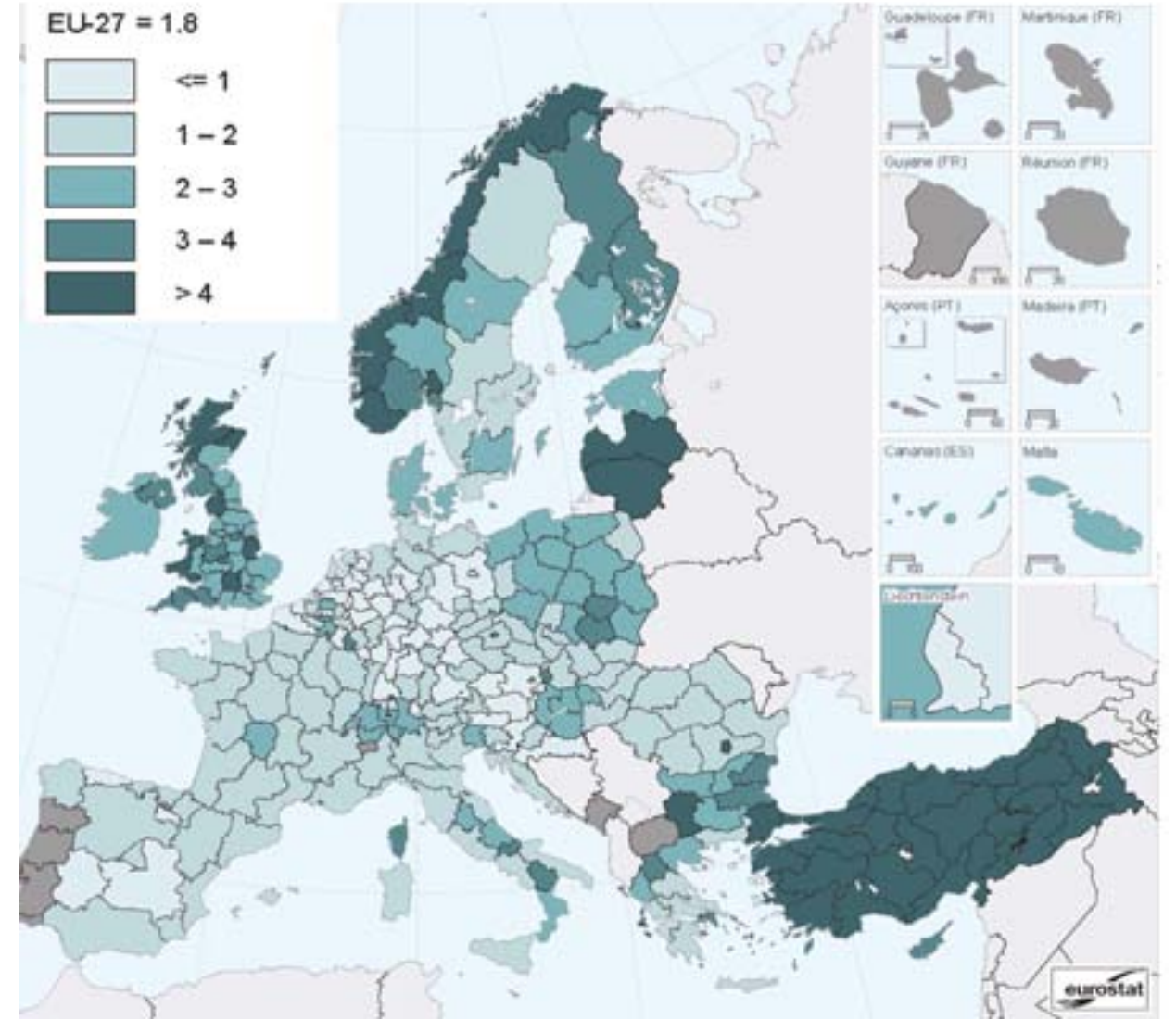

Kaynak: LTA Academy, 2011

- Toplu Taşıma, 34%
- Özel Taşıma, 29%
- Taksi, 1%
- Yürüme, 36%

Ankara'da özel taşımanın (otomobil ve taksi) kent içi ulaşımındaki oranı ise %38,8 gibi yüksek bir paya sahiptir. Ankara'nın kent içi ulaşımı Avrupa'nın diğer önemli başkentleri ile kıyaslandığında özel taşıtların payının diğer başkentlerle benzer seviyelerde olduğu görülmektedir. Ancak Ankara'nın toplu taşıma yapısında raylı sistemlerin payının oldukça az olması ve mevcut toplu taşıma türlerinin de karayolu bağımlı olması belirli oranda trafik sorununa yol açmaktadır. Bunun temel nedeni ise minibüs-dolmuş gibi düşük yolcu kapasiteli taşıma araçlarının yaygın olmasıdır. Nitekim Harita 9'da da görüldüğü üzere genelde Türkiye'de, özelde de Ankara'da 1.000 kişiye düşen toplu taşıma aracı sayısı Avrupa'daki diğer Düzey 2 bölgelerinin çok üzerindedir. Diğer taraftan Ankara'da kent içi ulaşımında bisiklet, yürüme gibi yeşil ulaşım türlerinin payı ise çok düşüktür. Bu durum ilgili altyapı eksikliği ile arazi kullanımı politikalarının ulaşım sürdürülebilirliğini yeterince gözetememesinden kaynaklanmaktadır.

Harita 9 - 1000 Kişiye düşen Toplu Taşıma Aracı

Kaynak: Eurostat, 2013

Kent İçi Ulaşım ile İlgili Tedbir

Tedbir 1.1.3: Toplu taşımanın kent içi ulaşımındaki payı artırılacak ve farklı ulaşım türleri arası entegrasyon geliştirilecektir.

Tedbir 1.1.4: Yeni raylı sistem güzergâhları oluşturularak toplu taşımadaki raylı sistem kullanım oranı artırılacaktır.

Ankara kent içi ulaşımında toplu taşımanın payını artırmak üzere altyapı düzenlemelerinin yanı sıra bu ulaşım türünün kültür olarak kentte benimsenmesini sağlayacak faaliyetlerin gerçekleştirilmesi gereklidir. Bu kapsamda toplu taşıma ve diğer enerji etkin ulaşım modlarının kullanımına yönelik olarak Ankara Ulaşım Ana Planı stratejileri doğrultusunda belirlenen eylemler gerçekleştirilecektir. Eylemlerin zamanında ve etkin devreye girebilmesi için planın Ankara halkı tarafından sahipliğini artıracak bilinçlendirme faaliyetleri yürütülecektir. Toplu taşımayı özendirip özel araç kullanımını azaltmak için teşvik edici ve caydırıcı önlemler alınacaktır. Günün belli saatlerinde ve/veya belirli güzergâhlarda özel araç kullanımının ücretlendirildiği kurgular devreye sokulacaktır. Bu caydırıcı önlemler toplumun özel taşıt kullanımının yol açtığı sorunlar hakkında ve kullanımının azaltılması yönünde bilgilendirme ve eğitim programları ile birlikte yürütülecektir.

Ankara'da raylı sistemlerin geliştirilmesi kapsamında öncelikli olarak yapımı devam eden Batıkent-Sincan, Çayyolu-Kızılay ve Keçiören-Tandoğan metro hatları tamamlanacaktır. Bu hatların diğer toplu taşıma sistemleri (otobüs, dolmuş gibi) ile fiziki entegrasyonu sağlanarak şehir içi ulaşımında özel taşıt bağımlılığı ve trafikteki araç sayısı azaltılacaktır. Oluşturulacak hatların ücretlendirme sistemleri toplu taşımayı özendirecek şekilde tasarlanacak, kent içi ulaşım türlerinde geçerli olacak bir ödeme mekanizması geliştirilecektir. Raylı sistem durakları tasarlanırken de özel araçların durak civarına park edebilmeleri için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Yapımı devam eden projelere ilave olarak, yeni raylı sistem hatları Ankara'nın kentsel büyüme eğilimlerini karşılayacak şekilde tasarlanacaktır. 6360 Sayılı Kanun gereği 2014'te Ankara Büyükşehir Belediye sınırlarının tüm il sınırlarını kapsayacak şekilde genişletilmesi ile tüm ilçelerle ulaşım ve toplu taşıma bağlantısının güçlendirilmesi önem kazanacaktır. Bu kapsamda sanayi yatırımlarının artması öngörülen ve havaalanının da bulunduğu V. Alt Bölge'nin Merkez ile ulaşım bağlantısını güçlendirecek projelere öncelik verilecektir. Esenboğa Havalimanı-Merkez ulaşımını sağlayacak raylı sistemin Akıyurt ve Çubuk ilçe merkezleri

ile de bağlantısı geliştirilecektir. Hâlihazırda Polatlı'da olduğu gibi, Ankara-Sivas YHT Projesinin devreye alınmasıyla Elmadağ-Ankara Merkez arasında YHT ile ulaşım sağlanabilecektir. Kazan-Ankara Merkez bağlantısı için de TAI, Havacılık ve Uzay İhtisas OSB, Lojistik Üssü ve ilçe merkezini de kapsayacak hızlı ve güvenilir ulaşım sağlayacak bir çözüm geliştirilecektir. Çalışmalarına tekrardan başlanması planlanan doğrudan Ankara-İstanbul yüksek hızlı tren projesi kapsamında Sincan-Yenikent-Ayaş-Bey pazarı-Çayırhan hattında banliyö seferleri başlatılarak IV. Alt Bölge'nin erişilebilirliği artırılacaktır.

Ankara'da kentin fiziki yapısını göz önünde bulundurarak kent içi ulaşımına yönelik yenilikçi ve çevreci çözümler üretilcektir. Bu doğrultuda yüksek eğimli alanlarda teleferik-tünel, daha düz bölgelerde ise bisiklet yolları ve kiralama sistemleri gibi yöntemler uygulanacaktır. Son olarak tüm ilçelerin gerek merkezle gerekse de doğrudan kendi aralarındaki ulaşım altyapısı ve toplu taşıma imkânları geliştirilecektir. Toplu taşıma türleri arasında gerekli entegrasyonların tamamlanması paralelinde, toplu taşıma tüm türlerde hizmet kalitesi, güvenliği ve erişilebilirliği artıracak altyapı yatırımları yapılacaktır.

Barınma ve Konut

Ankara'daki konut arzı incelendiğinde ihtiyaçtan daha fazla konut üretildiği ancak bu denli hızlı ve ihtiyaç fazlası konutlaşmaya karşın, ne konut fiyatlarında ne kiracı olarak ikamet edenlerin oranında ne de hane halklarının barınma giderlerinde anlamlı bir azalmanın söz konusu olmadığı görülmektedir. Ankara'da 2002-2011 döneminde inşa edilen 483.085 daireye karşılık gelen yeni konut sayısını karşılamak için gerekli nüfus artışı 1.593.371 kişidir. Ancak aynı dönemde gerçekleşen nüfus artışı ise sadece 756.956 olmuştur. Buna rağmen 2000 yılında kendi evinde oturanların oranı %58,7 ve kirada oturanların oranı %31,3 iken, 2011 yılında bu oranlar ancak %60,9 ve %30,2 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 7 - Yıllara Göre Konut ve Nüfusla İlgili Bazı Değişkenler

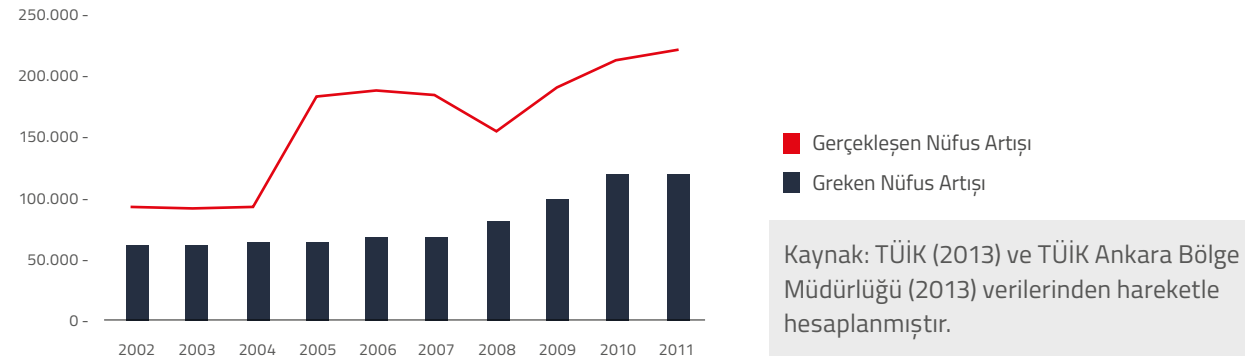
Yıl	Yeni Daire Sayısı	Yeni Dairelerin Karşılacağı Nüfus Artışı	Gerçekleşen Nüfus Artışı ¹	Yeni Daire Metrekare Değeri	Hanehalkı Harcamalarında Konut ve Kira Payı (%) ^{2**}
2002	27.570	91.016	63.527	290,3	...
2003	27.990	90.604	64.518	349,8	...
2004	27.795	91.402	65.525	392,3	...
2005	55.308	181.092	66.548	426,1	29,9
2006	56.106	185.193	67.586	488,4	30,0
2007	55.394	183.413	68.641	556,3	31,5
2008	45.991	151.942	82.183	727,0	33,3
2009	57.136	188.627	101.863	700,1	32,4
2010	63.742	211.118	120.914	721,4	29,8
2011	66.053	218.963	119.177	826,0	27,7

Kaynak: TÜİK (2013) ve TÜİK Ankara Bölge Müdürlüğü (2013) verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

1 * 2000-2007 arası nüfus sayımı bulunmadığından aradaki yıllara ait değerler ortalama nüfus artış hızı göz önünde bulundurularak hesaplanmıştır.

2 ** ... ile gösterilen yıllara ait veri bulunmamaktadır.

Şekil 10– Yeni Konutların Karşılacağı Nüfus Artışı ile Gerçekleşen Nüfus Artışının Kıyası

Diğer taraftan yeni üretilen daireler, ilçelerin nüfus kompozisyonu ile uyum göstermemektedir. Ankara’da 2002-2011 döneminde inşa edilen konutların ilçelere göre ortalama alanları (OA) ve bu ilçelerin ortalama hane halkı büyüklüklerinin (OHB) karşılaştırılması arasında yapılan bir korelasyon analizinde korelasyon katsayısı -0,68 çıkmaktadır. (özellikle son yıllarda çok sayıda konutun yapıldığı Gölbaşı’nda, tek veya iki daireli binalar -lüks konutlar- hesaplama dışında bırakıldığında bu ilçe için OA 138 m2, söz konusu korelasyon katsayısı ise -0,78 olmaktadır) Dairelerin ortalama alanlarının hem maliyetleri hem de fiyatları artırdığı, dolayısıyla bu ters orantının sebebinin gelir durumu olduğu aşikârdır. Ancak bu durum ihtiyaçlar açısından ele alındığında, daha kalabalık ailelerin yaşadığı yerleşim yerlerinde daha küçük konutların bulunduğu; OHB’lerin daha küçük olduğu ve üniversitelerin yoğun bir şekilde bulunduğu Yenimahalle ve Çankaya gibi ilçelerdeyse konutların ihtiyacın aksine geniş olduğu ortaya çıkmaktadır.

Barınma ve Konut ile İlgili Tedbir

Tedbir 1.1.5: Mevcut yüksek konut arzı nüfus artışı ve yapı yenilenmesinden kaynaklanan talebi karşılayacak düzeyde tutulacak ve kullanıcı ihtiyaçlarına uygun niteliklere sahip konut üretim politikaları geliştirilecek ve uygulanacaktır.

Konut arzının yüksek düzeyde devam etmesinin temel nedenlerinden olan yüksek kâr marjlarının azaltılması adına konutların niteliğine olumlu katkı sağlayacak tedbirler alınacaktır. Bu kapsamda binalar için enerji verimliliği sertifikasyonu, yenilenebilir enerji sistemlerinin binalara entegrasyonu, yerel mimari dokunun korunmasına yönelik standart ve yaptırımlar gibi uygulamalar geliştirilecektir. Konut

arzının büyük kısmının gerçekleştiği Merkez Bölgesi ve V. Alt Bölge ile tarihi kent dokusunun hala önemli ölçüde ayakta olduğu IV. Alt Bölge bu uygulamalarda öncelikli mekânlar olacaktır. Böylelikle hem kentin yaşam ve mekân kalitesi artırılacak hem de konut piyasalarındaki söz konusu kırılganlık azaltılacaktır. Ayrıca sektör temsilcilerine yönelik, söz konusu riskler hakkında bilgilendirme çalışmaları yapılacaktır.

Konut arzındaki bir diğer sorun olan ihtiyaca uygun konut üretilmemesine yönelik, ortalama hane halkı büyüklükleri, öğrenci ve genç çalışan nüfus yoğunlukları gibi değişkenler göz önünde bulundurularak semtler düzeyinde gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Yine Ankara Merkez ve V. Alt Bölge’de gerek kentsel dönüşüm kapsamında gerekse de bunun haricinde yürütülecek kamu kaynaklı veya destekli toplu konut projelerinde orta gelir grubuna da hitap eden konutlar üretilecektir. Dolayısıyla bir yandan ev sahipliği oranları doğrudan artırılırken diğer yandan da piyasada daha rasyonel bir fiyatlandırma oluşmasına katkı sağlanacaktır.

Gelir Dağılımı ve Yoksulluk

Bireylerin yaşamlarını sürdürmeleri veya içinde yaşadıkları toplumun asgari yaşam standartlarını yakalayabilmeleri için gerekli olan aynı veya nakdi gelir düzeyinin altında gelire sahip olmaları şeklinde tanımlanan yoksulluk Ankara’da Türkiye ortalamasının altında olmakla birlikte hala kentsel, kırsal, yaşlı, çalışan yoksulluğu gibi çeşitli türlerde sorun teşkil etmektedir. 2012 yılında Ankara nüfusunun %97’sini barındıran kentsel alanda 1 günlük \$2,15 ve \$4,30 eşdeğeri gıda tüketimi şeklinde tanımlanan açlık sınırlarının altında yaşayan sırasıyla yaklaşık 2.500 ve 18.000 kişi vardır. Bununla birlikte bireylerin içinde yaşadıkları toplumun gelir düzeyine göre hesaplanan belirli bir seviyenin altında kalmaları durumu olarak tanımlanan göreceli yoksulluk oranı ise Ankara’da %7,3 seviyelerindedir. (Taş, 2012)

Yoksulluğun mekânsal dağılımı incelendiğinde Akyurt, Elmadağ ve Kazan’da yoksulluk oranının %30’un üzerinde; Yenimahalle, Çankaya ve Etimesgut’ta ise %5’in altında olduğu görülmektedir. Öte yandan ilçe içi gelir dağılımına göre hesaplanan yoksulluk oranlarına bakıldığında Sincan’da bu oranın %47, Çankaya’da ise %20 olduğu görülmektedir. Diğer bir ifade ile bu ilçelerde yaşayan nüfus içerisinde gelir dağılımında büyük dengesizlikler olduğu gözlemlenmektedir. (age)

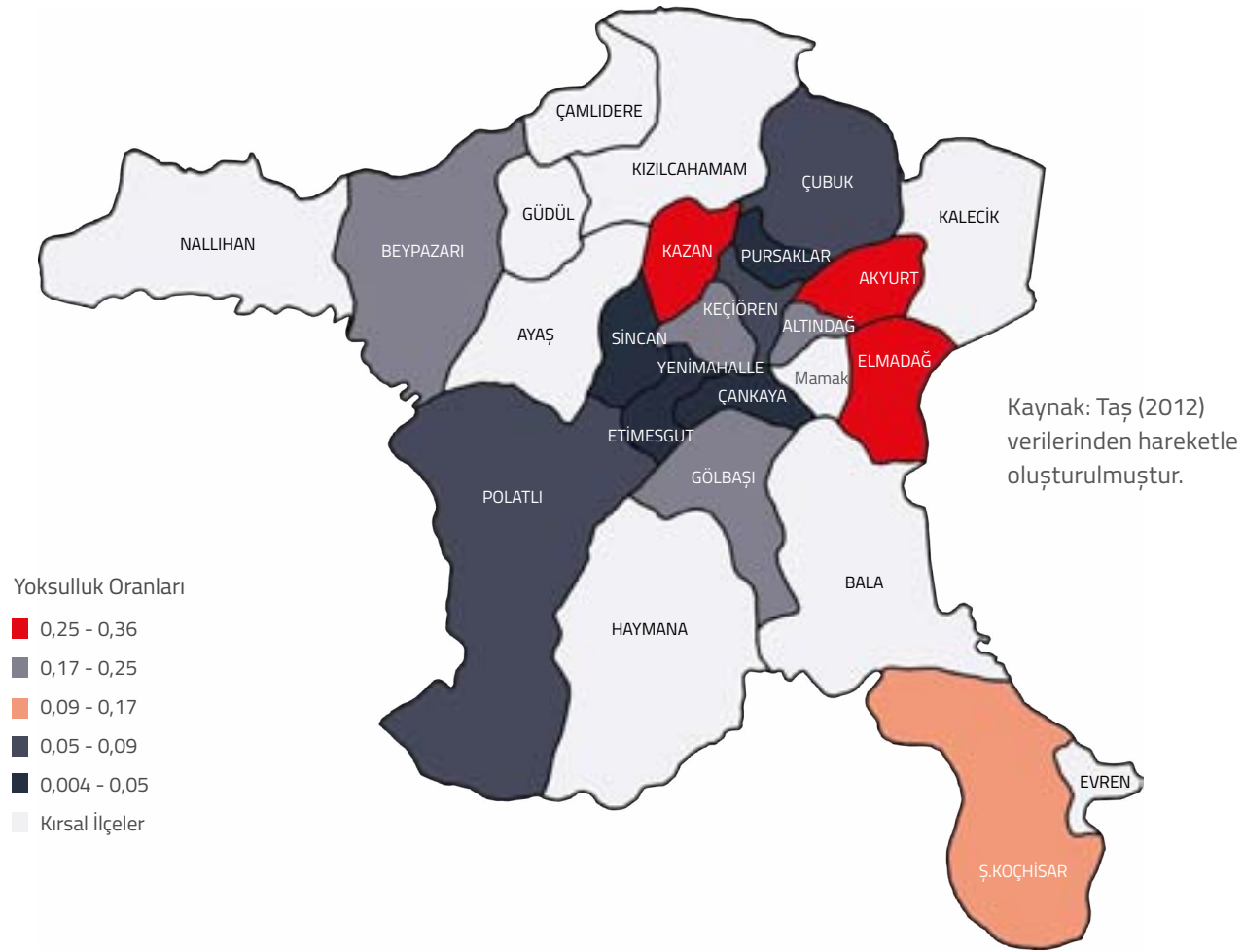
Tablo 8 – Ankara Kentsel Yoksulluk Oranları

İlçeler	Ankara Ortalamasına Göre Yoksulluk Oranları	İlçe İçi Düzeye göre Yoksulluk Oranları
Akyurt	%36,5	%13,5
Altındağ	%17,9	%2,5
Beypazarı	%17,0	%17,0
Çankaya	%2,0	%20,0
Çubuk	%6,5	%6,5
Elmadağ	%32,9	%9,2
Etimesgut	%0,4	%14,0
Gölbaşı	%17,1	%14,7
Kazan	%30,0	%0,0
Keçiören	%6,7	%14,3
Mamak	%10,3	%1,1
Polatlı	%9,6	%1,4
Pursaklar	%9,7	%0,0
Sincan	%5,9	%47,3
Şereflikoçhisar	%25,9	%6,9
Yenimahalle	%4,0	%4,0

Kaynak: Taş, 2012

2. Kentsel alan tanımı nüfusu 20 binin üzerinde olan yerleşim bölgeleri için kullanılmaktadır.

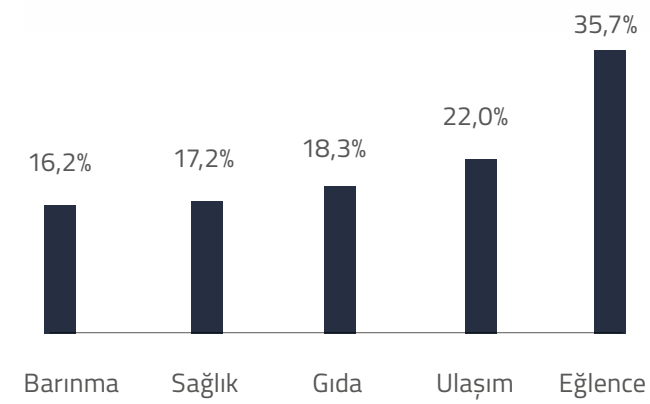
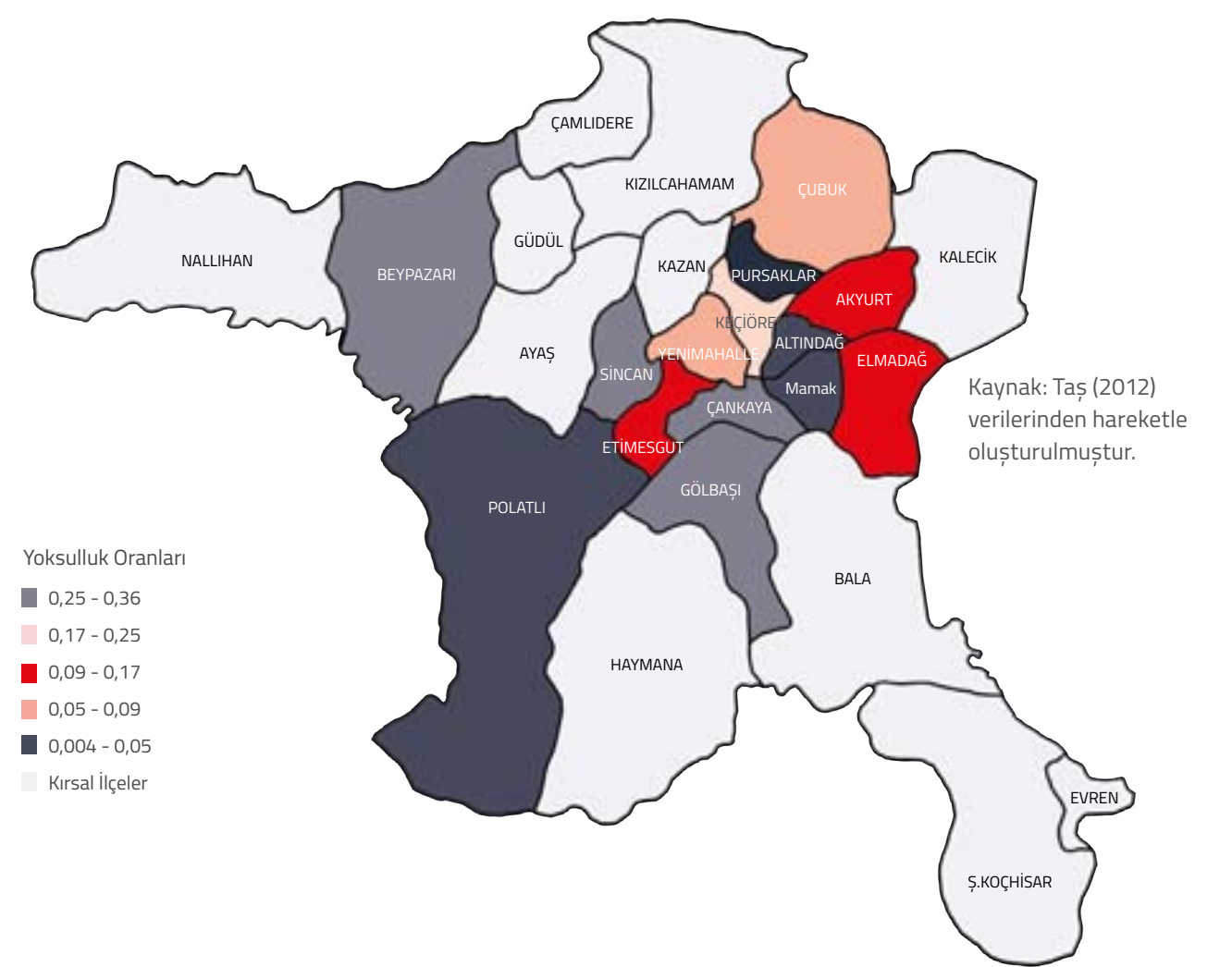
Harita 10 - Ankara Kentsel Yoksulluk Haritası

Ankara'nın kentsel alanında, farklı yoksulluk türlerine göre kendisini "az" veya "çok" yoksul hissedenlerin oranı grafikte verilmiştir. Bu durum iki önemli noktaya işaret etmektedir: Öncelikle her ne kadar göreceli yoksulluk oranları düşük olsa da barınma, sağlık, gıda gibi temel ihtiyaçlar açısından dahi hissedilen (algısal) yoksulluk oranı bunun çok üzerindedir. Ayrıca ihtiyacın çok fazlası konutlaşmanın olduğu Ankara'da nüfusun %16,2'sinin barınma açısından yoksulluk hissetmesi,

bahsi geçen ihtiyaçlara uygun konut üretilmemesi sorununu tekrar ortaya koymaktadır. İkinci nokta ise zaruri ihtiyaçlardan lükse doğru gidildikçe hissedilen yoksulluk düzeyinin artmasıdır. Öyle ki nüfusun %22'si ulaşım, %35,7'si ise eğlence açısından yoksuldur. Orta gelir düzeyinden yüksek gelir grubuna geçmeye çalışan Türkiye'de bu ihtiyaçların giderilmesinin de artık zaruret düzeyinin arttığı göz önünde bulundurulması ve bu doğrultuda tedbirlerin geliştirilmesi gerekmektedir.

İlçe İçi Yoksulluk Haritası

Şekil 11 - Farklı Yoksulluk Türlerine Göre Kendisini Az veya Çok Yoksul Hissedenlerin Oranı

Kaynak: Taş (2012) verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

Gelir Dağılımı ve Yoksulluk ile İlgili Tedbirler

Tedbir 1.1.6: Yoksulluğun farklı tezahürlerine duyarlı yoksullukla mücadele mekanizmaları geliştirilecektir.

Tedbir 1.1.7: Ankara'daki yaygın sosyal sorumluluk projeleri ve toplumda gönüllülük bilincinin geliştirilmesi kapsamında sivil toplumun aktif katılımını sağlayarak yoksullukla mücadele politikaları hayata geçirilecektir.

Tedbir 1.1.8: Dezavantajlı kesimlerin sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel yaşama aktif katılımı ve bireyler arasında fırsat eşitliği sağlanacaktır.

Ankara'daki sosyal politikalar plan döneminde farklı yoksulluk türlerini kapsayacak şekilde geliştirilecektir. Gelire dayalı yoksulluğun giderilmesi adına işsizler ya da düşük vasıflı işçilerin istihdam edilebilirliğinin ve gelir düzeyinin artırılmasını sağlayacak kurs, atölye gibi mevcut mekanizmaların etkinliği artırılacak, ihtiyaca göre yenilerinin açılması desteklenecektir. Gelir düzeyi düşük semtlerde eğitim kalitesinin ve öğrencilerin eğitimde devamlılığının artırılması için gerekli uygulamalar hayata geçirilecektir. Bu faaliyetlere

altlık teşkil edecek mahalle düzeyinde gelir, yoksulluk, eğitim, istihdam araştırmaları gibi detaylı çalışmalar yapılacaktır. Yaşlı ve engelli yoksulluğuna karşı sosyal yardım mekanizmaları güçlendirilecektir.

Alt bölgelerde yoksullukla mücadele için ise alternatif gelir ve istihdam imkânlarının sunulması sağlanacaktır. Yoksullukla mücadele faaliyetlerinde I. ve V. alt bölgeler, Altındağ, Kalecik, Çamlıdere ve Güdül öncelikli mekânlar olacaktır. Sanayi yatırımlarının ağırlık kazanacağı V. Alt Bölge başta olmak üzere tüm alt bölgelerde mesleki eğitime ağırlık verilecektir. Ankara Sanayisinin ihtiyaçları belirlenerek bölgeye özgü çözümler sunacak eğitim modülleri hazırlanacaktır ve bu modüllerin pilot uygulamaları V. Alt Bölgede başlatılacaktır. Yoksullukla mücadele kapsamında öncelikli ifade edilen diğer alt bölge ve ilçelerde alternatif istihdam alanları ve gerekli insan kaynağının yetiştirilmesi için fizibilite çalışmaları yapılacak, alt yapı hazırlıkları gerçekleştirilecektir. Gıda sektöründeki kayıt dışı ve sağlıksız üretim yapan üreticilerin kurumsallaşmaları veya kooperatif çatısı altında hareket edip üretim yapmaları teşvik edilecektir. Markalaşma ve ulusal-uluslararası pazara açılma konusunda bilgilendirme ve eğitim

faaliyetleri düzenlenerek alt bölgelerden marka değeri olan ihraç ürünlerinin çıkması sağlanacaktır. Turizm koridorunda bulunan ilçelerin rekabet gücünü artırmaya yönelik destekler verilerek bölgedeki turizm sektörü desteklenecek ve buna bağlı olarak istihdam artışı gerçekleştirilecektir. Tarım sektöründe katma değeri yüksek ürün çeşitliliği artırılıp iyi tarım uygulamaları yaygınlaştırılarak sektörün bölge ekonomisine katkısı artırılabilecektir.

Dezavantajlı grupların sosyal ve ekonomik hayata dâhil olmaları desteklenecektir. Bu grupların Ankara özelinde, istihdam edilmeleri veya iş sahibi olmaları önündeki engeller araştırılarak eylem planları hazırlanacaktır. Gönüllü iş adamları/iş kadınlarından oluşan bir melek danışman ağı oluşturularak kendi işlerini kuran dezavantajlı kesimlere iş hayatında koçluk hizmeti sunulacaktır. Ankara merkez ve tüm alt bölgelerinde engelli, yaşlı, çocuk, kadın gibi hareketliliği kısıtlı gruplara yönelik sosyo-kültürel hizmetler sunacak (kütüphane, sinema, tiyatro, toplum merkezi vb.) gezici ve sabit altyapıların geliştirilmesi ve tüm kesimlerce erişilebilir olması sağlanacaktır. Dezavantajlı kesimlerin barınma ihtiyaçlarının karşılanmasına ve koşullarının

iyileştirilmesine yönelik çalışmalar ilgili kurumların koordinasyonunda yürütülecektir. Bu kapsamda bölgede barınmayla ilgili nicel ve nitel bir ihtiyaç analizi yapılacak ve uygulanacak konut projelerinde bu analizin çıktıları esas alınacaktır.

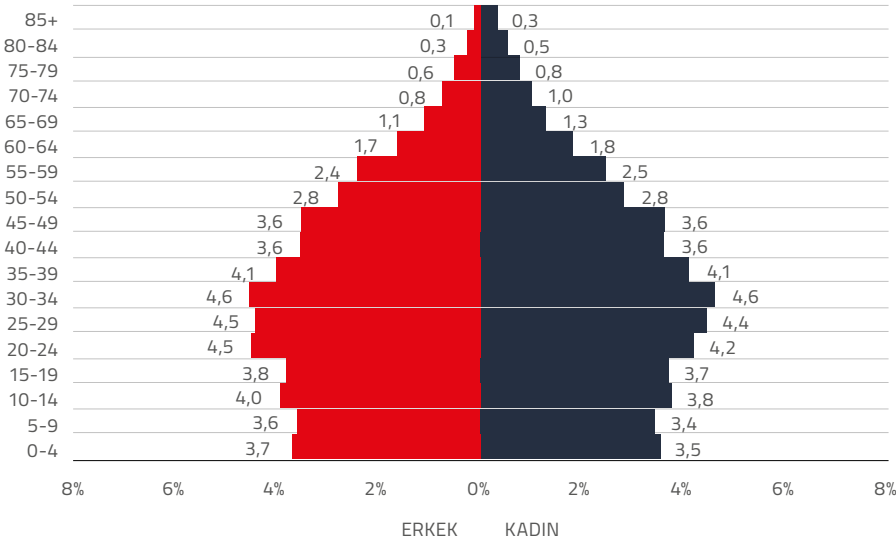
Farklı yoksulluk türlerine ve farklı toplumsal kesimlere yönelik yukarda bahsi geçen proje ve faaliyetlerin yürütülmesinde sosyal fayda ve sahiplenmeyi artırmak üzere sivil toplum mekanizmaları ile birlikte çalışılacaktır. Bu kapsamda sivil toplum yapılarının işlerliğini artırmak amacıyla farkındalık ve bilinçlendirme çalışmaları yürütülecektir. Sivil toplum kuruluşlarının daha aktif rol oynaması için kapasite artırımı desteklenecek, eğitimler verilecektir. STK'ların sosyal sorumluluk projeleri yürütmesi teşvik edilecek ve gönüllülük bilincini artırmaya yönelik kampanyalar düzenlenip kamu spotları hazırlanacaktır. Sivil toplum örgütlerinin görünürlüğü, bilinirliği ve erişilebilirliğini artırmak amacıyla Ankara'da faaliyet gösteren vakıf ve derneklerin bulunduğu veri tabanı ve web portalları oluşturulacak, kuruluşlar profillerini oluşturarak yürüttükleri faaliyet ve projelere ilişkin güncellemeleri duyurma imkanına sahip olacaklar.

Yaşlanma

Yoksulluk gibi, Ankara için bir diğer kırılganlık da yaşlı nüfus oranının artmasıdır. 2012 yılında Ankara'da yaşlı nüfus oranı %6,9 iken bu oranın 2023'te %9,2 olacağı tahmin edilmektedir. Bu durum yaşlılara yönelik sağlık, bakım, barınma ve ulaşım gibi hizmetlere olan ihtiyacı artıracaktır.

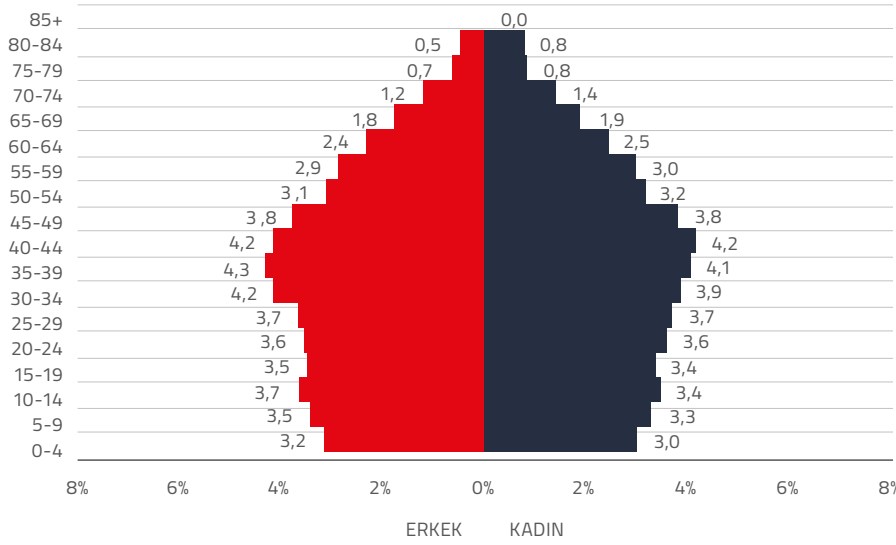
Dolayısıyla yaşlı nüfusun toplumla entegrasyonunda sorunlar yaşanamaması ve dezavantajlı duruma düşmemesi adına bu hizmetlerin yakın gelecekte iyi planlanması gerekmektedir.

Şekil 12 – Ankara Nüfus Piramidi 2011

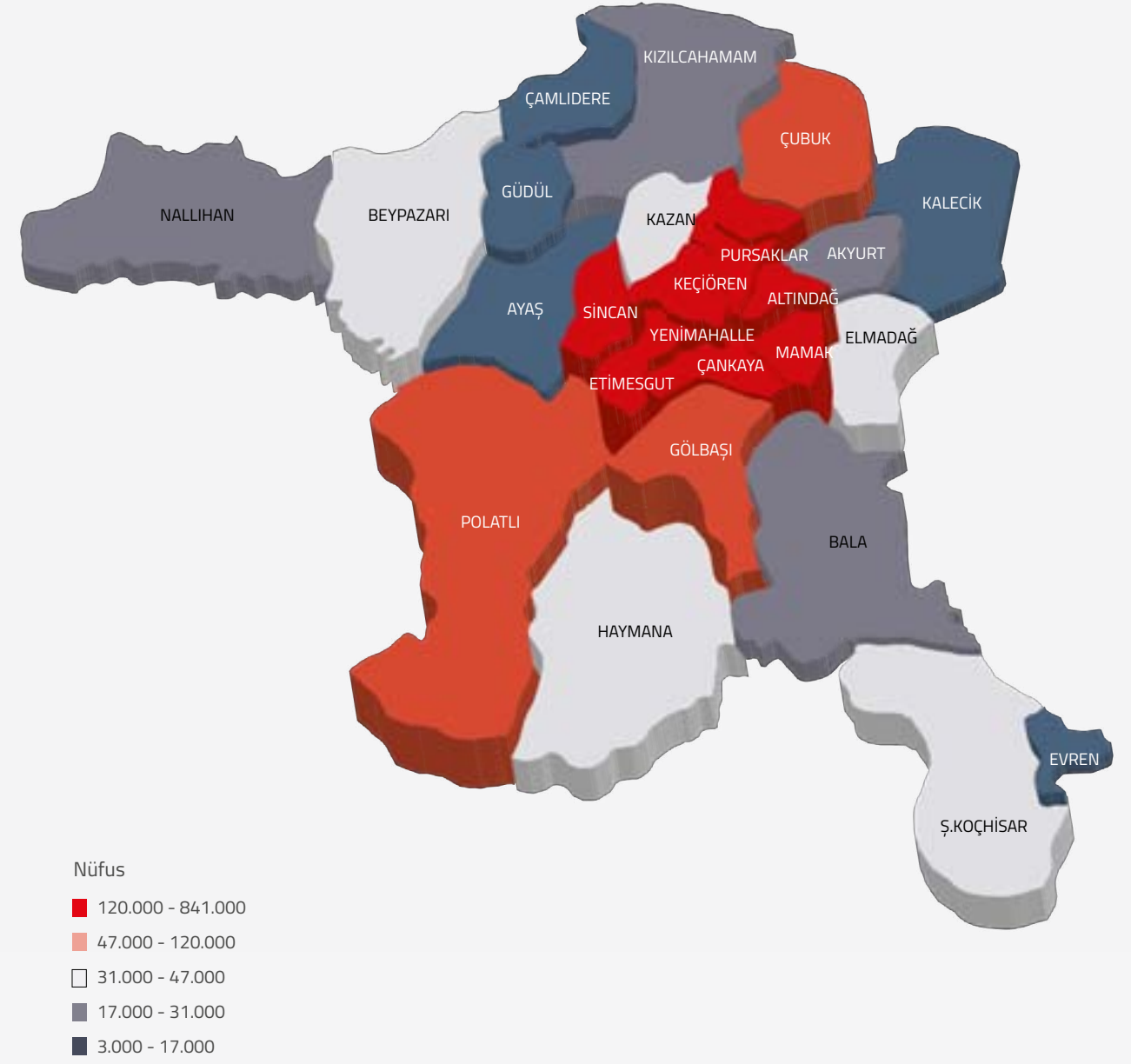
Kaynak: TÜİK, 2013

Şekil 13 – Ankara Nüfus Piramidi, 2023 Tahmini

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, 2012

Harita 11 – Ankara Yaşlı Nüfus Oranı

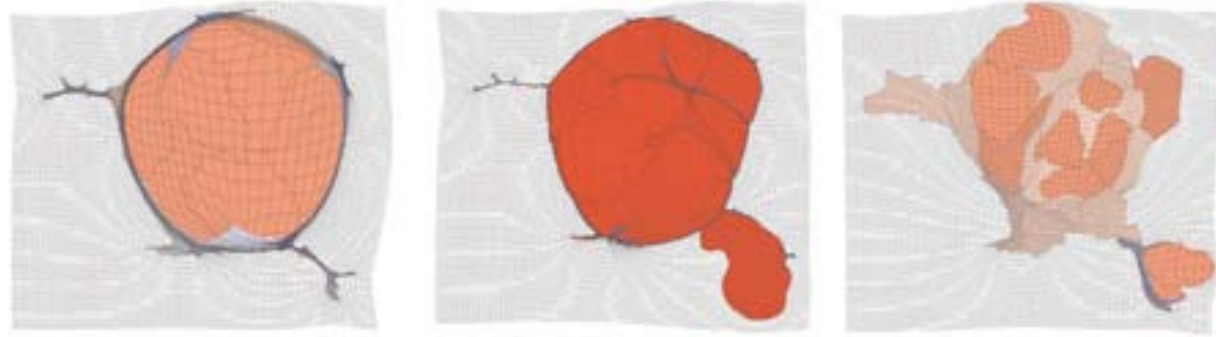

Harita 12 – Ankara Nüfus Değişimleri*

İlçelerin Nüfus Büyüklükleri

Nüfus Değişim Oranı

Yaşlı Nüfus Oranı

Kaynak: TÜİK (2013) verilerinden hareketle oluşturulmuştur.

*Haritalar Ankara haritasının ilgili değişkenin oranlarına göre yeniden ölçeklendirilmesi ile oluşturulmuştur. Değişkenin ifade ettiği noktanın niteliğine ve ağırlığına göre ilçe sınırları büzülür ya da genişler.

Yaşlanma ile İlgili Tedbir

Tedbir 1.1.9: Nüfusun yaşlanma eğilimi göz önünde bulundurularak yaşlıların ihtiyaç duyacakları temel hizmetlerin sunulabilmesi için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

Ankara’da yaşlı nüfusun sosyal ve fiziki ihtiyaçlarına yönelik sosyal hizmet merkezleri, bakımevi, huzurevi gibi merkezlerin sayısı artırılacaktır. Ankara’nın I. II. III. ve IV. alt bölgelerindeki ilçe merkezlerinde ve köylerinde genç nüfusun merkeze göç etmesi sonucu yalnızlaşan yaşlı nüfusun yaşamsal ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik gezici hizmet araçlarının sayısı

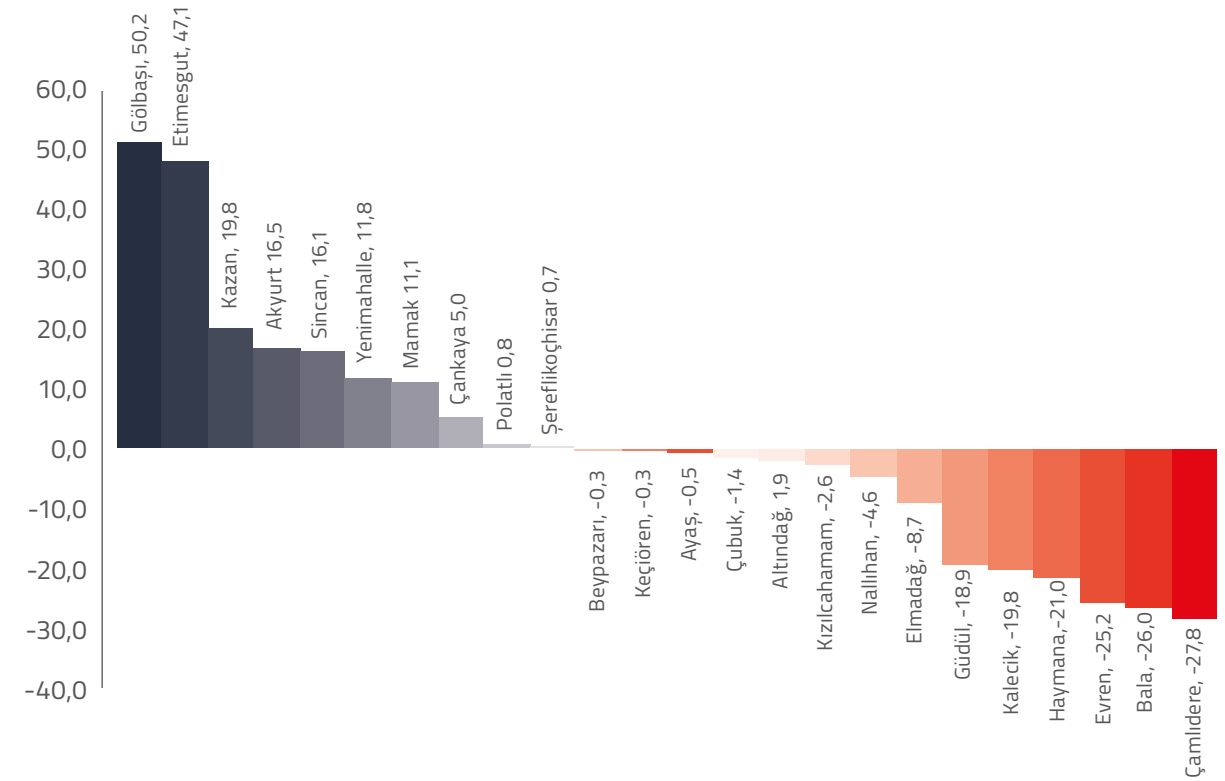
artırılacaktır. Yaşlıların sosyal hayata katılımlarının sağlanacağı merkezlerin sayısı arttırılacaktır. Ankara’daki üniversitelerde “yaşlı bakım” bölümlerinin sayısının ve niteliğinin artırılmasına yönelik teşvikler verilecektir. Ankara’daki bakıma muhtaç yaşlıların envanteri çıkarılacak ve yaşlıların bakımlarının koordine edilebileceği bir “yaşlı takip sistemi” oluşturulacaktır. Yaşlıların evde bakımını üstlenen kişilere düzenli aralıklarla yaşlı bakımı hakkında gerekli eğitimler verilecektir. Yaşlıların ev ortamında bakımını üstlenen kişilere yönelik gerekli ödül ve teşvik uygulamaları geliştirilecektir.

Alt Bölgelerdeki Nüfus Kaybı

Ankara’nın alt bölgelerinde göçle ilgili en önemli kırılmalı; bu alanlarda yaşanan dışarı göçtür. 2007-2012 döneminde Çamlıdere, Bala, Evren, Haymana, Kalecik ve Gündül ilçelerinin nüfuslarında %18 ile %30 arası azalma olmuştur.

Bu bölgelerdeki altyapı yetersizlikleri; eğitim, sağlık gibi sosyal hizmetlerin kısıtlılığı; sektör çeşitliliğinin olmayışı; tarım sektörünün getirisinin görece düşük olması gibi sebeplerden beslenen nüfus kaybı, nüfusun giderek yaşlanması, ekilen tarım alanlarının ve tarımda çalışan nüfusun azalması gibi sonuçlara yol açmaktadır.

Şekil 14 - 2007-2012 Döneminde İlçelerin Nüfus Değişim Oranları

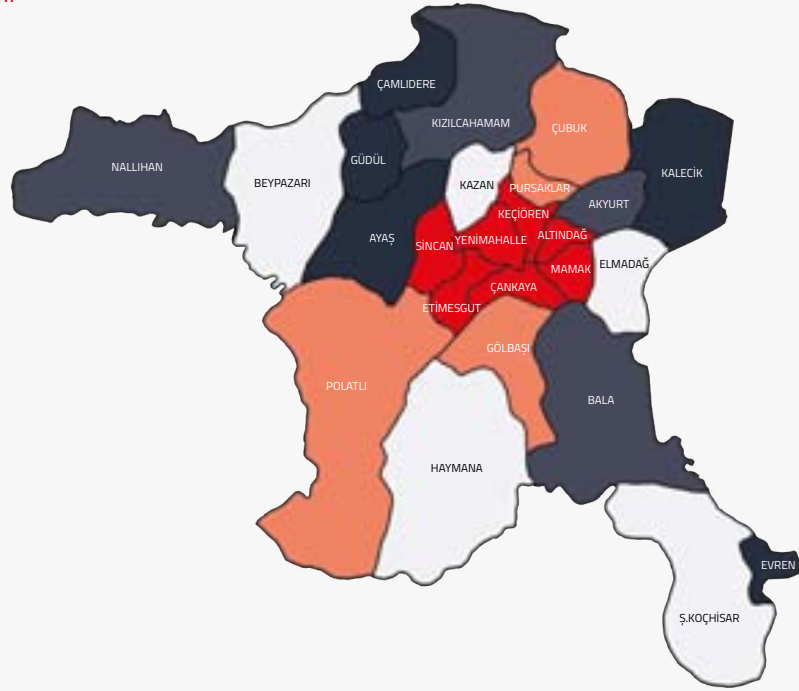
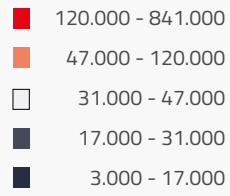

Kaynak: TÜİK (2013) verilerinden hareketle hesaplanmıştır. (Altındağ ve Keçiören ilçelerinde nüfus azalmasının sebebi, Pursaklar’ın bu dönem içerisinde ilçe olmasıdır)

Harita 13 - Ankara'nın Nüfus Dağılımı

Ankara Nüfusunun İlçelere Göre Dağılımı

Yoksulluk Oranları

Alt Bölgelerdeki Nüfus Kaybı ile İlgili Tedbir

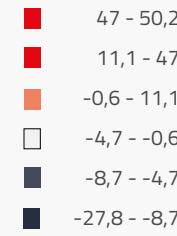
Tedbir 1.1.10: Alt bölgelerden dışarı göçü azaltmak için ilçelerde sosyal ve fiziki altyapı hizmetleri, özgün mesleki eğitim imkânları ve yöresel unsurları ortaya çıkaracak istihdam alanları geliştirilecektir.

Ankara'nın yoğun göç veren ilçelerinde her bir ilçeye özgü olarak göçü azaltma eylem planları hazırlanacaktır. Bu çalışmaya en fazla göç veren Çamlıdere, Bala, Evren, Haymana, Kalecik ve Güdül ilçelerinden başlanacaktır. Ankara'da göçle ilgili çalışan kurum ve merkezler ile bu ilçelerde yer alan yerel idarelerin ortak çalışmaları ile oluşturacak eylem planlarının, ilçe bazlı koordinasyonunu ve uygulanmasının izlenmesini sağlayacak yerel birimler/ ekipler oluşturulacaktır. Söz konusu eylem planında belirtilecek altyapı yetersizlikleri ile ilgili hususlar öncelikli olarak çözüme kavuşturulacaktır. Bu bölgelerdeki göçün ana nedeni olan istihdam ve işsizlik sorununu önlemek için ilçelerin yerel özelliklerine dayalı iş alanlarının geliştirilmesi desteklenecektir. Çamlıdere, Kalecik, Güdül, Haymana, Bala ve Evren'de mevcut doğal ve tarihi kaynak ve güzelliklerin turizm

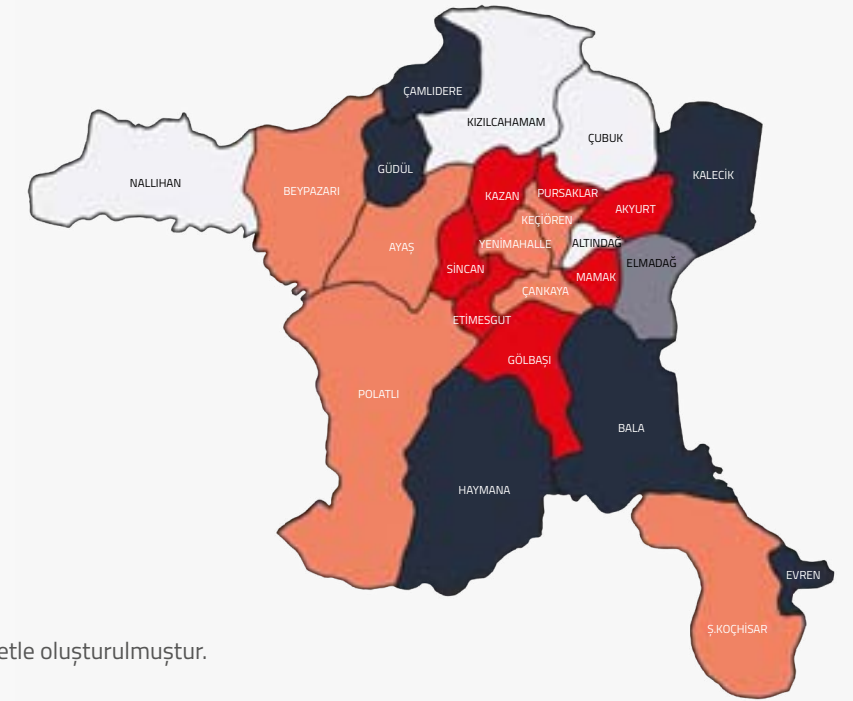
amaçlı kullanımına imkan tanıyacak büyük projeler uygulanacaktır. Çamlıdere ve Kızılcahamam'da yer alan Kızılcahamam-Çamlıdere jeo parkının uluslararası doğa turizminde önemli bir destinasyon haline gelmesi yönünde gerekli altyapı, tesis yatırımları yapılacak, parkın ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımı yönünde etkili bir kampanya yürütülecektir. Meşhur Kalecik karasının tanıtım yapılarak burada üzüm bağları ve ürünlerinin turizme kazandırılacağı eko turizmin, restore edilecek tarihi yapı ve mekânlar ile de tarih-kültür turizminin ilçede yaygınlaştırılması sağlanacaktır. Güdül'de yer alan tarihi evler etkin bir restorasyon ve turistik amaçlı kullanım sürecine tabi tutulacaktır. Haymana'da son yıllarda gelişmeye başlayan termal turizm faaliyetleri desteklenerek Haymana'nın da Kızılcahamam gibi bir sağlık turizm destinasyonu olmasına yönelik altyapı ve pazarlama imkânları bölgeye yönlendirilecektir. Bala ve Evren'de de Kızılırmak Nehri ile üzerinde bulunan Hirfanlı ve Kesikköprü barajlarında su sporlarının yapılabilmesi imkân sağlayacak altyapı oluşturulacak, tanıtım faaliyetleri yapılacaktır. Tüm bu ilçelerde geliştirilecek turistik altyapı ve tesislerin amacına ulaşabilmesi

Ankara Nüfus Değişim Oranları (2007-2012 Dönemi)

Nüfus Değişim Oranları %

Kaynak: TÜİK (2013) verilerinden hareketle oluşturulmuştur.

için gerekli insan kaynağı yine yerel potansiyelden sağlanacaktır. İstihdam garantili olarak turizm sektörünün gerektirdiği mesleki eğitim ve uygulama programları hayata geçirilecektir.

Turizmin yanı sıra söz konusu ilçelerde potansiyeli olan alternatif istihdam ve gelir kollarının desteklenmesi de sağlanacaktır. Çamlıdere'deki arıcılık, ahşap işçiliği; Bala ve Haymana'da süt ve süt ürünleri endüstrisi; Evren'de su ürünleri üretimi; Güdül'de ormancılık, ağaç ve ahşap işçiliği gibi faaliyet kolları bu kapsamda değerlendirilecektir. Yine bu ilçelerde sanayinin geliştirilmesi ve tarımsal üretimin çeşitlendirilmesi üzerine projeler yürütülecektir. Yörelere genç nüfusuna yönelik meslek kazandırma ve yörede faaliyette olan sektörlerdeki ürün çeşitliliğini artırmaya yönelik özel teknik eğitimler düzenlenecektir. Bu eğitimler sonrası verilen sertifikalarla bu katılımcılara özel finansal destek sağlanacak ve kendi işlerini açmaları teşvik edilecektir. Hali hazırda faaliyet gösteren sektördeki üretim ve ürün kalitesinin artırılması yönünde ise ilçe bazlı firma koçluğu ve kurumsallaşma programları düzenlenecektir. Ayrıca üretilen ürünlerin bölgesel ve

ulusal pazarlarda müşteri bulmaları yönünde alt bölge bazlı ürün tanıtım ve müşteri ile etkileşim pazarları düzenlenecektir.

Göçün yoğun yaşandığı I. ve II. alt bölgelerde tarımla uğraşan nüfusun gün geçtikçe azalması ve dolayısıyla göç etmelerini azaltmak üzere mevcut tarım ürünlerinde farklılaştırmaya ve verim artırmaya yönelik uygulamalar hayata geçirilecektir. Bu bağlamda merkezde yer alan tarımsal merkez ve araştırma enstitüleri bu ilçelerde ve Ankara'nın tarımsal kapasitesi yüksek olan IV. Alt Bölge'sindeki mevcut tarımsal ürünlerin kalitesinin artırılması ve buralarda üretilebilecek katma değeri yüksek yeni tarımsal ürünler konularında araştırma ve çalışmalar yapacaktır. Bu çalışmalar sonucu elde edilen bulgular üzerinden söz konusu ilçelerde tarım uygulamalarına başlanacaktır. Pilot uygulamalar için gerekli finansal destek ve bu yeni uygulamalar için gerekli çiftçi eğitimleri gibi teknik destekler bu yörelere özel kaynak aktarımları ile sağlanacaktır. Pilot uygulama sonucu başarılı olan ürünlerin yaygınlaştırılması üzerine çiftçilere destek sağlanacaktır.

POTANSİYELLER

Siyasi Merkez

Ankara, başkent olma işlevinin yanında, etkili bir uluslararası siyaset ve yönetim merkezi olma potansiyeline sahiptir. Ankara 111 yabancı ülke büyükelçiliğine, 20 uluslararası kuruluş temsilciliğine ve 30'un üzerinde düşünce kuruluşuna ev sahipliği yapmaktadır. Bu yapılar Ankara'ya bir siyasi ve yönetim merkezi işlevinin yanı sıra uluslararası tanınırlık, küresel pazara entegrasyon ve uluslararası lobicilik gibi alanlarda avantaj sağlamaktadır.

Türkiye'nin başkenti olarak Ankara, ev sahipliği yaptığı diğer ülke büyükelçilikleri ve uluslararası örgütlerinde çalışan yabancı uyruklu vatandaşlar için de bir yaşam alanı ve ikamet merkezi durumundadır. Bununla beraber, söz konusu ülkelerin de gerek büyükelçilikler çatısında yer alan gerekse de Türkiye ile ikili ilişkiler kapsamında kurulan dernek ve merkezlerle kendi dillerini ve kültürlerini tanıtmaya ve Türkiye ile ilişki ve iş birliklerinin geliştirilmesine yönelik çeşitli faaliyetler yürütmektedirler.

Siyasi Merkez ile İlgili Tedbir

Tedbir 1.2.1: Ankara'nın bölgesel siyaset ve düşünce merkezi olma rolü güçlendirilecek ve yabancı misyon temsilcilikleri ve uluslararası kuruluşların kentin sosyal hayatına katılım ve katkıları artırılacaktır.

Ulusal ölçekli planların çizdiği çerçeve ile uyumlu olarak Ankara'nın uluslararası düzeyde bir yönetim, siyaset ve düşünce merkezi olabilmesi için öncelikli olarak mevcut düşünce ve stratejik araştırma kuruluşlarının etkinlik ve verimliliklerini artıracak yapısal düzenlemeler yapılacaktır. Bu kuruluşların hukuki statülerinin netleştirilmesi, bu statüye sahip olan kuruluşlara kamu yararına çalışan STK olma yolunun açılması, bu sektörde çalışanların özlük haklarının iyileştirilmesi ve basın personeli gibi benzer statüdeki çalışanların sahip oldukları haklardan istifade edebilmelerinin sağlanması söz konusu vizyonun gerçekleştirilmesi adına yapılacak yasal düzenlemeler arasında yer almaktadır. Ayrıca bu kurumların uluslararası düzeyde de etkinliğinin artırılması için ihracat teşviki kapsamında sunulan uluslararası fuar organizasyonu, yurtdışı fuar katılımı ve pazar araştırması

desteklerine benzer destek mekanizmaları, sektörün ihtiyaçlarına uygun bir şekilde geliştirilecektir. Yine yatırım teşvik sistemi kapsamında sunulan sigorta primi desteği veya AR-GE kanunu kapsamında AR-GE merkezlerine sunulan destekler benzeri mekanizmalarla düşünce kuruluşlarında uzun vadeli ve geniş kapsamlı istihdam teşvik edilecektir. Ankara'da gerek yabancı misyon temsilcilikleri ve uluslararası kurumlar bünyesinde çalışmaları dolayısıyla gerekse de farklı sebeplerden yerleşik bulunan yabancı uyruklu vatandaşların kent sosyal hayatına katılımlarının ve yaşam kalitelerinin artırılmasına yönelik tabelalandırmalar, sosyal mekânlar, turistik yerler, ilgili resmi daireler ve işlemler yabancı vatandaşlara da daha etkin hizmet edecek şekilde tasarlanacaktır. Yabancı misyon temsilcilikleri ve uluslararası kuruluşlarla gerçekleştirilecek iş

birlikleri ile çok yönlü teknoloji-bilgi birikimi transferi programlarının, bölgesel ve sektörel tanıtım ve yatırım destek faaliyetlerinin yaygınlaştırılması teşvik edilecektir.

Erişilebilirlik

Ankara merkezli mevcut kara, hava ve demir yolu ağı ile yapımı devam eden ve planlanan projeler kenti Türkiye, bölge ve dünya ile hızlı, yaygın ve güvenli bir şekilde bağlayacaktır. Mevcut Ankara-Konya ve Ankara-Eskişehir YHT hatlarının yanı sıra Eskişehir-İstanbul hattının yapımı devam etmekte, 2023 yılına kadar bitirilmesi öngörülen Ankara-Yozgat-Sivas-Erzincan-Erzurum-Kars, Ankara-Kayseri, Ankara-Bilecik-Bursa, Ankara (Polatlı)-Afyonkarahisar-İzmir YHT Projeleri'nde ise çalışmalar sürmektedir.

Harita 14 - Mevcut, Yapımı Devam Eden ve Planlanan Yüksek Hızlı Tren Hatları

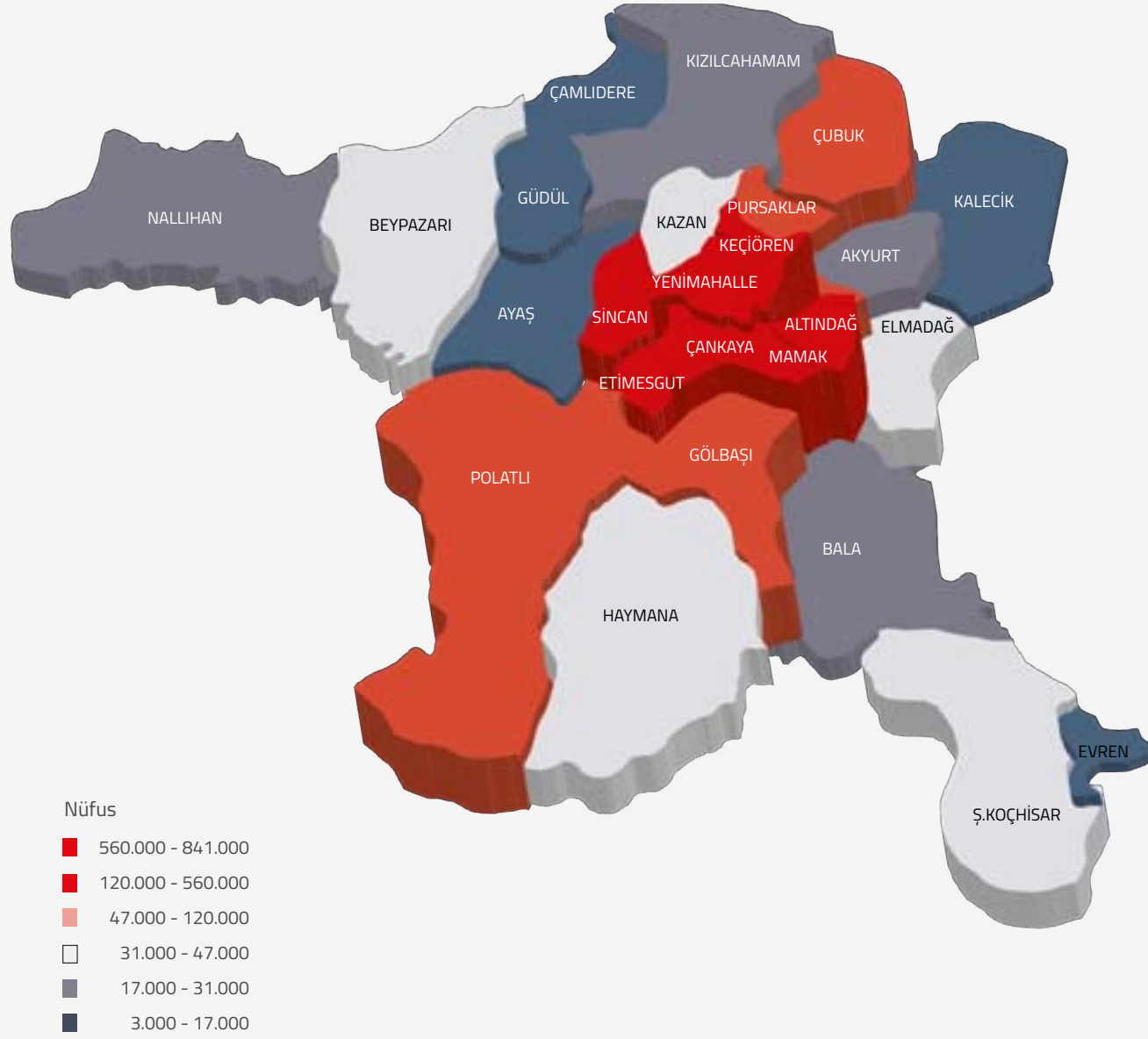

Kaynak: Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, 2013/A

Benzer şekilde planlanan ve yapımı devam eden Ankara-Niğde, Ankara-Samsun, Ankara-İzmir, Kırıkkale-Sivas-Erzincan-Erzurum-Ağrı/Ardahan,

Şanlıurfa-Habur gibi oto yolu projeleri ile Ankara'nın Türkiye'nin bütün önemli liman ve sınırları ile kesintisiz otoyol bağlantısı kurulmuş olacaktır.

Harita 16 - Konut İnşa Sayıları ve İlçe Nüfusları

Yükseklikler yeni yapılan daire sayısını göstermektedir.
Kaynak: TÜİK (2013) verilerinden hareketle oluşturulmuştur.

Mekân, Kentsel Dönüşüm ve Konut ile İlgili Tedbir

Tedbir 1.2.3: Yeni yapılan ve dönüşüme tabi tutulan alanların planlı, sürdürülebilir, sosyal içermeye ve afet risklerine duyarlı bir mekân politikası temelinde gerçekleştirilmesi suretiyle mekân kalitesi arttırılacaktır.

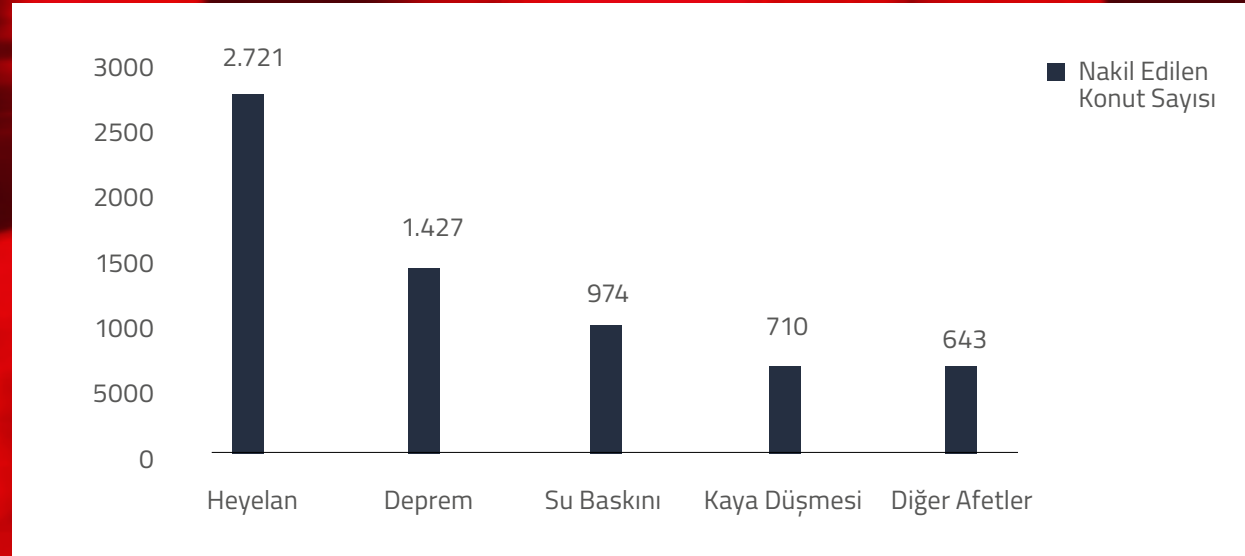
Ankara'da tamamlanan ve devam eden birçok kentsel dönüşüm programı vardır. Mekân kalitesini ön plana alan ve oluşturduğu yaşam alanları ile sosyal içermeye katkıda bulunan bu projelerin sayısı artırılacaktır. Kentin özellikle 6360 numaralı büyükşehir belediye kanunu sonrasında mahalle statüsüne dönüşen ve şehirle iç içe geçmiş köylerinin yeniden yapılandırılması ve buradaki sosyal yapının şehre adaptasyonunun sağlanmasına yönelik projeler gerçekleştirilecektir. Kentsel dönüşüm projeleri sonrasında riskli alanların ortadan kaldırılması ile afet riski minimuma indirilecektir. Kentsel dönüşüm sonrası yaşam kalitesi ve standartları artan nüfusun beklentilerine cevap verecek şekilde gerekli altyapı hizmetleri sağlanacaktır. İnsanların en temel ihtiyaçlarının başında gelen barınma ihtiyacının karşılanmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir. Ankara'da son yıllarda giderek artan inşaat sektörü sonucunda konut arzında talepten fazla bir artış olmuştur. Bu farkın insanların daha rahat konut edinebilmesine yönelik bir avantaja dönüştürülmesi sağlanacaktır.

Afetler

Ankara afet riskinin düşük olduğu bir şehirdir. AFAD verilerine göre Ankara il merkezi yıkıcı büyüklükte bir depremin merkezi olmamakla birlikte 4. derece tehlikeli deprem bölgesindedir. Ankara merkeze en yakın ve en fazla tehlikeyi oluşturan fay hattı kentin 120 km kuzeyinde bulunan Kuzey Anadolu Fay Sistemi ve kent merkezinin güneyinde bulunan genç faylardır. Bununla birlikte merkezden geçen şiddetli bir depreme neden olabilecek bir fay bulunmamaktadır. (AFAD Ankara İl Müdürlüğü, 2013) Ancak bu depremlerden etkilenme riski bulunan nüfusun oranının oldukça düşük olması Ankara'nın deprem riski açısından sahip olduğu bir avantajdır.

1950 ve 2011 yılları arasında Ankara il sınırları içerisinde toplam 681 afet meydana gelmiştir. Bu afetlerin %60 gibi önemli bir bölümünü heyelanların oluşturduğu görülmektedir. Daha sonra sırasıyla %21'lik oranla su baskınları ve %12'lik oranla kaya düşmesi ve %7'lik oranla yangın, çökme, hortum vb. doğal olaylar gelmektedir. Belirtilen tarihler arasında ise Ankara'da herhangi bir çığ düşmesi olayına rastlanmamıştır. (Ankara Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2012) 1950-2011 yılları arasında Ankara'da doğal afetler nedeniyle nakil edilen konut dağılımı şu şekildedir:

Şekil 16 - Ankara'da Afet Sebebiyle Nakledilen Konutların Afet Türlerine Göre Dağılımı (1950-2011)

Kaynak: AFAD Ankara İl Müdürlüğü, 2013

Afetler ile İlgili Tedbir

Tedbir 1.2.3: Yeni yapılan ve dönüşüme tabi tutulan alanların planlı, sürdürülebilir, sosyal içermeye ve afet risklerine duyarlı bir mekân politikası temelinde gerçekleştirilmesi suretiyle mekân kalitesi arttırılacaktır.

Ankara'da afete duyarlı bir kamuoyu yaratmak ve afetlerin (heyelan, deprem, su baskını, kaya düşmesi ve yangın) kent içerisinde yol açabileceği tehlikelerin en aza indirilmesi ile ilgili bilinçlendirme aktiviteleri gerçekleştirilecektir. Afet riski içeren bölgelerde kentsel dönüşüm planlarına öncelik verilecektir.

Mamak ilçesi başta olmak üzere Kalecik, Çubuk ve Nallıhan ilçelerinde gözlenen heyelan olayları, Altındağ, Beypazarı ve Nallıhan ilçelerinde volkanik kayaların gözlemlendiği yerleşim birimlerinde meydana gelen kaya düşmesi olayları, Elmadağ, Bala, Şereflikoçhisar, Kızılcahamam, Çubuk, Polatlı ve Kalecik ilçelerinde su baskınına maruz kalan alanlar için tehlike ve risklerin önceden tespit edilmesi, etkin müdahale ve koordinasyonun sağlanmasını için araştırmalar yapılacak, elde edilen çıktılar doğrultusunda eylem mekanizmaları geliştirilecektir.

Kültürel, Sanatsal ve Tarihsel Varlık

Ankara kültür ve sanat hayatının önemli merkezlerinden biridir. Ankara'da önemli sayıda tiyatro, sinema ve sergi salonu, opera ve bale sahnesi, kültür merkezi, kütüphane, üniversite ve müze vardır. 2011 yılı itibarıyla 7.306 koltuk kapasitesine sahip 28 tiyatro salonu ve yaklaşık 27 bin koltuk kapasitesine sahip 174 sinema salonu bulunmaktadır. Kütüphane ve kitap sayısı ile kütüphanelerden yararlanan kişi sayısı bakımından Ankara'nın öne çıktığı görülmektedir. Toplam 42 kütüphane ile en fazla kütüphaneye sahip kent olan Ankara söz konusu kütüphanelerdeki bir milyonu aşan kitap varlığı ile de İstanbul'dan sonra en fazla kitaba sahip kent konumundadır. (TÜİK, 2013) Ayrıca Ankara'da gerek büyükelçilikler nezdinde, gerekse de hükümetler arası ilişkiler vasıtasıyla veya yabancı ülkelerin inisiyatifiyle açılmış çok sayıda kültür merkezi, dernek, vakıf yer almaktadır ve bunların sunduğu dil eğitimleri, sosyal ve kültürel etkinlikler Ankara için bir zenginlik oluşturmaktadır.

Bununla birlikte Ankara zengin bir tarihi ve kültürel mirasa sahiptir. Binlerce yıllık geçmişi ile birçok farklı medeniyete ve imparatorluğa ev sahipliği yapmıştır. Günümüzde Ankara'da bu medeniyetlerin her birinden izler görmek mümkündür. Tarihi kent merkezindeki Kale, Hacı Bayram, Hamamönü gibi mekânlarda; Gordion, Juliopolis gibi ören yerlerinde ve tarihi dokuya sahip çevre ilçelerde yürütülen yenileme ve dönüşüm çalışmaları, şehrin kaybolmaya yüz tutmuş tarihi ve kültürel değerlerinin canlandırılması adına önem taşımakta ve kentteki yaşam kalitesini artırıcı rol oynamaktadır.

Kültürel, Sanatsal ve Tarihsel Varlık ile İlgili Tedbir

Tedbir 1.2.4: Ankara'nın zengin kültürel, sanatsal ve tarihsel varlıkları kent sosyal hayatına ve turizme kazandırılacaktır.

Ankara'nın sahip olduğu kültür sanat potansiyeli harekete geçirilerek özellikle çevre illerdeki sanatseverlerin Ankara'ya gelmesine yönelik projeler hayata geçirilecektir. Ankara'nın büyük organizasyonları yapabilecek altyapıya sahip olması ve başkent olması nedeni ile uluslararası organizasyonların sıkça yapılması, çevre illerden Ankara'ya doğru bir kültür sanat turizminin gelişmesine yol açacaktır. Halihazırda var olan hızlı tren hatları ve yapımı devam eden hatların bitmesi ile birlikte Ankara daha erişilebilir bir kent olacaktır ve bu tip organizasyonlar için daha çok yerli turisti kendine çekebilecektir.

Ankara'da bir tarih turizmi konsepti geliştirilecektir. Kurtuluş savaşından başlayıp Polatlı'ya kadar gelen Yunan ordusunun püskürtülüğü, ilk meclisin kuruluşu ve adım adım Ankara'nın başkent oluşu süreci turistik bir bakış açısıyla ele alınıp kapsamlı turların düzenleneceği organizasyonlar düzenlenecektir. Aynı bakış açısıyla 1290-1354 yılları arasında hüküm süren Ahi Cumhuriyetine de başkentlik yapmış Ankara'nın bu idari ve sosyal bakımdan benzerlerinden farklılık gösteren devlet sisteminin ve yaşantısının da anlatılacağı, canlandırılacağı tarihsel turlar düzenlenecektir. Nallıhan Juliopolis, Polatlı Gordion antik kentleri gibi tarihsel varlıkların ortaya çıkarılıp tanıtımına yönelik teşvikler verilecektir. Ankara'da bulunan müzelerin mümkün olanlarının bir araya getirilip tarihsel bir süreklilik içinde sergileneceği bir müze merkezi yapılacaktır. Uluslararası müzelerle iş birliği yoluna gidilip daha çok ziyaretçinin getirilebileceği ortak çalışmalar yapılacaktır.

Ankara'nın zengin kültürel, sanatsal ve tarihi varlığının uluslararası düzeyde etkin şekilde tanıtımının sağlanması adına EXPO, Kış Olimpiyatları, Üniversite Olimpiyatları gibi uluslararası organizasyonlara ev sahipliği için projeler geliştirilecek ve adaylık başvuruları yapılacaktır.

Nitelikli ve Dinamik Göç

Ankara yüksek nitelikli, dinamik ve görece benzer bölgelerden göç almaktadır. Ankara'nın aldığı göçte yüksekokul ve üstü eğitilmiş nüfusun oranı Türkiye ortalamasından ve diğer metropol kentlerden daha yüksektir. Ankara'nın aldığı göçte yüksekokul ve üstü eğitilmiş nüfusun oranı %21,5 iken, bu oran İstanbul'da %14,2 ve İzmir'de %18,7'dir. Bununla birlikte Ankara'nın kendi içinde yüksekokul ve üzeri eğitilmiş göç dengesine

bakıldığında da her yıl Ankara'ya gelen nitelikli göçün Ankara'dan giden nitelikli göçten daha fazla olduğu görülmektedir bir başka deyişle her yıl Ankara'ya nitelikli göçün net değeri pozitiftir. Aynı dönemde gelen göçün yaş aralığı incelendiğinde ise %44'ü 15-30 yaş arasındadır. (TÜİK, 2013) Yani Ankara hem çalışma çağı açısından en verimli yaş grubunda bulunan hem de yüksek eğitim almış kişiler için bir çekim merkezidir.

Tablo 9 - İBBS-Düzey2 Bölgelerin Eğitim Durumuna Göre Aldığı Göç (15+ yaş, 2008-2009 dönemi)

Bitirilen eğitim düzeyi	Türkiye	TR10 - İstanbul	Yüzde	TR31 - İzmir	Yüzde	TR51 - Ankara	Yüzde
Toplam	1.649.085	316.099		94.233		134.731	
Okuma yazma bilmeyen	77.562	6.484	2,051	4.101	4,352	4.224	3,135
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	73.197	17.695	5,598	3.865	4,102	3.912	2,904
İlkokul mezunu	357.856	73.222	23,164	20.311	21,554	25.192	18,698
İlköğretim mezunu	157.959	37.595	11,893	8.654	9,184	12.677	9,409
Ortaokul veya dengi okul mezunu	61.369	11.431	3,616	3.694	3,920	5.085	3,774
Lise veya dengi okul mezunu	540.851	80.719	25,536	29.557	31,366	46.721	34,677
Yüksekokul veya fakülte mezunu	254.051	41.466	13,118	16.453	17,460	26.631	19,766
Yüksek lisans mezunu	14.428	2.677	0,847	993	1,054	2.007	1,490
Doktora mezunu	3.778	611	0,193	210	0,223	381	0,283

Kaynak: TÜİK, 2013

Ankara'nın aldığı göç yapısına ilişkin olumlu bulgulardan bir diğeri de göçün kaynağının bölgeye yakın illerden olmasıdır. Ankara'nın en yüksek göç aldığı iller yıllar itibarı ile değişim göstermemektedir ve ilk 10 içindeki

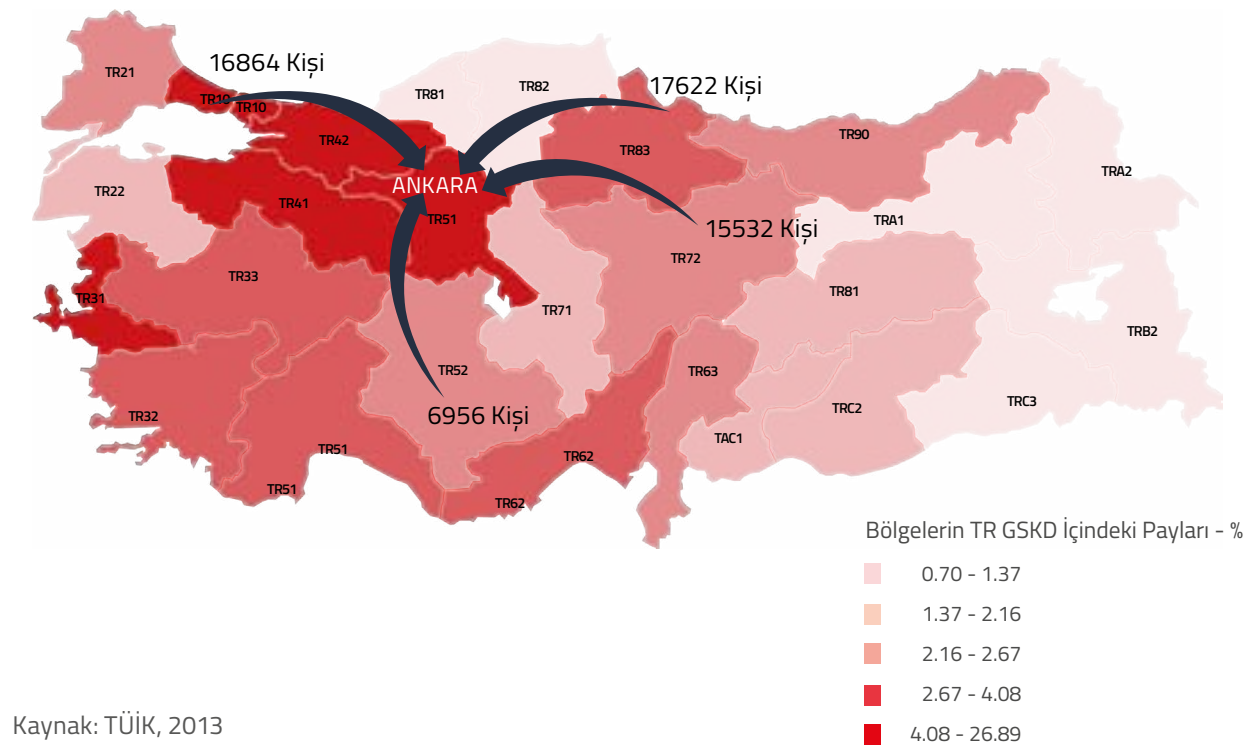
6 il Ankara'nın komşusudur. Bu bakımdan gelen göçün kaynağının aynı olması bu nüfusun kente entegrasyonunu kolaylaştırmaktadır.

Tablo 10 - Ankara Bölgesinin En Fazla Göç Aldığı Bölgeler, 2010-2011 Dönemi

	Göçün Kaynağı	TR51/Aldığı Göç
TR83	Samsun, Tokat, Çorum, Amasya	17.622
TR71	Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir	16.956
TR10	İstanbul	16.864
TR72	Kayseri, Sivas, Yozgat	15.532
TRB2	Van, Muş, Bitlis, Hakkari	9.728
TR41	Bursa, Eskişehir, Bilecik	9.123

Kaynak: TÜİK, 2013

Harita 17- TR51 Bölgesi Alınan Göçler, 2010-11 Dönemi

Kaynak: TÜİK, 2013

Nitelikli ve Dinamik Göç ile İlgili Tedbir

Tedbir 1.2.5: Göçle gelen nitelikli beşeri kaynak bölgenin kalkınmasına hizmet etmek üzere değerlendirilecek, istihdam alanları geliştirilecektir.

Ankara'nın ileri teknoloji üretimde oynadığı öncü rol ve sahip olduğu araştırma-geliştirme altyapısı bu hedef için kritik önem arz etmektedir. Öncelikli olarak Ankara'da bulunan önemli sanayi ve üretim merkezlerinde ileri teknoloji üretimin payı artması ile birlikte nitelikli iş gücüne talep giderek artacak ve Ankara beyin göçü için birincil çekim merkezi konumuna gelecektir. Diğer taraftan üniversitelerde araştırma-geliştirme altyapısının iyileştirilmesi ve geliştirilmesine öncelik verilecek ve buralarda yapılacak araştırma projeleri için finans kaynakları artırılacak ve mevcut finansmana erişim mekanizmaları etkinleştirilecektir. Bununla birlikte üniversitelerde Ankara ekonomisi açısından önem arz eden sektörlerde AR-GE çalışmaları özellikle desteklenecektir. Bu anlamda Ankara Merkez ve plan dönemi boyunca sanayi yatırımlarının yoğunlaşacağı bölge olan V. Alt Bölge bu tür istihdam alanlarının artırılması adına hedef bölgeler olacaktır. Diğer taraftan kamu bünyesinde hizmet yapan

araştırma merkezleri de bu hedef için öncelikli araçlardan biri olacaktır. Bu merkezlerde de çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve istihdam kapasitesinin artırılması Ankara'daki bilim ve araştırma kültürünün iyileştirilmesi adına öncelikli rol oynayacaktır. Uzun vadede ise genç bireylerin bu anlamda yüksek donanımla akademik hayata girmeleri adına ilk ve ortaöğretimde ilgili müfredat düzenlemeleri yapılması sağlanacaktır. İlgili kurumların strateji belgelerinde de belirtildiği üzere doktora sonrası araştırma imkânlarının hayata geçirilmesi gerekliliği de Ankara için oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye'nin önce gelen birçok üniversitesine ev sahipliği yapan Ankara doktora sonrası araştırma programlarını hayata geçirmek üzere öncülük etmesi hedeflenmektedir.

Ankara'nın bu anlamda sunacağı araştırma-geliştirme ve istihdam alanlarının yanı sıra yaşam kalitesi de nitelikli beşeri kaynak için bir çekim unsuru olacaktır. Kentin büyüme eğilimleri ve ulaşım yapısı da göz önünde bulundurularak genç nüfusun taleplerine cevap verecek şekilde yeni konut alanları ve sosyal alanlar üretilecek ve Ankara'nın her anlamda bir cazibe merkezi olması sağlanacaktır.

ANKARA'DA ÇALIŞMAK

Eksen 2: Yüksek katma değer üreten, sürdürülebilir büyüyen rekabetçi ve yenilikçi Ankara

Planın ikinci bölümü olan ve Ankara ekonomisinin ele alındığı “Ankara’da Çalışmak” kısmı, 3 temel eksen üzerinden değerlendirilmiştir. Bunlar “Teknoloji ve Katma Değer Düzeyi”, “Rekabetçilik” ve “Sürdürülebilir Büyüme”dir. Bu yaklaşım ile bir yandan Ankara’nın büyüyen, rekabet gücü ve katma değeri yüksek bir ekonomik yapıya kavuşması hedeflenirken; diğer yandan da bu süreçlerde yaşanabilen düşük nitelikli iş gücünün istihdam edilememesi, cari açık ve sürekli borçlanma gibi gelişmenin sürdürülebilirliği önünde engel teşkil eden sorunlara çözümler sunulması amaçlanmıştır.

Ankara’da Yaşamak: Kırılganlıklar

- Üretim ve ihracatta yüksek teknoloji ürünlerin payının, ülke ortalamasının çok üzerinde olmakla birlikte, gelişmiş ekonomilere göre yeterli düzeyde olmaması,
- Kategorik olarak ileri teknoloji kabul edilen sektörlerin Ankara’da bulunmasına karşın, bu sektörlerde gerçekleştirilen üretimin daha çok orta ve düşük teknoloji bileşenleri kapsamı,
- Ankara ekonomisinde önemli bir yeri olan KOBİ’lerin katma değer üretme kapasitelerinin düşük olması,
- Ankara imalat sanayinde önemli paya sahip olan birçok sektörün küçük ölçekli firma ağırlıklı olmasının firmaların kurumsallaşması ve ölçek ekonomisi önünde oluşturduğu engel,
- Tarıma dayalı sanayinin özellikle tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu bölgelerde gelişmemiş olması,

- Alt bölgelerde yaşanan nüfus kaybının tarımda çalışacak işgücü sorunu oluşturması,
- Ankara ekonomisinin sürekli dış ticaret açığı veriyor olması ve bu açığın daha çok orta ve ileri teknoloji sektörlerden kaynaklanması.

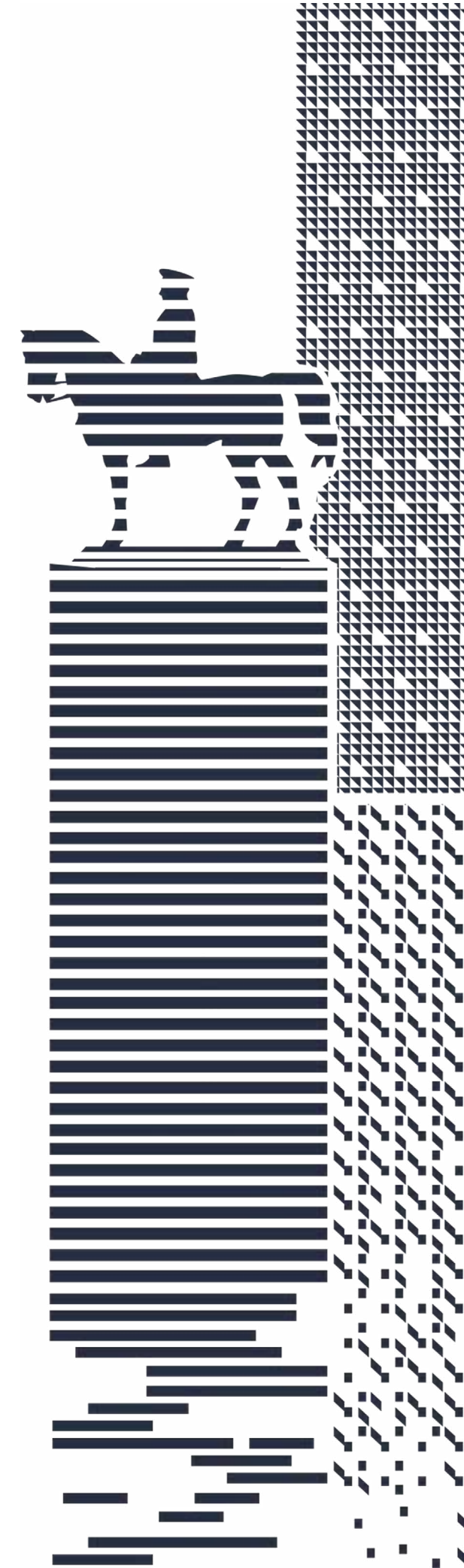
Ankara’da Yaşamak: Potansiyeller

- Ankara’nın üniversiteleri, teknoparkları, organize sanayi bölgeleri, nano ve biyo teknoloji alanlarını da kapsayan çok sayıda araştırma merkezleri,
- Bütün bunlardan beslenen zengin beşeri sermayesi, girişimcilik ve yenilikçilik ekosistemi,
- Özellikle orta ve ileri teknoloji sahalarının önemli bir girdisi olan yazılım sektörünün Ankara’da güçlü olması,
- Rekabetçiliği artırmada önemli bir unsur olan kümeleri,
- İleri teknolojiye geçiş döneminde imalat sanayinde istihdamın azalması riskine karşın, emek yoğun sektörlerin, istihdam kapasitesini koruması ve cirolarının artması,
- İleri teknoloji yatırımı çekme konusunda Ankara’nın Türkiye’de ilk sırada yer alması,
- İhracatta pazar çeşitliliğinin artması,
- Hem konvansiyonel enerji üretiminde hem de yenilenebilir enerji kullanımında ve bunların sistemlerinin geliştirilmesinde sahip olduğu kapasite,
- Sahip olduğu tarihi-kültürel-doğal değerler ve başkent olmanın getirdiği turizm avantajı.

Öncelik 1

Ankara’nın ileri teknoloji üretimini arttırmak, dış ticaret açığını azaltmak ve Ankara’daki işletmelerin rekabetçiliğini arttırmak.

Tedbir 2.1.1: Ankara’nın imalat sanayi üretim ve ihracatında yüksek teknolojiye dayalı ürünlerin payı arttırılacaktır.	Tedbir 2.1.2: Savunma, hava taşıtları, makine, tıbbi cihazlar, elektrikli makine sektörleri başta olmak üzere, üretim süreçlerinde yerli ileri teknoloji payı arttırılacak ve dışa bağımlılığı azaltmaya yönelik tedbirler alınacaktır.
Tedbir 2.1.3: KOBİ’lerin rekabetçi kapasitelerinin artırılmasına yönelik önlemler alınacak ve destek sağlanacaktır.	Tedbir 2.1.4: Başta OSB’ler olmak üzere imalat sanayine yönelik enerji arz ve altyapı kalitesi artırılacak, ulaşım ve lojistik imkanları geliştirilecektir.
Tedbir 2.1.5 : Sektörler ihtiyaçlara cevap verebilecek eğitim altyapısı geliştirilerek nitelikli ara elman ihtiyacı karşılanacaktır.	Tedbir 2.1.6: Özellikler tarımın ekonomideki payının ağırlıklı olduğu ilçelerde tarımsal üretim çeşitlendirilecek ve tarıma dayalı sanayi geliştirilecektir.
Tedbir 2.1.7: Kırsal alanlarda alternatif gelir ve istihdam alanları belirlenecek ve desteklenecektir.	Tedbir 2.1.8: Ankara imalat sanayinde üretim potansiyeli ve kapasitesi ile talebi etkin ve etkili bir şekilde karşılamaya yönelik farklı ölçekteki işletmeler arasında sürdürülebilir bir bilgi ve iletişim ağı tesis edilecektir.

Öncelik 2

Ankara'nın yüksek katma değer ve teknoloji odaklı ekonomik yapısını ve girişimcilik ve yenilikçilik ekosistemini güçlendirmek.

Tedbir 2.2.1:

Ankara'nın sahip olduğu zengin beşeri sermaye ve teknolojik altyapıyı geliştirerek, katma değeri yüksek, yenilikçi ve bilgi yoğun sektörlerin ekonomisinde ki payları arttırılacaktır.

Tedbir 2.2.2:

Üniversite-sanayi-teknopark iş birliği için mevcut merkezler etkimleştirilecek ve işletmelere/sektörlere özgü çözümler üreten yeni ara yüzler geliştirilerek teknoloji odaklı projeler desteklenecektir.

Tedbir 2.2.3:

Kümlerin dış ticaret ve teknoloji kullanımı gibi stratejik unsurları desteklenecektir.

Tedbir 2.2.4:

Yenilikçilik ve girişimcilik yaygınlaştırılacak ve bu alanlarda bilgi ve iş birliği platformları geliştirilecektir.

Tedbir 2.2.5 :

Tarımda katma değeri yüksek ürün çeşitliliği arttırılacaktır.

Tedbir 2.2.6:

Ekmek yoğun sektörler desteklenerek istihdam alanları korunacaktır.

Tedbir 2.2.7:

Ankara'nın yenilenebilir enerji kullanımı ve teknolojilerinin üretimi desteklenecektir.

Tedbir 2.2.8:

Ankara'da turizm dört mevsim gerçekleştirilebilir rekabetçi bir yapıya kavuşturulacaktır.

KIRILGANLIKLAR

Teknoloji/Katma Değer Düzeyi

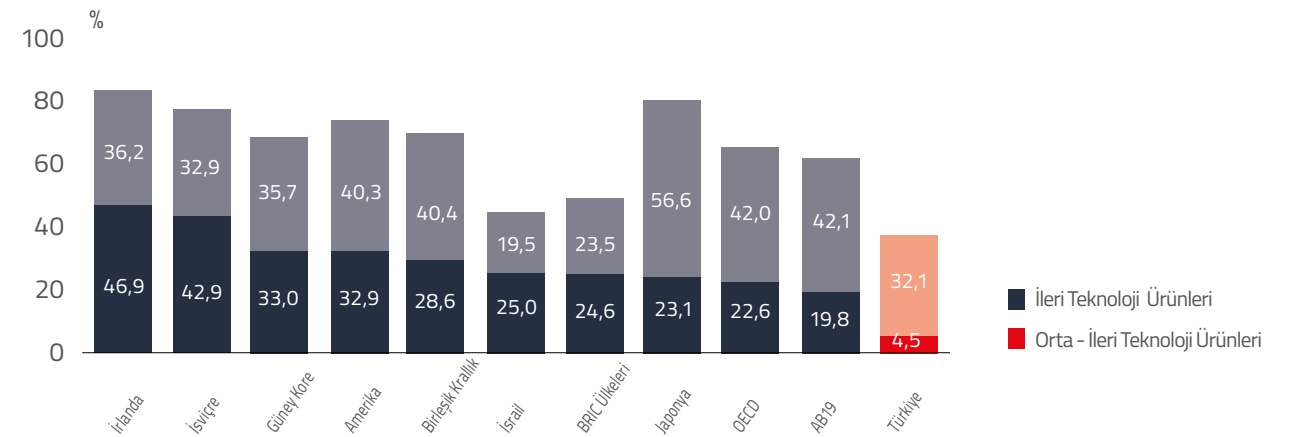
Ankara'nın üretim ve ihracat sepeti incelendiğinde yüksek teknolojiye dayalı ürünlerin payının düşük olduğu görülmektedir. Teknolojik düzey Türkiye ortalamasının üzerinde olmakla birlikte gelişmiş dünya ekonomileri temel alındığında düşük kalmaktadır. Sektörel düzeyde incelendiğinde 2011 yılında ileri teknolojinin imalat sanayi ihracatı içerisindeki payı Türkiye için %3,12 iken bu oran Ankara'da %8,61 olmuştur. Ürün bazında ise aynı dönemde ileri teknoloji üretilen Ankara imalatındaki payı ise %5,4 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 11 - Türkiye ve Ankara İmalat Sanayi İhracatının Teknoloji Düzeyine Göre Gelişimi

Yıllar	Düşük Teknoloji (%)		Orta Düşük Teknoloji (%)		Orta İleri teknoloji (%)		İleri Teknoloji (%)	
	Türkiye	Ankara	Türkiye	Ankara	Türkiye	Ankara	Türkiye	Ankara
2007	32,69	12,15	30,34	34,38	32,52	44,95	4,45	8,53
2008	28,29	8,55	37,66	39,62	30,92	44,49	3,13	7,33
2009	31,73	9,65	34,42	35,91	30,36	44,54	3,50	9,91
2010	32,61	10,92	31,80	31,64	32,17	46,93	3,41	10,50
2011	32,35	10,84	32,52	33,69	32,01	46,86	3,12	8,61

Kaynak: Ankara Kalkınma Ajansı, 2013/A

Şekil 17 - İleri/Orta İleri Teknolojinin Bazı Ülke İhracatlarındaki Payları

Kaynak: OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2009

İleri teknoloji üretiminde Ankara Türkiye üretiminde %13'lük bir paya sahiptir ve bu açıdan İstanbul'dan sonra ilk sırada yer almaktadır. Bununla birlikte, Ankara söz konusu sektörlerde çok daha fazla miktarda üretim gerçekleştirmekte; ancak gerçekleştirdiği üretimin büyük bir kısmı bu sektörlerin orta ve düşük teknoloji bileşenlerini kapsamaktadır. Diğer bir ifade ile savunma, hava taşıtları, makine, tıbbi cihazlar, elektrikli makineler gibi sektörler kategorik olarak ileri teknoloji sektörleri

olarak sınıflandırılrsa da; Ankara'nın bu alanlardaki üretiminin sınırlı bir kısmı ileri teknoloji kapsamına girmektedir. Örneğin; savunma-makine, hava taşıtları ve tıbbi cihazlar sektörleri Ankara imalatında sırasıyla %18,0, %6,6 ve % 2,2'lik paya sahip iken, bu sektörlerde gerçekleştirilen ileri teknoloji üretilen payları ise sırasıyla %2,5, %0,4 ve %0,7'dir. (Ankara Kalkınma Ajansı, 2013/B)

Teknoloji/Katma Değer Düzeyi ile İlgili Tedbirler

Tedbir 2.1.1: Ankara'nın imalat sanayi üretim ve ihracatında yüksek teknolojiye dayalı ürünlerin payı artırılabilecektir.

Tedbir 2.1.2: Savunma, hava taşıtları, makine, tıbbi cihazlar, elektrikli makine sektörleri başta olmak üzere, üretim süreçlerinde yerli ileri teknoloji payı artırılacak ve dışa bağımlılığı azaltmaya yönelik tedbirler alınacaktır.

Ankara'da mevcut olan savunma, hava taşıtları, makine, tıbbi cihazlar, elektrikli makine sektörleri başta olmak üzere ileri teknoloji sektör kategorisinde yer alan ancak üretiminin önemli bir kısmı sektörün düşük teknoloji ürünlerinden oluşan alanlarda teknoloji düzeyinin artırılması temel öncelik olacaktır. Bu kapsamda elektrikli ve yanmalı motorlar; elektro teşhis cihazları; ölçü, kontrol, ayar, kalibrasyon alet ve cihazları; gaz türbinleri; lazerler; metal işleme için nümerik kontrollü cihazlar gibi katma değeri yüksek olan ileri teknoloji ürünlerin Ankara'da üretilmesi bölgesel ve ulusal politikalarla teşvik edilecektir. Teknoloji transferinin ve yerleştirilmesinin gerçekleştirilebilmesi için bölgeye özel programlar düzenlenecek ve altyapı tesis edilecektir. Bu altyapı yatırımları için öncelikli alan Ankara Merkez ve V. Alt Bölge olacaktır. Kazan Havacılık ve Uzay İhtisas OSB'nin en yakın zamanda faaliyete geçirilmesi bu doğrultuda gerçekleştirilecek öncelikli projelerdendir. Ostim, İvedik OSB'leri ve Hacettepe Teknokent'i başta olmak üzere tıbbi cihazlar sektörünün yoğun olduğu üretim ve AR-GE bölgelerinin ortak ihtiyaçlarına yönelik teknoloji geliştirme ve tasarım merkezlerinin kurulması desteklenecektir. Makine sektörünün Ankara'da bulunan büyük oyuncularının ileri teknoloji ürün grubuna geçişin artması yönünde elde ettikleri bilgi ve tecrübeyi özellikle Ostim'de iş ve inşaat makineleri kümelenmesinde yoğunlaşan sektörün diğer oyuncuları ile paylaşmalarına imkân tanıyacak platformların oluşturulması sağlanacaktır. Ayrıca bu alanda ürün portföyünü genişletmek ve teknoloji düzeyini arttırmak üzere sektördeki uluslararası düzeyde marka olan firma ve merkezlerle ortak projeler geliştirmek üzere gerekli girişimler ve altyapılar

desteklenecektir. İleri teknoloji bu sektörler için AR-GE yatırımlarını çekmek için yatırım promosyonları yapılacak ve yabancı firmaların AR-GE yatırımları teşvik edilecektir.

Söz konusu ileri sektörlerde gelişimi tetikleyen bir diğer unsur da farklı sektör ve alanlardan gelen birikimlerin mevcut sektördeki yenilikçiliği tetiklemesidir. Böyle bir etkileşimin doğması için Ankara'da bulunan sektör temsilci yapı (kümeler, meslek grupları vb.) ve firmalarının bölge içi ve bölge dışı birbirine girdi ve bilgi sağlayabilecek aynı veya farklı sektör grupları ile ortak çalışması önemlidir. Bu kapsamda Ankara'daki savunma, tıbbi cihazlar, makine sektörleri Ankara'da potansiyeli yüksek olan bir diğer sektör grubu olan bilişim yapılanması ile iş birliği içine girmelidir. Özellikle, büyük bir kısmı ODTÜ Teknokentte konumlanmış olan yazılım kümesi ile sağlık, havacılık, makine sektörleri oyuncularının sektördeki firmaların ihtiyaçlarına cevap vermek üzere bir araya gelip ortak projeler üretmelerine imkân sağlanacaktır. Bu iş birlikleri bölge dışına da taşınacaktır. Eskişehir'deki havacılık sektörü ve Kırıkkale'deki savunma sektörü firmaları Ankara'daki ilgili sektör firma ve kümeleriyle ortak projeler yürütmek üzere teşvik edilecektir.

Ankara'da ileri teknoloji sektörlerinde dışa bağımlılığın azaltılması yönünde uygulanacak bir diğer adım da offset projelerinin yaygınlaştırılmasıdır. Özellikle makine, savunma ve hava taşıtları sektörlerini içeren kamu proje ve ihalelerinde bölgesel gelişme alanları dikkate alınarak offset yöntemi uygulanarak Ankara'ya gelişme potansiyeli olan ileri teknoloji sektörlerde ihtiyaç duyduğu teknoloji transferi sağlanacak ve üretim kalitesi artırılacaktır.

Rekabetçilik

Ankara imalat sanayisi KOBİ'ler ağırlıklı bir yapıya sahip olup, bunların da çok önemli bir kısmı mikro veya küçük ölçeklidirler. Bu durum firmaların kurumsallaşması ve ölçek ekonomisi önünde önemli bir engel oluşturmakta ve Ankara imalat sanayisinin rekabetçiliğini olumsuz etkilemektedir. 2011 itibarıyla Ankara'da 14.576 işyeri imalat sektörlerinde faaliyet göstermekte (SGK, 2013); ancak bunların yalnızca 5.191'i sanayi siciline kayıtlı bulunmaktadır. (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı,

2012) Diğer bir ifade ile geriye kalan 9 binden fazla imalatçı firmanın çalışan sayısı 10'un altındadır. Söz konusu 5.191 firmanın ise %47'si mikro, %44'ü de küçük ölçekli (yani 1-9 ve 10-49 arası çalışan sayısına sahip) işletmelerden oluşmaktadır. Dolayısıyla Ankara'daki 15 bine yakın imalatçı işletmenin 12 bin kadarı (%81'i) 10'un altında, 2.200 kadarı da (%16'sı) 10 ile 49 arasında çalışana sahip durumdadır.

Söz konusu ölçek sorunu, Ankara imalat sanayinde önemli yere sahip olan fabrikasyon metal ürünler, makine teçhizat, ana metal sanayi, mobilya, metalik olmayan ürünler gibi sektörler yakından incelendiğinde daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Tablo 12 Ankara'nın önde gelen bazı sektörlerinde iş yeri başına düşen ortalama çalışan sayılarını göstermektedir.

Tablo 12– Ankara'nın Önde Gelen Bazı Sektörlerinde İşyeri Başına Düşen Sigortalı Çalışan Sayısı

FAALİYET GRUPLARI (*) (Nace Rev.2 Sınıflandırmasına Göre)	ANKARA		İş yeri Başına Düşen Sigortalı Sayısı
	Toplam İşyeri Sayısı	Toplam Sigortalı Sayısı	
Fabrikasyon Metal Ürünlerin İmalatı	2.629	34.790	13
Makine ve Ekipman İmalatı	1.552	15.804	10
Ana Metal Sanayi	1.256	14.285	11
Mobilya İmalatı	2.156	11.741	5
Metalik Olmayan Ürünler İmalatı	707	9.331	13
Giyim Eşyaları İmalatı	680	8.152	12
Elektrikli Teçhizat İmalatı	535	6.043	11
Kauçuk ve Plastik Ürünler İmalatı	525	4.904	9
Kimyasal Ürünlerin İmalatı	435	3.395	8

Kaynak: SGK, 2013

Ankara imalat sanayindeki; enerji arzı güvenliği, nitelikli ara eleman eksikliği, yenilikçilik ekosisteminin tam olarak gelişmemiş olması ve yük taşımacılığında dengeli bir türel dağılımın bulunmaması gibi farklı girdilerdeki sorunlar genel olarak imalat sanayinin rekabetçilik düzeyini olumsuz yönde etkilemektedir. Sonuç olarak, imalat sanayinin faktör kullanım yoğunluklarına göre

rekabet güçleri incelendiğinde yalnızca hammadde yoğun sanayilerin ortalama rekabet gücünün (ORG) yüksek olduğu, diğer kategorilerde ise ORG'nin marjinal sınırdaki olduğu görülmektedir. Söz gelimi, hammadde yoğun sanayilerin ortalama rekabet gücü puanı 65 iken farklılaştırılmış ve bilim bazlı sanayilerde bu puan 1,1'dir.

Tablo 13– Faktör Kullanım Yoğunluklarına Göre Ankara İmalat Sanayi Rekabet Gücü (2002-2011 Ortalama Değerlerine Göre)

		Ortalama Rekabet Gücü	Simgesel
	Ham madde Yoğun Sanayiler	65,0	Yüksek
15	Gıda ürünleri ve içecek	83,1	Yüksek
20	Ağaç ve mantar ürünleri (mobilya hariç)	17,5	MS
23	Kok kömürü, rafine edilmiş pet. ürün. ve nükleer yak.	-33,2	MS
26	Metalik olmayan diğer mineral ürünler	-13,6	MS
	Ölçek Yoğun Sanayiler	41,2	MS
21	Kağıt ve kağıt ürünleri	-30,4	MS
22	Basım ve yayım; plak, kaset vb.	68,1	Yüksek
24	Kimyasal madde ve ürünler	161,8	Yüksek
25	Plastik ve kauçuk ürünleri	-52,1	Düşük
27	Ana metal sanayi	44,7	MS
34	Motorlu kara taşıtı ve römorklar	20,8	MS
35	Diğer ulaşım araçları	-42,5	MS
	Emek Yoğun Sanayiler	-41,1	MS
17	Tekstil ürünleri	-60,4	Düşük
18	Giyim eşyası	-54,4	Düşük
19	Tabak, deri, bavul, el çantası, saraciye ve ayakkabı	56,5	Yüksek
28	Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)	66,8	Yüksek
36	Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ür.	-84,5	Düşük
	Farklılaştırılmış ve Bilim Bazlı Sanayiler	1,1	MS
29	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	34,6	MS
30	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makinaları	91,9	Yüksek
31	Başka yerde sınıflandırılmamış elek. makina ve cih.	-19,6	MS
32	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları	-162,5	Düşük
33	Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	44,9	MS

Kaynak: Ankara Kalkınma Ajansı, 2013/A

Ankara’nın geniş tarım alanları ile önemli bir tarımsal gelir potansiyeline sahip olmasına rağmen; tarımsal ürün çeşitliliği, katma değeri yüksek tarımsal üretimi ve tarıma dayalı sanayisi görece olarak az geliştirmiştir. Kırsal alanda yoksulluk, göç, tarımda çalışacak iş gücü sorunu gibi birçok problemi de beraberinde getiren bu durum makro göstergelere de olumlu yansımamaktadır.

Ankara, Düzey 2 bölgeleri arasında kullanılan birim tarım alanı başına üretilen tarımsal gayri safi katma değer (GSKD) açısından 26 bölge arasında 23. sırada yer almaktadır. Bazı Düzey 2 bölgelerinin söz konusu göstergelerine yer verilen Tablo 14’de görüldüğü üzere Ankara’nın tarımsal katma değer üretiminde daha çok ilerleme kaydetmesi gerekmektedir.

Tablo 14 - Düzey 2 Bölgelerinin Kullanılan Tarım Alanları ve Tarımdan Elde Ettikleri Gayri Safi Katma Değer, 2010

Birim Alandan Elde Edilen GSKD’de Türkiye Sıralaması	Bölge Adı	Tarımsal GSKD (Cari Fiyatlarla, 1000 TL)	Kullanılan Tarım Alanı (Hektar)	Hektar Başına Tarımsal GSKD (TL)
1	İzmir	3.712.277	349.100	10.634
2	Antalya, Isparta, Burdur	7.465.360	736.648	10.134
3	Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova	4.190.853	464.788	9.017
14	Van, Muş, Bitlis, Hakkari	2.595.870	719.642	3.607
17	Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli	1.834.778	569.166	3.224
20	Erzurum, Erzincan, Bayburt	1.663.742	557.898	2.982
22	Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan	1.839.951	705.978	2.606
23	Ankara	2.474.404	1.155.503	2.141
25	Konya, Karaman	4.403.430	2.341.802	1.880
26	Kayseri, Sivas, Yozgat	3.474.989	2.301.639	1.510

Rekabetçilik ile İlgili Tedbirler

Tedbir 2.1.3: KOBİ’lerin rekabetçi kapasitelerinin artırılmasına yönelik önlemler alınacak ve destekler sağlanacaktır.

Tedbir 2.1.4: Başta OSB’ler olmak üzere imalat sanayine yönelik enerji arz ve altyapı kalitesi artırılacak, ulaşım ve lojistik imkânları geliştirilecektir.

Tedbir 2.1.5: Sektörel ihtiyaçlara cevap verebilecek eğitim altyapısı geliştirilerek nitelikli ara eleman ihtiyacı karşılanacaktır.

Tedbir 2.1.6: Özellikle tarımın ekonomideki payının ağırlıklı olduğu ilçelerde tarımsal üretim çeşitlendirilecek ve tarıma dayalı sanayi geliştirilecektir.

Tedbir 2.1.8: Ankara imalat sanayinde üretim potansiyeli ve kapasitesi ile talebi etkin ve etkili bir şekilde karşılamaya yönelik farklı ölçekteki işletmeler arasında sürdürülebilir bir bilgi ve iletişim ağı tesis edilecektir.

Ankara ekonomisinin oldukça büyük bir bölümünü oluşturan küçük ve orta ölçekli işletmelerin kurumsal

yönetim becerileri ve yönetim kabiliyetlerini geliştirmeleri Ankara ekonomisine yönelik ana hedeflerden olacaktır. KOBİ’lerin kurumsallaşma ve üretim süreçlerinin iyileştirilmesi adına başta OSB’lerde olmak üzere KOBİ danışma merkezlerinin kurulması sağlanacaktır. Bu birimlerde başta işletme yönetimi, kurumsallaşma, verimlilik ve kalite olmak üzere birçok alanda KOBİ'lere danışmanlık hizmeti sağlanacak, bu hizmetler bütün alt bölgeler için erişilebilir olacaktır. İlerleyen dönemlerde bu merkezlerde KOBİ’lerin uluslararasılaşma ve dış ticarete yönelmelerini teşvik edecek biçimde ilgili kamu kurumları ile iş birliği içerisinde büyümeleri desteklenecektir.

Diğer taraftan OSB’lerdeki üretimin en verimli şekilde sürdürülmesi için enerji arzındaki sorunları giderici yatırımlar yapılacaktır. Bu bakımdan ilgili kamu kuruluşlarının da katkısı ile enerji arzı sorunlarının giderilmesini sağlayacak projelere finansman kaynakları yaratılacaktır. Bu kapsamda OSB’lerde kaliteli enerji arzı sürekliliğini sağlamak üzere bu alanlarda yenilenebilir enerji kaynakları ile enerji üretilmesi ve OSB içerisinde kullanılması sağlanacaktır. Ayrıca özellikle Ostim ve İvedik gibi eski OSB’lerdeki enerji altyapısı artan talepleri karşılayacak şekilde modernize edilecektir.

İş gücü piyasasının ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikli ara eleman sorunu Ankara’da da farklı ölçeklerdeki işletmeler tarafından dile getirilen ve işletmelerin rekabetçiliğinin önüne geçen bir sorundur. Merkezi kurumlar tarafından sorunu çözmek amacıyla izlenen politika ve projelerle eş güdüm halinde hareket edilecektir. Öncelikli olarak ilgili kurumlarla iş birliği içinde Ankara’daki ihtiyaç tespit edilip buna göre mesleki eğitim programlarının yeniden tasarlanması veya güncellenmesi yapılacaktır. Böylelikle Ankara’nın bu alanda orta/uzun vadede ara eleman ihtiyacını karşılayacak önemli bir adım atılmış olacaktır. Diğer taraftan işveren açısından da belirli düzenlemelere gidilip meslek lisesi mezunlarını istihdam etmeleri için Ankara’daki yerel kurumların etkin özel teşvikler uygulaması sağlanacak, bu uygulamaların yaygınlığı ve bilinirliği artırılacaktır. Bu tür özendirici teşvikler öğrencilerin eğitim hayatları boyunca da devam ettirilecek ve mesleki gelişimlerine katkı sağlayacak staj ve değişim programları uygulanacaktır.

Mekânsal şemada tanımlanan Çubuk, Şereflikoçhisar, Ayaş ve Beypazarı gibi ikincil sanayi merkezlerinde tarımsal sanayinin geliştirilmesi sağlanacaktır. Bu alanlar özellikle Ankara’nın tarımsal üretim bölgelerine yakınlığı ve dolayısıyla sahip olduğu lojistik avantajlar sayesinde Ankara açısından ikincil sanayi merkezleri ve tarım ürünlerinin işlenmesi ve paketlenmesi gibi sanayi yatırımları için öncelikli alanları olacaktır. Böylelikle bu bölgelerde istihdam yaratılması ve bölgenin nüfus kaybının önüne geçilmesi hedeflenmektedir. Bununla birlikte Ankara’nın güneyinde yer alan tarım alt bölgesinde tarımsal üretimin katma değerinin artırılması için iyi tarım uygulamalarına ağırlık verilecektir. Bu anlamda üniversitelerin başta ziraat fakülteleri olmak üzere ilgili fakültelerin bu alanlardaki AR-GE çalışmalarına ağırlık verilerek birim alanda elde edilen tarımsal üretim değerinin artırılması amaçlanmaktadır.

Ankara’da ekonomik büyümeyi ve rekabetçi yapıyı destekleyecek bir diğer alan ise işletmeler arası iletişim ve etkileşimi artırmak ve böylelikle iş birliğini artıracak, kurumlar arasında bilgi akışını sağlayacak yapıların,

platformların oluşturulmasını sağlamak olacaktır. Bilgi ekonomisine geçiş sürecinde çok önemli payı olan bu tür ağ yapıların oluşmasına Ankara’nın yerel ekosistemi oldukça zengin bir altyapı sağlamaktadır. Bu doğrultuda ilk olarak bilgi üreten kurumlar, birbirleri ile karşılıklı endüstri içi ilişkileri yoğun olan firmalar ve diğer aracı kurumlar arasında iş birliği yapıları desteklenecektir. Bu amaç için Ankara’nın kurumsal olgunluğu yüksek sanayi bölgeleri ile üniversiteler ve araştırma merkezleri arasında doğrudan ilişkiler artırılacaktır. Yerel kurumların bu tür noktalara sağlayacağı teşvik ve destekler bu amaç için öncelikli araç olacaktır. Diğer taraftan Ankara’da var olan kümeler bu kapsamda desteklenecek diğer platformlar olacaktır. Ankara’da bulunan ve gelişmekte olan kümelerin gerek kendi içlerinde olan ilişkileri gerekse de diğer düzey 2 bölgelerinde yer alan kümelerle olan iş birlikleri artırılacak ve ortak platformlar kurulacaktır. Ankara içerisinde bu tür iş birliklerinin mekânsal olarak da kurgulanması bakımından merkezdeki güçlü yapılar ile çevre ilçelerde bulunan ilişkili sanayi birimleri arasında karşılıklı öğrenme ve iş birliği faaliyetleri desteklenecektir. Öncelikli olarak sanayi kuşağı olan V. Alt Bölge ile bu tür bağlantılar tesis edilecek uzun vadede ise diğer ilçelerle kurulan ilişkiler geliştirilecektir.

Plan döneminde tüm bölge kapsamında öncelikli müdahale alanlarından bir diğer alan ise iş sağlığı ve güvenliği olacaktır. Öncelikle KOBİ’lerin yoğun olarak faaliyet gösterdiği OSB ve KSS gibi sanayi alanlarında iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgilendirme ve farkındalık faaliyetlerinin yaygınlaştırılması sağlanacaktır. Bu kapsamda ilgili OSB ve KSS müdürlükleri ile iş birliği içerisinde bu faaliyetler koordine edilecektir. Diğer taraftan bu alanlar dışında faaliyet gösteren sanayi işletmelerine yönelik olarak da ilgili kamu kurumları ile iş birliği içerisinde bilgilendirici kılavuzlar hazırlanacaktır.

Sürdürülebilir Büyüme

Ankara’nın, imalat sanayinde sürekli dış ticaret açığı veriyor olması uzun vadeli sürdürülebilir ekonomik büyüme önünde ciddi bir risk oluşturmaktadır. Tablo 15, 2008-2011 döneminde Ankara imalat sanayi

sektörlerinde ihracatın ithalatı karşılama oranlarını göstermektedir. Bu tablodaki genel toplam imalat sanayi genelini göstermekte ve enerji gibi önemli bir

ithalat kalemini içermemektedir. Buna rağmen ihracatın ithalatı karşılama oranlarının 2011 itibariyle %56 düzeyinde kalması önemli bir risk olarak görülmektedir.

Tablo 15– Ankara’da Faktör Kullanım Yoğunluklarına Göre İmalat Sanayinde İhracatın İthalatı Karşılama Oranları (%)

	2008	2009	2010	2011
Ham madde Yoğun Sanayiler	131,8	154,3	99,5	71,8
Gıda ürünleri ve içecek	167,1	232,7	172,5	194,1
-Tütün ürünleri	-	-	-	-
Ağaç ve mantar ürünleri (mobilya hariç); hasır vb. ör. yapılan m.	35,3	114,6	75,2	59,7
Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar	13,6	3,2	5,2	3,5
Metalik olmayan diğer mineral ürünler	255,5	318,0	227,2	143,4
Ölçek Yoğun Sanayiler	80,0	72,9	56,1	56,2
Kağıt ve kağıt ürünleri	9,8	7,6	20,0	14,2
Basım ve yayım; plak, kaset vb.	28,0	34,9	26,8	24,0
Kimyasal madde ve ürünler	68,8	72,2	84,6	72,7
Plastik ve kauçuk ürünleri	69,5	81,3	86,3	87,6
Ana metal sanayi	86,8	130,9	54,8	78,4
Motorlu kara taşıtı ve römorklar	116,5	129,7	77,7	61,2
Diğer ulaşım araçları	76,7	26,2	22,8	21,3
Emek Yoğun Sanayiler	201,2	191,7	151,5	154,3
Tekstil ürünleri	75,0	74,6	110,9	103,5
Giyim eşyası	290,8	299,9	286,8	333,8
Tabaklanmış deri, bavul, el çantası, saraciye ve ayakkabı	56,8	78,0	90,4	74,1
Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)	384,9	394,2	250,3	241,8
Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	56,3	62,1	56,1	60,1
Farklılaştırılmış ve Bilim Bazlı Sanayiler	41,3	39,2	38,4	36,7
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	63,5	59,6	54,0	54,3
Büro, muhasebe ve bilgi işleme makinaları	8,6	12,9	26,6	15,9
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makina ve cihazlar	50,5	47,9	49,2	32,7
Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları	7,8	6,0	4,8	9,5
Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	13,1	17,1	12,4	11,8
Genel Toplam	73,8	67,7	57,4	55,7

Kaynak: Ankara Kalkınma Ajansı, 2013/A

Ankara’nın orta ve ileri teknoloji sektörlerindeki ithalat bağımlılık oranı oldukça yüksektir. Tablo 15’da gösterildiği üzere, 2002-2011 döneminde söz konusu sektörleri içeren Ölçek Yoğun ve Farklılaştırılmış ve

Bilim Bazlı sanayiler kategorilerinde Ankara hiçbir zaman net ihracatçı olamamış ve toplamda yaklaşık \$25 Milyar dış ticaret açığı vermiştir.

Tablo 16 – Faktör Kullanım Yoğunluklarına Göre Ankara İmalat Sanayinde Net İhracat ve Net İthalat Değerleri (Milyon \$) (2002-2011 Toplamı)

Faktör Kullanım Yoğunluklarına Göre Sektör Kategorileri	Net İthalat veya Net İhracat
Ham madde Yoğun Sanayiler	444
Net İthalat Toplamı	-994
Net İhracat Toplamı	1,438
Emek Yoğun Sanayiler	1,715
Net İthalat Toplamı	-1,411
Net İhracat Toplamı	3,126
Ölçek Yoğun Sanayiler	-8,563
Net İthalat Toplamı	-8,563
Net İhracat Toplamı	0
Farklılaştırılmış ve Bilim Bazlı Sanayiler	-18,398
Net İthalat Toplamı	-18,398
Net İhracat Toplamı	0
Toplam	-24,803

Kaynak: Ankara Kalkınma Ajansı, 2013/A

Ankara imalat sanayinde ham madde ve emek yoğun sektörler net ihracatçı iken ölçek yoğun ve farklılaştırılmış ve bilim bazlı sektörlerin net ithalatçı olması Ankara'nın uzun vadeli ekonomik gelişmesi bakımından bir kırılma noktası oluşturmaktadır. Ankara'nın dünya ile rekabet edebilmesi için teknoloji yoğun üretime odaklanması ve bu alanda AR-GE faaliyetlerine ağırlık verilmesi önem arz etmektedir. Zira Ankara'da emek piyasaları ve ham madde kaynakları dünya piyasalarına karşı mukayeseli üstünlüğe sahip değildir.

Ankara'nın alt bölgelerinde yaşanan hızlı nüfus kaybı ile birlikte bu alanlarda tarımsal işgücü sorunu ortaya çıkmaktadır. Tablo 17'de verilen 2007-2012 yılları arasında Ankara'nın çeşitli ilçelerindeki nüfus değişim oranlarından görüldüğü üzere, bu ilçelerin hemen hepsi nüfus kaybetmektedir. Göç eden nüfusun yaş grupları incelendiğinde ise büyük çoğunluğun genç

nüfus olduğu anlaşılmaktadır. Bu da tarımda çalışacak iş gücü sorununu doğurmaktadır. Bölge planı hazırlıkları kapsamında düzenlenen ilçe çalıştaylarında da, göç eden nüfus ile birlikte tarımsal faaliyetlerde çalışacak iş gücü sorunu yaşandığı sıkça dile getirilen bir problem olmuştur.

Tablo 17 - İlçelerde Nüfus Değişim Oranları, 2007-2012 Dönemi

İlçeler	2007-2012 Yılları Arasındaki Nüfus Değişim Oranları, %
Ayaş	-0,5
Bala	-26,0
Beypazarı	-0,3
Çamlıdere	-27,8
Çubuk	-1,4
Elmadağ	-8,7
Evren	-25,2
Güdül	-18,9
Haymana	-21,0
Kalecik	-19,8
Kızılcahamam	-2,6
Nallıhan	-4,6
Polatlı	0,8
Şereflikoçhisar	0,7

Kaynak: TÜİK (2013) verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

Sürdürülebilir Büyüme ile İlgili Tedbirler

Tedbir 2.1.1: Ankara'nın imalat sanayi üretim ve ihracatında yüksek teknolojiye dayalı ürünlerin payı artırılacaktır.

Tedbir 2.1.6: Özellikle tarımın ekonomideki payının ağırlıklı olduğu ilçelerde tarımsal üretim çeşitlendirilecek ve tarıma dayalı sanayi geliştirilecektir.

Tedbir 2.1.7: Kırsal alanlarda alternatif gelir ve istihdam alanları belirlenecek ve desteklenecektir.

Sürdürülebilir büyümenin sağlanması için Ankara sanayisinin teknoloji ve katma değer düzeyinin artırılması önemli bir boyut olarak karşımıza çıkmaktadır. "Teknoloji Katma Değer Düzeyi" başlığı altındaki tedbir açıklamalarında önerilen faaliyetler aynı zamanda sürdürülebilir büyümenin sağlanması amacını da taşımaktadır. Bu tedbirlere ilave olarak, Ankara'nın imalat sanayi ihracatında yüksek teknolojiye dayalı ürünlerin payının artırılması için firmaların üretim ve pazarlama kapasitesi desteklenmesi başka bir öncelik alanı olacaktır. Ayrıca yüksek teknolojiye dayalı ürünlere yönelik gerekli belge ve sertifikaların alınması için destekler sağlanacaktır. Ankara'nın dünya ile rekabet edebilmesi için teknoloji yoğun üretime ve AR-GE faaliyetlerine ağırlık verilecek, ulusal ve uluslararası etkinlikler düzenlenecektir. Ankara'nın yüksek ve orta teknoloji ürünlerinde bir üretim üssüne dönüşmesi hedefiyle ölçek yoğun, farklılaştırılmış ve bilim bazlı sanayiler kategorilerinde ürün yerleştirme politikası izlenecektir.

Ankara'da tarımın ekonomik faaliyetlerin temelini oluşturduğu; Bala, Evren, Haymana ve Şereflikoçhisar ilçelerini kapsayan birinci alt bölgede katma değeri yüksek tarımsal üretimin yaygınlaştırılması ve kırsal endüstrilerin geliştirilmesi için sahaya inilerek bilinçlendirme çalışmaları yürütülecektir. Ayrıca, yüksek güneş enerjisi potansiyeline sahip olan bu bölgede gelecek on yılda gerçekleştirilecek güneşe dayalı elektrik üretim yatırımları ile çevresel katkısının yanı sıra, tarımsal sulama yaygınlaştırılacak ve maliyetlerin düşmesi sağlanacaktır.

Çubuk ve Kalecik ilçelerini kapsayan ikinci alt bölge, Ayaş, Beypazarı, Gündül ve Nallıhan ilçelerini kapsayan dördüncü alt bölge, Akyurt, Elmadağ, Kazan ve Polatlı ilçelerini kapsayan beşinci alt bölgede ise mevcut olan tarımsal faaliyetlerin çeşitlendirilmesi, tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesi destek ve teşvikler ile sağlanacaktır. Mevcut arazi ve iklim yapısı dikkate alınarak buralarda üretilebilecek katma değeri yüksek tarımsal ürünler konusunda araştırma ve geliştirme çalışmaları da yürütülecek, bu çalışmalar sonucu elde edilen bulgular üzerinden söz konusu ilçelerde pilot tarım uygulamalarına başlanacaktır.

Alt bölgelerde alternatif gelir ve istihdam alanları oluşturulması ve kırsal ekonominin hızla değişen pazar koşullarında rekabet gücü kazanabilmesi için tarımsal verimliliği sağlamanın yanında, karşılaştırmalı üstünlüklerinin olduğu alanlarda ilçelerin yerel ayırt edici özelliklerini belirleyerek ve bunları geliştirerek, sahip olduğu varlıkları, yenilikçi yöresel ürünlere dönüştürmesi için çalışma yürütülecektir. Bu özellikler Nallıhan, Beypazarı, Gündül, Ayaş için İpekyolu turizm koridorunun geliştirilmesi, ormancılık, ağaç ve ahşap işçiliği, ipek böcekçiliğinin yaygınlaştırılması; Çamlıdere için arıcılık, ahşap işçiliği; Bala ve Haymana'da süt ve süt ürünleri endüstrisi; Evren'de su ürünleri üretimi gibi alanlar üzerinden kurgulanabilir. İlçelerde bu ve benzeri özellikli alanların desteklenmesi ve bölge halkı için alternatif gelir kaynağı haline gelmesi yönünde gerekli altyapı ve üstyapı geliştirme modellerinin oluşturulmasına çalışılacaktır. Bu modelleme çalışmalarına baz oluşturmak üzere hem tarım hem tarım dışı sektörlerde, yöresel ürünlerin pazar araştırmaları da yapılmak suretiyle tespit edilmesi, üretilmesi, tanıtımı ve pazarlanması için ilçe bazlı strateji dokümanları oluşturulacaktır. Söz konusu ürünlerden gerekli koşulları sağlayanların coğrafi işaretler kapsamında kayıt altına alınması konusunda çalışmalar yapılacaktır.

Ayrıca alternatif gelir ve istihdam alanları oluşturulması amacıyla alt bölgelerde girişimcilikle ilgili destekler ile ilgili bilgilendirmeler yapılacaktır. Kendi işini kurmak isteyen girişimciler için mikro krediler oluşturulacaktır.

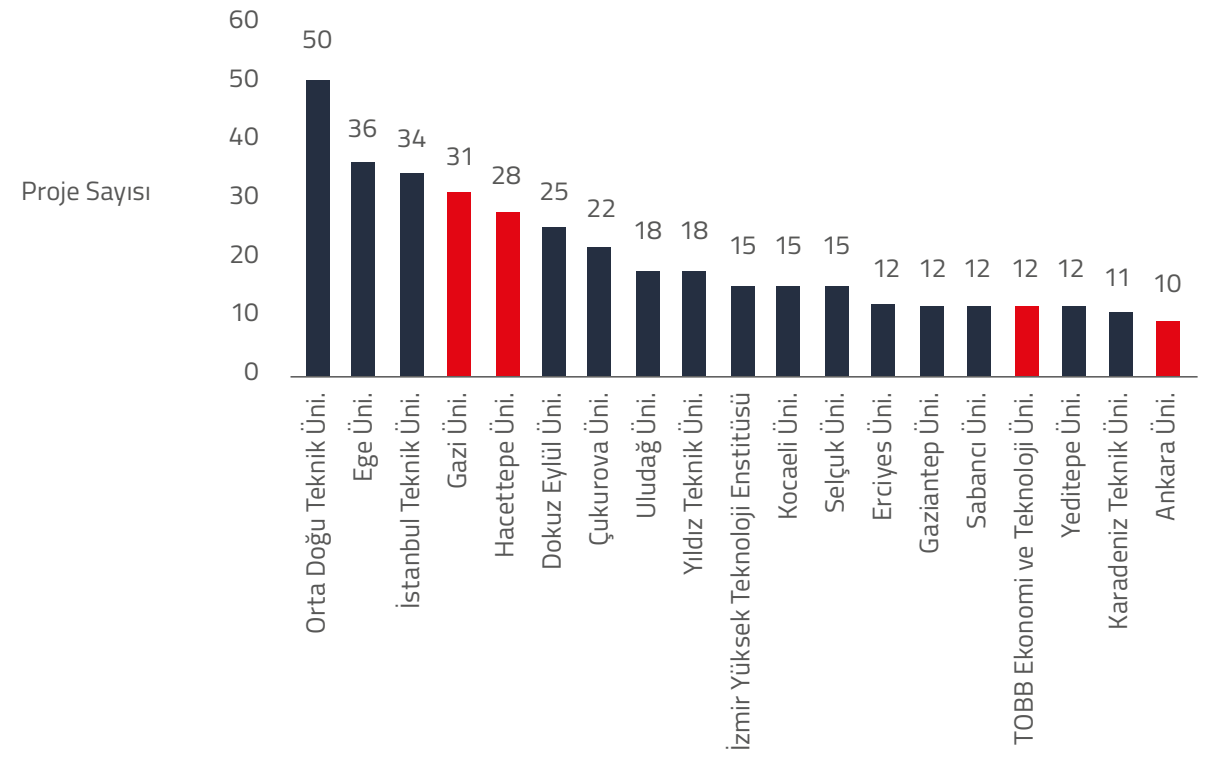
POTANSİYELLER

Teknoloji/Katma Değer Düzeyi

Ankara 21 üniversitesi, 6 teknoparkı, 10 OSB'si ve çok sayıda araştırma merkezi ile yüksek bir beşeri sermaye ve güçlü bir teknolojik altyapıya sahiptir. Bu nitelikli beşeri sermaye ve teknik altyapı potansiyeli ulusal endeks sıralamalarında da görülebilmektedir. Üniversitelerin ve YÖK, TÜBİTAK, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Türk Patent Enstitüsü, KOSGEB, TTGV ve TÜBA olmak üzere 8 kurumun katkısıyla hazırlanan Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi (Endekste üniversiteler, bilimsel ve teknolojik araştırma yetkinliği, fikri mülkiyet havuzu, iş birliği ve etkileşim, girişimcilik ve yenilikçilik kültürü ile ekonomik katkı ve ticarileşme boyutları altında 23 göstergeye göre sıralanmaktadır) 2013 sonuçlarına göre ilk 3 üniversitenin 2'si Ankara'dandır. Türkiye'de Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde (TGB) yer alan firmaların %37'si ve çalışan personelin %50'si Ankara'daki TGB'lere aittir. Yine Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından açıklanan TGB Performans Endeksinde birinci Ankara'dan bir TGB olmuş olup, ilk 10'da ise Ankara'dan toplam 3 TGB yer almıştır. Benzer bir şekilde, TÜBİTAK tarafından yürütülen Teknoloji Transfer Ofisleri Destekleme Programında ise desteklenen 10 üniversite arasında Ankara'dan 3 üniversite bulunmaktadır. Ocak 2013 itibarıyla tekno-girişim desteği alan işletmelerin %48'i de Ankara'dandır. (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2013/A, 2013/B, 2013/C)

Ankara, üniversite sanayi iş birliklerinde Türkiye'de önemli bir merkezdir. Bunun en çarpıcı örnekleri savunma, sağlık teknolojileri ve iş ve inşaat makineleri sektörlerindeki iş birliklerinde görülmektedir. Türkiye'nin en önemli nano ve biyoteknoloji araştırma merkezlerinin bulunduğu Ankara aynı zamanda teknokentler bünyesinde kurulmuş ve doğrudan sektör ihtiyaçlarına cevap veren platformlara da sahiptir. Ayrıca San-Tez projeleri desteklerinde de Ankara öncü konumdadır.

Şekil 18 - SANTEZ Projeleri

Kaynak: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2013/A

Ankara, yenilikçilik performansının önde gelen göstergelerinden olan patent başvuru/tescilleri ve faydalı model başvuru/tescilleri bakımından Türkiye'de ilk sıralarda yer almaktadır. Bu anlamda, tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçların imalatı, motorlu

kara taşıtı, römork ve yarı römork imalatı, makine ve teçhizatı hariç; fabrikasyon metal ürünleri imalatı, ana kimyasal maddelerin imalatı ve metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı gibi sektörler Ankara'nın AR-GE ve yenilikçilik performansını besleyen sektörlerdir.

danışmanlık desteği ve eğitimleri sağlayacak yeni merkezler oluşturulacak, var olan merkezlerin ise etkinliği artırılacaktır. Girişimcilik kültürün geliştirilmesi amacıyla ilk öğrenimden başlamak üzere bireyleri girişimci olmaya hazırlayacak eğitim ve bilinçlendirme programları kademeli olarak eğitim müfredatına entegre edilecektir. Girişimciliğin geliştirilmesi kapsamındaki eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerine iş ve proje geliştirme kapasitesi görece düşük olan çevre ilçelerde I. Alt Bölge öncelikli olmak üzere yoğunlaşılacaktır.

Teknoloji ve yenilikçilik üretiminin merkezinde olan yapıların teknopark, üniversite ve araştırma merkezlerinin teknoloji düzeyinin gelişimine etkisini ölçmek üzere etki analizleri periyodik olarak yapılacaktır. Yapılan bu analizlerin değerlendirmesi sonucu bu yapıların geliştirilmesi gereken yönler üzerinde çalışılacaktır. Yenilikçiliğin sanayide gelişmesi anlamında diğer önemli aktörler OSB'ler ve küme yapılanmalıdır. OSB'lerin ve kümeleşmelerin de yenilikçiliğe etki boyutu, ölçülmesi ve geliştirilmesi gereken diğer önemli katman olarak ön plana çıkmaktadır.

Ankara sanayisinde büyük yer tutan KOBİ'lerde bilgi yoğun ve katma değeri yüksek teknolojik ürünlerin üretilmesi üzerine ihtiyaç duyulan teknik altyapı ve

bilgi transferi bölgede teknoloji üreten kurumlar olan üniversiteler, araştırma merkezleri ve teknoparklar üzerinden sağlanacaktır. Üniversite-sanayi-teknoparkların iş birliği, bilgi ve tecrübe paylaşımının etkinleştirilmesi yönünde mevcut durum detaylı analiz edilecektir. Bu iş birliğine engel olan, geciktiren veya zorlaştırılan faktörler detaylı görüşme ve diğer analiz yöntemleri kullanılarak tespit edilecektir. Bu tespitlerin değerlendirmesi sonucu elde edilecek geri bildirim ve geliştirme yöntemleri üniversite-sanayi-teknopark iş birliği için mevcut merkezlerin etkinleştirilmesi ve yeni arayüz yapılarının oluşturulması sırasında dikkate alınacaktır. Üniversite-sanayi-teknopark iş birliği kapsamında etkinleştirilecek merkez ve yeni modellerde ortak pilot projeler geliştirilmesi, geliştirilen projelerde teknoloji yeniliğine önem verilmesi ve projenin hem ilgili sektörde bir soruna veya bir gelişmeye ön ayak olacak bir uygulama örneği hem de akademik anlamda kayda değer yayımlanabilir bir nitelik taşıması önemlidir. Bu sayede sanayinin ihtiyaç duyacağı özel teknik çözümler araştırmacı ve akademisyenler tarafından bilinip gerekli çözümlerin üretilmesi yönünde iş birliği sağlanacak hem de Ankaralı araştırmacı ve akademisyenlerin çalışma alanlarındaki yeni teorik bilgileri sanayiye uygulayıp katma değer üretmeleri kolaylaşacaktır. Bu merkez ve yapılar iş birliği ve ortak proje üretiminin artması için finansal ve teknik destek sağlayacak, ihtiyaç duydukları

fonları AB, ulusal ve bölgesel programlardan ve özel sektör katılımcılarından edineceklerdir. Kurulması önerilen bu iş birliği arayüzleri sadece Ankara merkeze yönelik faaliyet göstermeyecek, ekonomilerinde sanayinin önemli yer tuttuğu alt bölgelerde ve öncelikli olarak V. Alt Bölgede yer alan Kazan, Akyurt ve Elmadağ ilçelerinde de alt birimler kurarak hizmet vereceklerdir.

Teknoloji ve katma değer düzeyini sadece ileri teknoloji ve bilgi yoğun sektörlerde geliştirmek inovasyona dayalı bir ekonomi oluşturmak için yeterli değildir. Her sektörde ürün ve hizmet kalitesini, ekonomik katma değeri artırmak üzere geliştirilecek, sektördeki yenilikçilik potansiyelini harekete geçirmeyi teşvik edecek pilot projeler teknik ve finansal olarak desteklenecektir. Özellikle tarımda uygulamaya geçirilecek benzer projelerle Ankara'nın tarım alt bölgeleri olarak da nitelendirilebilecek I. II. ve IV. alt bölgelerin tarımsal ürün çeşitliliği geliştirilecektir. Tarımsal ürün çeşitliliğinin artması için tarımsal teknolojilerin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Türkiye'nin en eski ziraat fakültesinin ve diğer üniversitelerin konu ile ilgili merkezlerinin bölgede bulunması, Ankara'yı ülkenin biyoteknoloji üssü olmaya aday kılmaktadır. Sahip olunan bu fiziki ve beşeri altyapı, tohum geliştirme ve hayvan ıslahı başta olmak

üzere katma değeri yüksek tarımsal teknoloji ürünleri geliştirilecektir. Bu konuda, ilgili aktörler arasında iş birliğinin geliştirilmesi için gerekli platform ve ortamlar hazırlanacaktır. Bu merkezlerin biyoteknoloji gibi bilgi yoğun ve yenilikçi tarımsal teknolojiler geliştirmesi için gerekli kaynak aktarımı yapılacaktır. Tarımdaki ürün çeşitliliği AR-GE ve yenilikçilik çalışmalarının yanı sıra bu alanda geliştirilen ve üretilen ürünlerin tanıtımı ve pazarlanması sektörün ekonomiye katkısını artıracak bir diğer önemli gelişme alanıdır. Bu kapsamda tarımsal üretim, işleme, ambalajlama, depolama ve pazarlamaya yönelik işletmelerin rekabet gücü artırılabilecektir. Bu alanda ihtiyaç duyulacak teknik ve bilgi altyapısı inovasyon ve yenilikçiliği geliştirmek ve sanayi-akademi-araştırma merkezleri arasındaki iş birliğini artırmak üzere kurulacak merkezler ve sektöre özel bilgi üreten üniversite ve araştırma merkezleri üzerinden sağlanacaktır. Ankara'da tarımsal ürün çeşitliliğini artırmak için kullanılabilecek başka bir potansiyel de jeotermal kaynaklardır. Özellikle bu kaynağın yoğun olduğu III. ve IV. alt bölgelerde ve I. Alt Bölge'de yer alan Haymana'da jeotermal seracılık faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır. Ayrıca jeotermal kaynakların sebze ve meyve kurutulmasında kullanılması üzerine geliştirilecek ve yine bu alt bölgelerde uygulaması yapılacak yeni tekniklerle bölge için yeni tarımsal ihracat ürün grupları oluşturulacaktır.

Rekabetçilik

Ankara son yıllarda sanayi sektöründe kaydettiği gelişmeler sayesinde Türkiye'nin en önemli sanayi üretim merkezlerinden biri haline gelirken, üretim ve ihracat yapısının teknolojik düzeyi itibarıyla da Türkiye ortalamasından büyük ölçüde farklılaşarak görece yüksek teknolojilere dayalı bir üretim yapısı geliştirmiştir.

Tablo 21'de görüldüğü üzere Ankara orta-ileri ve ileri teknoloji alanlarında, yerel birim sayısı, istihdam, maaş ve ücretler ve ciro gibi göstergelerin tamamı bakımından Türkiye ortalamasının üzerinde yer almaktadır.

Tablo 21 – Bazı Göstergeler Açısından Ankara ve Türkiye İmalat Sanayiinin Teknolojik Yapısı

Teknoloji Düzeyi	Türkiye	Ankara	Türkiye	Ankara	Türkiye	Ankara	Türkiye	Ankara
	Yerel BirimSayısı (%)		İstihdam (%)		Maaşlar ve Ücretler (%)		Ciro (%)	
Düşük Teknoloji	63,1	60,8	54,7	40,1	41,5	29,1	40,9	33,3
Orta-Düşük-Teknoloji	27,3	24,4	25,7	29,3	27,3	25,5	30,9	29,1
Orta-İleri-Teknoloji	9,2	14,2	17,6	25,3	25,5	32,4	24,7	30,9
İleri teknoloji	0,3	0,6	2,1	5,3	5,7	13,1	3,5	6,7

Kaynak: Ankara Kalkınma Ajansı, 2013/A

Tablo 22 ise sektörlerin ithalat ve ihracat payları ve teknoloji düzeyleri göz önünde bulundurularak hazırlanan Teknoloji Düzey Puanlarını göstermektedir.

Tablodan anlaşıldığı üzere Ankara dış ticareti teknoloji açığı vermekle birlikte bu açığın miktarı Türkiye düzeyinin altında bulunmaktadır.

Tablo 22 – Türkiye ve Ankara İli İmalat Sanayi İhracat ve İthalatının Teknoloji Düzeyi

Teknoloji Düzey Puanı (TDP)*	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Türkiye										
İhracat	1.90	1.94	2.02	2.02	2.07	2.09	2.09	2.06	2.06	2.06
İthalat	2.60	2.61	2.65	2.62	2.60	2.57	2.54	2.58	2.58	2.55
Teknoloji Açığı	-0.70	-0.67	-0.64	-0.60	-0.53	-0.48	-0.45	-0.52	-0.51	-0.50
Ankara										
İhracat	2.41	2.51	2.42	2.43	2.46	2.50	2.51	2.55	2.57	2.53
İthalat	2.77	2.79	2.77	2.79	2.85	2.90	2.88	2.96	2.97	2.93
Teknoloji Açığı	-0.36	-0.28	-0.35	-0.36	-0.39	-0.40	-0.37	-0.42	-0.40	-0.40

Kaynak: Ankara Kalkınma Ajansı, 2013/A

Ankara'nın rekabetçiliğinin geliştirilmesinde, üniversite sanayi iş birliğini güçlü kılan üniversiteleri ve Organize Sanayi Bölgeleri, teknoparkları, araştırma merkezleri ve teknoloji düzeyinin yanı sıra; güçlü girişimcilik

ekosistemi, kurumsallaşmış kümeleri ve Türkiye'nin tek lojistik merkezi olan Ankara Lojistik Üssü önemli pay ve potansiyele sahiptir.

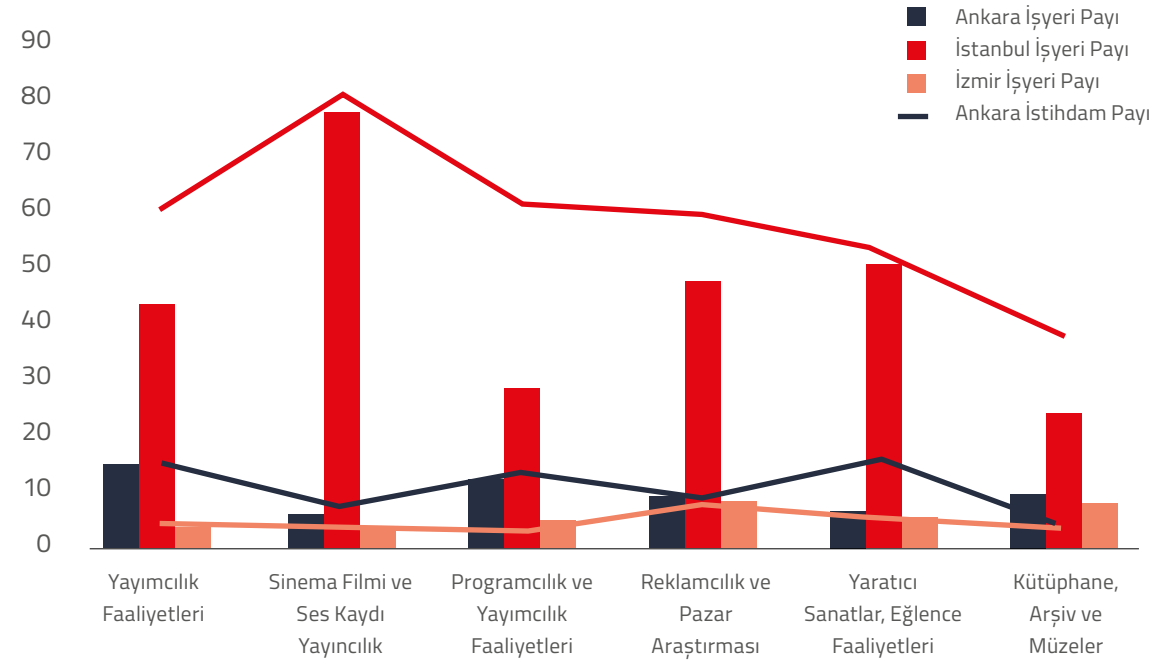
Harita 19–Ankara Küme Haritası

Yenilikçilik ve girişimcilik kültürünün beslenmesinde etkili bir role sahip olan yaratıcı endüstrilerde Ankara, iş yeri sayısı ve istihdam kapasitesi bakımından İstanbul'un ardından Türkiye'de ikinci sırada yer almaktadır. Bu durum Ankara'nın mevcut rekabetçi

yapısını oluşturan önemli bileşenlerden olmakla beraber; gelecek on yıl için hedeflenen yüksek katma değer üreten bir ekonomik yapıya geçiş için de değerlendirilecek önemli potansiyellerden birisidir.

Şekil 19 – Alt Sektörlere Göre Yaratıcı Endüstrilerde İşyeri ve İstihdamın İllere Dağılımı (%)

Kaynak: SGK, 2013

Yenilikçilik ve girişimcilik kültürünün gelişmesinde küme ve küme benzeri sektörel yoğunlaşmalar da kilit rol oynamaktadır. Ankara'da özellikle OSB bölgelerinde (Ostim, Sincan, İvedik) yer alan küme oluşumlarından iş ve inşaat makineleri, Savunma ve Havacılık ve Medikal Sanayi Kümelenmeleri Türkiye'deki benzer oluşumlara kıyasla göreceli olarak daha eskidir ve olgunlaşma yolunda önemli adımlar atmışlardır.

Kümelere üye firma sayıları, küme koordinasyon yapılarının etkinliği bakımından iyi düzeyde bulunan bu oluşumlar gelişmiş ülkelerdeki benzerlerine kıyasla bölgelerinin teknoloji ve inovasyon düzeylerinin artışı ve ekonomik kalkınmasında oynadıkları rol bakımından henüz eksik kalmaktadırlar. Bu durum OSB'ler dışında konumlanan yazılım kümesi ve diğer kümelere kıyasla daha geleneksel bir yapı sergileyen mobilya sektörü oluşumları için de geçerlidir.

Rekabetçilik ile İlgili Tedbirler

Tedbir 2.2.3: Kümelerin dış ticaret ve teknoloji kullanımı gibi stratejik unsurları desteklenecektir.

Tedbir 2.2.4: Yenilikçilik ve girişimcilik yaygınlaştırılacak ve bu alanlarda bilgi ve iş birliği platformları geliştirilecektir.

Kümelerin Ankara ekonomisinde etkinliğinin artırılması için sektörel bazlı eksik kalınan noktaların tespiti, firmaların küme içi ve dışı üretim ve diğer ilişkilerinin belirlenmesi önemlidir. Bu kapsamda Ankara'da yer alan küme ve küme benzeri sektörel yapılanmaları içindeki firmaların sosyal ağ analizlerinin yapılması teşvik edilecek ve bu sayede bölgenin firma ilişki veri tabanı oluşturulmuş olacaktır. Bu analizlerle birlikte yürütülecek diğer bir çalışma da küme bazlı AR-GE ve teknoloji kapasitesinin ortaya çıkarılması ve birbirlerini teknolojik anlamda güçlendirecek, girdi sağlayacak küme ve firma ilişki modellerinin kurulmasının teşvik edilmesi olacaktır.

Tüm küme yapılanmaları için kümelerde yer alan firmaların AR-GE ve ticari yeteneklerini artıracak teknik ve mali desteklerin etkin bir biçimde sunulmasını sağlayacak bilgi ve iş birliği platformları etkinleştirilecektir. Sektör içi ve sektörler arası oluşturulacak bu iş birliği platformları firmaların uluslararası bağlarını güçlendirmek yönünde de faaliyet göstereceklerdir. Özellikle bölgedeki ürün ve firma potansiyelini uluslararası düzeyde tanıtmaya imkân

sağlayacak kongre ve fuar gibi etkinlikler düzenlenecek, ulusal ve uluslararası düzeyde iş forumları yıllık olarak gerçekleştirilecektir. Bu iş fuarları ve kongrelere sektör bazında uluslararası platform ve firma temsilcileri davet edilecek potansiyel müşteri ve yatırımcılar takip edilecek ve böylelikle kümelerin ihracatlarının artışı için ilk adım olan müşteri etkileşimi sağlanacaktır. Küme bazlı dış ticaret hacminin artışı sağlamak üzere firmaların kendi ürünlerini ve kapasitelerini yurt dışında tanıtımına imkân tanıyacak yurt dışı fuar katılımları desteklenecek, ayrıca kümelerin ihracat odaklı girişimlerini teşvik edecek ek finansal destekler sunulacaktır. Özellikle Savunma ve Havacılık, Medikal Sanayi ve İş ve İnşaat sektörlerine yönelik fuar ve diğer uluslararası iş birliği geliştirme çalışmalarına öncelik verilecektir. ODTÜ teknoparktaki firmaların çoğunluğunu oluşturduğu yazılım kümelenmesi diğer, sektörel kümelerle hem kurumsal kapasite gelişimi hem de ürün bazlı bilişim teknolojilerinin geliştirilmesi amacıyla iş birliği projeleri yürütmesi yönünde teşvik edilecek böylece firmaların teknoloji kullanım oranları artırılabilecektir.

Yenilenebilir Enerji ve Çevre Teknolojileri Kümesi ile henüz kuruluş aşamasında olan Kauçuk teknolojileri kümelerinin olgunlaşması için ihtiyaç duyacakları AR-GE teknoloji altyapısının oluşturulması, etkin küme koordinasyonunun sağlanması, kümeye üye firmaların ve bu sektörde yer alan diğer firmaların etkin iletişimini ve insan kaynağı ve bilgi ihtiyacını giderecek teknik desteklerin sağlanması üzere küme gelişim desteklerinin etkinleştirilmesi sağlanacaktır.

Diğer kümelerden farklı geleneksel bir yapıya sahip ve görece olarak teknoloji kullanım seviyesinin az olduğu mobilya sektöründe üretim ve tasarımda yenilikçi teknolojiler yaygınlaştırılacaktır. Mobilya işletmelerinin iş birliği girişimleri ve kümelenmeleri teknik ve mali açıdan desteklenecektir. İşletmelerin özellikle özgün, el yapımı mobilya tasarım girişimlerini teşvik etmek üzere sektöre özel tasarım eğitimleri ve danışmanlık programları kurgulanacaktır. Teknik kapasitesi geliştirilen firmaların özgün ürünlerini markalaştırma ve ticarileştirmeleri teşvik edilecektir. Ankara merkezde yer alan bahsi geçen küme yapılanmalarının yanı sıra V. Alt Bölge'deki sanayi işletmelerinin küme benzeri yapılarda koordine olmaları teşvik edilecek ve bu kapsamda kümelere sağlanacak teknik ve mali desteklerden öncelikli yararlanmaları sağlanacaktır.

Yenilikçilik ve girişimciliği tüm sektörlerde yaymak ve Ankara'da yenilikçilik ekosistemini etkinleştirmek adına bilgi ve iş birliği platformlarının önemi büyüktür. Bölgede iş birliği ortamı oluşturarak yenilikçiliği tetiklemek üzere tedbir 2.2.2 için kurulması önerilen üniversite-sanayi-teknopark iş birliğine yönelik merkez ve yapılar; sektör bazlı olarak firmaları, üniversite ilgili bölümleri, teknopark ve araştırma merkezleri temsilcilerini elektronik ortamda da bir araya getirip

etkin çalışmalar yapmalarına imkân sağlayacak iş birliği platformları oluşturacaklardır. Yenilikçiliği destekleyecek bu yapıların oluşumu ve katılımcılık düzeylerinin artırma çalışmaları Ankara merkezde teşvik edileceği gibi alt bölgeler içinde sanayisi ile ön plana çıkan V. Alt Bölge için de öncelikli olarak desteklenecektir. Yenilikçi fikirleri olan işletmeler ya da girişimciler bu iş birliği platformları üzerinden iş fikirlerini paylaşım imkânı bulabilecekler ve bu fikrin gelişmesi, katma değer üretmesi yönünde platform üyeleri olacak yatırımcı ve fon sağlayıcı kurumlardan mentörlük ve finansal destekler edinebileceklerdir. Girişimcilerin ihtiyaç duyduğu finansal destekler için var olan mekanizmalardaki eksiklikler tespit edilecek ve alternatif fon mekanizmalarının (yerel melek yatırımcı ağı, bölgesel girişim sermaye fonu vb.) etkinliği üzerine fizibilite çalışmaları yapılacaktır. Uygun görülen modellerin pilot uygulamasına başlanacak ve her aşamada etkin geri bildirim süreçleri uygulanarak mekanizma geliştirilmeye devam edilecektir. Platform bu mekanizmaların geliştirilmesi aşamasında katılımcılığı sağlamada ve bilgilendirmede önemli bir rol oynayacaktır. Girişimciliğin geliştirilmesi kapsamında düzenlenecek eğitim, bilinçlendirme vb. faaliyetler hakkındaki duyuru ve kayıt işlemleri de bu platformlar üzerinden yapılabilecektir.

Sürdürülebilir Büyüme

İleri teknolojiye geçiş döneminde imalat sanayinde istihdamın azalması önemli bir risk olarak ortaya çıkarken; Ankara için nitelikli olmayan iş gücünün istihdamında büyük öneme sahip olan emek yoğun sektörlerin iş yeri sayısı bakımından görece payları azalırken, istihdam kapasitesi korunmakta ve ciroları artmaktadır. Ankara imalat sanayisinde istikrarını zaman içerisinde koruyan emek yoğun sektörler Ankara ihracatının beşte birini (2011 yılı itibarıyla %20,2) gerçekleştirirken, imalat sanayii ciro değerinin dörtte birine, iş yeri sayısının yarısından fazlasına ve istihdamın beşte ikisine sahiptir. Bu sektörler aynı zamanda ihracatı ithalatını karşılayarak dış ticaret dengesine pozitif katkı yapan sektörlerdendir.

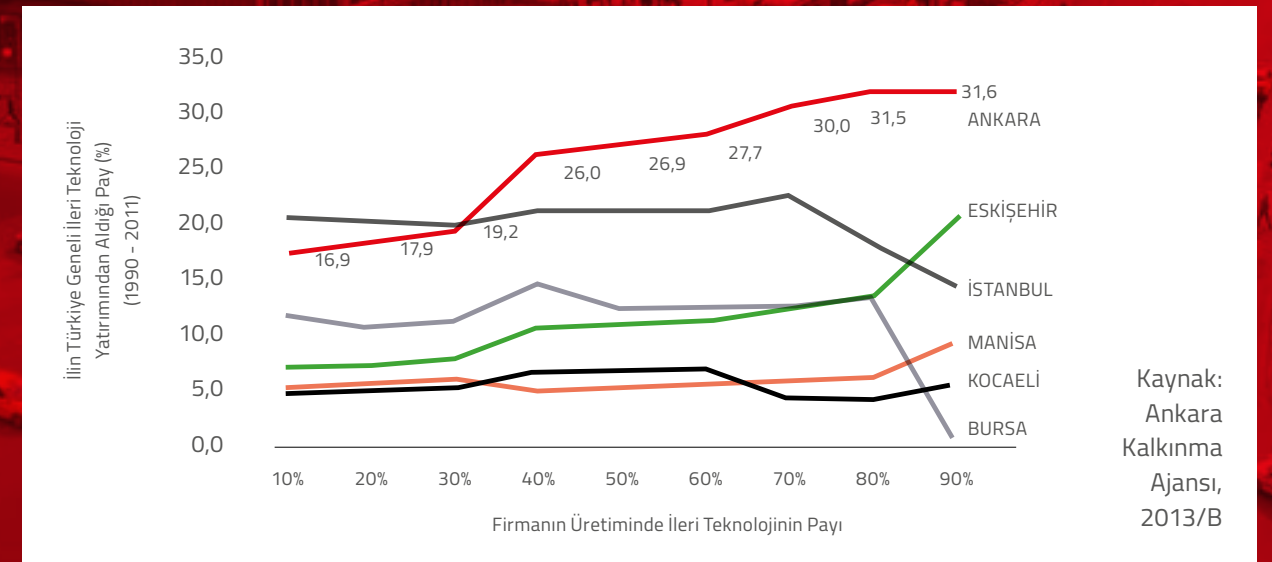
Tablo 23 – Ankara İmalat Sanayi Göstergeleri İçinde Emek Yoğun Sektörlerin Payları

	2003	2004	2006	2007	2008
İşyeri Sayısı (%)	61,2	62,5	59,0	57,4	57,8
İstihdam (%)	38,7	40,0	37,4	37,3	39,4
Ciro Değeri (%)	20,1	21,7	23,7	23,0	24,9

Kaynak: Ankara Kalkınma Ajansı, 2013/A

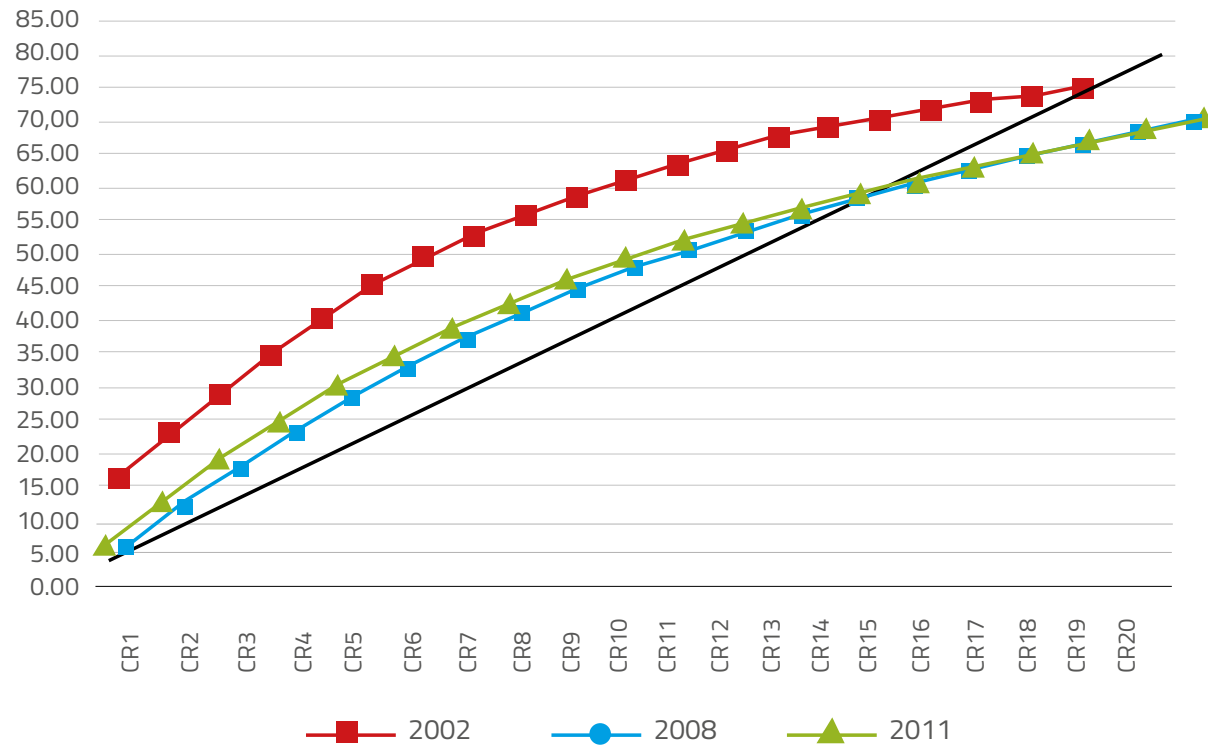
Ankara ileri teknoloji sektörlerde Türkiye'nin önemli yatırım merkezlerinden biridir. Bu durum, Tablo 23'de verilen yenilikçilik performansı ile birlikte ele alındığında ileri teknolojinin Ankara'nın uzun vadeli ekonomik gelişiminde etkin bir rol oynayacağı tespiti yapılabilir. 1990-2011 yılları arasında üretiminin %50 ve üstü ileri teknoloji ürünlerinden oluşan firmaların yatırımları esas alındığında Ankara'nın ileri teknoloji yatırımlarından aldığı pay %27 olarak gerçekleşmektedir. Bu yönüyle grafik, ileri teknoloji odaklı üretim gerçekleştiren firmaların yatırımları esas alındığında, yatırım çekme performansında Ankara'nın ilk sıraya yerleştiğini göstermektedir. Aynı zamanda firmaların ileri teknoloji odaklılığı arttıkça, Ankara'nın bu yatırımlardan aldığı payın yükselmesi ve nihayetinde üretiminin %90'dan fazlasını ileri teknoloji alanında yapan firmaların yatırımlarının %31'inin Ankara'da olması da önemli bir gösterge olarak karşımıza çıkmaktadır. (Ankara Kalkınma Ajansı, 2013/B)

Şekil 20 - Firmaların Teknoloji Düzeylerine Göre İllerin İleri Teknoloji Yatırımlarından Aldıkları Paylar

Ankara, ihracatında ürün ve pazar çeşitliliğini artırmaktadır. Ankara ili ihracatında yoğunlaşma oranlarını ifade eden ve 2002, 2008, 2011 yılları için ilk 4 ülkenin toplam payını gösteren CR_4 değerleri sırasıyla %35,4, %24,0 ve %25,6 olarak gerçekleşirken, ilk 8 ülkenin toplam payını gösteren CR_8 değerleri ise sırasıyla %54, %40,8 ve %42,6 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlardan hareketle Ankara'nın 2002-2011 döneminde ihracat yaptığı ülkelerin yaygınlaştığını ve ülke çeşitliliğinin yıllar itibarıyla arttığını ifade edilebilir.

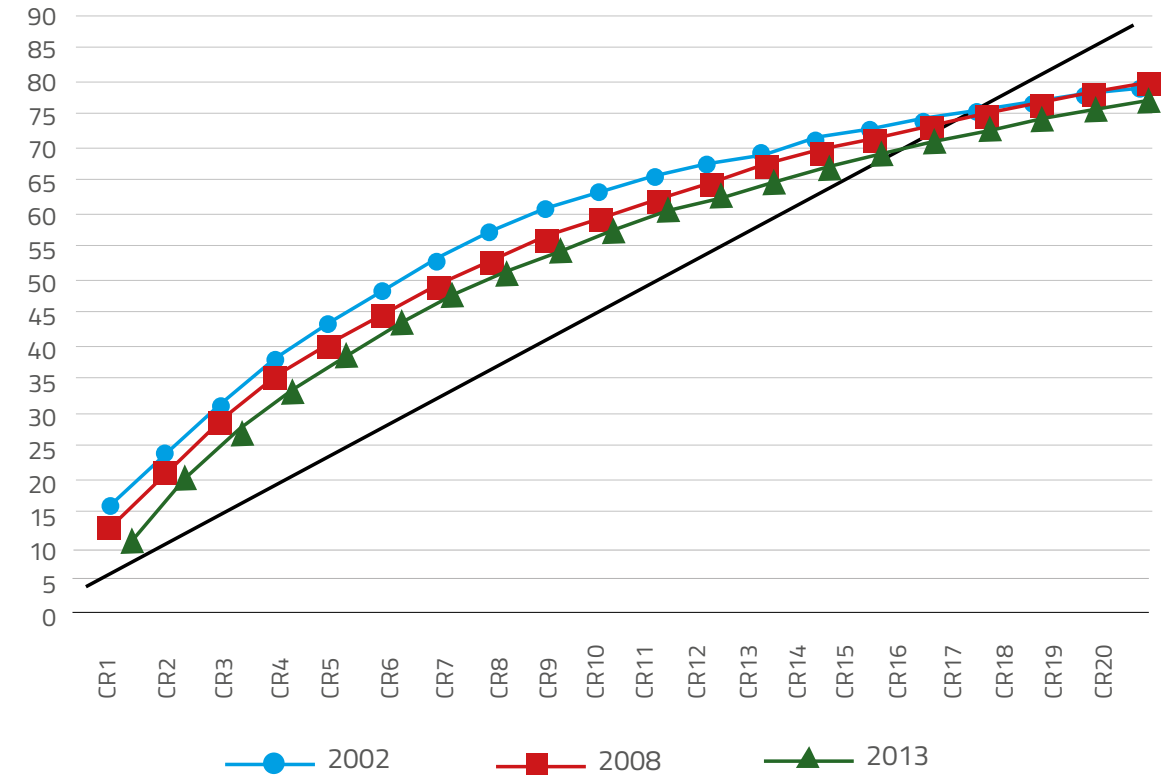
Şekil 21 – Ankara İl ihracatında Ülke Yoğunlaşma Oranları

Kaynak: Ankara Kalkınma Ajansı, 2013/A

2002-2011 döneminde sektörel yoğunlaşma oranlarının da düşme eğiliminde olduğu görülmektedir. Buradan hareketle dönem içinde Ankara ihracatında sektörel çeşitliliğinin arttığı söylenebilir. Ankara'nın bu dönem içerisinde gerek pazar gerekse ürün çeşitliliğinin artması Ankara ekonomisinin krizlere ve negatif dışsalılıklara daha dirençli bir yapıya ulaştığını göstermektedir.

Şekil 22 – Ankara İl ihracatında Sektörel Yoğunlaşma Oranları

Kaynak: Ankara Kalkınma Ajansı, 2013

Enerji sektöründe sahip olduğu köklü şirketleri, düzenleyici ve aracı kuruluşları, nitelikli insan kaynağı ve enerji teknolojileri üretiminde gelişimini sürdüren sanayisiyle Ankara enerjinin de başkenti konumundadır. Türkiye'nin en büyük 6 enerji şirketinden 5'inin (GİB 2012 Kurumlar Vergisi Tahakkuklarına göre) merkezi Ankara'da yer almakta ve bu şirketler elektrik iletiminden petrol-doğalgaz çıkarımına kadar geniş bir yelpazede faaliyetlerini sürdürmektedirler. (GİB, 2013)

Ankara'da enerji sektörünün büyük aktörlerine ilaveten gerek elektrik üretimi gerekse de yenilenebilir enerji

kaynaklarının kullanımı ve sistemlerinin imalatı sürdürülebilir ekonomik büyümeye katkı sağlayacak kapasiteye sahiptir. Ankara yüksek hızla artan elektrik enerjisi talebine karşın elektrik üretim kapasitesini de hızlı bir şekilde artırmayı başarmış, 1995-2013 döneminde toplam tüketim %225 artarken üretimdeki artış %347 olarak gerçekleşmiştir. Böylece Ankara neredeyse kendi tükettiği elektriğin tamamını üretebilecek bir kapasiteye ulaşmış ve son bir yılda üretilen elektriğin mali değeri 3 milyar TL'nin üzerinde gerçekleşmiştir.

Tablo 24 – Ankara'nın Elektrik Kurulu Güç, Toplam Üretim ve Toplam Tüketiminin Gelişimi

YIL	Kurulu Güç (MW)	Toplam Üretim (GWh)	Toplam Tüketim (GWh)
1995	573	2.500*	3.752*
2013	1.961	11.167	12.207
1995-2013 Artış	242%	347%	225%

Kaynak: TEİAŞ (2013/A) ve TÜİK (2013) verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

* Yaklaşık değer

Yenilenebilir kaynaklardan rüzgâr konusunda Ankara'nın potansiyeli sınırlı olmakla birlikte, bu sınırlı kapasitenin de kullanılabilmesi için bazı girişimlerde bulunulmuş; ancak henüz olumlu bir sonuç alınamamıştır. Jeotermal kaynaklar açısından zengin olan Ankara'da 7 farklı alandan çıkan 18 farklı doğal sıcak su kaplıca ve turistik tesislerdeki kullanımının yanında; konut, sera, cami ısıtması gibi alternatif alanlarda da değerlendirilmektedir. Ancak bu suların sıcaklıkları mevcut durum itibarıyla doğrudan elektrik üretimine elverişli değildir. (MTA, 2013) Atıklardan biyogaz üretimi ve bu yolla elektrik eldesinde Ankara, Türkiye için başarılı bir örnek oluşturmaktadır. Ankara halihazırda iki katı atık ve bir sıvı atık tesisi ile biyokütle alanında 34,3 MW kurulu güce sahiptir. Ayrıca kurulacak yeni ve ilave tesislerle Ankara bu alanda 27,6 MW'lık daha kurulu güce sahip olacaktır. (EPDK, 2013/C)

Türkiye güneş enerjisi alanındaki yüksek potansiyeline rağmen sektöre geç giriş yapmaktadır. Güneş enerjisine dayalı elektrik üretim lisansı başvuruları 2013 itibarıyla ve sınırlandırılmış miktarda bir kurulu güç için (toplam 600 MW) alınmıştır. Bununla birlikte bu alandaki lisanslandırma ve yatırım faaliyetlerinin önümüzdeki yıllarda hızlanarak devam etmesi gerekmekte ve öngörülmektedir. Ankara 2.427 saat/yıl güneşlenme süresiyle 2.640 saat/yıl olan Türkiye ortalamasının altında kalmasına karşın, güneş enerjisi konusunda Türkiye'den çok daha fakir olan Almanya'nın bu alandaki başarısı hem Türkiye hem de güneş enerjisi yatırımlarına elverişli geniş kırsal alanı ile Ankara için bir ufuk oluşturmaktadır. 30 GW'a yakın bir kurulu güneş enerjisi gücüne sahip olan Almanya, bazı günlerde gün ortası elektrik tüketiminin yarısına yakını güneş enerjisinden sağlayabilmektedir.

Harita 20 - Türkiye ve Almanya'nın m² Başına Yıllık Güneş Radyasyonu Değerleri (kWh)

Kaynak: Avrupa Komisyonu, 2013

Ankara, sahip olduğu tarihi-kültürel değerleri ve başkent olmanın avantajı ile büyük bir turizm potansiyeline sahiptir. Ankara özellikle Ayaş, Beypazarı, Çubuk, Gündül, Haymana, Kızılcahamam ve Polatlı'da sahip olduğu çok zengin termal kaynaklarla Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın termal turizm alanında öncelikli olarak belirlediği dört bölgeden biri olan Frigya Bölgesi içerisinde yer almaktadır. Yine Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan 2023 Strateji Belgesinde, Tarihi İpek Yolu güzergâhının Anadolu'daki parçalarından biri olan ve İstanbul üzerinden Avrupa'ya ulaşan Ayaş-Sapanca Koridoru'nu, Adapazarı, Bolu ve Ankara illeri, Sapanca, Geyve, Taraklı, Göynük, Mudurnu, Nallıhan, Beypazarı, Gündül ve Ayaş ilçeleri oluşturmaktadır. Bu belgeye göre, Ankara ilinde Ayaş-Sapanca Koridoru boyunca yer alan yerleşimlerin doğa turizmi/eko turizm ağırlıklı olarak geliştirilmesi

ve bölgede yer alan kış turizmiyle entegrasyonunun sağlanması amaçlanmaktadır. Aynı strateji belgesinde kongre ve fuar turizmine altyapısı uygun 7 ilden biri olarak da Ankara'nın adı geçmektedir.

Özelikle son yıllarda Ankara sahip olduğu bu potansiyeli gün yüzüne çıkaracak turizm proje ve faaliyetlerine ağırlık vermiştir. Bu aktivitelerden bazıları; tarihi kent merkezinde gerçekleştirilen dönüşüm ve yenileme çalışmaları ve çevre ilçelerde özellikle termal ve sağlık, inanç turizmi, kazı alanlarının turizme kazandırılması, kampçılık gibi doğa turizmi ve tarihi kent turizmi alanlarında yapılan çalışmalar olarak sıralanabilir. Bu çalışmalarla Ankara'nın sahip olduğu doğal ve kültürel potansiyel dört mevsim gerçekleştirilebilir turizm faaliyetlerine dönüştürülmektedir.

Harita 21 - Ankara Turizm Haritası

2011-2012 dönemine ait Ankara'ya hava, kara ve demir yolu ile gelen-giden yolcu sayıları, konaklama verileri, müze-ören yeri ziyaretçi sayıları gibi temel göstergeler incelendiğinde yaklaşık 32 milyon kişi Ankara'ya giriş çıkış yapmıştır. Bunların 3,2 milyondan fazlası demiryolu, 8,5 milyonu havayolu, 20 milyon kişi ise şehirlerarası otobüsler ile seyahat etmiştir. Kendi imkânları ve kayıt altına alınmayan diğer ulaştırma vasıtalarıyla giriş-çıkış yapanlar da dâhil edildiğinde bu sayının 50 milyonu aştığı söylenebilir. 2012 yılının ilk altı aylık dönemlik uçak ve yolcu trafiği bir önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında gerek gelen-giden yolcu

sayısı gerekse uçak sefer sayılarında yaklaşık % 10'luk artışın meydana geldiği görülmektedir.

Ankara'nın yurt içi ve özellikle bölge içi ziyaretçi sayılarında artışa etki eden önemli bir faktör de yüksek hızlı tren seferlerinin başlaması olmuştur. 2011 yılında iki buçuk milyondan fazla kişi YHT ile Ankara'ya giriş-çıkış yapmıştır. Gelen yolcu sayısı bir milyon iki yüz altmış bin iken giden yolcu sayısı yaklaşık bir milyon üç yüz bin kişi olmuştur. Bu değerler Ankara'nın yurt içi turizmdeki payının artması yönünde önemli bir gösterge olarak dikkate alınabilir.

Tablo 25 - 2011 Yılı İşletme Belgeli ve Belediye Belgeli Tesislere Geliş Sayısı, Geceleme ve Ortalama Kalış Süresi

Tesis Türü	Tesis Geliş Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
İşletme Belgeli	360.107	1.284.421	1.644.528	804.023	1.958.318	2.762.341	2,2	1,5	1,7
Belediye Belgeli	11.149	406.339	417.488	19.933	480.744	500.677	1,8	1,2	1,2
Genel Toplam	371.256	1.690.760	2.062.016	823.956	2.439.062	3.263.018	2,2	1,4	1,6

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012.

İşletme belgeli ve belediye belgeli tesislere geliş sayısı, geceleme ve ortalama kalış süreleri incelendiğinde söz konusu tesislere 2011 yılında toplam iki milyondan fazla giriş yapıldığı görülmektedir. Bunun yaklaşık bir milyon altı yüz elli bini işletme belgeli geriye kalanı ise belediye belgeli tesislerdir. Yapılan girişlerin %80'den fazlası yerli geriye kalanı ise yabancı misafirlerden

oluşmaktadır. Misafirlerin ortalama kalış süresinin 2 günün altında olduğu ve yabancıların daha yüksek kalış süresine sahip olduğu görülmektedir. Son dönemde gerçekleştirilen turizm projeleriyle dört mevsime yayılan turizm aktiviteleri yapılabilen Ankara'da ortalama kalış süresinin artacağını öngörmek mümkündür.

Sürdürülebilir Büyüme ile İlgili Tedbirler

Tedbir 2.2.1: Ankara'nın sahip olduğu zengin beşeri sermaye ve teknolojik altyapıyı geliştirerek, katma değeri yüksek, yenilikçi ve bilgi yoğun sektörlerin ekonomideki payları artırılacaktır.

Tedbir 2.2.6: Emek yoğun sektörler desteklenerek istihdam alanları korunacaktır.

Tedbir 2.2.7: Ankara'nın yenilenebilir enerji kullanımı ve teknolojilerinin üretimi desteklenecektir.

Tedbir 2.2.8: Ankara'da turizm dört mevsim gerçekleştirilebilir rekabetçi bir yapıya kavuşturulacaktır.

Emek yoğun sektörlerin ağırlıklı bulunduğu Ostim, İvedik, Siteler gibi sanayi alanlarında; artan enerji ve mekân talebi, kentleşme eğilimleri, çevresel altyapı eksikliği gibi etkenler göz önünde bulundurularak; ihtiyaca göre güçlendirme, yeniden yapılandırma veya dönüşüm faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Bu faaliyetlerde enerji ve çevre altyapısının iyileştirilmesine (elektrik ve doğal gaz talebini karşılayabilecek dağıtım hatlarının tesisi, atık su arıtma tesisleri, endüstriyel katı atık ayrıştırma ve bertaraf sistemlerinin kurulması gibi), artan mekân talebinin karşılanmasına, ilgili iş gücünü oluşturan vatandaşların yaşam alanlarıyla sanayi bölgesi arasındaki ulaşım bağlantısının etkinliğine dikkat edilecektir. Buna paralel olarak, dar gelirli vatandaşların yaşadıkları bölgelerde gerçekleştirilecek olan kentsel dönüşüm projelerinde de yer değiştirmesi muhtemel iş gücünün istihdam alanlarına kolay erişebilirliklerinin sağlanması esas alınacaktır.

Emek yoğun sektörlerdeki markalaşma ile üretimden elde edilen katma değer arasındaki kuvvetli bağlantı kayda değerdir. Bu doğrultuda emek yoğun kapsamına giren ve Ankara imalat sanayiinde önemli yere sahip olan tekstil, hazır giyim ve mobilya sektörlerinde markalaşma çalışmaları desteklenecektir. Bu sektörlerdeki ulusal markaların sayısının artırılması, bu firmaların kurumsallaşmasının sağlanması ve uluslararası düzeyde de markaların geliştirilmesi plan sürecindeki öncelikli alanlardan olacaktır.

Ankara'da ileri teknoloji yatırımlarının sürdürülebilmesi için merkez bölgesi ve özellikle de V. Alt Bölge değerlendirilecektir. Bir yandan sektör-ürün-konum spesifik yatırım ön fizibilite çalışmaları yapılırken diğer taraftan da bu çıktıların yerli ve özellikle de yabancı yatırımcılarla paylaşılması ve bölgenin fırsatlarının tanıtılması faaliyetlerine hız verilecektir. Yine bu kapsamda Kazan Havacılık ve Uzay İhtisas OSB'nin ve plan aşamasında olan üretim odaklı teknoloji geliştirme bölgelerinin yatırımcılara en yaygın ve etkin şekilde tanıtımı sağlanacak, yatırım destek faaliyetleri kapsamında sunulan resmi süreç takip ve kolaylaştırma hizmetleri sürdürülecektir. V. Alt Bölge'de yatırımların daha cazip kılınmasına yönelik ulaşım (hem iş gücü erişimi hem de nakliye amaçlı), enerji ve çevre altyapı hizmetleri, barınma olanakları ve sosyal imkânlar ileri teknoloji sektörlerin ve çalışanlarının ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde geliştirilecektir.

Ankara ihracatında ürün ve pazar çeşitliliği artışının sürdürülmesi için Ankaralı sanayici ve ihracatçıların uluslararası pazarlarla entegrasyonu artırılacaktır. Bu doğrultuda Ankara'da öne çıkan sektörlerle yönelik yurt içinde ve dışında uluslararası fuar organizasyonları düzenlenecektir. Ankara imalat sanayisinin genelinin tanıtımı ve üretimini çeşitlendirebileceği ürünlerin tespiti için daha kapsamlı iş forumları da gerçekleştirilecektir. Ankara imalat sanayisinin güçlü olduğu sektör ve ürün grupları göz önünde bulundurularak stratejik pazar araştırmaları yapılacaktır. Ankaralı ihracatçıların elektronik ortamda uluslararası pazarlara erişebilmesi için online platformlar kurulacaktır. Ankara ihracatının en önemli fiziki problemi olan limanlara ucuz, hızlı ve güvenilir erişimin sağlanması için demiryolları etkin bir şekilde kullanılacaktır. Benzer şekilde BALO (Büyük Anadolu Lojistik Organizasyonlar) projesinin yaygınlığı artırılacak, önemli sanayi bölgeleri ve kuruluşlarına iltisak hatları çekilecek, Ankara Lojistik Merkezinin etkinliği artırılacaktır.

Ankara'nın uluslararası bir enerji piyasası idari merkezi olması için bir strateji ve eylem planı hazırlanacaktır.

Ankara'nın ev sahipliği yaptığı enerji alanında Türkiye'nin önde gelen şirketlerinin bu konumlarının korunması sağlanacaktır. Ülkemize petrol, doğal gaz ve elektrik üretim, iletim ve dağıtımında faaliyet göstermek üzere gelecek uluslararası şirketlerin merkezlerinin de Ankara'ya çekilebilmesi için gereken lobi faaliyetleri gerçekleştirilecek, fiziki altyapı sağlanacak, yasal düzenlemelerdeki ve uygulamadaki muhtemel sorunlar giderilecektir. Ankara'nın bu alandaki yatırım fırsatları uluslararası düzeyde tanıtılacaktır.

Ankara'nın artan elektrik talebinin en verimli şekilde karşılanması, elektrik arz güvenliğinin imalat sanayii ihtiyaçlarına ve vatandaşların yaşam kalitelerine en etkin şekilde hizmet edebilmesi için Ankara'nın kurulu elektrik gücü artırılacaktır. Proje aşamasında olan fosil yakıtlı termik santraller hariç bu, temiz enerji kaynaklarından sağlanacaktır. Hâlihazırda kullanılan kısımları hariç kapasiteleri sınırlı da olsa rüzgâr, hidroelektrik ve biyokütle enerjilerinden azami ölçüde istifade edilecektir. Rüzgâr ve hidroelektrik enerjisi yatırımları II. III. ve IV. alt bölgelerde; jeotermal enerji yatırımları III. ve IV. alt bölgeler ile Çubuk ve Haymana'da; kentsel atık kaynaklı biyokütle yatırımları Ankara Merkez ve V. Alt Bölgede; tarımsal atık kaynaklı biyokütle yatırımları ise I. II. ve IV. alt bölgelerde ve Polatlı'da yoğunlaştırılacaktır. 2014-2023 döneminde Ankara'da yenilenebilir enerji kaynaklarında en yüksek kurulu güç artışı ise güneş enerjisinde gerçekleştirilecektir. Güneş enerjisinden lisanssız elektrik üretimi Ankara'nın tamamında; ticari üretim yatırımları ise ağırlıklı olarak I. ve V. alt bölgelerde gerçekleştirilecektir. Lisanslı üretimin yaygınlaştırılması için teknik destek sistemleri ve mikro finansman mekanizmaları geliştirilecektir. Ayrıca fotovoltaiik sistemlerinin dağıtım ve teknik servis ağlarının oluşturulması desteklenecektir.

Ankara'nın enerji üretiminde olduğu kadar enerji sistemlerinin üretiminde de önemli bir merkez olması için bu alandaki ihtisaslaşma, kümelenme, teknoloji transferi, teknoloji geliştirme ve AR-GE faaliyetleri desteklenecektir. Bu süreçlere paralel olarak enerji

sistemlerinde tecrübe sahibi uluslararası firmaların Ankara'da yatırım gerçekleştirmesi için beşeri potansiyelin, teknolojik altyapının, yerli üretim enerji sistemlerine sunulan ek teşviklerin ve Türkiye ile yakın coğrafyasının pazar potansiyelinin tanıtımı yapılacak ve lobi faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Ankara'nın kuzeyinde yer alan ve II. III. ve IV. alt bölgelerden geçen turizm koridorunda kırsal, sağlık ve doğa turizmi potansiyelinin değerlendirilmesine ilçe düzeyinde oluşturulacak strateji dokümanlarında öncelik verilecektir. Bu planlarda öncelikle ilçenin turizm açısından sahip olduğu potansiyel ve bu potansiyelin turizm faaliyetlerinde etkin ve etkili bir şekilde değerlendirilmesinin önündeki engeller masaya yatırılacaktır. 10 yıllık bir yol haritası çıkarılarak bu engellerin bertaraf edilip bölgeye katma değer üreten bir yapının oluşturulmasına yönelik faaliyet ve projeler belirlenecektir. Plan, gerekli altyapı düzenlemeleri, ulaşım ağının oluşturulması, pazar payı analizleri, markalaşma stratejilerinin geliştirilmesi gibi farklı alanları kapsayacak şekilde çok boyutlu, insicamlı ve uzun soluklu bir yaklaşımla ele alınacaktır. Turizm koridorundaki ilçeler için tematik turizm modelleri geliştirilecektir. Gelen ziyaretçilerin deneyimlerini zenginleştirmek için bölgeye özgü hikâyeler derlenecek ve mekânlarla özdeşleştirilerek markalaştırılacaktır. Şehir merkezinde kent turizmi ve konsept turizmler geliştirilecektir.

ANKARA'DA ÇEVRE

Eksen 3: Çevreye duyarlı, doğal kaynakları koruyarak kullanan yeşil Ankara

“Ankara Bölge Planı 2014-2023” kapsamında değerlendirilen ana konulardan üçüncüsü “Ankara’da Çevre” başlığı altında ele alınmıştır. Bu başlık altında sanayi, enerji, ulaşım, yapı çevre, iklim değişikliği, tarım ve turizm bakımından “Potansiyeller” ve “Kırılganlıklar” incelenmiştir.

Ankara’da Çevre: Kırılganlıklar

- Ankara’nın iklim değişikliğinin muhtemel etkilerinden ciddi zarar görebilecek bölgeler arasında bulunması,
- Ankara’daki sanayi kuruluşlarının önemli bir bölümünün hala OSB’ler dışında faaliyet göstermesi ve bu durumun çevresel etkilerle mücadele konusunda oluşturduğu dezavantaj,
- Ankara’da gerçekleştirilen elektrik üretiminin yüksek oranda fosil yakıt bağımlı olması;

günlük ulaşımın %90’dan fazlasının karayolu ile gerçekleştirilmesi,

- Kent merkezindeki aktif yeşil alanların dünyanın önemli metropollerine kıyasla düşük olması.

Ankara’da Çevre: Potansiyeller

- Ankara’daki katı ve sıvı atık geri kazanım/bertaraf tesisleri ve bu tesislerde atıkların enerjiye dönüştürülmesi,
- Isınmada kent nüfusunun büyük çoğunluğunun doğal gaz kullanması,
- Karayolu ulaşımında doğalgaz ve LPG gibi görece çevre dostu yakıtların daha çok tercih edilmesi,
- Tarımsal atıklara yönelik, kurulum süreci devam eden biyokütle elektrik üretim tesisleri,
- Tarımda kullanılan kimyasal gübre ve pestisit oranının düşük olması,
- Turizm faaliyetlerinin çevreyle uyumlu bir şekilde gerçekleştirilmesi olarak belirtilebilir.

Öncelik 1

Ankara’daki ekonomik ve günlük faaliyetlerin çevre üzerinde ki olumsuz etkilerini azaltmak.

Tedbir 3.1.1:

İklim değişikliğiyle mücadele konusunda farkındalık arttırılacak ve önlemler alınacak.

Tedbir 3.1.2:

Ankara’daki sanayi tesisleri OSB’ ler ve sanayi siteleri bünyesinde toplanarak etkin ortak hizmet sunumu yoluyla çevresel etkilirinin asgariye indirilmesi teşvik edilecektir.

Tedbir 3.1.3:

Ankara’ da alternatif ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı yaygınlaştırılacaktır.

Tedbir 3.1.4:

Raylı ve diğer çevre dostu ulaşım (yaya, bisiklet,doğalgazlı,otobüsler vb.) sistemlerin kent içi ulaşımındaki payı artırılacaktır.

Tedbir 3.1.5 :

Ankara’ da yeşil alan miktarı ve bunların erişilebilirliği arttırılacaktır.

Tedbi 3.1.6:

Hassas ekolojik bölgeler korunacak, doğal kaynakların etkin ve verimli kullanımı teşvik edilecektir.

Tedbir 3.1.7:

Çevresel sürdürülebilirlik ilkelerinin benimsenmesi yaygınlaştırılacaktır.

Öncelik 2

Ankara’da temiz üretim, temiz tüketim ve etkin katı atık yönetimi faaliyetlerini güçlendirmek.

Tedbir 3.2.1:

Temiz üretim ve enstüriyel simbiyoz uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.

Tedbir 3.2.2:

Atıkların kaynağında ayrıştırılarak azami düzeyde geri kazanım sağlanmasına yönelik uygulamalar geliştirilecektir.

Tedbir 3.2.3:

Ankara’da temiz yakıt kullanımının payı sürdürülebilir şekilde artırılacaktır.

Tedbir 3.2.4:

Tarımsal üretimde kullanılan pestisit ve kimyasal gübre tüketimi azaltılacak; tarımsal atıkların geri kazanımı ve zararsız bir şekilde betaraf için gerçekleştirilen faaliyetler yaygınlaştırılacaktır.

Tedbir 3.2.5:

Turizm faaliyetlerinde doğal ve kültürel kaynakların çevresel değerleri gözetilecektir.

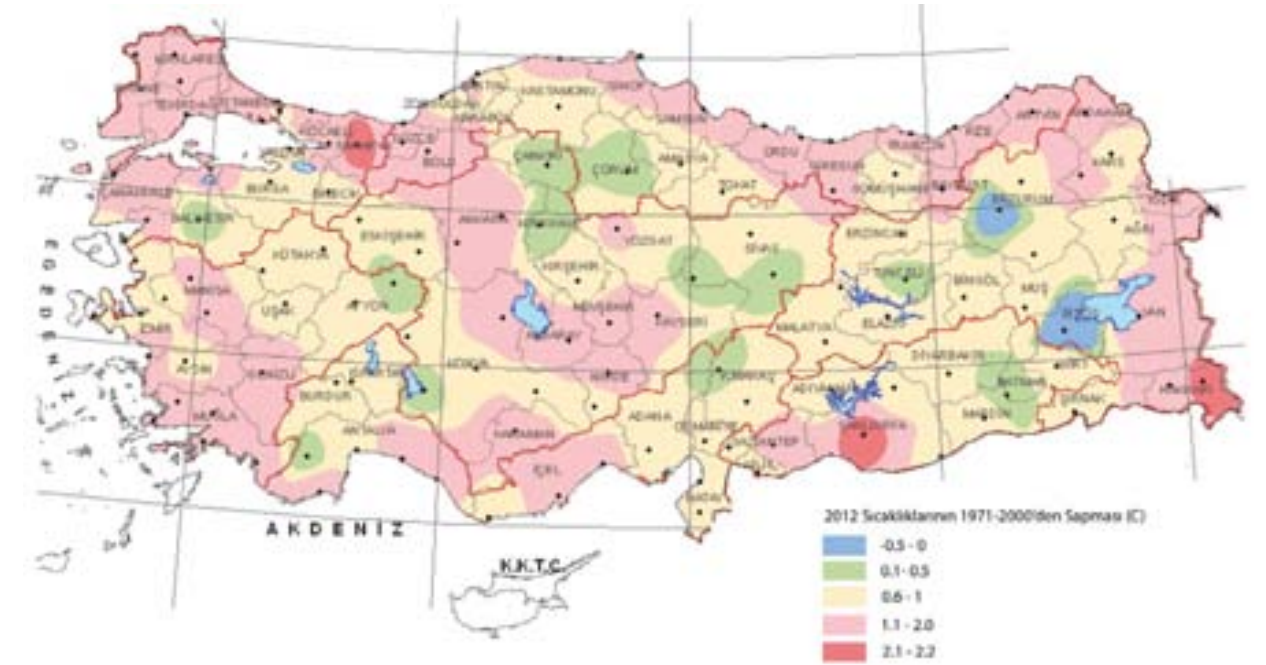
KIRILGANLIKLAR

İklim Değişikliği

Gerek Ankara'nın yağış verileri ile sıcaklık değerlerindeki değişimler gerekse iklim değişikliği ile ilgili ulusal ve küresel ölçekli öngörüler doğrultusunda Ankara'nın orta vadede iklim değişikliğine bağlı ortaya çıkacak olan kuraklık ve ona bağlı sorunlar ile karşılaşması beklenmektedir. Uluslararası İklim Değişikliği Paneli (IPCC)'nin senaryosunda gerekli önlemler alınmadığı takdirde Türkiye'de yıllık ortalama sıcaklıkların 2050 yılına kadar 2,5 -4°C yükseleceği kaydedilmiştir. (IPCC, 2007) Türkiye'nin güneyinin ciddi kuraklık tehdidiyle karşı karşıya kalacağı, kuzey bölgelerde ise sel riskinin artacağı belirtilmiştir. Ankara da kuraklığa maruz kalacak iller arasında sayılmıştır. (age)

Ankara'da iklim değişikliği konusu ile ilgili göstergeler uzun dönemde bazı değişimlerin yaşandığını göstermektedir. Yıllık ortalama sıcaklık değişimleri, küresel sıcaklık artış eğilimiyle paralellik göstermektedir. 2009 yılında genel olarak aylık ortalama sıcaklıkların uzun dönem aylık ortalamaların üzerinde seyrettiği ve aylık uzun yıllar ortalaması 11,8°C iken, 2009 yılında bu değerin 1,1°C'lik bir artışla 12,9°C olarak gerçekleştiği görülmektedir. (Ankara İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2009)

Harita 22 - Türkiye 2012 Yılı Alansal Sıcaklık Anomalisi

Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2013

İklim Değişikliği ile İlgili Tedbir

Tedbir 3.1.1: İklim değişikliğiyle mücadele konusunda farkındalık artırılacak ve önlemler alınacaktır.

Tedbir 3.1.6: Hassas ekolojik bölgeler korunacak, doğal kaynakların etkin ve verimli kullanımı teşvik edilecektir.

Ankara için İklim Değişikliği ile Mücadele Eylem Planı hazırlanacaktır. İklim değişikliği ve etkisini azaltmaya yönelik tedbirler hususunda bilinçlendirme faaliyetleri ve kampanyalar düzenlenecektir. Doğal kaynakların etkin kullanımı ve çevre dostu ürünlerin tercih edilmesine yönelik kamu spotları hazırlanıp bilinçlendirme çalışmaları yürütülecektir.

Çevre dostu ulaşım yaygınlaştırılacak ve enerji kullanımında yenilenebilir enerjinin payı artırılacaktır. Ankara genelinde elektrik dağıtım kayıpları ve israfının azaltılması için önlemler alınacak; ısı yalıtımı, akıllı enerji sistemleri kullanımı, pasif ısıtma, soğutma ve aydınlatma mekanizmaları gibi enerji verimliliği konusunda bilgilendirme faaliyetleri yürütülecek, standartlar geliştirilecektir. Sanayi sektöründe sera gazı emisyonlarının azaltılmasına yönelik eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır, üretim sistemlerini bu doğrultuda planlamaları için kurumlara ücretsiz danışmanlık hizmetleri verilecektir.

Türkiye, Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu “Uzun Menzilli Sınır Aşan Hava Kirliliği Sözleşmesi” ve BM “İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmelerine imza atmış bulunmaktadır ve bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi için “İklim Değişikliği ve Hava Yönetimi Koordinasyon Kurulu” oluşturulmuştur. Bu kurulun faaliyetleri arasında iklim değişikliği ile mücadele ve hava emisyonları yönetimi bulunmaktadır. Bu kurul ile birlikte diğer yerel aktörlerin iş birliği ile çalışması sağlanarak iklim değişikliğinin önlenmesine katkı sağlayıcı tedbirler etkin bir şekilde uygulanacaktır.

Su kaynaklarının etkin kullanımı, kayıp kaçak ve israfların önüne geçilmesi konularında gerekli teknik çalışmalar ile bilinçlendirme faaliyetleri yürütülecektir.

İletim ve dağıtım şebekelerinde modernizasyon yapılması; kamu kurumları ile ticari işletmelerde su sarfiyatının azaltılması için standardizasyon ve yaptırım mekanizmalarının geliştirilmesi; su havzalarında atıkların doğaya karışmasının önlenmesi adına yapılacak çalışmalarla küresel bir değişimin sonucu olarak beklenen kuraklık ve su kıtlığı sorunlarının çözümüne bölgesel düzeyde mütevazı de olsa bir katkı sağlayacaktır.

Sanayi

Ankara’da sanayi tesisleri büyük ölçüde konut alanları içinde ya da konut alanları yakınında ve ana arterler üzerinde yer almaktadırlar. Bu tesislerin önemli bir kısmı organize sanayi bölgeleri (OSB) ya da küçük sanayi sitelerinde (KSS) yer almakla birlikte, kayda değer bir bölümü de müstakil alanlarda bulunmaktadır. OSB’ler dışındaki sanayi bölgelerinde katı ve sıvı endüstriyel atıkların toplanması ve geri kazanımına yönelik ortak bir altyapı bulunmamasından dolayı buralarda sanayinin çevresel olumsuz etkileri daha büyük olmaktadır.

Ankara sanayisinde üretim atıklarının toplanması ve dönüşümünde sıkıntılar yaşanmaktadır. ASO İ. Organize Sanayi Bölgesi’nde katı atıkların toplanması ve geri dönüşümünde ortak bir sistem kullanılmaktadır. Ostim ve İvedik OSB’lerinde firmaların bu konuda faydalanabileceği bir sistem henüz bulunmamakla birlikte Ostim OSB’nin bu konudaki çalışmaları sürmektedir. (Ankara Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2012)

Sanayi ile İlgili Tedbir

Tedbir 3.1.2: Ankara’daki sanayi tesisleri OSB’ler ve sanayi siteleri bünyesinde toplanarak etkin ortak hizmet sunumu yoluyla çevresel etkilerinin asgariye indirilmesi teşvik edilecektir.

Ankara’da doluluk oranları düşük olan organize sanayi bölgelerinin doluluk oranları bu bölgelerin teknik altyapılarının ve hizmet sunumlarının nitelikleri geliştirilerek artırılacaktır. Sanayi iş yerlerinin OSB'lere

taşınması için özendirici şartlar oluşturulacaktır. Uzun zaman önce tahsis edilmiş ancak üzerinde herhangi bir işlem yapılmamış arsaların tahsisi iptal edilmeye devam edilecek ve arsalar için yeni talepler toplanacaktır. Ankara sanayisinde üretim atıklarının toplanması ve dönüşümünde mevcut iyi uygulamalar ışığında Ostim ve İvedik OSB’lerinde çevresel etkilerinin asgariye indirilmesi amacıyla katı ve sıvı endüstriyel atık toplama ve dönüşüm sistemleri kurulacaktır.

Çevresel sürdürülebilirliğin önemi hakkında farkındalığı artırmak için başta OSB’ler olmak üzere gerekli kurum ve kuruluşlara eğitimler verilecektir. İşletmelere prestij sağlayacak ve onların çevre konusunda duyarlılığını artıracak örneğin; “Ankara Çevre Ödülleri” gibi yarışmalar ve organizasyonlar düzenlenecektir. Özellikle mevcut sabit yatırım ölçeği nedeniyle OSB'lere taşınması güç olan firmaların çevresel olumsuz etkilerinin azami düzeye indirilmesi için teşvik ve yaptırım mekanizmaları birlikte işletilecektir.

Enerji-Ulaşım

Ankara’da gerçekleştirilen elektrik üretiminde yanıcı yakıt kullanan termik santrallerin payının yüksek olması Ankara’nın hava kalitesini olumsuz etkilemektedir. Ankara’da yanıcı yakıt kullanan termik santrallerin (biokütle dâhil) kurulu güç içerisindeki payı %85,3 iken üretimdeki payı ise %92,5’tir. Bu değerler, hâlihazırda fosil yakıtlara fazla miktarda dayalı üretim gerçekleştiren Türkiye’nin ortalamasının dahi üzerindedir.

Tablo 26 - Birincil Enerji Kaynaklarına Göre Elektrik Üretiminin Dağılımı*

	Yanıcı Yakıtlar	Hidrolik	Rüzgâr, Güneş, Jeotermal	Nükleer
Ankara	%92,5	%7,5	%0,0	%0,0
Türkiye	%74,8	%22,8	%2,4	%0,0
OECD Toplamı	%63,0	%13,9	%5,0	%18,1

Kaynak: TEİAŞ (2013/A), TEİAŞ (2013/B) ve IEA (2013) verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

*Karbondioksit ve diğer zararlı gazların salınımı bunlardan sadece yanıcı yakıtlı termik santrallerde gerçekleşmektedir. Ankara (2012), Türkiye (2011) ve OECD (2012) için mevcut en güncel veriler kullanılmıştır.

Ankara’da şehir içi ulaşımın büyük ölçüde karayolu bağımlı olması, raylı sistemler gibi elektrikle çalışan sistemlere göre daha yüksek sera gazı salınımına ve çevre kirliliğine yol açmaktadır.

Tablo 27 - Ankara’nın Kent-İçi Ulaşımındaki Türel Dağılımı

Türler	Taşınan Yolcu Sayısı (2012 Aralık Ayı Günlük Ortalama)	Yolcu Genel %	Yolcu Toplu Taşıım %
EGO Otobüsleri	710.400	13,9	22,7
Ankaray	105.450	2,1	3,4
Metro	170.940	3,3	5,5
Banliyö Treni	65.000	1,3	2,1
Minibüs-Dolmuş	1.152.900	22,5	36,8
Servis Araçları	610.000	11,9	19,5
Özel Halk Otobüsü	190.000	3,7	6,1
Özel Toplu Taşıım Aracı	88.800	1,7	2,8
İlçe Özel Toplu Taşıım Aracı	40.320	0,8	1,3
Toplu Taşıım Toplam	3.133.810	61,2	100
Taksi	290.000	5,7	
Otomobil	1.700.000	33,2	
Özel Taşııma Toplamı	1.990.000	38,8	
GENEL TOPLAM	5.123.810	100	

Kaynak: EGO Genel Müdürlüğü, 2013/B

Görüldüğü üzere Ankara’da yolcu taşımacılığının %38,8’i özel araçlarla yapılmaktadır ki bu da yolcu başına enerji tüketimini, dolayısıyla hava kirliliğini artıran önemli bir faktördür. Bununla birlikte büyük çoğunluğu doğalgaz ile çalıştığı için çok daha çevreci olan EGO otobüslerinin yolcu başına karbon salınımı 1,07 kg CO₂ iken

bu değer raylı sistemler için 0,28 kg CO₂’dir. Diğer bir ifade ile minibüs-dolmuş, özel halk otobüsü ve servis araçlarına göre çok daha az karbon salınımı yapan bu araçların bile salınım değerleri raylı sistemlere göre çok daha yüksektir.

Tablo 28 – Yolcu başına CO₂ salınımı karşılaştırması, 2012

	Yolcu Toplamı	Toplam Emisyon CO ₂ Ton	Yolcu Başı CO ₂ kg
Raylı Sistem Toplam	94.494.156	26.157,82	0,28
EGO Otobüs Toplam	159.011.198	170.545,22	1,07

Kaynak: EGO (2013), IPCC (2006) ve IEA (2012) verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

Enerji – Ulaşım ile İlgili Tedbirler

Tedbir 3.1.3: Ankara’da alternatif ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı yaygınlaştırılacaktır.
Tedbir 3.1.4: Raylı ve diğer çevre dostu ulaşım (yaya, bisiklet, doğalgazlı otobüsler vb.) sistemlerinin kent içi ulaşımındaki payı artırılacaktır.

Ankara’da enerji üretiminde alternatif enerji kaynaklarının payı artırılacaktır. Yeni biyogaz tesisleri kurulacaktır. Güneş enerjisinden elektrik üretimi yaygınlaştırılacaktır. Lisanssız elektrik üretimi konusunda kamuoyunda farkındalık oluşturulup bu yolla enerji üretimi teşvik edilerek yenilenebilir enerji kaynaklarının üretimdeki payı artırılacaktır. Yeşil binaların kurulması teşvik edilecektir.

Çevre dostu alternatif ulaşım türleri olarak Ankara’nın fiziksel yapısını dikkate alarak düzenlenecek bisiklet, teleferik gibi altyapıların yanı sıra yürüme de teşvik edilecek başka bir ulaşım yöntemi olarak ön plana çıkarılmalıdır. Halkın yürüme ve bisiklet kullanımını artırmaya yönelik olarak yaya yolu ve bisiklet altyapısı, güvenliği ve rahatlığı geliştirilecek ve genişletilecektir. Bisiklet paylaşım sistemi kurulacaktır. Paylaşım sistemi, şehir içi toplu taşıma sistemleri ile entegre bir yapıda kurgulanacaktır. Üniversite kampüsleri bisiklet dostu kampüsler haline getirilecektir. Yaya ulaşım ağı da geliştirilerek araç bağımlılığı azaltılacaktır.

Ulaşımında çevresel sürdürülebilirliği artırmaya yönelik olarak alternatif türler dışında halihazırda kullanılan türlerin çevreye duyarlılığını artıracak önlemler de alınacaktır. Raylı sistem ağı genişletilecek, elektrikli/hibrit araçların ve doğal gazlı otobüslerin yaygınlaştırılması sağlanacaktır. Elektrikli araç şarj istasyonları yaygınlaştırılacaktır. Özel taşıt kullanımında yakıt tasarruflu araçların ve LPG, doğal gaz gibi çevreci yakıt türlerinin daha çok kullanılması, aynı güzergâh için araçların ortak kullanımı gibi yöntemler teşvik edilecektir. Ankara trafiğinde büyük etkiye sahip özel sektör ve kamu kurum kuruluşları işyeri servisleri ve okul servislerinde çevreye duyarlı araç ve yakıtların kullanımı sağlanacaktır. Tüm servis araçlarının hibrit veya elektrikli moda geçişi yönünde

gerekli üretim ve kullanım teşvik edilecektir. Servis araçlarını bu dönüşüme geçişini teşvik etmek üzere ilgili kurum, kuruluş ve firmalara teşvikler verilecek ve bu konuda bilinçlendirme yapılacaktır. Servis araçlarının bu şekilde etkin kullanımı ve mümkün olan güzergâhlarda birden fazla kurumun aynı servis araçlarını kullanımı teşvik edici programların devreye sokulmasıyla Ankara kent içi ulaşımı çevreye duyarlı hale getirilecektir.

Yeşil Alan ve Yapılı Çevre

Ankara'da kentsel aktif yeşil alan büyüklüğü kişi başı 4m² itibariyle standartların oldukça altındadır. Bu oranın ülkemizdeki diğer kentlerdeki durumuna baktığımızda ise İstanbul'da en son 2004 itibariyle verilen kişi başı aktif yeşil alan büyüklüğü 1,8 m² ve

Bursa'da 10 m² olduğu görülmektedir. Diğer yandan bu değer dünya şehirleri ile karşılaştırıldığında oldukça düşük kalmaktadır. Örneğin; Montreal'de bu oran 21,6, New York'ta 23,1 ve Berlin'de ise 27 m²'dir. (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2012)

Tablo 29 – Yıllar İtibarı ile Ankara'da Kişi Başına Düşen Aktif Yeşil Alan Miktarı (m²/kişi, Büyükşehir Belediye Sınırları Esas Alınmıştır)

Yıllar	1950	1965	1969	1989	1990	1991	1992	1993	1996	2006
m ² /kişi	2,7	1,3	0,9	0,83	1,03	1,21	1,32	2,08	1,8	4

Kaynak: Ankara İl Çevre Durum Raporu, 2011

Yeşil Alan ve Yapılı Çevre ile İlgili Tedbirler

Tedbir 3.1.5: Ankara'da yeşil alan miktarı ve bunların erişilebilirliği artırılacaktır.

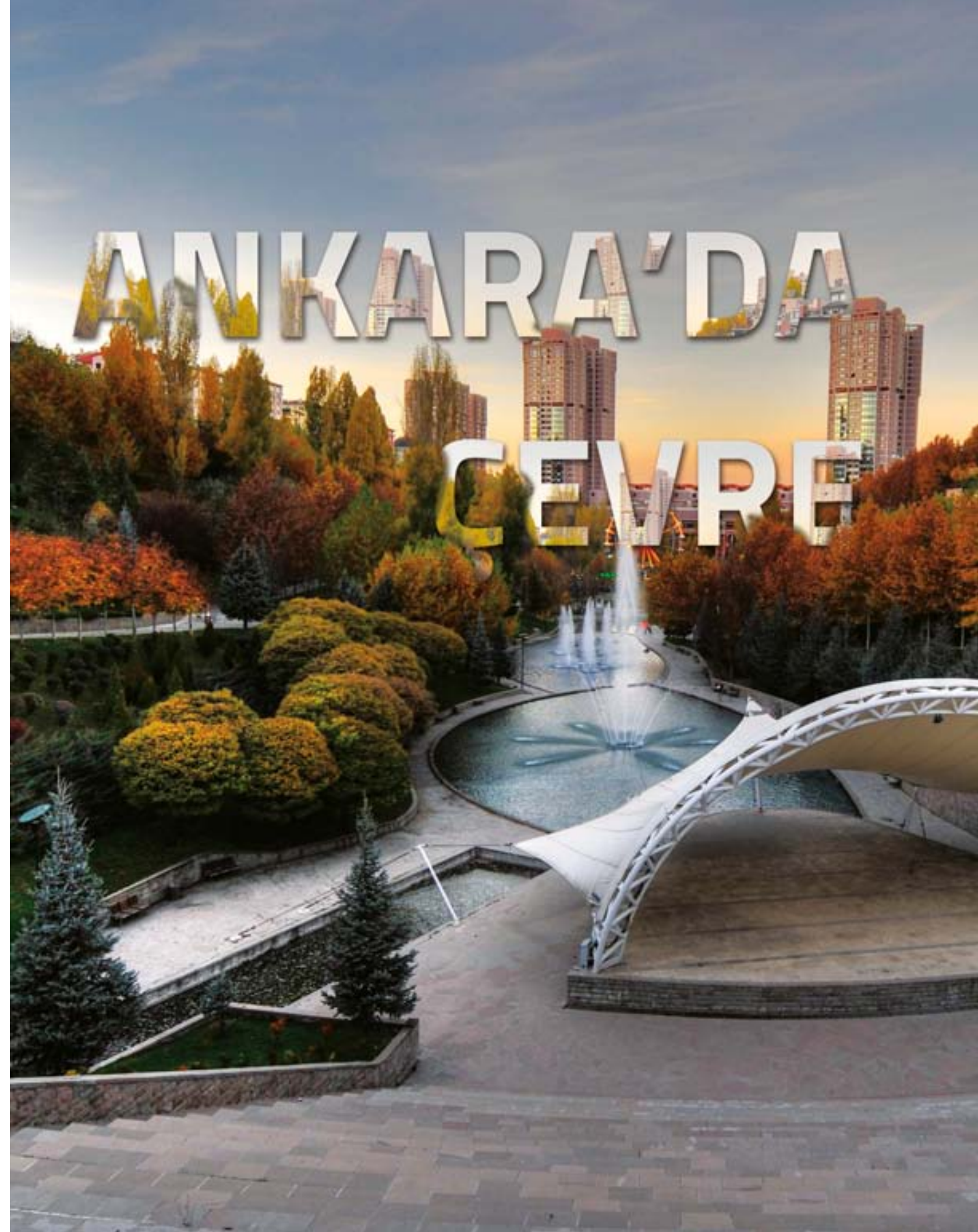
Tedbir 3.1.7: Çevresel sürdürülebilirlik ilkelerinin benimsenmesi yaygınlaştırılacaktır.

Ankara'da nüfus yoğunluğunun yüksek olduğu bölgeler öncelikli olmak üzere kentin tamamında tüm kent halkının yürüme mesafesinde ulaşabileceği aktif yeşil alanlar oluşturulması sağlanacaktır. Mevcut olan yeşil alanların ise erişilebilirliği artırılması ve günlük hayatta daha fazla kullanılması sağlanacaktır. Bu amaçla konut alanları ile yeşil alanları bağlayacak yaya yolları oluşturulacak ve bu alanların erişilebilirliği artırılacaktır. Böylelikle kentin mekân kalitesi artırılacak ve bireylerin yaşam kalitesine pozitif katkı sağlanacaktır. Bununla birlikte diğer tüm Avrupa başkentlerinde olduğu gibi, bütün kente hizmet edecek ve erişilebilirliği de göz önünde bulundurularak planlanmış büyük bir kent parkı bu dönem içerisinde tesis edilmiş olacaktır. Bu tür rekreasyon alanları ve açık alanların kent hayatına kazandırılması sonucunda Ankara dünya kentleri ile yaşanabilirlik ilkesi bağlamında rekabet edebilecek düzeye erişmiş olacaktır.

Bütün il sınırları da düşünüldüğünde ise Ankara 2023 Nazım İmar Planında da önerilen kentin çevresini

tamamen çevreleyen yeşil kuşak sistemi kentin iç kısımları ile entegre olacak biçimde oluşturulması sağlanacaktır. Bu tür makro plan kararları ile arazi kullanım kararları arasında sürdürülebilirlik ve yaşam kalitesi ilkeleri doğrultusunda denge kurularak Ankara'nın kentsel gelişimi ilkeli biçimde yönetilmiş olacaktır. Yeşil alanların kentin gelişim ve büyüme sınırlarını da düzenleyici bir etkisi olacağından yeşil alanların/havza alanlarının korunması ve yeniden ağaçlandırılması bu dönem içerisinde öncelikli olarak uygulanacaktır. Yine Ankara 2023 Nazım İmar Planında da vurgulandığı üzere, bu yeşil kuşak bir bütün içerisinde ele alınacak ve tarım alanları ile ağaçlandırılacak alanlar bu sistemin bir parçası olarak değerlendirilecek ve yapılaşma yasağı getirilecektir.

Sürdürülebilirlik ilkelerinin gerek planlama hiyerarşisinde gerekse de kent halkının gündelik yaşamlarında benimsenmesi için ilgili kurumlarla birlikte Ankara özelinde sürdürülebilirlik rehberleri hazırlanarak tüm kurumlar ve kamuoyunca benimsenmesi sağlanacaktır. Genç bireylerin de çevre bilinci içerisinde yetişmeleri de yine bu hedef için öncelikli müdahale alanlarından olacaktır. Ankara özelinde hazırlanan bu rehberler ve tanıtıcı/bilgilendirici dokümanlar ilköğretim kurumları başta olmak üzere tüm okullarda ve kamusal alanlarda paylaşılacaktır.

POTANSİYELLER

Sanayi

Ankara’da sanayi kaynaklı tehlikeli atıkların geri kazanımı, depolanması ve bertarafı için çeşitli tesisler yer almakta ve tehlikeli atık yönetimi konusunda sıkı denetimler gerçekleştirilmektedir. Sanayi kesiminin ürettiği tehlikeli atık miktarı bakımından Ankara; İzmir, Kocaeli, İstanbul ve Hatay’dan sonra 5. sırada yer almaktadır. Türkiye’de ortaya çıkan tehlikeli atık miktarının %6,98’i Ankara’ya aittir. Tehlikeli atıkların bertarafı/geri kazanımı konusunda Ankara’da faaliyet gösteren tesisler arasında yanabilir nitelikteki bazı tehlikeli atıkları ilave yakıt olarak kullanabilen iki çimento fabrikası, üç tehlikeli atık ara depolama tesisi ve 12 tehlikeli atık geri kazanım tesisi faaliyet göstermektedir. (Ankara Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2012)

Ankara’da sanayi kaynaklı sıvı atıkların büyük bir kısmı arıtılmaktadır. 2010 yılı verilerine göre Ankara’da 165 firmanın sıvı atık arıtma tesisi bulunmaktadır. Ayrıca Polatlı OSB, ASO II. ve III. OSB’lerinin merkezi atık su arıtma tesisi mevcuttur. Bu tesislerde arıtılan atık sular Sakarya Nehri eski yatağına ve dere yataklarına bırakılmaktadır. Bununla birlikte Ostim, İvedik ve ASO I. OSB’lerinin ve Ankara’daki diğer sanayi tesislerinin sıvı atıkları şehir kanalizasyonuna alınmakta, ayrık sistemle toplanarak Tatlar Merkezi Atıksu Arıtma Tesisine taşınmakta, burada biyolojik sistemle arıtmakta ve arıtılmış su Ankara Çayı’na verilmektedir. Bu tesiste ayrıca atık çamurdan biyogaz üretilmekte ve elde edilen bu gaz elektrik üretiminde kullanılmaktadır. (age)

Sanayi ile İlgili Tedbir

Tedbir 3.2.1: Temiz üretim ve endüstriyel simbiyoz uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.

Bütünsel ve önleyici bir çevre stratejisinin ürün ve süreçlere sürekli olarak uygulanması ile insanlar ve çevre üzerindeki risklerin azaltılması için temiz üretim ile ilgili mevcut bilincin artırılması için firmalara yönelik etkinlikler organize edilecektir.

Atıkların kaynağında azaltılması amacıyla üretim yapan işletmelerin alacağı yönetsel önlemler, yapacağı süreç değişiklikleri, malzeme değişimi, ekipman modifikasyonu için firmalara destek verilecektir.

Ankara’daki özellikle Organize Sanayi Bölgeleri’nde yer alan işletmeler için, atıkların başka sektörler/firmalar tarafından ham madde olarak kullanılması için simbiyoz uygulamaları incelenecektir. Bu çerçevede, endüstriyel simbiyoz uygulamalarına yönelik hukuki ve teknik altyapı güçlendirilecek, bu yöndeki girişimler teşvik edilerek yaygınlaştırılacaktır. Böylelikle, endüstriyel kaynaklı çevresel ve sosyal problemlerin önüne geçmekle kalmayıp aynı zamanda ekonomik getiri de sağlanmış olacaktır.

Tablo 30 - İçme Suyu Arıtma Tesisleri ile Hizmet Verilen Nüfusun Belediye Nüfusu İçindeki Oranı, 2010

BÖLGE ADI	İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)	İçme ve kullanma suyu arıtma tesisi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)	Atık su arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun belediye nüfusu içindeki payı (%)
Ankara	98	94	95
İstanbul	100	87	91
İzmir	99	77	85
Türkiye	99	54	62

Kaynak: TÜİK, 2013

Kentsel Alan

Ankara’da evsel atıkların ayrıştırılması ve yönetimi noktasında son dönemdeki yatırımlarla birlikte önemli mesafe alınmıştır. Bu bakımdan kentsel alanların çevresel olumsuz etkileri sınırlıdır. Ancak özellikle evsel atıkların kaynağında ayrıştırılarak toplanması uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır. Ankara’da sanayi dışı atıkların yönetimi kapsamında hem atıklar ayrıştırılıp geri kazanımları sağlanmakta hem de biyogaz yoluyla elektrik üretimi gerçekleştirilmektedir. Mamak Katı Atık Toplama Merkezi’nin 25,4 MW, Sincan Çadırtepe Katı Atık Depolama Alanı’nın 5,7 MW, yukarıda bahsi geçen Tatlar Atıksu Arıtma Tesisleri’nin ise 3,2 MW kurulu gücü vardır. Bu kapasite Ankara’yı Türkiye’nin en büyük biyogaz kurulu gücüne sahip ili yapmaktadır. 2012 yılında bu tesislerde 137,2 GWh elektrik üretimi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca mevcut tesislere yapılacak ilaveler ve yeni inşa edilecek bir tesis ile Ankara tarım dışı atık kazanımına dayalı biyogazda 20 MW’ın üzerinde ilave kurulu güce sahip olacaktır. (EPDK, 2013/C)

Ankara kentsel alanda su ve kanalizasyon hizmetlerinin kalitesi Türkiye ortalamasına göre oldukça iyi bir seviyededir. İçme suyu ve atık su arıtma tesisi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı bakımından 2010 yılı itibarıyla Ankara %94 ve %95’lik oranlar ile en yüksek orana sahip Düzey 2 bölgesidir.

Kentsel Alan ile İlgili Tedbir

Tedbir 3.2.2: Atıkların kaynağında ayrıştırılarak azami düzeyde geri kazanımın sağlanmasına yönelik uygulamalar geliştirilecektir.

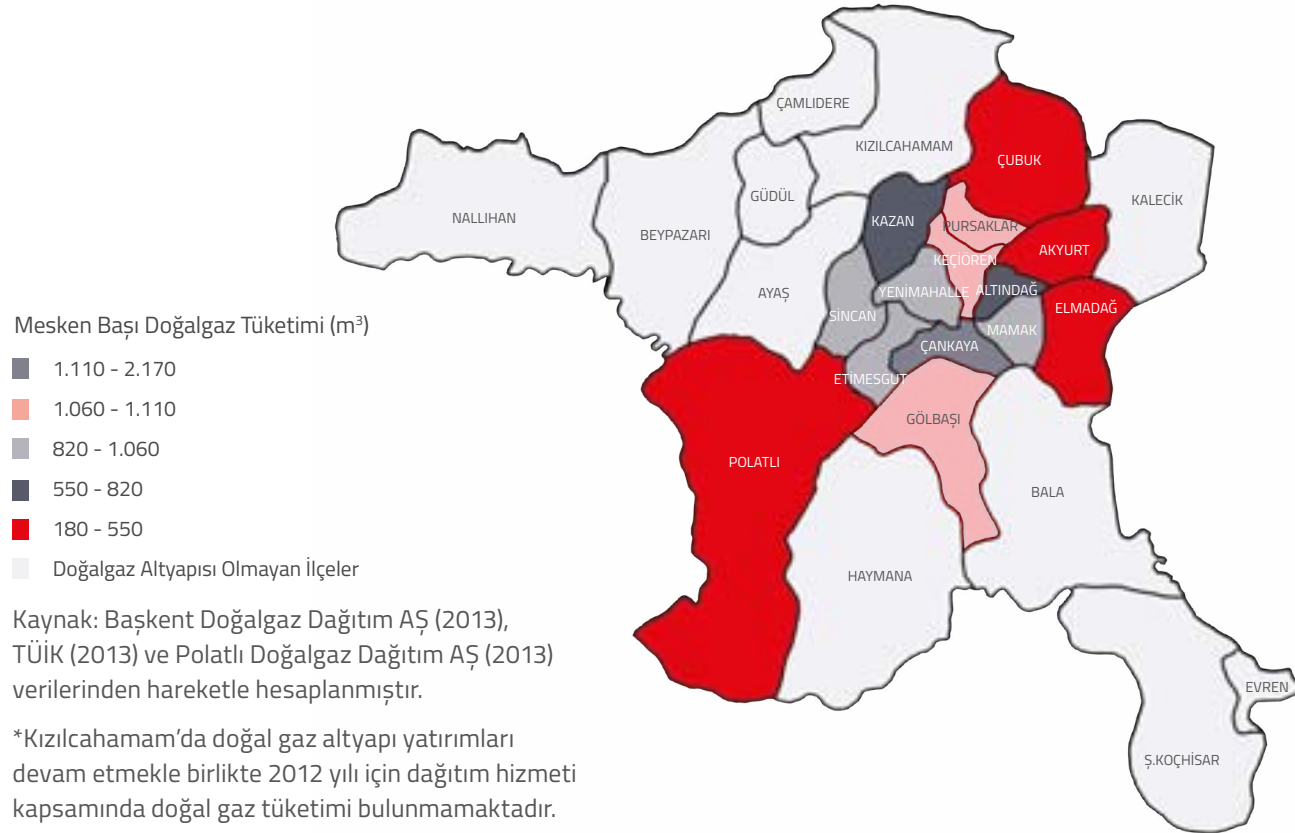
Evsel atık geri dönüşümünde başarılı olan Ankara'da atık kazanımının daha etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için atıkların kaynağında ayrıştırılması uygulamaları yerleştirilecektir. Bu doğrultuda örgün ve yaygın eğitim kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetler, kamu spotları, açık hava reklamları gibi bilinçlendirme çalışmalarına öncelik verilecektir. Bununla birlikte ayrıştırılmış çöp toplama sistemleri de tüm Ankara'da yaygınlaştırılacaktır. 2014 yerel seçimleri itibariyle büyükşehir belediye sınırlarının tüm ili kapsayacak şekilde genişletilmesi akabinde, içme-kullanma suyu ve atık su arıtma hizmetlerinin

yaygınlığı da yeni sorumluluk alanına uygun şekilde genişletilecektir.

Enerji-Ulaşım

Ankara nüfusunun büyük çoğunluğunun yaşadığı bölgelerde doğal gaz dağıtım hizmeti bulunmaktadır. Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin 5216 Sayılı Kanun'la belirlenmiş yetki alanında bulunan ilçelerde ve çevre ilçelerden Polatlı ve Kızılcahamam'da gerçekleştirilen doğalgaz dağıtım faaliyetleri sayesinde Ankara nüfusunun %94'ü doğalgaz erişimine sahiptir. Ankara'nın sert iklim koşulları yoğun bir yakıt tüketimine yol açmakta ancak nüfusun büyük çoğunluğunun yüksek çevresel kirliliğe neden olan kömür yerine doğal gaz kullanması çevresel etkiyi asgari düzeye indirmektedir.

Harita 23 – İlçelere göre Doğal Gaz Kullanım Yoğunlukları (2012)*

Ankara'da karayolu ulaşımında kullanılan enerjinin türel dağılımı görece çevre dostudur. Her ne kadar Ankara'nın şehir içi ulaşımının karayolu bağımlı olması çevresel açıdan sorunlu bir durum olsa da, karayolu

taşımacılığında motorin (dizel) yerine, otomobillerin daha çok LPG ve belediye otobüslerinin de doğal gaz kullanması çevresel yan etkileri önemli ölçüde azaltmaktadır.

Tablo 31 - Kullanılan Petrol Ürünlerinin Payları, 2012

Şehir	Motorin	Benzin	Fuel Oil	LPG	Diğer
Ankara	%64,6	%10,5	%1,4	%23,3	%0,2
İstanbul	%74,8	%15,3	%1,2	%8,8	%0,0
İzmir	%71,3	%10,8	%1,8	%15,8	%0,3
Bursa	%74,6	%10,9	%2,8	%11,1	%0,7
Adana	%71,6	%8,5	%3,1	%16,7	%0,1
Konya	%73,9	%5,5	%1,8	%18,0	%0,9
Türkiye	%73,5	%9,6	%1,9	%14,8	%0,2

Kaynak: EPDK (2013/A ve 2013/B) ve IEA (2004) verilerinden hareketle hesaplanmıştır.

Yapımı devam eden raylı sistemlerin kullanıma açılması ile birlikte trafiğin çevresel yan etkileri daha da azalacaktır. Mevcut haliyle kent içi ulaşımında günlük 276.392 kişinin kullandığı raylı sistemlerin, inşası devam eden 3 hattın tamamlanmasının ardından öngörülen kullanıcı sayısının 1.345.592 olması beklenmektedir. Bu sayı Ankara'da bir günde yapılan seyahat toplamının %26,2'sine tekabül etmektedir. Diğer taraftan yapımı devam eden metro hatlarının faaliyete geçmesi ile birlikte karbon salınımları da önemli oranda azaltılacaktır.

Halen Ankara'da bir kişinin bir defa otobüs ile seyahat etmesi sebebiyle salınan CO₂ gazı 1,07 kg iken bu sayı raylı sistemlerde kişi başına 0,42 kg'a kadar inmektedir. Dolayısıyla metro hatlarının açılması sonucunda kent içi trafikte türel dağılımın raylı sistemler lehinde değişmesi ile birlikte önemli bir kirlilik sorunu da hafifletilecektir. Son olarak raylı sistemlerin faaliyete geçmesi ile birlikte ulaşımında kişi başına düşen enerji harcaması da azalacaktır. En son durum itibariyle EGO otobüslerinde günlük kişi başı enerji maliyeti 0,37 TL'dir, bu miktar raylı sistemlerde ise 0,15 TL'ye kadar inmektedir.

Raylı sistemlerdeki düşük verimlilik sorununu da göz önünde bulundurunca bu miktarın daha da düşeceği beklenmektedir.

Enerji-Ulaşım ile İlgili Tedbir

Tedbir 3.2.3: Ankara’da temiz yakıt kullanımının payı sürdürülebilir şekilde artırılabacaktır.

Yakıt talebinin karşılanmasında sürdürülebilirlik odaklı çözümler öncelikli olarak ele alınacaktır. Doğal gaz dağıtım faaliyetleri süren ilçelerde bu altyapıların tamamlanmasına; henüz dağıtım faaliyeti bulunmayan ve yerleşim merkezi nüfusu 10 binin üzerinde bulunan Şereflikoçhisar, Beypazarı ve Nallıhan ile güzergâh verimliliği bulunan Ayaş’ta doğal gaz altyapı tesis çalışmalarına başlanmasına öncelik verilecektir. Nüfusu 10 bine yakın olan Haymana, Kalecik ve Bala’da da plan sürecindeki sosyo-ekonomik gelişime uygun olarak bu hizmetin sunulması faaliyetlerine başlanacaktır.

Doğalgaz altyapısı olmayan ilçeler öncelikli olmak üzere ısınma için alternatif enerji kaynakları kullanımı yaygınlaştırılacaktır. I. II. III. ve IV. alt bölgelerdeki termal kaynakların güneş enerjisiyle kombine bir şekilde konut ısıtmasında kullanımı gündeme alınarak fizibilite ve uygulama çalışmaları yapılacaktır. Ankara Merkez Bölgesi de dahil olmak üzere güneş enerjisinin sıcak su eldesi amaçlı kullanımı uygulamaları yaygınlaştırılacak; konut ısıtmasında güneş enerjisi kullanımı faaliyetleri başlatılacaktır. Bu faaliyetlerin bir ileri aşaması olarak da yeşil binaların kurulması ve lisanssız elektrik üretimi teşvik edilecek; yapılar için enerji performans sertifikasyonlarının daha etkin ve bağlayıcı şekilde kullanılması sağlanacaktır.

Daha önceki ilgili bölümlerde de belirtildiği üzere toplu taşıma altyapısı zenginleştirilip geliştirilecektir. Raylı ulaşım ağı geliştirilecek ve ulaşımdaki payı artırılacaktır. Yakıt tasarruflu ve LPG, doğal gaz, elektrik gibi çevreci yakıtlı çalışan araçların kullanımı teşvik edilecektir. Motorin yakıtlı otobüslerden doğal gaz yakıtlılara geçiş sürdürülecek; elektrikli otomobillerin kullanımın yaygınlaşmasına imkan sağlayacak altyapıya yönelik çalışmalar başlatılacaktır.

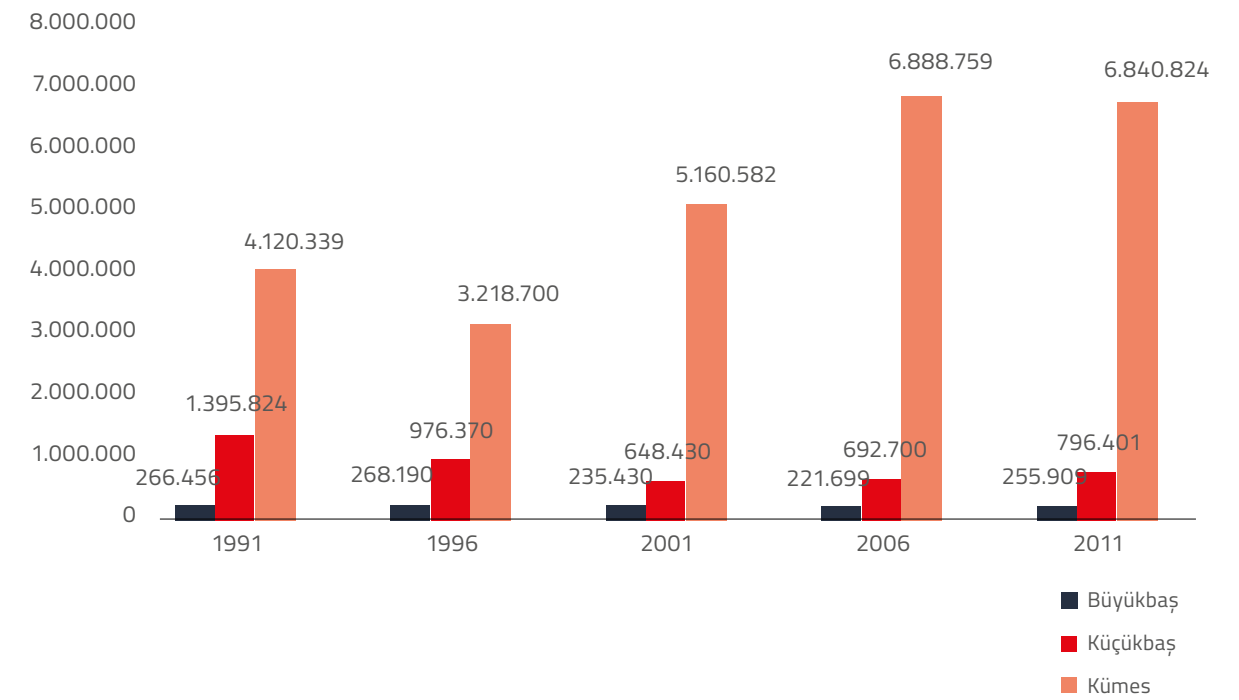

Tarım

Büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayısı bakımından Ankara, Türkiye’nin önde gelen illerinden olmasına karşın, üretilen fazla miktarda hayvansal atığın hem çevreye zararın önlenmesi hem de enerji olarak geri kazanımı amacıyla biyogaz tesisleri kurulmaktadır. Ankara büyükbaş, küçükbaş ve kanatlı hayvan varlığı bakımından önemli illerden birisidir. 2011 yılında büyükbaş hayvan varlığı 255.909, küçükbaş hayvan varlığı 796.401 ve kümes hayvanları varlığı ise

6.840.824 olmuştur. (TÜİK) 50 bin başlık, Türkiye’nin en büyük organize hayvancılık bölgesi Sincan’da yer almakta; bununla birlikte Çubuk’ta da yapımı devam eden bir Organize Hayvancılık İhtisas bölgesi bulunmaktadır. Gerek bu tesislerin gerekse de tesisler dışında gerçekleştirilen tarımsal faaliyetlerinin atıklarının işlenmesi için, Ankara’da üç adet lisansını almış ve inşaat aşaması süren tarımsal atık kaynaklı biyogaz tesisi bulunmaktadır.

Şekil 23 – Ankara İli Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Varlığı

Kaynak: TÜİK, 2013.

Tablo 32’görüldüğü üzere sahip olduğu geniş ekili tarım alanlarına rağmen Ankara’da pestisit ve kimyasal gübre tüketim oranı, diğer önemli tarımsal üretim merkezleriyle karşılaştırıldığında daha iyi konumdadır. Bunlarla birlikte Ankara tarımında aşırı otlatma ve anız yakılması gibi sorunlar da sürmekte ve bu durum

toprak erozyonuna neden olmaktadır. Ayrıca mutlak tarım arazilerinin konut ve sanayi alanları olarak kullanılmasıyla verimli tarım arazileri azalmakta ve bu durum önemli çevre sorunları da beraberinde getirmektedir.

Tablo 32 – 2011 Yılı Pestisit ve Kimyasal Gübre Tüketimi

	Pestisit Kullanımının/Toplam Tarım Alanına Oranı (kg/da)	Kimyasal gübre tüketiminin Toplam Tarım Alanına Oranı (kg/da)	Pestisit Kullanımının/Ekilen Tarım Alanına Oranı (kg/da)	Kimyasal gübre tüketiminin Ekilen Tarım Alanına Oranı (kg/da)
Türkiye	16,99	3,84	25,56	5,78
İzmir	47,06	7	115,56	17,19
Ankara	6,8	2,58	10,2	3,86
Konya	10,33	3,79	15,85	5,81
Antalya	149,03	5,49	258,58	9,53
Adana	31,93	11,26	39,94	14,08
Mersin	44,85	4,12	77,57	7,13
Erzurum	0,68	1,12	0,96	1,57

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2012.

Tarım ile İlgili Tedbir

Tedbir 3.2.4: Tarımsal üretimde kullanılan pestisit ve kimyasal gübre tüketimi azaltılacak; tarımsal atıkların geri kazanımı ve zararsız bir şekilde bertarafı için gerçekleştirilen faaliyetler yaygınlaştırılacaktır.

I. II. ve IV. alt bölgelerde ve Polatlı’da bitkisel ve hayvansal üretim kaynaklı tarımsal atıkların yerinde düzenli toplanması için mikro ölçekli depolama sistemlerinin kurulması sağlanacaktır. Çiftlik-işletme bazında kurulan bu sistemlerin atık biriktirme potansiyeli mekânsal olarak tespit edilecek, mevcut ve planlananlara ilaveten kurulabilecek biyogaz tesisleri için fizibilite çalışmaları yapılacaktır.

Özellikle orta-büyük ölçekli biyogaz tesislerinin kurulumunun ekonomik olmadığı bölgelerde küçük ölçekli biyogaz üretim sistemleri yaygınlaştırılacak; bunlardan hem ısınmada hem de lisanssız elektrik üretiminde faydalanılacaktır.

Hâlihazırda kimyasal gübre ve pestisit kullanımı çok düşük olan Ankara’nın tarımsal üretiminde bu özelliğin muhafaza edilmesi adına, Ankara’nın tarım ürünlerinin doğallığını ön plana çıkaran markalaşma çalışmaları yapılacaktır.

Anız yakılmasıyla mücadele daha yoğun bir şekilde sürdürülecek, bu kapsamda anız üzerine ekim makinaları da yaygınlaştırılacaktır.

İmar plan ve izinlerinde ve sanayileşmede verimli tarım alanlarının korunmasında hassasiyet gösterilecektir. Ankara’nın yoğun ormanlık alanlara sahip kuzey bölgelerinde tarım amaçlı arazi elde etmek için doğaya zarar verilmesinin önüne geçecek tedbirlerin alınması sağlanacaktır.

Turizm

Ankara’daki turizm yatırımları ve faaliyetleri önemli ölçüde çevreye duyarlı bir şekilde planlanmakta ve uygulanmaktadır. Ankara’nın çevre ilçelerinde gerçekleştirilen özellikle termal ve sağlık turizmi, yayla, dağ yürüyüşü, kayak, dağcılık ve kampçılık gibi doğa turizmi ile başta Beypazarı’nda olmak üzere tarihi kent turizmi alanlarında çevreye uyumlu projeler gerçekleştirilmektedir. Ankara ve çevresinde planlı yapılan çalışmalar sonucunda çevre kirliliği Ankara turizmi için önemli bir tehdit oluşturmamaktadır. Turizm ancak doğal çevre ile uyumlu biçimde büyüdüğünde sürdürülebilir olabileceğinden çevre kirliliği gibi çevresel etkenler turizmi doğrudan etkilemektedir.

Turizm ile İlgili Tedbir

Tedbir 3.2.5: Turizm faaliyetlerinde doğal ve kültürel kaynakların çevresel değerleri gözetilecektir.

Merkez ve çevre ilçelerdeki tarihi ve kültürel kaynaklar koruma altına alınarak gerekli restorasyon faaliyetleri yürütülecektir. Doğal ve kültürel kaynakların korunmasına yönelik kamu spotları yayınlanacak, farkındalık oluşturma ve bilgilendirme çalışmaları yürütülecektir.

Ankara’nın UNESCO Dünya Miras Alanları Statüsü’nü alması için gerekli çalışmalar sürdürülecektir.

Ankara’nın II., III. ve IV. alt bölgelerinde turizm faaliyetleri yürütülecek alanlarda ulusal ve uluslararası ölçekte geçerliliği olan sürdürülebilir turizm ve ekoturizm sertifikalarının alınması için gerekli hazırlık süreçleri yürütülecektir. Konaklama tesislerinin yeşil yıldız almaları teşvik edilecek ve bölgede faaliyet gösteren işletmelerin sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda faaliyet göstermeleri için bilgilendirme çalışmaları ve kampanyalar yapılacaktır. İşletmeleri teşvik etmek ve kamuoyunda bu konuda farkındalık oluşturmak için Ankara genelinde faaliyet gösteren çevre dostu işletme ve kurumlar ödüllendirilecek, başarılı uygulamalar halka duyurulacaktır.

Ankara’da doğa turizmi açısından büyük önem taşıyan Kızılcahamam ve Çamlıdere Jeositleri ve Sarıçalı Dağı (Nallıhan)’nın “Tabiatı Koruma Alanı” , Beynam Ormanı (Bala) ile Hoşbebe Mesire Yeri (Nallıhan)’nın “Tabiat Parkı” ilan edilmesi için gerekli çalışmalar yapılacaktır. İleriki dönemlerde doğa turizmi faaliyetlerinin yoğunlaşması beklenen bu bölgelerde etkin atık yönetim sistemleri kurularak turistik faaliyetlerin doğada bıraktığı iz en aza indirgenecektir.

TEDBİRLERİN ALT BÖLGELERE MEKÂNSAL DAĞILIMI

Planın her bir bölümünde ele alınan ana eksenle ilgili kırılganlık ve potansiyeller tespit edilmiş ve bunlara yönelik tedbirler geliştirilmiştir. Sonrasında ise bu tedbirlerin nasıl gerçekleştirileceğini daha somut ifade eden tedbir açıklamaları, diğer bir ifade ile çözüme yönelik faaliyet önerileri belirtilmiştir. Bu açıklamalarda tedbirin nasıl gerçekleştirileceğinin yanı sıra nerede gerçekleştirileceğine ve gereken durumlarda ilgili alt bölgenin veya ilçenin adına yer verilmiştir. Bu bölümde ise çerçevesi planın başında çizilen Ankara'nın alt bölgeleri için, mevzu bahis tedbir ve faaliyetler özetlenmiştir.

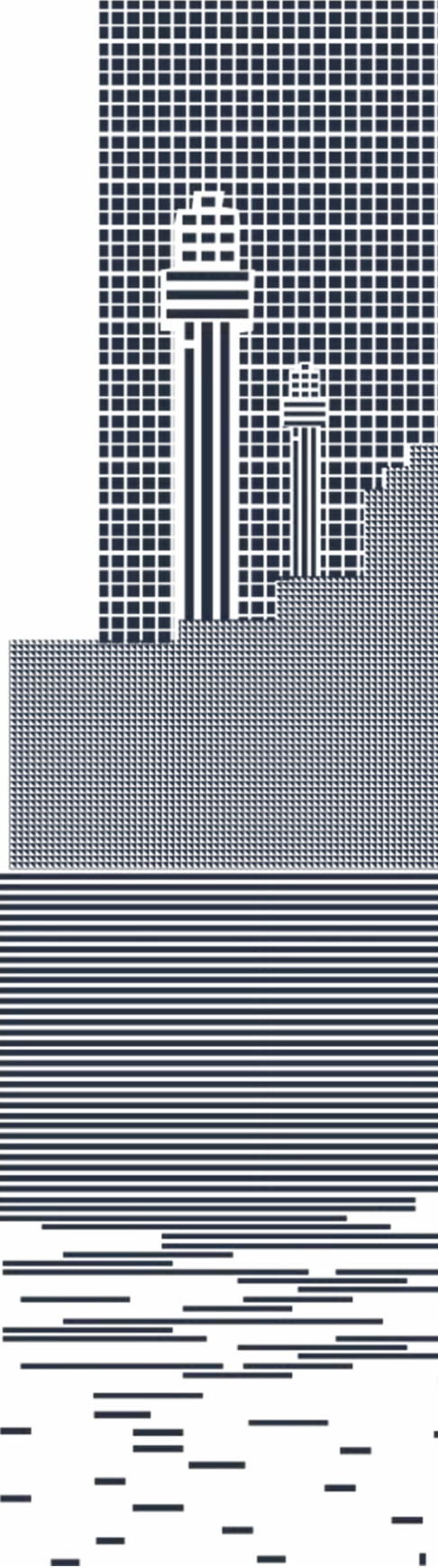
Bazı tedbir ve faaliyet önerileri Ankara'nın tüm alt bölgelerine yöneliktir. Ortak olan bu faaliyetler aşağıda özetlenmiş olup, alt bölgelere özel faaliyetlerin içinde bunlara tekrar yer verilmemiştir.

- Gerek yoksullukla mücadele kapsamında gerekse de Ankara'nın alt bölgelerindeki hızlı nüfus kaybını önlemek ve yerel ekonomileri güçlendirmek adına;
 - Mahalle düzeyinde gelir, yoksulluk, eğitim, istihdam araştırmaları gibi detaylı çalışmalar yapılacak,
 - Çalışma çağındaki nüfusa yönelik meslek edindirme kursları ve atölye faaliyetleri gibi teknik destekler yaygınlaştırılacak; alternatif istihdam ve gelir kaynakları oluşturulacak,
 - Özellikle yoksul mahalle ve semtlerdeki öğrencilerin eğitim kalitelerinin ve eğitime

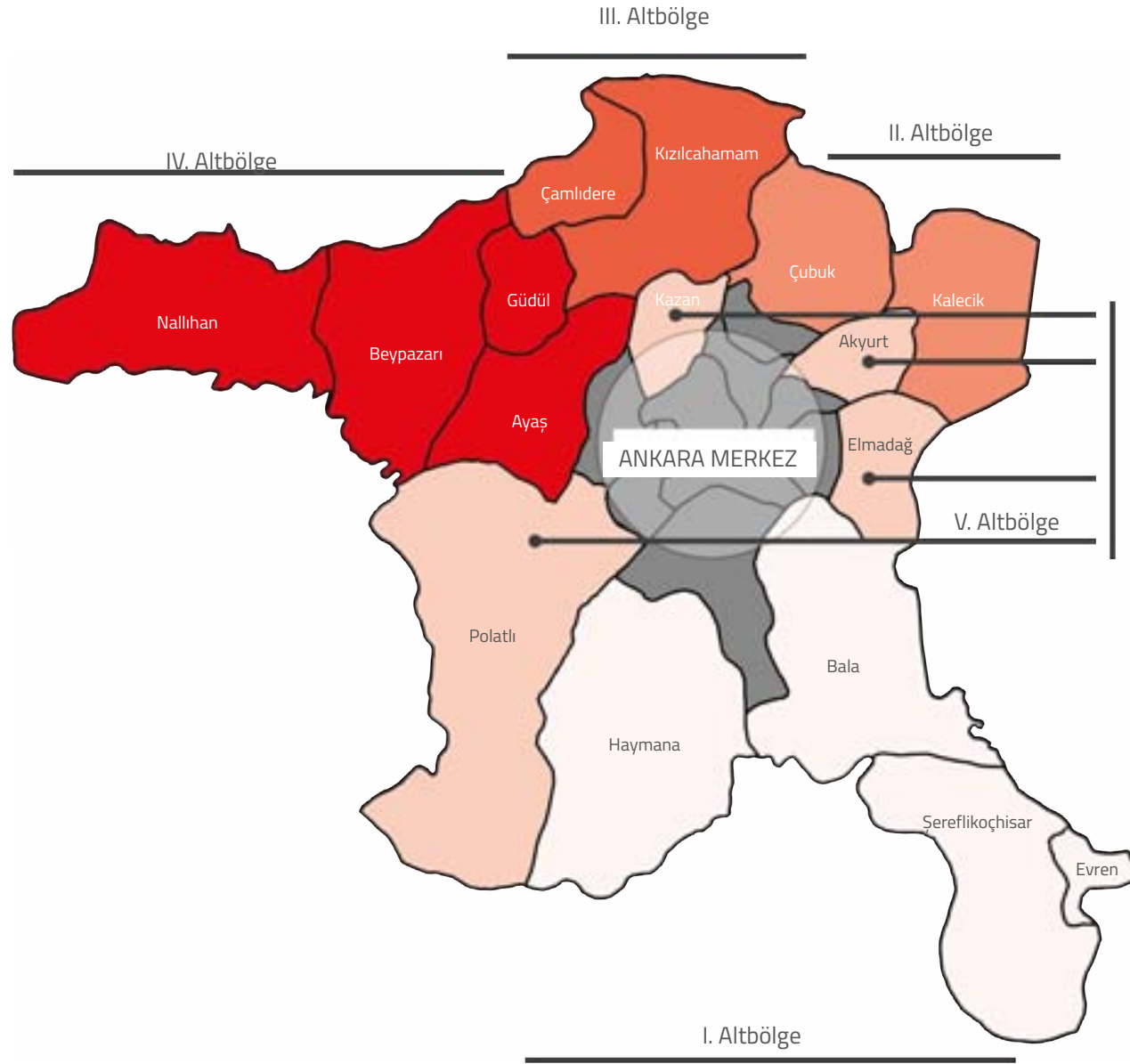
devamlılıklarının artırılmasına yönelik destekler sunulacak,

- Örgün mesleki eğitim teşvik edilecek ve kalitesinin artırılmasına yönelik altyapı tesisi, eğitimcilerin eğitimi, staj olanaklarının geliştirilmesi gibi tedbirler alınacak,
- İş gücü piyasasının ihtiyaçları tespit edilerek bu ihtiyaçlara göre mesleki eğitim programlarının yeniden tasarlanması veya güncellenmesi yapılacak,
- İşverenlerin meslek lisesi mezunlarını istihdam etmeleri için Ankara'daki yerel kurumların etkin özel teşvikler uygulaması sağlanacak, bu uygulamaların yaygınlığı ve bilinirliği artırılacak,
- TOKİ ve belediyelerin düşük ve orta gelir grubundaki vatandaşlara yönelik konut projelerini yerel ihtiyaçlara uygun şekilde yaygınlaştırmaları sağlanacak,
- Yaşlı ve engelli yoksulluğuna karşı sosyal yardım mekanizmalarının güçlendirilmesi, barınma ihtiyaçlarının karşılanması ve koşullarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.
- Ankara'nın alt bölgelerinde nüfusun yaşlı bağımlılık oranı ve yaşlanma eğilimi göz önünde bulundurularak;
 - Yaşlı nüfusun sosyal ve fiziki ihtiyaçlarına yönelik sosyal hizmet merkezleri, bakımevi, huzur evi gibi merkezlerin sayısı artırılacak,

- Ankara'daki üniversitelerde "yaşlı bakım" bölümlerinin sayısının ve niteliğinin artırılmasına yönelik teşvikler verilecek,
- Bakıma muhtaç yaşlılar tespit edilecek ve bakımlarının düzenli yapılmasını sağlayacak bir yaşlı takip sistemi oluşturulacak,
- Yaşlıların ev ortamında bakımını üstlenen kişilere yönelik gerekli ödül ve teşvik uygulamaları geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır. Alt bölgelerin karşılaştırmalı üstünlüklerinin olduğu alanlarda ilçelerin yerel ayırt edici özelliklerini belirleyerek ve bunları geliştirerek, sahip oldukları varlıkların yenilikçi yöresel ürünlere dönüştürülmesi için çalışmalar yürütülecektir.
- Antik Kent, höyük, nekropol, kale, kervansaray gibi tarihsel varlıkların ortaya çıkarılması, yaşatılması ve restorasyonuna yönelik teşvikler verilecektir.
- Yöresel ürünlerin pazar araştırmaları da yapılmak suretiyle tespit edilmesi, üretilmesi, tanıtımı ve pazarlanması için ilçe bazlı strateji dokümanları oluşturulacaktır. Söz konusu ürünlerden gerekli koşulları sağlayanların coğrafi işaretler kapsamında kayıt altına alınması konusunda çalışmalar yapılacaktır.
- Alt bölgelerde girişimciliğin yaygınlaştırılması ve yerel ekonomilerin hareketlendirilmesi için;
 - Kendi işini kurmak veya geliştirmek isteyen girişimcilere yönelik mikro kredi finansman mekanizmaları oluşturulacak,
 - Merkez ve V. Alt Bölge'de oluşturulacak KOBİ danışma merkezlerinin tüm alt bölgelerde bilinir ve (telefon, internet gibi vasıtalarla) erişilebilir olması sağlanacaktır.
- Alt bölgelerde organik ürün pazarlarının sayısı artırılacak ve bu pazarlarda yetiştiricinin ürünlerini doğrudan müşterilere sunmasına imkân tanınacaktır.
- Bitkisel ve hayvansal üretim kaynaklı tarımsal atıkların yerinde düzenli toplanması için mikro ölçekli depolama sistemlerinin kurulması teşvik edilecektir.
- Yeşil alanların ve havzaların korunması ve yeniden ağaçlandırılması öncelikli olarak gerçekleştirilecek; tarıma elverişli olmayan diğer bölgelerde de iklim ve toprak koşullarına uygun ormanlaştırma çalışmaları yürütülecektir.
- Doğal kaynakların etkin kullanımı ve çevre dostu ürünlerin tercih edilmesine yönelik kamu spotları hazırlanıp bilinçlendirme çalışmaları yapılacaktır.

Harita 24 - Ankara'nın Alt Bölgeleri

I. Alt Bölge

Bala, Evren, Haymana ve Şereflikoçhisar ilçelerinden oluşan Ankara'nın I. Alt Bölge'si için Ankara Bölge Planı 2014-2023'te ele alınan 3 ana eksenin 6 önceliğini gerçekleştirmek amacıyla belirlenmiş olan tedbirlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet önerileri aşağıda listelenmiştir:

- Bölgeden dışarıya verilen göçün önlenmesi; gelir istihdam olanaklarının çeşitlendirilmesi amacıyla;
 - "Göçle mücadele eylem planı" oluşturulacak,
 - Göçle mücadele için alternatif istihdam ve gelir kollarının geliştirilmesi kapsamında Bala ve Haymana'da süt ve süt ürünleri endüstrisinin; Evren'de su ürünleri üretimi desteklenecek,
 - Bala ve Evren'de bulunan Hirfanlı ve Kesikköprü barajlarında su sporlarının yapılmasını sağlayacak altyapılar oluşturulacak, tanıtım faaliyetleri yürütülecek,

- Bala'da bulunan Beynam Ormanı "Tabiat Parkı" ilan edilecek,
- Tuz gölünün turizm potansiyelinin değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılacak,
- Haymana'nın termal turizm faaliyetleri desteklenecek, Haymana'nın sağlık turizminde bir marka olmasına yönelik gerekli altyapı tesis edilecek ve pazarlama faaliyetleri gerçekleştirilecek,
- Bölgede faaliyet gösteren sektörlerin ürün çeşitliliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılacak ve bu kapsamda finansal destekler sağlanacaktır.
- Bölgedeki işsizlik sorunun çözümü kapsamında genç nüfusa yönelik meslek kazandırmaya yönelik özel teknik eğitimler düzenlenecektir. Girişimciliğin geliştirilmesi kapsamında eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

- Bölgedeki genç nüfusun kente yerleşmesi sonucu yalnızlaşan yaşlı nüfusun sosyal ve fiziki ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik gezici hizmet araçlarının sayısı artırılacaktır.
- I. Alt Bölge'deki en fazla nüfusun yaşadığı Şereflikoçhisar ilçesinde sürdürülebilir kentsel büyüme ilkeleri benimsenecek ve uygulanacaktır. Bu kapsamda;
 - İmar faaliyetlerinde erişilebilir yeşil alanlar, konut otoparkları ve umumi otoparklar, kent merkezlerinde kamusal açık alanlar oluşturulacak ve korunacak,
 - Cadde ve sokakların artan talebi göz önünde bulunduracak şekilde tasarlanacak,
 - Nüfus, sanayileşme ve göç eğilimleri göz önünde bulundurularak kentleşecek alanlar önceden belirlenecek ve bu alanlara gerekli alt ve üst yapı tespit edilen standartlar dahilinde sağlanacak,
 - Yerel mimari dokuyu yansıtacak kent estetiği kriterleri oluşturularak uygulanacak,
 - Yeni inşaatlarda ve alım satımlarda enerji verimliliği sertifikasyonu zorunlu tutulacak,
 - Özellikle yeni konut projelerinde yenilenebilir enerji sistemlerinin binalara entegrasyonu faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
- Bölgenin ekonomik faaliyetlerinde önemli yer tutan tarımsal üretimin katma değerinin artırılması ve kırsal endüstrilerin geliştirilmesi için;
 - Mevcut arazi ve iklim yapısı dikkate alınarak bölgede üretilebilecek katma değeri yüksek veya endüstriyel tarım ürünleri konusunda araştırma ve çalışmalar yapılacaktır; elde edilen bulgular üzerinden pilot tarım uygulamaları hayata geçirilecek, ürün çeşitliliği artırılacak,
 - İyi tarım uygulamalarına ağırlık verilecek; sulu tarım için gerekli altyapı oluşturularak ve sulamada güneş enerjisi kullanılarak sulu tarımın yaygınlaştırılması sağlanacak,
 - Doğrudan çiftçiler düzeyinde bilinçlendirme çalışmaları yürütülecek,
 - Tarım ürünlerinin işlenip paketlenmesi gibi

sanayi yatırımları desteklenecek,

- Haymana bölgesinde bulunan jeotermal kaynakların sebze ve meyve kurutulması ve seracılıkta kullanılmasına yönelik çalışmalar ve uygulamalar gerçekleştirilecek; bölge için yeni tarımsal ihracat ürün grupları oluşturulacak,
- Tarımsal atık kaynaklı biyokütle yatırımlarının yapılması teşvik edilecektir.
- Bölgede güneşe dayalı ticari elektrik üretim yatırımları gerçekleştirilecektir.
- Güneş enerjisi tarımsal sulama alanında kullanılarak tarımsal üretimin maliyetleri düşürülecektir.
- Şereflikoçhisar ilçesinde gerek faaliyete geçecek olan OSB'de çevreci ve ucuz enerji kullanımını sağlamak gerekse de ilçe genelinde yaşam kalitesini artırmak adına güneş enerjisinden faydalanılacak, doğal gaz dağıtım alt yapısı tesis edilecektir.
- Termal kaynaklar bakımından zengin olan Haymana'da termal suların konutların ısıtılmasında kullanılmasına yönelik fizibilite ve uygulama çalışmaları yapılacaktır.
- Haymana ve Bala'da da plan sürecindeki sosyo-ekonomik gelişime uygun olarak doğal gaz dağıtım hizmetinin sunulmasına yönelik faaliyetlere başlanacaktır.

II. Alt Bölge

Çubuk ve **Kalecik** ilçelerinden oluşan Ankara'nın II. Alt Bölge'si için Ankara Bölge Planı 2014-2023'te ele alınan 3 ana eksenin 6 önceliğini gerçekleştirmek amacıyla belirlenmiş olan tedbirlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet önerileri aşağıda listelenmiştir:

- Çubuk ilçesinde sürdürülebilir kentsel büyüme ilkeleri benimsenecek ve uygulanacaktır. Bu kapsamda;
 - İmar faaliyetlerinde erişilebilir yeşil alanlar, konut otoparkları ve umumi otoparklar, kent merkezlerinde kamusal açık alanlar oluşturulacak ve korunacak,
 - Cadde ve sokakların artan talebi göz önünde bulunduracak şekilde tasarlanacak,
 - Nüfus, sanayileşme ve göç eğilimleri göz önünde bulundurularak kentleşecek alanlar önceden belirlenecek ve bu alanlara gerekli alt

ve üst yapı tespit edilen standartlar dahilinde sağlanacak,

- Yerel mimari dokuyu yansıtacak kent estetiği kriterleri oluşturularak uygulanacak,
- Yeni inşaatlarda ve alım satımlarda enerji verimliliği sertifikasyonu zorunlu tutulacak,
- Özellikle yeni konut projelerinde yenilenebilir enerji sistemlerinin binalara entegrasyonu faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
- Merkez-Esenboğa arasında oluşturulacak raylı sistemin Çubuk ilçe merkezi bağlantısı da yapılacaktır.
- Bölgedeki işsizlik sorunun çözümü kapsamında genç nüfusa yönelik meslek kazandırmaya yönelik özel teknik eğitimler düzenlenecektir. Girişimciliğin geliştirilmesi kapsamında eğitim ve bilinçlendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
- Bölgedeki genç nüfusun kente yerleşmesi sonucu yalnızlaşan yaşlı nüfusun sosyal ve fiziki

ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik gezici hizmet araçlarının sayısı artırılacaktır.

- Tarımsal üretimin katma değerinin artırılması ve kırsal endüstrilerin geliştirilmesi için;
 - Mevcut arazi ve iklim yapısı dikkate alınarak bölgede üretilebilecek katma değeri yüksek veya endüstriyel tarım ürünleri konusunda araştırma ve çalışmalar yapılacak; elde edilen bulgular üzerinden pilot tarım uygulamaları hayata geçirilecek, ürün çeşitliliği artırılacak,
 - İyi tarım uygulamalarına ağırlık verilecek,
 - Doğrudan çiftçiler düzeyinde bilinçlendirme çalışmaları yürütülecek,
 - Tarım ürünlerinin işlenip paketlenmesi gibi sanayi yatırımları desteklenecek,
 - Çubuk bölgesinde bulunan jeotermal kaynakların sebze ve meyve kurutulması ve seracılıkta kullanılmasına yönelik çalışmalar ve uygulamalar gerçekleştirilecek; bölge için yeni tarımsal ihracat ürün grupları oluşturulacak,
 - Tarımsal atık kaynaklı biyokütle yatırımlarının yapılması teşvik edilecektir.
- Güneş, hidroelektrik, biyokütle ve rüzgar enerji

yatırımları artırılarak bölgede bunlardan azami ölçüde istifade edilecektir.

- Kalecik'in plan sürecindeki sosyo-ekonomik gelişime uygun olarak doğal gaz dağıtım hizmetinin sunulmasına yönelik faaliyetlere başlanacaktır.
- Bölgenin turizm potansiyelinin geliştirilmesi amacıyla;
 - İlçeler düzeyinde hazırlanacak strateji dokümanları ile bölgenin sağlık, doğa ve tarih turizmi potansiyelleri değerlendirilecek,
 - Turizm faaliyetleri yürütülecek alanlarda uluslararası ölçekte geçerliliği olan ekoturizm sertifikasyon kriterlerinin sağlanması için çalışmalarda bulunulacak ve bu sertifikaların alınması sağlanacak,
 - Kalecik Karasının tanıtımı yapılarak üzüm bağları ve ürünlerinin turizme kazandırılacağı ekoturizm, restore edilecek tarihi yapı ve mekânlar ile de tarih-kültür turizmi ilçede yaygınlaştırılacak,
 - Bölgede doğal ve tarihi güzelliklerin turizme kazandırılması için altyapı yatırımları ve tanıtım faaliyetleri yapılacaktır.

III. Alt Bölge

Çamlıdere ve **Kızılcahamam** ilçelerinden oluşan Ankara'nın III. Alt Bölge'si için Ankara Bölge Planı 2014-2023'te ele alınan 3 ana eksenin 6 önceliğini gerçekleştirmek amacıyla belirlenmiş olan tedbirlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet önerileri aşağıda listelenmiştir:

- Yerel mimari dokunun korunmasına yönelik standart ve yaptırımlar geliştirilecektir.
- İlçe merkezlerinde ve köylerinde genç nüfusun merkeze göç etmesi sonucu yalnızlaşan yaşlı nüfusun sosyal ve fiziki ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik gezici hizmet araçlarının sayısı artırılacaktır.
- Bölgedeki işsizlik sorunun çözümü kapsamında genç nüfusa yönelik meslek kazandırmaya yönelik özel teknik eğitimler düzenlenecektir. Girişimciliğin geliştirilmesi kapsamında eğitim ve bilinçlendirme

faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

- Bölgeye özgü göçle mücadele eylem planı oluşturulacaktır.
- Alternatif istihdam ve gelir kollarının geliştirilmesi ve yerel ekonominin canlandırılması amacıyla;
 - Jeotermal seracılık faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır. Bölgede bulunan jeotermal kaynakların sebze ve meyve kurutulması ve seracılıkta kullanılmasına yönelik çalışmalar ve uygulamalar gerçekleştirilecek; bölge için yeni tarımsal ihracat ürün grupları oluşturulacak,
 - Hayvancılığın katma değerinin artırılması için et ve süt ürünlerine dayalı gıda sanayisi geliştirilecek,
 - Çamlıdere'de arıcılık ve ahşap işçiliği faaliyetleri desteklenecek,
 - Kırsal endüstrilerin geliştirilmesi için doğrudan çiftçiler düzeyinde bilinçlendirme çalışmaları yürütülecektir.

- Gönüllü iş adamları/iş kadınlarından oluşan bir melek danışman ağı oluşturularak kendi işlerini kuran dezavantajlı kesimlere iş hayatında koçluk hizmeti sunulacaktır.
- Bölgedeki termal suların konut ısıtmasında kullanımına yönelik faaliyetler yaygınlaştırılacaktır.
- Jeotermal, rüzgar, hidroelektrik ve biyokütle enerji yatırımları artırılarak bölgede bunlardan azami ölçüde istifade edilecektir.
- Bölgenin turizm potansiyelinin geliştirilmesi amacıyla;
 - İlçe düzeyinde hazırlanacak strateji dokümanlarında sağlık ve doğa turizmi potansiyelleri değerlendirilecek,
- Ekoturizm faaliyetleri yürütülecek alanlarda uluslararası ölçekte geçerliliği olan sertifikasyon kriterlerinin sağlanması için çalışmalarda bulunulacak ve bu sertifikaların alınması sağlanacak,
- Turizm konusunda rekabet gücünün artırılmasına yönelik destekler verilecek,
- Kızılcahamam-Çamlıdere jeoparkının uluslararası doğa turizminde önemli bir destinasyon haline gelmesi yönünde gerekli altyapı, tesis yatırımları yapılacak, parkın ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımı yönünde etkili bir kampanya yürütülecek ve "Tabiatı Koruma Alanı" ilan edilecektir.

IV. Alt Bölge

Ayaş, Beypazarı, Güdül ve Nallıhan ilçelerinden oluşan Ankara'nın IV. Alt Bölge'si için Ankara Bölge Planı 2014-2023'te ele alınan 3 ana eksenin 6 önceliğini gerçekleştirmek amacıyla belirlenmiş olan tedbirlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet önerileri aşağıda listelenmiştir:

- Ayaş, Beypazarı ve Nallıhan'da kentsel büyümede sürdürülebilirlik ilkeleri benimsenerek uygulanacaktır. Bu kapsamda;
 - İmar faaliyetlerinde erişilebilir yeşil alanlar, konut otoparkları ve umumi otoparklar, kent merkezlerinde kamusal açık alanlar oluşturulacak ve korunacak,
 - Cadde ve sokakların artan talebi göz önünde bulunduracak şekilde tasarlanacak,

- Nüfus, sanayileşme ve göç eğilimleri göz önünde bulundurularak kentleşecek alanlar önceden belirlenecek ve bu alanlara gerekli alt ve üst yapı tespit edilen standartlar dahilinde sağlanacak,
- Yerel mimari dokuyu yansıtacak kent estetiği kriterleri oluşturularak uygulanacak,
- Yeni inşaatlarda ve alım satımlarda enerji verimliliği sertifikasyonu zorunlu tutulacak,
- Özellikle yeni konut projelerinde yenilenebilir enerji sistemlerinin binalara entegrasyonu faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
- Ankara-İstanbul doğrudan YHT projesi kapsamında Çayırhan, Beypazarı ve Ayaş'ın Ankara Merkez ile YHT ve banliyö bağlantısı oluşturulacaktır.
- İlçe merkezlerinde ve köylerinde genç nüfusun

merkeze göç etmesi sonucu yalnızlaşan yaşlı nüfusun sosyal ve fiziki ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik gezici hizmet araçlarının sayısı artırılacaktır.

- Gündül ve Nallıhan'a özgü göçle mücadele eylem planları oluşturulacaktır.
- Genç nüfusa yönelik meslek kazandırma ve yörede faaliyette olan sektörlerdeki ürün çeşitliliğini artırmaya yönelik özel teknik eğitimler düzenlenecek, eğitimler sonrası verilen sertifikalarla katılımcılara özel finansal destek sağlanacaktır.
- Tarımsal üretimin katma değerinin artırılması ve kırsal endüstrilerin geliştirilmesi için;
 - Kırsal endüstrilerin geliştirilmesi için sahaya inilerek bilinçlendirme çalışmaları yürütülecek,
 - Tarımsal atık kaynaklı biyokütle yatırımlarının yapılması teşvik edilecek,
 - Jeotermal seracılık faaliyetleri yaygınlaştırılacaktır. Ayrıca jeotermal kaynakların sebze ve meyve kurutulmasında kullanılması üzerine geliştirilecek ve uygulaması yapılacak yeni tekniklerle bölge için yeni tarımsal ihracat ürün grupları oluşturulacak,
 - Tarımsal merkez ve araştırma enstitüleri tarafından üretilen tarımsal ürünlerin kalitesinin artırılması, mevcut arazi ve iklim yapısı dikkate alınarak bölgede üretilebilecek katma değeri yüksek tarımsal ürünler konusunda araştırma ve çalışmalar yapılacak; elde edilen bulgular önce pilot uygulamalarla hayata geçirilecek, sonrasında ise yaygınlaştırılacaktır.
- Gönüllü iş adamları/iş kadınlarından oluşan bir melek danışman ağı oluşturularak kendi işlerini kuran dezavantajlı kesimlere iş hayatında koçluk

hizmeti sunulacaktır.

- Bölgenin turizm potansiyelinin geliştirilmesi amacıyla;
 - İlçe düzeyinde hazırlanacak strateji dökümanlarında sağlık ve doğa turizmi potansiyelleri değerlendirilecek ve yol haritaları çizilecek,
 - Ekoturizm faaliyetleri yürütülecek alanlarda uluslararası ölçekte geçerliliği olan sertifikasyon kriterlerinin sağlanması için çalışmalarda bulunulacak ve bu sertifikaların alınması sağlanacak,
 - Turizm konusunda rekabet gücünün artırılmasına yönelik destekler verilecek,
 - İpek yolu turizm koridorunun geliştirilmesi için gerekli altyapı ve üstyapı çalışmaları yapılacak,
 - Gündül'de yer alan tarihi evler restore edilecek, turistik amaçlı kullanımları sağlanacak, ilçenin oluşacak turizm potansiyelinin tanıtımı yapılacak,
 - Sarıçalı Dağı (Nallıhan) "Tabiatı Koruma Alanı", Hoşbebe Mesire Yeri (Nallıhan) "Tabiat Parkı" ilan edilecek,
 - Ayaş-Bey pazarı koridorunda termal turizmin markalaşması desteklenecektir.
- Güneş, jeotermal, rüzgar, hidroelektrik ve biyokütle enerji yatırımları artırılarak bölgede bunlardan azami ölçüde istifade edilecektir.
- Bölgedeki termal suların konut ısıtmasında kullanımına yönelik fizibilite ve uygulama çalışmaları yapılacaktır.
- Gündül'de alternatif istihdam ve gelir kollarının geliştirilmesi kapsamında ormancılık, ağaç ve ahşap işçiliği faaliyetleri desteklenecektir.

V. Alt Bölge

Kazan, Akyurt, Elmadağ ve **Polatlı** ilçelerinden oluşan Ankara'nın V. Alt Bölge'si için Ankara Bölge Planı 2014-2023'te ele alınan 3 ana eksenin 6 önceliğini gerçekleştirmek amacıyla belirlenmiş olan tedbirlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet önerileri aşağıda listelenmiştir:

- Şehirleşmenin yüksek olacağı V. Alt Bölge'de kentsel büyümede sürdürülebilirlik ilkeleri benimsenerek uygulanacaktır. Bu kapsamda;
 - İmar faaliyetlerinde erişilebilir yeşil alanlar, konut otoparkları ve umumi otoparklar, kent merkezlerinde kamusal açık alanlar oluşturulacak ve korunacak,
 - Cadde ve sokakların artan talebi göz önünde bulunduracak şekilde tasarlanacak,
 - Nüfus, sanayileşme ve göç eğilimleri göz

önünde bulundurularak kentleşecek alanlar önceden belirlenecek ve bu alanlara gerekli alt ve üst yapı tespit edilen standartlar dahilinde sağlanacak,

- Yerel mimari dokuyu yansıtacak kent estetiği kriterleri oluşturularak uygulanacak,
- Yeni inşaatlarda ve alım satımlarda enerji verimliliği sertifikasyonu zorunlu tutulacak,
- Özellikle yeni konut projelerinde yenilenebilir enerji sistemlerinin binalara entegrasyonu faaliyetleri gerçekleştirilecektir.
- Bölgede gerçekleştirilecek kamu kaynaklı veya destekli toplu konut projelerinde orta gelir grubuna da hitap eden konutlar üretilecektir.
- Ankara'nın aldığı yüksek hızlı göçün Merkez Bölgesi dışına kaydırılması amacıyla bölgede kamu hizmetlerinin eksiksiz sunulduğu, kent merkezine hızlı ve sürekli erişimi sağlayan çevre ve mekân

kalitesi yüksek alanlar oluşturulmaya devam edilecektir.

- Bölgenin gelişim ve dönüşüm projeksiyonu göz önünde bulundurularak, mekân kalitesini ön plana alan ve oluşturduğu yaşam alanları ile sosyal içermeye katkıda bulunan kentsel dönüşüm projeleri uygulanacaktır.
- Öngörülen hızlı nüfus artışı, kentleşme ve sanayileşmenin oluşturması muhtemel trafik sorunlarının önlenmesi adına, toplu taşımayı özendirecek ve özel araç kullanımını azaltacak tedbirler alınacaktır. Bu süreçte paralel olarak bölgeye doğrudan hitap edecek büyük ölçekli ulaştırma altyapı projeleri de şu şekilde sıralanabilir;
 - Merkez-Esenboğa arasında oluşturulacak raylı sistemin **Akyurt** ilçe merkezi bağlantısı da yapılacaktır,
 - Ankara-Sivas YHT kapsamında **Elmadağ-** Ankara Merkez arası ulaşım YHT ile sağlanabilecek,
 - **Kazan** ilçe merkezi, TAI, Havacılık ve Uzay İhtisas OSB, Lojistik Üssü ve Ankara Merkez arasında hızlı ve güvenilir ulaşım sunacak bir altyapı geliştirilecektir.
- Bölge, Ankara Merkez ile birlikte, Ankara'nın sanayi yatırımlarının yoğunlaştırılacağı mekân olacaktır.
- Bölgede bulunan ve Ankara ekonomisi açısından stratejik öneme sahip makine, kimya sanayisi, savunma, havacılık, elektrik ve elektronik gibi sektörlerde gerek yatırım gerek AR-GE gerekse de pazarlama çalışmaları desteklenecektir. Bu doğrultuda;
 - Kazan Havacılık ve Uzay İhtisas OSB en yakın zamanda faaliyete geçirilecek,
 - Eskişehir'deki havacılık, Kırıkkale'deki savunma, Konya'daki makine sektörü firmaları ile bölgedeki ilgili sektör firma ve kümelerinin ortak projeler yürütmesi teşvik edilecek,
 - Bu sektörlerden kamu proje ve ihalelerinde

offsete tabi olanlarda gerçekleştirilen uygulamaların etkinliği artırılacak, tabi olmayanlar da bu uygulamalar kapsamına alınacak; böylelikle bölgede potansiyeli bulunan ileri teknoloji sektörlerde ihtiyaç duyulan teknoloji transferi sağlanacak,

- Bu sektörlerdeki işletmelerin küme ve benzeri yapılarda koordine olmaları teşvik edilecek,
- Markalaşma ve ulusal-uluslararası pazara açılma konusunda bilgilendirme ve eğitim faaliyetleri düzenlenecek,
- Bu sektörlerin uluslararası pazarlara açılımının sağlanması için gerekli belge ve sertifikaların alınmasına yönelik destekler sunulacak,
- Bir yandan sektör-ürün-konum spesifik yatırım ön fizibilite çalışmaları yapılırken diğer taraftan da bu çıktıların yerli ve özellikle de yabancı yatırımcılarla paylaşılması ve bölgenin fırsatlarının tanıtılması faaliyetlerine hız verilecek,
- Bölgede yatırımların daha cazip kılınmasına yönelik ulaşım, enerji ve çevre altyapı hizmetleri sunumunun yanı sıra barınma olanakları ve sosyal imkânlar da özellikle orta-ileri ve ileri teknoloji sektörlerin ve çalışanlarının ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde geliştirilecektir.
- Başta işletme yönetimi, kurumsallaşma, verimlilik ve kalite olmak üzere birçok alanda KOBİ'lere hizmet sağlayacak KOBİ danışma merkezleri kurulacaktır.
- Gönüllü iş adamları/iş kadınlarından oluşan bir melek danışman ağı oluşturularak kendi işlerini kuran dezavantajlı kesimlere iş hayatında koçluk hizmeti sunulacaktır.
- Ankara'daki kurumsal olgunluğu yüksek sanayi bölgeleri ile üniversiteler ve araştırma merkezleri arasında ve bunların bölgede bulunan diğer sanayi işletmeleri ve yapıları ile iletişim ve etkileşimi artırmayı sağlayarak iş birliğini artıracak kurumlar

arasında bilgi akışını sağlayacak yapıların oluşturulması sağlanacaktır.

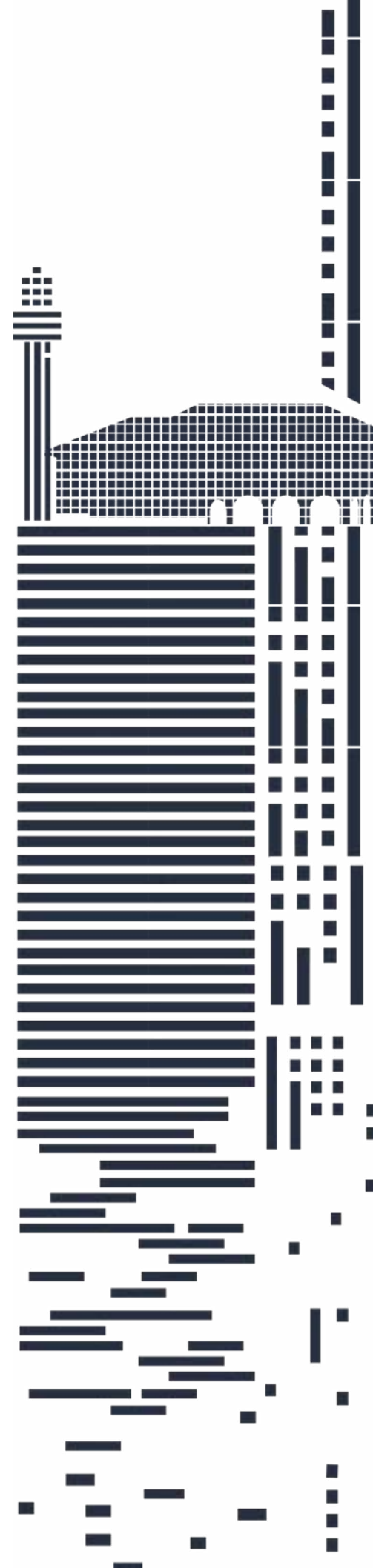
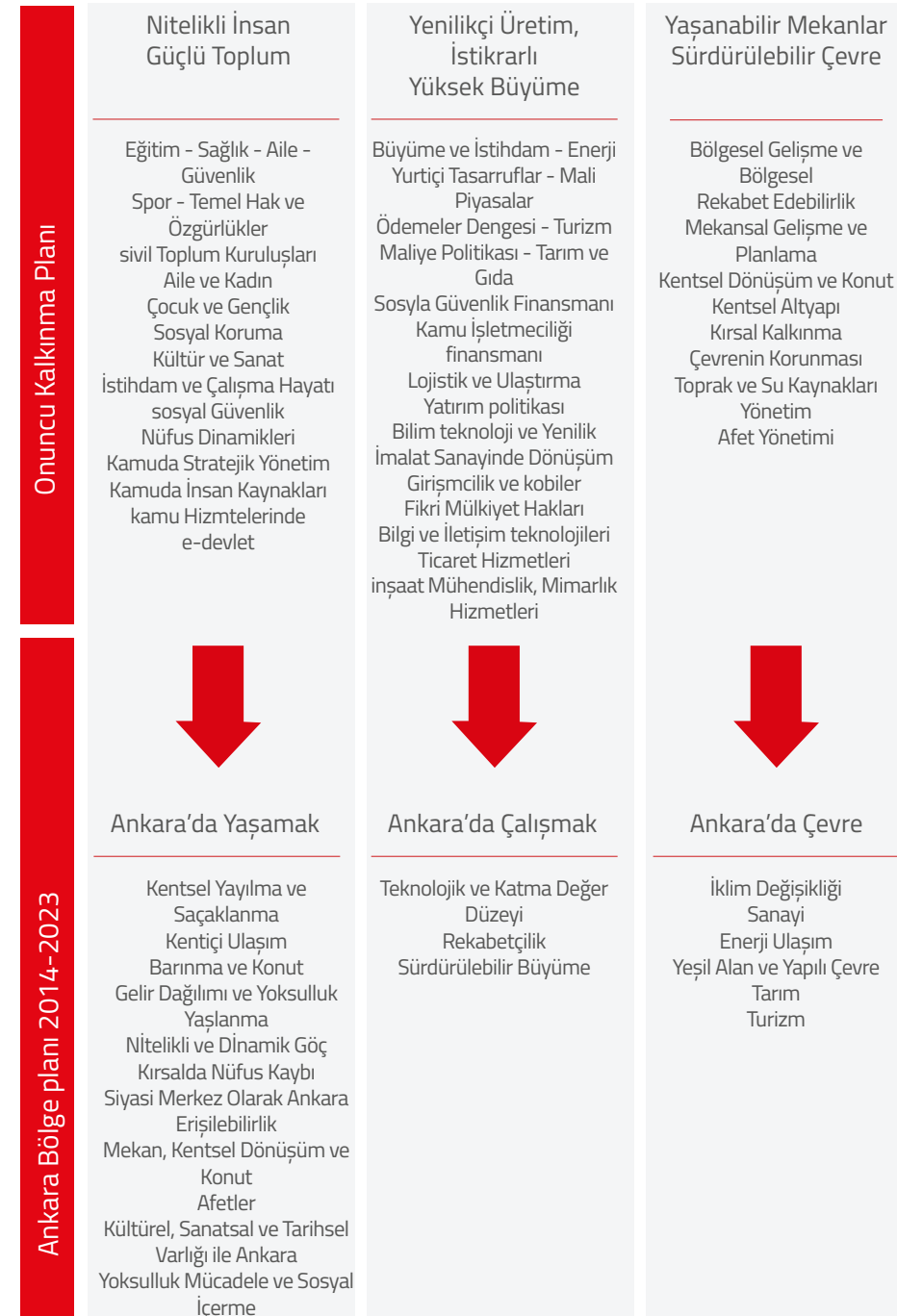
- Mevcut ve kurulacak OSB'ler ile müstakil sanayi kuruluşlarında çevreci ve ucuz enerji kullanımını sağlamak adına yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretilmesi desteklenecektir.
- Yenilenebilir enerjinin ticari kullanımı kapsamında güneş enerjisi yatırımları bölge genelinde, tarımsal ve kentsel atık kaynaklı biyokütle yatırımları da özellikle Polatlı ve Elmadağ'da yoğunlaştırılacaktır.
- Tarımsal üretimin katma değerinin artırılması ve kırsal endüstrilerin geliştirilmesi için;
 - Mevcut arazi ve iklim yapısı dikkate alınarak bölgede üretilebilecek katma değeri yüksek veya endüstriyel tarım ürünleri konusunda araştırma ve çalışmalar yapılacaktır; elde edilen bulgular üzerinden pilot tarım uygulamaları hayata geçirilecek,
 - İyi tarım uygulamalarına ağırlık verilecek; sulu tarım için gerekli altyapı oluşturularak ve sulamada güneş enerjisi kullanılarak sulu tarımın yaygınlaştırılması sağlanacak,
 - Doğrudan çiftçiler düzeyinde bilinçlendirme çalışmaları yürütülecektir.

ANKARA BÖLGE PLANI 2014-2023'ÜN ULUSAL VE YEREL PLAN VE STRATEJİ BELGELERİYLE İLİŞKİSİ

Ankara Bölge Planı, ulusal ölçekte hazırlanan, bölgelerin plan ve stratejilerine genel bir çerçeve çizen BGUS ve OKP'deki amaç ve ilkeler gözetilerek hazırlanmıştır. BGUS'un genel amaçlarında yer alan bölgesel gelişmişlik farkını azaltmaya yönelik tedbir ve faaliyetler Ankara Bölge Planında bulunmaktadır. Yine BGUS'un genel amaçlarından olan "Ülke Geneline Daha Dengeli Bir Yerleşim Düzeni Oluşturulması ve Mekânsal Gelişmenin Desteklenmesi" Ankara Bölge Planında yer alan "Kentsel Yayılma ve Saçaklanma" kırılmalı başlığı altında incelenmiştir. BGUS'un yatay amaçlarından olan "Bölgelerin Yenilik Kapasitesi ve Rekabet Gücünün Geliştirilmesi", "Sürdürülebilir Kalkınma ve Yeşil Büyüme" Ankara Bölge Planı 2014-2023'de "Ankara'da Çevre" başlığı altında incelenerek gerekli tedbirler ve

faaliyetler belirlenmiştir. BGUS'da Ankara için özellikle üstünde durulan "siyaset ve yönetim merkezi olma" rolü Ankara'da Yaşamak kısmının potansiyelinde incelenmiştir. Bu amaca yönelik olarak düşünce kuruluşları ve STK'ların etkinliklerini geliştirici tedbirler alınmıştır. BGUS'da Ankara için önemli görülen ileri teknolojili savunma sanayii, sağlık endüstrisi ve bilişim sektörlerinin rekabetçilik düzeylerinin artırılması konusu da Ankara Bölge Planı'nda üzerinde önemle durulan ve Ankara'da Çalışmak kısmında incelenen konular olmuştur. Ankara'nın erişilebilirliği konusunda BGUS'da yer alan yüksek hızlı tren hatları, Ankara'nın limanlara erişiminin kolaylaştırılması konuları Bölge Planında da incelenmiştir.

Şekil 24 – Onuncu Kalkınma Planı – Ankara Bölge Planı 2014-2023 Eksen İlişkileri

Ankara Bölge Planı 2014-2023 hazırlanırken yararlanılan bir diğer kaynak da Onuncu Kalkınma Planı (OKP) olmuştur. OKP’de “Yaşanabilir Mekânlar, Sürdürülebilir Çevre” başlığı altında incelenen mekânsal gelişme, kentsel dönüşüm, kırsal kalkınma, çevrenin korunması, toprak ve su kaynakları yönetimi, afet yönetimi konuları Bölge Planında OKP’ye uygun olarak incelenmiştir. Bu konularda Ankara’nın sahip olduğu avantaj ve dezavantajlar belirlenerek bunlara yönelik tedbirler ve faaliyetler geliştirilmiştir. Bunun yanı sıra OKP’de yer alan “Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum” ve “Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Büyüme” başlıkları altındaki konular Ankara Bölge Planı hazırlanırken dikkate alınmıştır.

Ankara Bölge Planı 2014-2023’te yer alan turizm konusuna yönelik tedbirler “Türkiye Turizm Stratejisi 2023” ve “Ankara Turizm Planı” amaçlarına uygun olarak hazırlanmıştır. “Enerji Verimliliği Strateji Belgesi 2012-2023” de yer alan stratejik amaçlar “Ankara’da

Yaşamak” ve “Ankara’da Çevre” başlığı altında ele alınmıştır. “Ankara’da Çevre” başlığı altında ele alınan bir diğer konu olan “İklim Değişikliği” konusunda Ankara’nın kırılganlıkları incelenmiş ve “İklim Değişikliği Eylem Planı 2011-2023”de de yer alan sera gazının azaltılması, temiz üretime yönelik araştırma, geliştirme faaliyetleri ve inovasyon kapasitesinin geliştirilmesi gibi konularda tedbirler ve faaliyetler belirlenmiştir. “Ankara’da Yaşamak” başlığı altında Türkiye Ulaşım ve İletişim Stratejisi: Hedef 2023 belgesinde yer alan konulara değinilmiştir.

Aynı zamanda temel amaç ve stratejiler belirlenirken üst ölçekli planlarla birlikte, Ankara Büyükşehir Belediyesi 2023 Nazım İmar Planı, ilçe strateji planlarında yer alan stratejiler gözden geçirilerek bölge içinde tüm planların bütünlük arz etmesi sağlanmıştır.

Bu süreçte yararlanılan tüm üst ölçekli belgeler aşağıda listelenmiştir.

Şekil 25 – Yararlanılan Üst ve Alt Ölçekli Planlar

Üst ve Alt Ölçekli Planlar	
Kurum	Plan
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı
Ankara Valiliği	Kale Eylem Planı
	Ankara Deprem Stratejisi ve Eylem Planı
Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı	Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı, 201-2023
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	2011-2013 KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı
	2011-2016 Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı Stratejisi ve Eylem Planı
	Esnaf ve Sanatkarlar, Değişim, Dönüşüm Destek Strateji Belgesi ve Eylem Planı
	Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi 2011-2014 (AB Üyeliğine Doğru)
	Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları
	2003-2023 Strateji Belgesi (Vizyon 2023)
	Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016
	Verimlilik Stratejisi Ve Eylem Planı (2014-2017)

Birleşmiş milletler Kalkınma Programı	BM Binyıl Kalkınma Hedefleri (2000-2015)
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	İstihdam ve Mesleki Eğitim İlişkisinin Güçlendirilmesi Stratejisi ve Eylem Planı
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı, 2010-2023 (KENTGES)
	AB Entegre Çevre Uyum Stratejisi (UÇES) (2007-2023)
	Türkiye İklim Değişikliği Stratejisi, 2010-2020
	Ulusal Çevre Eylem Planı
Ekonomi Bakanlığı	2023 Türkiye İhracat Stratejisi
	Kobiler için Ortak Rekabet Alanları Strateji Raporu
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Enerji Verimliliği Strateji Belgesi (2012-2023)
Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	Türkiye Organik Tarım Stratejik Planı (2012-2016)
Kalkınma Bakanlığı	Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013
	Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018
	Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi 2023
	Orta Vadeli Program (2013-2015)
	Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2007-2013)
Kültür ve Turizm Bakanlığı	Türkiye Turizm Stratejisi 2023
Maliye Bakanlığı	Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Stratejisi ve Eylem Planı
Milli Eğitim Bakanlığı	Mesleki ve Teknik Eğitimde Kalite Strateji Belgesi-2012
Orman Bakanlığı 9. Bölge Müdürlüğü	Ankara İlinde Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023 Taslak
Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	Türkiye Ulaşım ve İletişim Stratejisi: Hedef 2023
Yüksek Öğretim Kurumu	Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi

KAYNAKÇA

AFAD Ankara İl Müdürlüğü, Ankara'nın Afetselliği, <http://www.ankaraafad.gov.tr>, Son Erişim Tarihi: 29.05.2013.

Ankara Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2012, Ankara İl Çevre Durum Raporu 2011, http://www.csb.gov.tr/turkce/dosya/ced/icdr2011/ankara_icdr2011.pdf, Son Erişim Tarihi: 29.05.2013.

Ankara İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2009.

Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Eğitim İstatistikleri, <http://ankara.meb.gov.tr/www/egitim-istatistikleri/icerik/24>, Son Erişim Tarihi: 26.04.2013.

Ankara Kalkınma Ajansı, 2013/A, Ankara İli Dış Ticaret Analizi Raporu, Ankara: Ankara Kalkınma Ajansı Yayınları.

Ankara Kalkınma Ajansı, 2013/B, İleri Teknolojide Ankara Raporu, Ankara: Ankara Kalkınma Ajansı Yayınları.

Avrupa Çevre Ajansı, Corine Land Cover Database, <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps>, Son Erişim Tarihi: 20.02.2013.

Avrupa Komisyonu, Joint Research Center: Institute for Energy and Transport, <http://re.jrc.ec.europa.eu/pvgis/cmmaps/eur.htm>, Son Erişim Tarihi: 09.05.2013.

Başkent Doğalgaz Dağıtım AŞ, 2013, 5449 Sayılı Kanun'un 6. Maddesi kapsamında temin edilmiştir.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2012, 81 İl Sanayi Durum Raporu, <http://sanayi.gov.tr/Files/Documents/81-il-durum-raporu-2012-11052012113452.pdf>, Son Erişim Tarihi: 03.06.2013.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2013/A, 2023'e 10 Kala Ar-Ge ve Yenilikte Ankara, Ankara: Üniversite-Sanayi İş birliği Bölgesel Toplantısı Sunumları.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2013/B, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Performans Endeksi, <http://www.sanayi.gov.tr/Pages.aspx?pageID=802&lng=tr>, Son Erişim Tarihi: 03.06.2013.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2013/C, Üniversitelerarası Girişimcilik ve Yenilikçilik Endeksi 2013, <http://www.sanayi.gov.tr/Pages.aspx?pageID=810&lng=tr>, Son Erişim Tarihi: 03.06.2013.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2012, İl Çevre Durumu Raporları, <http://www.csb.gov.tr/gm/ced/index.php?Sayfa=sayfaicerikhtml&lclId=266&detId=277&ustId=266>, Son Erişim Tarihi: 20.11.2013.

Dünya Bankası, 2013, World Data Bank, <http://databank.worldbank.org/data/home.aspx>, Son Erişim Tarihi: 20.12.2013.

EGO Genel Müdürlüğü, 2013/A, Raylı Sistemler, <http://www.ego.gov.tr>, Son Erişim Tarihi: 20.05.2013.

EGO Genel Müdürlüğü, 2013/B, İstatistikler, <http://www.ego.gov.tr>, Son Erişim Tarihi: 20.05.2013.

EPDK, 2013/A, Petrol Piyasası Sektör Raporu 2012, http://www.epdk.gov.tr/documents/petrol/rapor_yayin/Ppd_Rapor_Yayin_Sektor_Raporu_2012.pdf, Son Erişim Tarihi: 20.11.2013.

EPDK, 2013/B, Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası 2012 Yılı Sektör Raporu, http://www.epdk.gov.tr/documents/lpg/rapor_yayin/LPG_Sektor_Raporu_2012.pdf, Son Erişim Tarihi: 20.11.2013.

EPDK, 2013/C, Elektrik Piyasası Yürürlükte Olan/İptal Edilen Lisanslar, <http://www.epdk.gov.tr/index.php/elektrik-piyasasi/lisans?id=950>, Son Erişim Tarihi: 21.06.2013.

Eurostat, 2013, Statistics, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>, Son Erişim Tarihi: 11.04.2013.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2012, 5449 Sayılı Kanun'un 6. Maddesi kapsamında temin edilmiştir.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü, Enstitüler, <http://www.tarim.gov.tr/TAGEM/Sayfalar/AnasayfaDetay.aspx?rid=14>, Son Erişim Tarihi: 20.11.2013.

GİB, 2013, Vergi İstatistikleri, <http://www.gib.gov.tr/index.php?id=271>, Son Erişim Tarihi: 09.05.2013.

IEA (Uluslararası Enerji Ajansı), 2004, Enerji İstatistikleri El Kitabı.

IEA (Uluslararası Enerji Ajansı), 2012, CO₂ Emissions from Fuel Combustion: Highlights.

IEA (Uluslararası Enerji Ajansı), 2013, Monthly Electricity Statistics: March 2013.

IPCC, 2006, IPCC Guideliness for National Greenhouse Gas Inventories.

IPCC, 2007, IPCC Fourth Assessment Report: Climate Change 2007.

Kalkınma Bakanlığı, 2013/A, Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018), Ankara: Kalkınma Bakanlığı Yayınları.

Kalkınma Bakanlığı, 2013/B, Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (2. Taslak), Ankara: Kalkınma Bakanlığı Yayınları.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Konaklama İstatistikleri, <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,9856/konaklama-istatistikleri.html>, Son Erişim Tarihi: 26.07.2012.

LTA Academy, Passenger Transport Mode Shares in World Cities, Journeys, Yıl: 2011, Sayı: 7.

Milli Eğitim Bakanlığı, 2012, Ankara İli Göç Çalıştayı, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları (Öğretmen İstihdam Projeksiyonları, Stratejileri ve Sistemlerinin Geliştirilmesi Projesi).

MTA, 2010, Ankara İli Maden ve Enerji Kaynakları, http://www.mta.gov.tr/v2.0/turkiye_maden/maden_potansiyel_2010/Ankara_Madenler.pdf, Son Erişim Tarihi: 09.05.2013.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2013, 2012 Yılı İklim Değerlendirmesi, Ankara: Araştırma Dairesi Başkanlığı.

Polatlı Doğal Gaz Dağıtım AŞ, 5449 Sayılı Kanun'un 6. Maddesi kapsamında temin edilmiştir.

SGK, 2011 İstatistik Yıllığı, http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/istatistikler/sgk_istatistik_yilliklari, Son Erişim Tarihi: 12.04.2013.

Stratejik Düşünce Enstitüsü, 2012, Türkiye'de Yazılım Sektörü, Ankara: SDE Yayınları.

Taş, Ramazan (Ed.), 2012, Ankara'nın Kentsel Yoksulluk Haritası, Ankara: Turgut Özal Üniversitesi Yayınları (Ankara Kalkınma Ajansı 2011 DFD kapsamında desteklenmiştir. No:0052).

TEİAŞ, 2013/A, 5449 Sayılı Kanun'un 6. Maddesi kapsamında temin edilmiştir.

TEİAŞ, 2013/B, Türkiye Elektrik İstatistikleri, <http://www.teias.gov.tr/TurkiyeElektrikIstatistikleri.aspx>, Son Erişim Tarihi: 21.06.2013.

TPE, 2013, Patent ve Faydalı Model İstatistikleri, <http://www.tpe.gov.tr/portal/default2.jsp?sayfa=135>, Son Erişim Tarihi: 21.06.2013.

Transport For London, 2013, Travel in London Report 3, <http://www.tfl.gov.uk/>, Son Erişim Tarihi: 11.04.2013.

TÜİK, 2013, İstatistik Göstergeler ve Veri Tabanları, <http://www.tuik.gov.tr>, Son Erişim Tarihi: 08.11.2013.

TÜİK Ankara Bölge Müdürlüğü, 2013, 5449 Sayılı Kanun'un 6. Maddesi kapsamında temin edilmiştir.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, 2013/A, Sektörel Projeler: Demiryolu Sektörü, <http://www.udhb.gov.tr/>, Son Erişim Tarihi: 03.06.2013.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, 2013/A, Sektörel Projeler: Karayolu Sektörü, <http://www.udhb.gov.tr/>, Son Erişim Tarihi: 03.06.2013.

URAP, 2013 Üniversiteler Sıralaması, <http://tr.urapcenter.org/2013/>, Son Erişim Tarihi: 01.12.2013.

Verkehrs Berlin, Transport in Figures, <http://www.vnz-info.de/web/guest/home>, Son Erişim Tarihi: 20.12.2012.

EKLER

EK 1: TAMAMLAYICI DOKÜMANLAR

Ankara Bölge Planı 2014-2023 hazırlık süreçlerinden “(Mevcut Durum) Ön Öncelik Çalışması” aşamasında bölgenin sorunları, potansiyelleri ve önceliklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda bölgeyi anlamak adına, ihtiyaç duyulan niceliksel ve niteliksel verilere ulaşmak için Ajans’ın mevcut araştırma, analiz, plan ve raporlama çalışmalarından, paydaş kuruluşlara yapılan ziyaretlerden, konuya özel düzenlenen toplantı

ve çalıştay değerlendirmelerinden yararlanılmıştır. Bir nevi bölge planı mevcut durum baz çalışmaları olarak nitelendirilebilecek ve Ankara Bölge Planı 2014-2023 için tamamlayıcı nitelik taşıyan bu çalışma ve araştırmalara ilişkin dokümanlar bölge planındaki başlıklar bazında kullanımlarını gösterecek şekilde aşağıda sıralanmıştır.

Tablo 33 - Ankara Bölge Planı 2014-2023 Tamamlayıcı Dokümanlar

Ankara Bölge Planı 2014-2023’de Yardımcı Doküman Olarak Kullanıldıkları Bölümler					
Raporlar	Ankara’yı Konumlandırmak	Vizyon	Ankara’da Yaşamak	Ankara’da Çalışmak	Ankara’da Çevre
30 Mayıs 2013 Ortak Akıl Toplantısı Notları	√	√	√	√	√
Ankara’da Çalışmak Odak Grup Toplantısı Notları	√	√		√	
Ankara’da Çevre Odak Grup Toplantısı Notları	√	√			√
Sosyal Kalkınma Odak Grup Toplantısı Notları	√	√	√		
Kadın Girişimcilik Raporu		√	√		
Küresel Rekabet Sürecinde Ankara Yazılım Sektörünün Stratejik Önemi: Potansiyeli ve Politika Arayışları Raporu		√		√	
İleri Teknolojide Ankara Raporu		√		√	
Ankara Dış Ticaret Analizi Raporu		√		√	
Tıbbi Cihazlar Sektör Analizi Raporu		√		√	
Bölge Planı Konut Piyasası Analizi	√		√	√	
Bölge Planı Kent İçi Ulaşım Çevresel Etki Analizi	√		√		√
Bölge Planı Kent İçi Ulaşım Türel Dağılım Analizi	√		√		√
Bölge Planı Emek Yoğun Sektörler Analizi	√			√	
Bölge Planı Ankara Enerji Sektörü Analizi	√			√	√
Bölge Planı Sektörler ve İstihdam İlişkisi Analizi	√			√	
Ankara’nın Kentsel Yoksulluk Haritası Raporu	√		√		
Siteler, Mobilya ve Ankara Raporu		√		√	
Ankara Yatırım Ortamı Raporu		√		√	
Ankara Kalkınma Ajansı Silikon Vadisi Ziyareti ve Bilişim Ekosistemi Dünya Örnekleri-Bilgi Notu		√	√	√	√
İstatistiklerle Ankara 2013 Kitapçığı	√		√	√	√
Ankara Bölge Planı 2011-2013	√		√	√	√
Ankara Mevcut Durum Raporu 2011-2013	√		√	√	√
2012 Çamlıdere Çalıştay Raporu	√		√	√	√
2012 Gölbaşı Çalıştay Raporu	√		√	√	√
2012 Kazan Çalıştay Raporu	√		√	√	√
2012 Keçiören Çalıştay Raporu	√		√	√	√

	Ankara Bölge Planı 2014-2023'de Yardımcı Doküman Olarak Kullanıldıkları Bölümler				
Raporlar	Ankara'yı Konumlandırmak	Vizyon	Ankara'da Yaşamak	Ankara'da Çalışmak	Ankara'da Çevre
2012 Kızılcahamam Çalıştay Raporu	√		√	√	√
Sağlık Turizmi Bilgi Notu	√			√	
Ankara Organize Sanayi Bölgeleri Bilgi Notu	√			√	
Ankara ve Tarım Bilgi Notu				√	√
İpekyolu Turizm Koridoru Raporu			√	√	
2011 Akyurt Çalıştay Raporu	√		√	√	√
2011 Ayaş Çalıştay Raporu	√		√	√	√
2011 Bala Çalıştay Raporu	√		√	√	√
2011 Beypazarı Çalıştay Raporu	√		√	√	√
2011 Elmadağ Çalıştay Raporu	√		√	√	√
2011 Evren Çalıştay Raporu	√		√	√	√
2011 Güdül Çalıştay Raporu	√		√	√	√
2011 Haymana Çalıştay Raporu	√		√	√	√
2011 Kalecik Çalıştay Raporu	√		√	√	√
2011 Nallıhan Çalıştay Raporu	√		√	√	√
2011 Polatlı Çalıştay Raporu	√		√	√	√
2011 Şereflikoçhisar Çalıştay Raporu	√		√	√	√

EK 2: PERFORMANS GÖSTERGELERİ

Planın uygulama başarısının ölçülmesi için yazılan performans göstergeleri kararlaştırılırken belirli, ölçülebilir, ulaşılabilir, uygun ve süreli olmaları gözetilmiştir. Bununla birlikte Türkiye'deki veri ölçüm sorunu nedeniyle bazı göstergeler mevcut olmayıp

bazılarında da güncel değerler bulunmamaktadır. Bu bağlamda kalkınma ajanslarının görevi, yerel kurumlarla iş birliği kurup, bunları ölçmek ve gerçekçi hale getirmektir.

ANKARA'DA YAŞAMAK

Eksen 1: Bireylerine Eşit ve Kaliteli Yaşam Sunan, Sosyal Bağları Güçlü Ankara

Tablo 34 – “Ankara'da Yaşamak” Eksenî Performans Göstergeleri

Öncelik 1.1: Fırsat eşitliği, yüksek mekân kalitesi ve erişilebilirliğin önündeki engelleri kaldırmak
Kent Merkezinde ve Mahalle Ölçeğinde Erişilebilir Açık Alan Miktarı
Kent içi Ulaşımında Toplu Taşımanın Payı
Toplu Taşımda Raylı Sistemlerin Payı
Mutlak Yoksulluk Oranı
Görelî Yoksulluk Oranı
Yeşil Ulaşım Türlerinin Payı
İlçelerin Gelişmişlik Endeksi
İlçelerde Nüfus Değişim Oranı
Konut Artışının Nüfus Artışını Karşılama Oranı
Verilen Toplam Göç İçinde Yüksek Öğretim Mezunlarının Sayısı
Yaşlılara Yönelik Hizmetlerden Faydalanan Kişi Sayısı
Öncelik 1.2: Ankara'nın zengin sosyal sermaye ve kültürel varlığını geliştirmek, erişilebilirliğini çeşitlendirmek ve ulusal ve bölgesel merkez olma konumunu güçlendirmek
Düşünce Kuruluşları Tarafından Yapılan Araştırma ve Etkinlik Sayısı
Yabancı Misyon Temsilcilikleri ve Uluslararası Kuruluşlar Tarafından Düzenlenen Etkinlik Sayısı
Yurt dışına Doğrudan Uçuş Yapılan Nokta ve Sefer Sayısı
Alınan Toplam Göç İçinde Yüksek Öğretim Mezunlarının Sayısı
Tiyatro, Sinema Salonu, Kütüphane, Müze Sayısı
Dernek ve Vakıf Sayısı
YHT ile Erişim Sağlanan Merkez Sayısı
Şehir İçi ve Şehirlerarası Demiryolu Uzunluğu
Raylı Sistem Uzunluğu
Otoyol Uzunluğu
Restore Edilerek Turizme Kazandırılan Mekân Sayısı

ANKARA'DA ÇALIŞMAK

Eksen 2: Yüksek katma değer üreten, sürdürülebilir büyüyen rekabetçi ve yenilikçi Ankara

Tablo 35 – “Ankara’da Çalışmak” Eksenî Performans Göstergeleri

Öncelik 2.1: Ankara’nın ileri teknoloji ürettiminin artırılması, dış ticaret açığının azaltılması ve Ankara’daki işletmelerin rekabetçiliğinin artırılması
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı
İhracat İçinde Yüksek Teknolojiye Dayalı ürünlerin Payı
Üretimde Yüksek Teknolojiye Dayalı Ürünlerin Payı
İthalat ve İhracat Teknoloji Düzey Puanı
İl İhracatında Ülke Yoğunlaşma Oranı
Sektörlerin İthalat Bağımlılık Oranı
İmalat Sanayi Ortalama Rekabet Gücü
Tarımsal Ürün Türü Sayısı
Tarıma Dayalı Sanayi İşletme Sayısı
Rekabetçilik Endeksi
Teknoloji Açığı
Türkiye İleri Teknoloji Yatırımlarından Alınan Pay
Öncelik 2.2: Ankara’nın yüksek katma değer ve teknoloji odaklı ekonomik yapısını ve girişimcilik ve yenilikçilik ekosistemini güçlendirmek
Tarımın GSKD artışı
Sanayinin GSKD artışı
Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Endeksi
Teşvik Belgesi Sayısı
Teşvik Belgesi ile Yapılan Sabit Yatırım
Teşvik Belgeli Yatırımlar Kapsamında Sağlanan İstihdam Sayısı
Ulusal ve Uluslararası Marka Sayısı/Artış Oranı
KOBİ’lerin İstihdamdaki Payı
KOBİ’lerin Katma Değer İçindeki Payı
Sektör Bazlı Firma Başına Düşen Çalışan Sayısındaki Artış
Ar-Ge Harcamalarının Payı
Üniversitelerarası Girişimcilik ve Yenilikçilik Endeksi
Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Performans Endeksi
Araştırma Merkezi Sayısı
Patent Başvuru/Tescil Sayısı
Faydalı Model Başvuru/Tescil Sayısı
Elektrik Kurulu Gücü (MW)
Toplam Elektrik Üretim Ve Tüketimi (Mwh)
Yenilenebilir Kaynaklara Dayalı Elektrik Üretim Miktarı (Mwh)

ANKARA'DA ÇEVRE

Eksen 3: Çevreye duyarlı, doğal kaynakları koruyarak kullanan yeşil Ankara

Tablo 36 – “Ankara’da Çevre” Eksenî Performans Göstergeleri

Öncelik 3.1: Ankara’da ekonomik ve günlük faaliyetlerin çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması
Atıkların Geri Dönüşümü Oranı
Atıksu, İçme ve Kullanma Suyu Arıtma Tesisî ile Hizmet Verilen Nüfusun Belediye Nüfusu İçindeki Payı
Kişi Başına Düşen Aktif Yeşil Alan Miktarı
Organik Üretim Yapan Tarımsal İşletme Sayısı
OSB’lerdeki Sanayi İşletmelerinin Toplamdaki Payı
Öncelik 3.2: Ankara’da temiz üretim, temiz tüketim ve etkin atık yönetimi faaliyetlerinin güçlendirilmesi
Çevre Dostu Yakıt Kullanımı Payı
Pestisit Kullanımının Toplam Tarım Alanına Oranı
Kimyasal Gübre Tüketiminin Toplam Tarım Alanına Oranı
Pestisit Kullanımının/Ekilen Tarım Alanına Oranı
Kimyasal Gübre Tüketiminin Ekilen Tarım Alanına Oranı
Kaynağında Ayrıştırılan Atık Oranı
Temiz Üretim Tekniklerini Uygulayan İşletme Sayısı

EK 3: BÖLGE PLANI PAYDAŞ ANALİZİ

İnsan odaklı bir bölge planlama süreci içinde sahiplenme kültürünü geliştirmek için paydaş yönetimi en önemli unsurlardan birisidir. Paydaş yönetimi ile mevcut potansiyelin, dinamiklerin, sorunların ve çözüm önerilerinin sağlıklı bir şekilde tespit edilmesi, planda yer alan öncelik ve tedbirlerin katılımcı bir süreçle oluşturulması ve tüm paydaşlarca sahiplenmesi hedeflenmiştir. 2011-2013 Ankara Bölge Planı'nın onaylanmasının ardından Ankara Kalkınma Ajansı günümüze kadar geçen süre içerisinde 2014-2023 yıllarını kapsayan Ankara Bölge Planı'na altlık oluşturmak amacıyla gerçekleştirilen paydaş toplantıları şu şekildedir;

- İlçe Çalıştayları
- Katılım Sağlanan Toplantılar ve Paydaş Ziyaretleri
- Odak Grup Toplantıları
- Ortak Akıl Toplantısı

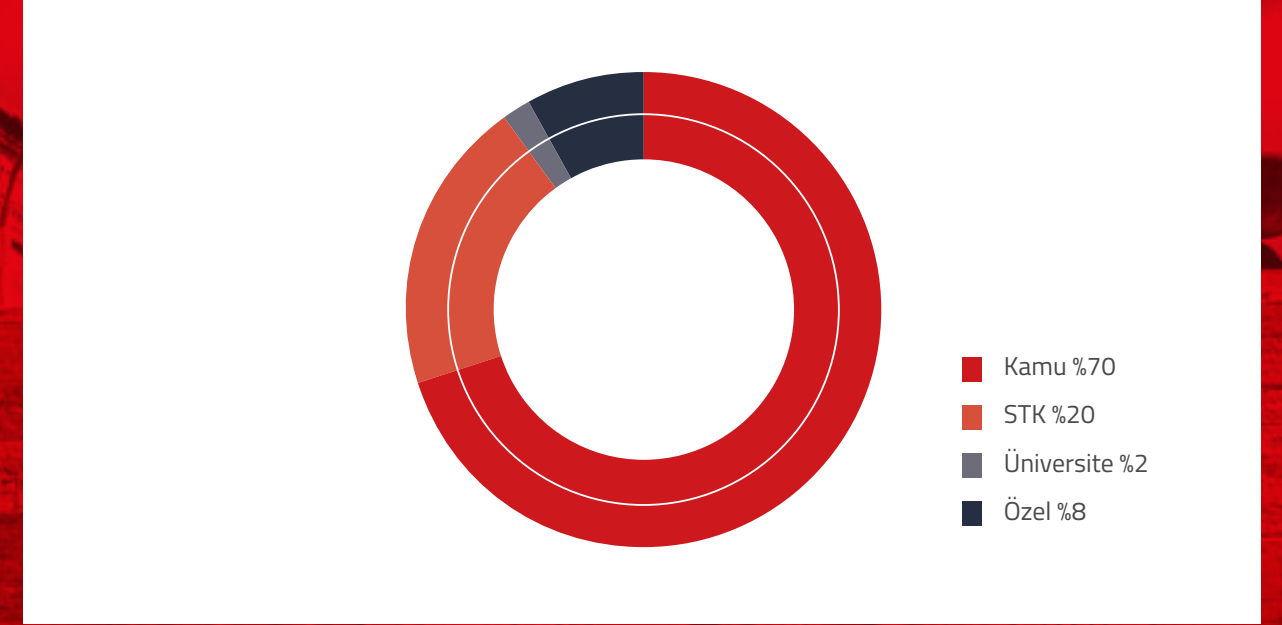
İLÇE ÇALIŞTAYLARI

İlçe çalıştayları, bölge planlama çalışmaları çerçevesinde ilçelerin öncelikli sorunlarını ve bunlara yönelik çözüm önerilerini derlemek, kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında iş birliğini geliştirmek, kalkınmanın sürdürülebilirliğine yönelik proje alanlarının ve eylem planlarının belirlenmesini sağlamak amacıyla düzenlenmiştir. 2012 yılında 6 ilçede (Çamlıdere, Keçiören, Çubuk, Gölbaşı, Kazan ve Kızılcahamam) çalıştaylar düzenlenmiş olup toplam 373 kişi katılım sağlamıştır. Katılımcı kurumlara bakıldığında kamu ve STK'ların ağırlıkta olduğu görülmektedir.

Tablo 37 – İlçe Çalıştayları Tarihleri ve Katılımcı Sayıları

İlçeler	Çamlıdere	Keçiören	Çubuk	Gölbaşı	Kazan	Kızılcahamam
Toplantı Tarihi	03.05.2012	10.05.2012	24.05.2012	31.05.2012	06.06.2012	08.06.2012
Katılımcı Sayısı	38	99	103	43	50	40
Kamu	23	75	80	25	30	28
STK	13	17	16	16	5	7
Üniversite	-	-	4	2	-	1
Özel	2	7	3	-	15	4

Şekil 26 – İlçe Çalıştay Katılımcı Kurum Statüleri

Ayrıca 2011-2013 bölge planı için yapılan ilçe çalıştaylarında elde edilen veriler bu plan döneminde de kullanılmıştır. Bu çalıştaylara katılım durumları ise şu şekildedir;

- Evren ve Şereflikoçhisar İlçeleri Alt Bölge Çalıştayı 14.02.2011 tarihinde Şereflikoçhisar'da gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda Evren'i 8, Şereflikoçhisar'ı 32 kişi temsil etmiş ve toplantıya toplamda 40 kişi katılmıştır.
- Ayaş, Beypazarı, Gündül, Nallıhan İlçeleri Alt Bölge Çalıştayı 21.02.2011 tarihinde Beypazarı'nda gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda Ayaş'ı 9, Beypazarı'nı 28, Gündül'ü 14 ve Nallıhan'ı 20 kişi temsil etmiş ve toplantıya toplamda 71 kişi katılmıştır.
- Polatlı ve Haymana İlçeleri Alt Bölge Çalıştayı 23.02.2011 tarihinde Polatlı'da gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda Polatlı'yı 45, Haymana'yı 11 kişi temsil etmiş ve toplantıya toplamda 56 kişi katılmıştır.
- Akyurt, Bala, Çubuk, Elmadağ, Kalecik İlçeleri Alt Bölge Çalıştayı 02.03.2011 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda Akyurt'u 14, Bala'yı 4, Çubuk'u 14, Elmadağ'ı 12, Kalecik'i 8 kişi temsil etmiş ve toplantıya toplamda 52 kişi katılmıştır.

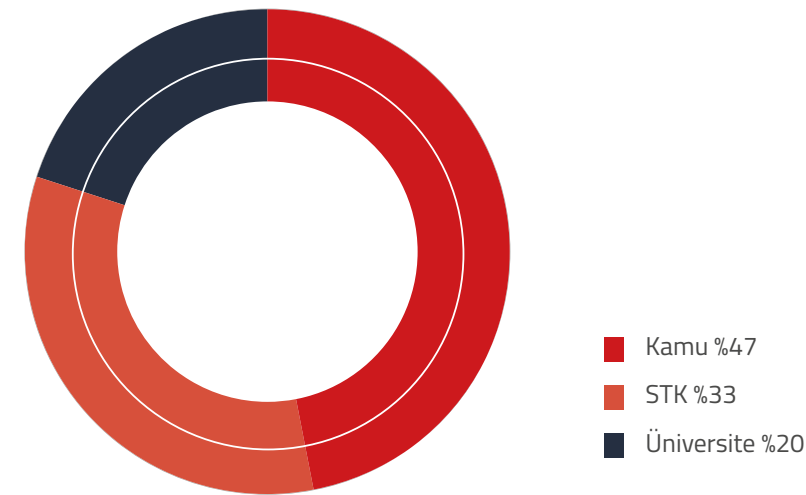
ODAK GRUP TOPLANTILARI

Paydaş yönetim sürecinin bir diğer aşaması olan odak grup toplantıları, bölge planı içinde yer alması öngörülen öncelikli konular üzerinde söz sahibi ya da sektöre hakim kişilerin bir araya getirilmesi ile yaratılacak tartışma ve fikir geliştirme ortamında, bilinenin dışındaki algıları öğrenmek ve öncelikli konulardaki temel stratejileri kesinleştirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ankara'da Yaşamak, Ankara'da

Çalışmak ve Ankara'da Çevre odaklı gerçekleşen odak grup toplantılarına toplam 55 kişi katılım sağlamıştır. Oluşturulan odak gruplar 17-20 kişi aralığında gerçekleşmiştir. Ankara'da yaşamak odak grup toplantısı ağırlıklı olarak kamu ve üniversiteler, Ankara'da çalışmak grubu kamu ve STK ve son olarak gerçekleşen Ankara'da çevre odak grup toplantısı ise kamu ve STK ağırlıklı olmuştur.

Tablo 38 – Odak Grup Tarihleri ve Katılımcı Sayıları

	Ankara'da Yaşamak Odak Grup Toplantısı	Ankara'da Çalışmak Odak Grup Toplantısı	Ankara'da Çevre Odak Grup Toplantısı
Toplantı Tarihi	17.04.2013	14.05.2013	16.05.2013
Katılımcı Sayısı	17	20	18
Kamu	8	9	9
STK	2	8	8
Üniversite	7	3	1

Şekil 27 – Odak Grup Toplantıları Katılımcı Kurum Statüleri

172

ORTAK AKIL TOPLANTISI

Ankara Bölgesinde, bölgesel kalkınma ve gelişme vizyonu çerçevesinde kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında iş birliğini geliştirmek, öncelik ve tedbirlere ilişkin önerileri almak ve

kalkınmanın sürdürülebilirliğine yönelik proje fikirlerinin belirlenmesini sağlamak amacıyla 30 Mayıs 2013 tarihinde gerçekleştirilen Ortak Akıl toplantısına toplam 312 kişi katılım sağlamıştır.

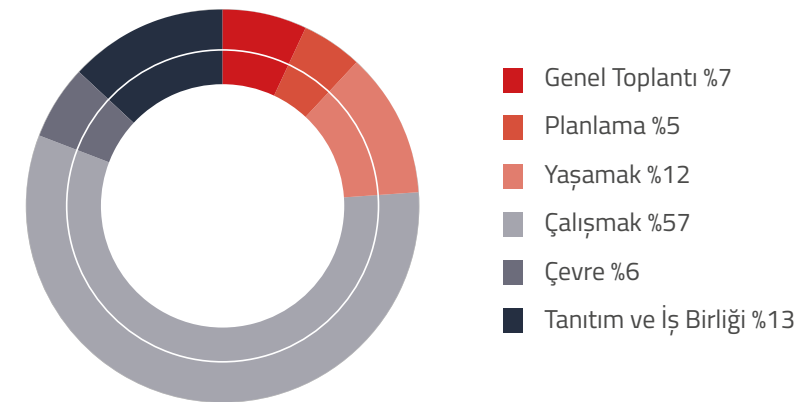
KATILIM SAĞLANAN TOPLANTILAR, PAYDAŞ ZİYARETLERİ

Yukarıda gerçekleştirilen toplantıların yanısıra, 2011-2013 yılına ait Bölge planının 24 Mayıs 2011 tarihinde onaylanmasından sonra günümüze kadar bölgesel kalkınmayı ilgilendiren konularda derinlikli bilgi ve alan tecrübesini elde etmek amacıyla Ajansımız tarafından toplam 284 toplantıya katılım sağlanmıştır.

Bu toplantıların bir kısmı bölge paydaşları tarafından organize edilirken bir kısmı da ajansın Katılım sağlanan toplantıların yaklaşık %57'si Ankara'da çalışmak, %12'si Ankara'da yaşamak ve %6'sı ise Ankara'da çevre üzerine olmuştur.

Tablo 39 – Ajans Tarafından Gerçekleştirilen/Katılım Sağlanan Toplantılar

Toplantı İçeriği	2011	2012	2013	Toplam
Genel Toplantı	16	2	2	20
Planlama	4	9	3	16
Yaşamak	4	28	2	34
Çalışmak	58	87	16	161
Çevre	3	8	6	17
Tanıtım ve İş Birliği	21	10	5	36
Toplam	106	144	34	284

Şekil 28 – Katılım Sağlanan Toplantılar

173

EK 4: KOORDİNASYON, İZLEME VE DEĞERLENDİRME

Ankara'nın sosyo-ekonomik ve çevresel altyapısı dikkate alınarak oluşturulan ve erişildiğinde ilin yaşam kalitesinde önemli bir değişime yol açacağı düşünülen öncelik ve tedbirleri içeren Ankara Bölge Planı 2014-2023; yerel kamu ve özel kurum ve kuruluşların bu dönemde gerçekleştireceği plan, proje ve faaliyetlerine yol gösterici bir doküman olarak tasarlanmıştır. Plan, uygulayıcıların tedbirleri benimseyerek kolaylıkla hayata geçirmelerini sağlamak üzere bölgeye bütüncül ve uzun dönemli bir bakış açısı kullanılarak hazırlanmıştır.

Kalkınma Ajansları, 5449 sayılı Kanuna göre bölge plan ve programlarının uygulanmasını sağlayıcı faaliyet ve projelere destek olmak; bu kapsamda desteklenen faaliyet ve projelerin uygulama sürecini koordine etmek, izlemek ve değerlendirmekle görevlidir.

Planın uygulanmasında Ajansın iki işlevi bulunmaktadır. Birincisi Ajansın kendi faaliyetleri, çalışmaları ile mali ve teknik destek programlarını Bölge Planı doğrultusunda yürütmesi; ikincisi de öncelik ve tedbirlerin dokunduğu yerel kamu ve özel aktörlere planı tanıtarak benimsetmek ve uygulamaya koymalarını sağlamak üzere üstlendiği işlevdir.

Ajans tarafından sağlanacak teknik ve mali destekler, içeriği plan öncelik ve tedbirleri doğrultusunda oluşturularak, Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği ve Kalkınma Ajansları Destek Yönetim Kılavuzu dikkate alınarak gerçekleştirilecektir. Ayrıca destekler dışında Ajansın yürüteceği, ortak olacağı proje ve faaliyetlerde de plan öncelik ve tedbirleri dikkate alınacaktır.

Planın izleme ve değerlendirmesi, plan süreciyle amaçlanan değişimde hangi noktada bulunduğunu gösterir. İzleme ve değerlendirme ile amaçlanan, planın uygulamada verimliliğinin sağlanmasıdır. İzleme, planın

çıktı ve etkileri ile plana ilişkin tepkileri ve uygulamada hayat bulan öncelik ve tedbirlere, planlama sürecinde belirlenmiş olan performans kriterleri dikkate alınarak ne ölçüde yakın ya da uzak olduğunu gösterir. İzleme, sadece planın uygulamada bulunduğu konum üzerine bir tespit aşaması olarak görülmemeli aynı zamanda tüm paydaşların plandan beklentilerine cevap verecek sonuçlara ulaşmada alınması gereken tedbirler ve yeni kararlar için de yol gösterici bir süreç olmalıdır. İzleme sürecinin iki önemli bileşeni ölçme ve analizdir. Değerlendirme analizle elde edilen objektif kriterle bağlanmış nesnel bilginin yorumlanması aşamasıdır. Sağlıklı bir değerlendirme süreci için izleme ile tespit edilen sorunlar bir başarısızlık göstergesi olarak değil, uygulamada karşılaşılan tıkanıklıkların giderilmesi için bir fırsat olarak değerlendirilmelidir.

İzleme ve değerlendirme, çözüm odaklı bir yaklaşım ile hayata geçirilecek ve ortaya çıkan sorunların en kısa sürede çözülmesi için kullanılacaktır. Buna paralel olarak izleme ve değerlendirme, iş birliğine açık ve katılımcılığa dayalı bir biçimde gerçekleştirilecektir. Bu bağlamda, başta Kalkınma Bakanlığı olmak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve üniversiteler ile yakın bir iş birliği ve koordinasyon devam ettirilecektir. Ayrıca, bölge planı Ajans internet sayfası aracılığıyla paylaşılarak tüm kesimlerin plan hakkındaki görüşleri alınacaktır. Planı doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren gelişmeler yakından takip edilecek, planın öncelik ve tedbirleri söz konusu gelişmeler ışığında değerlendirilerek gerekirse güncellenecektir. Bunun yanı sıra, planın hayata geçirilmesi sürecinde ortaya çıkabilecek tehditler ve riskler araştırılarak gerekli önlemler alınacaktır. Benzer şekilde, bu süreçte ortaya çıkabilecek yeni fırsatlar en etkin şekilde değerlendirilecektir.

EK 5: ANKARA BÖLGE PLANI 2014-2023

HAZIRLIK TOPLANTILARINA KATILAN PAYLAŞLAR

Ankara'da Yaşamak Odak Grup Toplantısı Katılımcıları

Adı ve Soyadı	Kurum
Adnan ŞEKER	Ankara Büyükşehir Belediyesi
Kamil ATEŞ	Ankara Büyükşehir Belediyesi
Fuat VURAL	Ankara Büyükşehir Belediyesi EGO
Tanyel Özelçi ECERAL	Gazi Üniversitesi
Ertan KARABIYIK	Kalkınma Atölyesi
Sibel KALAYCIOĞLU	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Tahire ERMAN	Bilkent Üniversitesi
Zafer KUMKALE	İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü
Nejdet BAYTAR	Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü
İbrahim ÇİÇEK	Kimse Yok Mu Derneği Ankara
Banu Akadlı ERGÖÇMEN	HÜNEE
Sinan TÜRKYILMAZ	HÜNEE
Zafer ŞAHİN	Atılım Üniversitesi
Helga TILIÇ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Dilek Yılmaz İNAN	Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü
Tuba SAYAN	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Mustafa BAKIR	TOKİ

Ankara’da Çalışmak Odak Grup Toplantısı Katılımcıları

Adı ve Soyadı	Kurum
Adnan İMAN	İvedik OSB
Selami BABACAN	Başkent OSB
Şamil ENGİN	Polatlı OSB
Gülnaz KARAOSMANOĞLU	OSTİM OSB
Vural ÖRSEMİR	Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü
Evren KIRIMHAN	Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü
Ayfer KOCA	Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri
Gündüz FIRAT	Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü
Ramazan YILDIZ	Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğü
Elif Tuba Öz FİLİZ	Ankara Ticaret Odası
Oktay TURGUT	Ankara Ticaret Borsası
Erdoğan ÖZEN	Esnaf ve Sanatkar Odaları Birliği
Funda DAĞDELEN	Ankara Girişimci İş Kadınları ve Destekleme Derneği (ANGİKAD)
Mehlika GİDER	Ankara Girişimci İş Kadınları ve Destekleme Derneği (ANGİKAD)
Nezih ALLIOĞLU	Genç Girişim ve Yönetişim Derneği
Ali ODABAŞI	Genç Girişim ve Yönetişim Derneği
Ömür GENÇ	Kalkınma Bankası
Ferhat KADIOĞLU	THK Üniversitesi
Cemgiz TAPLAMACIOĞLU	THK Üniversitesi
Mete DOĞANAY	Çankaya Üniversitesi

30 Mayıs Ortak Akıl Toplantısı Katılımcıları

Katılımcı	Kurum
İkbal KARAMAN	Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü
Bülent GÜLÇUBUK	AKÇAM
Erdem SÜVARİ	Akyurt Kaymakamlığı
Azmi KELEMCİSOY	Akyurt Sanayici Ve İşadamları Derneği
Ahmet TAŞ	Anadolu İşadamları Federasyonu (ANFED)
Ufuk ÖZDEN	Anadolu OSB
Fikret YÜCEL	Ankara Büyükşehir Belediyesi
Fuat VURAL	Ankara Büyükşehir Belediyesi EGO
İlknur PERKİT	Ankara Girişimci İş Kadınları ve Destekleme Derneği (ANGİKAD)

Gözde ERBAZ	Ankara Girişimci İş Kadınları ve Destekleme Derneği (ANGİKAD)
H. Emre ERTAN	Ankara Giyim Sanayicileri Derneği
Sebahattin KARAKAYA	Ankara İl Özel İdaresi
Yakup YAMAN	Ankara İl Özel İdaresi
Selçuk SOLMAZ	Ankara İli Arı Yetiştiricileri Birliği
Sevil BAL	Ankara Kent Forumu Derneği
Cafer YORULMAZ	Ankara Kent Forumu Derneği
Erdal IŞIK	Ankara Kent Forumu Derneği
Yusuf REİS	Ankara Orman Bölge Müdürlüğü
Özlem ARSLAN	Ankara Patent Bürosu Limited Şirketi
Nejat ŞENER	Ankara Stratejik Araştırmalar Vakfı
Canan ÇAKMAKÇI	Ankara Teknoloji Geliştirme Bölgesi Kurucu Ve İşletici A.Ş. (Bilkent Cyberpark)
Oktay TURGUT	Ankara Ticaret Borsası
Emin CANDANSAYAR	Ankara Üniversitesi TGB
İbrahim Hakkı ALPTÜRK	ASO 1. OSB
Erkan ÖZDEMİR	ASO 2. ve 3. OSB
Ömer BARAK	Ayaş Kaymakamlığı
Nesrin SEMİZ	Başkent Kadın Platformu Derneği
Cevat KÖMÜRCÜ	Başkent Organize Sanayi Bölgesi
Tahir YAVUZ	Başkent Üniversitesi
Sinan BAŞARAN	Beypazarı Kaymakamlığı
H. Necdet ÇALIŞKAN	Beypazarı Ticaret Odası Başkanlığı
Evren Ü. KIRIMHAN UZUNER	Bilim Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü
Reşat KADAİFÇİLER	Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Vakfı
Ela KİRAZ	Büyükşehir Belediye Sosyal Medya Danışmanı
Mete DOĞANAY	Çankaya Üniversitesi
İrge ŞENER	Çankaya Üniversitesi
Meral SAYIN	Çankaya Üniversitesi
Vicdan KARAKAYA	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
İbrahim KARAKOÇ	Çırak Eğitim ve Öğretim Vakfı
Hülya CEYLAN	Çubuk Kaymakamlığı
Veli DEMİR	Çubuk Ticaret Borsası
Nihan TUNA	Danışmanlık Yapan Bir Kişi
Cemal DİLEKTAŞLI	DSİ V. Bölge Müdürlüğü
Fuat KARAASLAN	DSİ V. Bölge Müdürlüğü
Erdoğan ÖZEN	Esnaf ve Sanatkar Odaları Birliği
Mehmet Hikmet ODABAŞI	Etik Tasarım Limited Şti.
Mehmet ŞAHİN	Gazi Üniversitesi Rektörlüğü

Salih AKTÜRK	Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü
İsmail KARA	Gölbaşı Belediye Başkanlığı
Şeyda ATEŞ	Hacettepe Teknokent
Coşkun DEMİR	Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası
Ercan ÖZKAN	Haymana Ticaret Odası
Halil İbrahim BALIKÇI	Haymana Ziraat Odası
Nihat GÜÇLÜ	İç Anadolu Sanayici ve İşadamları Dernekleri Federasyonu
İbrahim ŞEREN	İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü
Cengizhan YORULMAZ	İl Damızlık Süt Sığırı Yetiştirici Birliği
Atilla IŞILDAR	İl Damızlık Süt Sığırı Yetiştirici Birliği
Kudret CABILAR	İl Kültür Turizm Müdürlüğü
Elif ÖZKAN	İl Kültür Turizm Müdürlüğü
İlhan KOÇ	İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Hatice DEMİRTAŞ	İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü
Serdar BURKAN	Incom
Mustafa LALE	İnovasyon Derneği
Uğur YILMAZ	İnşaat Mühendisleri Odası
Fatih ÖZTEPE	İvedik Organize Sanayi Bölgesi
Adnan İMAN	İvedik OSB
Ali Serkan DÜNDARLI	JCI Genç Girişimciler ve Liderler Derneği Ankara Şubesi
Azize DAŞER	Kadın ve Gençlik Platformu Derneği Başkanı
Ömür GENÇ	Kalkınma Bankası
Mehmet BARCA	Kariyer Danışmanlığı Ve İnsan Kaynaklarını Geliştirme Derneği
İbrahim ÇİÇEK	Kimse Yok Mu Derneği Ankara
Mehmet TEZYETİŞ	Kosgeb Ankara Ostim İşletme Geliştirme Merkez Müdürlüğü
Yaşar DOĞANAY	Koyun-Keçi Yetiştiriciler Birliği Ankara Şubesi
Serkan HASIRCI	Koyun-Keçi Yetiştiriciler Birliği Ankara Şubesi
Ahmet ESKİOĞLU	Ktv Yayıncılık Ve Reklam Sanayi Ticaret A.Ş. (Kanal A)
Sencer İMER	Mesleki Eğitim Ve Küçük Sanayii Destekleme Ve Geliştirme Vakfı (Meksa)
Ziya KAHRAMAN	Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği Ankara Şb.
Gökmen GÖK	New York Business Training Institute (NYBTI) Türkiye Yaşam Koçu Eğitmeni
Hasan YAVAŞ	NogaiTech Mobile Innovation
Ufuk BATUM	Odtü Teknokent
Koray SUNAMAK	Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 9. Bölge Müdürlüğü - Milli Parklar Şube Müdürlüğü
Sevil SAKARYA	Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri
Sibel KALAYCIOĞLU	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Berna Burçak BAŞBUĞ ERKAN	Orta Doğu Teknik Üniversitesi Rektörlüğü

Gülnaz KARAOSMANOĞLU	OSTİM
Adem ARICI	OSTİM
Cenk ÇINARBAŞ	OSTİM Kauçuk Teknolojileri Kümesi
Oğuz ÜNAL	OSTİM Medikal Sanayi Kümesi
Sıtkı ÖZTUNA	Ostim Medya A.Ş. (Başkent Tv)
Orhan AYDIN	Ostim Organize Sanayi Bölgesi
A. Mithat ERTUĞ	OSTİM Savunma ve Havacılık Kümesi
Pınar YALMAN	OSTİM Yenilenebilir Enerji ve Çevre Kümesi
Şamil ENGİN	Polatlı OSB
Ali TÜRKOĞLU	Polatlı Ticaret Borsası
Onur AKPULAT	REC Türkiye
Hüseyin YİĞİTOĞLU	S.S Anadolu Ahi Evran Turizm Geliştirme Kooperatifi
Ahmet VURAL	S.S Anadolu Ahi Evran Turizm Geliştirme Kooperatifi
Cemal ŞAHİN	Sincan Etimesgut Sanayicileri Ve İşadamları Derneği
Yavuz EKİCİ	şereflikoçhisar kaymakamlığı
Elvan EKMEN	Şereflikoçhisar OSB
Bayram Turan AKTAŞ	Şereflikoçhisar Ticaret Odası
Selçuk SERTESEN	TEPAV
Ferhat KADIOĞLU	THK Üniversitesi
Cengiz TAPLAMACIOĞLU	THK Üniversitesi
İhsan ÇOMAK	TOBB-ETÜ
Emrah ALKAYA	TTGV
ihsan KARATAYLI	TTGV
İsmail ERTÜRK	Turgut Özal Üniversitesi
Ahmet PENBEGÜL	TÜBİTAK
Hülya BAŞESEN	TÜBİTAK
Candan OBUZ	Türk Eğitim Derneği
Oğuz YALIM	Türkiye Çevre Vakfı
İlhan KARA	Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu
Bülent AVCILAR	Türkiye Özürlüler Eğitim ve Dayanışma Vakfı (ÖZEV)
Ercan DURMAŞ	Türkiye Seyahat Acentaları Birliği Ankara Bölgesel Yürütme Kurulu
Vural GÖKKOYUN	Türkiye Teknik Elemanlar Vakfı
Sibel YIKILMAZ	Türkiye Teknik Elemanlar Vakfı
Gazi KUTLU	Türkiye Ziraatçılar Derneği Ankara Şubesi
Ercan M. DURMUŞ	TÜRSAB Ankara Bölgesel Yürütme Kurulu Başkanı
Orkun AKDEMİR	TÜSİAV
Mustafa ZENGİN	TÜSİAV
Mustafa UYANIK	Uluslararası Yöneticiler Derneği (YÖNETDER)

Nilay ALÜFTEKİN	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Zeynel FIRAT	Anadolu İşadamları Federasyonu (ANFED)
Seçim AYDIN	Anadolu Turizm İşletmecileri Derneği (Atid)
Balamir GÜNDOĞDU	Ankara Büyükşehir Belediyesi
Abdullah DEĞER	Ankara Genç İşadamları Derneği
Adem CEYLAN	Ankara İl Özel İdaresi
Halil ŞIVGIN	Ankaralılar Vakfı
Lokman SARI	Haymana Ticaret Borsası
Serkan ÖZŞÖLEN	İç Anadolu Sanayici ve İşadamları Dernekleri Federasyonu (İÇASİFED)
Erdal NANEÇİ	Milli Kütüphane Başkanlığı
Meftun DALLI	Yenimahalle Kaymakamlığı
Lale ÖCAL	Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü
YAKUP BİLECAN	Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü
Kadir ERCAN	Akyurt Belediye Başkanlığı
Mustafa YİĞİT	Akyurt Kaymakamlığı
Gökalp YILMAZ	Altındağ Belediye Başkanlığı
Ali Fuat TÜRKEL	Altındağ Kaymakamlığı
EROL YILMAZ ARAS	Ankara Barosu
ÖZGÜN ŞİMŞEK	Ankara Barosu
Osman GÜLCAN	Ankara Kadastro Müdürlüğü
Süleyman Çağlar GÜDENLER	Ankara Kent Forumu Derneği
L. Alev TİRİTOĞLU	Ankara Noter Odası
Emel ERASLAN	Ankara Sanayi Odası Başkanlığı
Faik YAVUZ	Ankara Ticaret Borsası
Abdullah EMİR	Ankara Ticaret Müdürlüğü
Nagihan ÖZGÜL	Ayaş Belediyesi
Mustafa IRMAK	Bala Kaymakamlığı
Cengiz ÖZALP	Beypazarı Belediyesi
A. Vural ÖRSDemİR	Bilim Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü
Hazım Caner CAN	Çamlıdere Belediye Başkanlığı
Aydın ERDOĞAN	Çamlıdere Kaymakamlığı
Funda ERKAL ÖZTÜRK	Çankaya Belediye Başkanlığı
Hatice SÜZGÜN	Çankaya Kaymakamlığı
Ziya Burhanettin GÜVENÇ	Çankaya Üniversitesi
Celal Zaim ÇİL	Çankaya Üniversitesi
Mehmet KUZAL	Çubuk Belediye Başkanlığı
Cumali ATİLLA	Etimesgut Kaymakamlığı
Aziz Onur AYDIN	Evren Kaymakamlığı

Fatih ACAR	güdül kaymakamlığı
Hüseyin KARAMEŞE	Haymana Kaymakamlığı
Ömer AKBAŞ	İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü
Doğan ACAR	İl Kültür Turizm Müdürlüğü
Mustafa TEKİN	İl Müftülüğü
Salih ÇAKMAK	İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü
Murat KARACAOĞLU	İnşaat Mühendisleri Odası
İsmail BAYATA	Kalecik Kaymakamlığı
Beyhan SARI	Kazan Belediyesi
Sultan GÜRCAN	Keçiören Kaymakamlığı
Mehmet Salih USLUCAN	Kızılcahamam Belediyesi
Mustafa ÇİT	Kızılcahamam Kaymakamlığı
Ahmet Müfit YILDIRIM	Mamak Belediye Başkanlığı
İsmail Altan DEMİRAYAK	Nallıhan Kaymakamlığı
Yakup ÇELİK	Polatlı Belediyesi
Salih BIÇAK	Pursaklar Kaymakamlığı
Ufuk SEÇİLMİŞ	Sincan Kaymakamlığı
Elvan EKMEN	Şereflikoçhisar Belediyesi
Zariye ÖZGEDİK	T.C. Ankara Valiliği İl Dernekler Müdürlüğü
Muhsin TEMEL	İl Gıda Tarım Ve Hayvancılık Müdürlüğü
Aydın CANCI	İŞKUR İl Müdürlüğü
Vural GÖKKOYUN	Türkiye Teknik Elemanlar Vakfı
Kasım KAYIHAN	Çevre ve Şehircilik bakanlığı
Selim TEZCAN	ASEM
Oğuz IŞIK	ODTÜ
Galip YEŞİLBAŞ	Ankara Ticaret Odası
Nuvit KESKİNKILIÇ	Ankara Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
ELİF TUBA ÖZ FİLİZ	Ankara Ticaret Odası
Hamza DUYGUN	Yenimahalle Kaymakamlığı
Nezih ALLIOĞLU	Güral otomotiv
Sabri SEVİM	İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü
M. Halil KÖPRÜLÜ	TÜMSİAD Ankara Şubesi
Raşit ZENGİN	Gölbaşı kaymakamlığı
Göksel DEMİRER	ODTÜ Çevre Mühendisliği Bölümü
Halil İbrahim CANORUÇ	Hacettepe Teknokent
Hilal ÜNAL	OSTİM Savunma ve Havacılık Kümesi

Çamlıdere İlçe Çalıştay Katılımcıları

Adı-Soyadı	Kurumu
Aydın ERDOĞAN	İlçe Kaymakamı
Hilmi BAL	İlçe Emniyet Müdürlüğü
Mehmet PEKER	T.C. Ziraat Bankası Müdürlüğü
Nuh İSET	İlçe Halk Kütüphanesi
Salim BİLİR	Yazı İşleri Müdürü
Cengiz ILICA	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
M. Semih GÜVENÇ	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Zuhuri CANATAN	Esnaf ve Sanayi Odası
Arif EKİCİLER	Kavacık Derneği
Mazhar FİDAN	K.T.M.L.
Durali ERŞAHİN	Kayabaşı Mahallesi Muhtarı
Sezai KOÇAK	Ömerağa Mahallesi Muhtarı
Baki SÜNEL	Beyler Mahallesi Muhtarı
Mustafa KIRAÇ	Çamlıdere Eğitim Kültür ve Tanıtım Derneği
Mustafa ÇÖPTEN	Mal Müdürlüğü
Hamdi ERŞEN	Tapu Sicil Müdürlüğü
Hamdi Murat KUTSAL	Özel İdare Müdürlüğü
Suat GÖCEN	Kadastro Müdürlüğü
Hasan İSET	Çamlıdere Esnaf Sanatkarlar Kooperatifi
Selehattin SAM	İnceöz Muhtarı
Ali EŞTER	Osmansin Köyü
Dursun KÜTÜKÇÜ	
Kemal GÜNDOĞAN	Esnaf
İsmail GELE	KIZILÇAMSIAD
Gürsel EYLEN	Çamlıdere ve Doğa Dostları Derneği
Faruk ÇALIŞICI	Çamlıdere ve Doğa Dostları Derneği
Mehmet YILMAZ	Çamlıdere ve Doğa Dostları Derneği
Hasan H. ERŞAHİN	Çamlıdere ve Doğa Dostları Derneği
Duran ARSLAN	Çamlıdere ve Doğa Dostları Derneği
Ethem PARMAKSIZ	İlçe Tarım Müdürlüğü
Ahmet GÜLER	İlçe Jandarma Komutanlığı
Ahmet ÇİÇEKÇİ	Çamlıdere Belediyesi
Yüksel Mehmet KARA	Orman İşletme Müdürlüğü
İbrahim SOLMAZ	Çamlıdere Esnaf ve Sanayi Odası
Bekir ÖZDEMİR	Türkiye Kızılay Derneği Çamlıdere Şubesi
Hüseyin DİNLER	İlçe Müftülüğü
Muharrem ÇETİN	Çamlıdere Avcılar Kulübü Derneği
Yaşatürk AYDIN	Atatürk İ.Ö.O

Çubuk İlçe Çalıştay Katılımcıları

Adı-Soyadı	Kurumu
Cemal ŞAHİN	Çubuk Kaymakamlığı
Hacı ÇELEBİ	Çubuk Belediye Başk.
Yrd.Doç. Erdal IRMAK	Gazi Üniversitesi
Yücel ÖZBAY	İl Genel Meclisi
Sami ÇETİNKAYA	İl Genel Meclisi
Şahap TOPCU	İl Genel Meclisi
Selay MÜREY	Esenboğa Havalimanı
Şerife AYAR	İl Genel Meclisi
Ahmet ARSLAN	İl Genel Meclisi
Haydar ÖZTÜRK	Çubuk Hayv. OSB
Doç. Dr. Asım Balcı	Ankara Kalkınma Ajansı
Hüseyin BULUT	Çubuk Dern. Fed.
Funda KONYA	AB Proje Komisyonu
İdris KARAKUŞ	Çubuk İlçe Milli Eğt. Müd.
Dinçay GÜLFİDAN	İlçe Spor. Müd.
Zekariya ERDOĞMUŞ	Çubuk Şoförler ve Esnaf Odası
Songül EMİR	Çubuk Nüfus Müdürü
Funda Demirhan ÇİL	Çubuk Sağlık Grup Bşk.
Serkan GÜLENAY	Orman İşletme Şefliği
Hülya CEYLAN	Çubuk Sosyal Yardımlaşma Vakfı
Ahmet KARAKUŞ	Çubuk Belediye Başkanlığı
Hulusi KARADAĞ	Çubuk Esnaf ve Kefalet Koop.
Ahmet GÜNEŞ	Çubuk Esnaf ve Kefalet Koop.
Fatih DERİN	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Veli DEMİR	Çubuk Ticaret Borsası
Hayati TAMER	Halk Eğitim Merkezi
Ali Naci YEŞİLTEPE	Kent Konseyi
Mahmut YAVAŞI	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Özcan AYYILDIZ	Gazi Üniversitesi
Osman DEVELİ	Ziraat Odası
Emine SİBİL	İlçe Tarım Müd.
Hatice ERKAN	Eğitim Gönüllüleri Derneği
Recep TAŞ	Çubuk Dernekler Federasyonu
Talip GELİKKAYA	Ankara BŞB Daire Başkanlığı
Ali İhsan AKGÜN	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Turgay AKDENİZ	Sağlık Grup Başkanlığı
Hasan AĞCA	Çubuk Kadastro Müdürlüğü
Taner AŞÇI	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Cengiz AKBAYRAK	Gıda, Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlüğü
Alaettin ZARARSIZ	Kaymakamlık
Erdoğan BAYGÜL	SGK Müdürlüğü
Ahmet TUNCAY	Çubuk Lisesi
Zihni YÜCE	Ankara ili Kırmızı Et Ürünleri Birliği
Murat Alper ATEŞ	Nüfus Müd.
Ahmet SARITAŞ	Kaymakamlık Yazı İşleri
Yunus SEZGİN	Çubuk Tapu Müd.
Fatih KAYA	Çubuk İlçe Özel İd. Md.
Erhan YILMAZ	Çubuk Belediyesi
Veyis ALMIŞ	Çubuk Belediyesi
Cazip ÖZTÜRK	ÇUDEF
Alaaddin ALMIŞ	SOSYAL YARDIMLAŞMA VE D. VAKFI
GAFUR ZENGİN	ÇUBUK ESNAF SAN ODASI
EŞREF DENİZ GÜNEYLIOĞLU	ÇUBUK İLÇE JANDARMA KMTLİG
HÜSEYİN YİĞİNER	BASIN
VEYİS KASAP	ÇUBUK VERGİ DAİRESİ BAŞK.
ÖMER YILDIRIM	ÇUBUK İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ
ALİ TOKDEMİR	ÇUDEF YÖN.KURULU ÜYESİ
EVİRİM ÜNLÜOĞLU	AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BKL. İLÇE MD.
İSMAİL KAYACI	MALMÜDÜRLÜĞÜ
TUNCAY ACEHAN	ÖZEL MODERN TIP MERKEZİ
BEKİR ASLAN	ÇUBUK DEVLET HASTANESİ
Satılmış SİNAN	Esenboğa Mahallesi
Yüksel TÜFEK ÖZDEMİR	Kargın Mahallesi
Burhan ŞAN	Taşpınar Mahallesi
Satılmış ERTÜRK	Karataş Köyü
Hikmet ORAN	Yavuzselim Mahallesi
Ali ÇAKIR	Sığırlıhacı Orman Köyü
Mevlüt ÖZÇELİK	Atatürk Mahallesi
Muhsin ELMAS	Küçük Ali Mahallesi
Kalender BEKGELDİ	Susuz Köyü
Satılmış BİLİCİ	Yıldırım Beyazıt Mahallesi
MUSTAFA ÖZTÜRK	Melikşah Mahallesi Muhtarı
ALİ HAYDAROĞLU	Meşeli Köyü Muhtarı

ERTAN ÖZTÜRK	Ömercik Mahallesi Muhtarı
BURHAN ÖNAL	Güldarpi Mahallesi Muhtarı
S. Sadi SAAT	Cumhuriyet Mahallesi Muhtarı
MEHMET SAAT	Mesleki Eğitim Merkezi Müdürü
ALİ ÖZMEN	Mesleki Eğitim Merkezi
Ünal ŞİMŞEK	Sarıköz Köyü Muhtarı
İsmail YAL	İmam Hüseyin Mahallesi Muhtarı
Mükremin ÖZTÜRK	Kuruçay Köyü Muhtarı
İsmail KILIÇ	Muhtar
Ayhan ŞAHAN	Muhtar
H. Hüseyin BENLİ	Turşucular Başkanı
Mustafa KOÇ	Muhtar
Remzi ÜNAL	Muhtar
Habib YAVUZ	Muhtar
Satılmış YILMAZ	Muhtar
Mustafa BAL	Muhtar
Selahattin ARSLAN	Türk Hava Kurumu
SEDAT GENİŞ	Çubuk Avcılar Derneği
Zülkanrneyn DEMİR	
İbrahim ÇOLAKOĞLU	Muhtar
Mustafa KALENDER	Muhtar
Yusuf ÖZÇELİK	Muhtar
Hasan Hüseyin ŞİMŞEK	Muhtar
Dursun KARAYILMAZ	Muhtar
Yücel ÖZDEMİR	Muhtar
Tunca TAŞCI	Muhtar
Sami ALTINTAŞ	Muhtar
Hüseyin ERYILMAZ	Muhtar
Halil GÖKSEL	Muhtar
Mehmet ŞİMŞEK	Muhtar
Hüseyin UZUNKULAOĞLU	Muhtar
Safer KILINÇ	Emekli

Gölbaşı İlçe Çalıştayı Katılımcıları

Adı-Soyadı	Kurumu
Nuri CAR	Mesleki Eğitim Merkezi
Satılmış DEVECİ	Muhtarlar Derneği
Ercan BİLGİN	Müteahhitler Derneği
Turan AYAR	Sosyal Güvenlik Merkezi
Abdulaziz YILMAZ	Vergi Dairesi Müdürlüğü
İsa ÖMERCAN	GÖL-DER
Oğuz YÜCEL	Halk Eğitim Merkezi
Mahmut KARAKAYA	Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi
Dr. Önder ÖZEN	Sağlık Grup Başkanlığı
Murat BÖLÜK	Gölbaşı Belediyesi
Fikret BURCU	Esnaf ve Sanatkarlar Odası
İbrahim KARAGÖZ	Kent Konseyi
Mustafa KÖMÜRCÜ	Atılım Üniversitesi
Mehmet AKTAY	SS. Gölbaşı San. Koop. Başkanı
Halil YURTSEVEN	İl Genel Meclisi Üyesi
Fehmi KANDEMİR	İl Genel Meclisi Üyesi MHP Grup Başkan V.
M. Halis BOZKURT	Kent Konseyi
Asım BALCI	Ankara Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri
Doğan ÖCALAN	T. K. Koop.
Raşit ZENGİN	Kaymakam
Selim KAYMAK	İl Genel Meclisi Üyesi
Mehmet DEVELİ	İl Genel Meclisi Üyesi
Yakup ODABAŞI	Gölbaşı Belediye Başkanı
Ahmet YILDIRIM	Gölbaşı Hasvak Devlet Hast. Yapt. ve Yaşat. Dern.
Mustafa CEBECİ	GÖLDEF/Oğulbey Derneği
Özbey UÇAK	Halk Kütüphanesi
Salih Yılmaz KAFADAR	Tapu Müdürlüğü
Erdoğan ATABEK	İlçe Tarım Müdürlüğü
Yusuf Bülent AYDIN	GÖLDEF
Ümit KARABULUT	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Bekir DEMİR	Gölbaşı Kadastro Birimi
Münür BALLI	Gölbaşılılar Birliği Derneği ve Gölbaşı Dernekler Federasyonu
Serpil ERCAN	Gölbaşı Yaygın Eğitimi Dest. ve Koruyanlar Derneği
Mevlüt Okan YILDIZ	İlçe Emniyet Müdürü

İsmail ATLI	İlçe Jandarma Komutanlığı
Özden Cengiz ŞİMŞEK	Gençlik Hizmetleri ve İlçe Spor Müdürlüğü
Yasemin ÇAKAN	Gölbaşı Toplum Merkezi Müdürlüğü
Uğur OKMAN	Ankara Kulübü Derneği Gölbaşı Şubesi
Elif ÖZER	Güzide Kadınlar Eğit. ve Day. Derneği
Hayrullah BAŞER	Yunus Emre Hizmet Derneği
Hacı DOĞAN	Gazi Üniversitesi Gölbaşı Kampüsü
Sadullah KARAASLAN	Gölbaşı Ziraat Odası Başkanı
Nimet TUMA	Güzide Kadınlar Eğit. ve Day. Derneği
Hulusi GÜRPINAR	Kent Konseyi

Kazan İlçe Çalıştayı Katılımcıları

Adı-Soyadı	Kurumu
H. Mahmut AYHAN	CHP Kazan İlçe Başkanı
İsmail AKKAYA	AK Parti İlçe Başkanı
Veysel BEYRU	Kaymakam
Lokman ERTÜRK	Belediye Başkanı
Hakan GÜLSUN	Kent Konseyi Başkanı
Halil KARAGÖZ	İlçe Müftüsü
Şaban ZENGİN	Özel Sektör
Ali ÖZTÜR	İl Genel Meclisi Üyesi
Beyhan SARI	Belediye Başkan Yardımcısı
Üst. Teğm. Tuğrul TAŞ	İlçe Jandarma Komutanlığı
Dilek ŞENYILMAZ	Sosyal Yard. ve Day. Vakfı Müdürlüğü
Mustafa ACAR	İlçe Mal Müdürlüğü
Mehmet Fettah ARIKAN	H.E.Dev.Hast. Başhekimliği
Mustafa KALENDER	Halk Eğt. Merkezi Müdürlüğü
Erhan GÜNDÜZ	Ankara Lojistik Üssü
Feyzullah YORULMAZ	Eczacı
Kürşat Zeynel UTLU	Esnaf
Mehmet GÖKDEMİR	K.E.S. Kredi Kefalet Kooperatifi
Aydın BATUR	Avukat
Celal ÖZTÜRK	İlçe Tapu Sicil Müdürü
Emrah Murat TAŞKIN	Eczacı
Ahmet GÖKTAŞ	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Erkan TABAK	Kazan San. ve İş Adamları Derneği
Bünyamin ZİLE	Kazan Proje Ofisi
Ekrem TEPECİK	Serbest Dış Hekimi
Alaattin PEKGÖZ	İlçe Nüfus Müdürlüğü
Ali YEŞİL	Kadastro Şefliği
M. Tuncay BAYRAKTAR	Ankara Gümrük Müdürlüğü
Zafer AKTAŞ (Bünyamin AKDERE yerine)	Kazan Şoförler Odası
Yusuf FİDANTEK	Eski Belediye Başkanı
Gülşen AKKAYA	Kazanın Sesi Gazetesi
Handan ÇOLAK	Kaymakamlık Yazı İşleri Müdürlüğü
A.Okan DEMİRCİ	İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
Semine ERSOY	Kazan Belediyesi
Ergün GÜNGÖR	Emniyet Müdürü
Orhan İŞLER	İlçe Müftülüğü-Vaiz
Hasan SARIKAYA	Emekli Öğretmen
Cengiz DİKMENDAĞI	Müteahhit
Hüseyin ASLAN	Kazan Mesleki Eğitim
Zeynep İLKUTLU	Mevlana Derneği
Yasemin KARAKAŞ	Kazan Proje Ofisi
Fevzi ELVANOĞLU	Kazan Vergi Dairesi Müdürü
Ahmet Feridun SITKI	Esnaf
Süleyman YALDIR	Kazan Fuat Erk. AİHL Müdürü
Fatih Mehmet SAYGIN	Enerjisa Başkent EDAŞ İş. Md.
Zekeriya ÜNSAL	Esnaf
Dr. İbrahim ÜNLÜ	Sağlık Grup Başkanı

Keçiören İlçe Çalıştay Katılımcıları

Adı-Soyadı	Kurumu
Mustafa GÜLER	Keçiören Kaymakamı
Mustafa AK	Keçiören Belediye Başkanı
Doç. Dr. Asım BALCI	Ankara Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri
Bülent YAĞMUR	AK Parti Keçiören İlçe Başkanı
Mehmet KÜÇÜKTEPE	CHP Keçiören İlçe Başkanı
Güçlü ŞENEL	MHP Keçiören İlçe Başkan Yrd.

Mücahit YILDIRIM	AK Parti Keçiören İlçe Meclis Üyesi
İbrahim UYAR	MHP Keçiören İlçe Meclis Üyesi
Enver EMEK	Saadet Partisi Keçiören İlçe Başkanı
Yaşar ÇOR	Keçiören İlçe Emniyet Müdürü
Nurten CECELİ ALKAN	Özel Ceceli Okulları
Recep KAVLAK	Özel Kariyerim İ.Ö.O
Hayati İPEK	İncirli Meslek Lisesi
Mustafa ÖZTÜRK	Rauf Denктаş Lisesi
Murat ORAL	Aktepe Lisesi
Hasan ERTUĞRUL	Hüseyin Güllüoğlu İ.Ö.O.
Dilaver KIVRAK	İsmail Enderuni İ.Ö.O
Yıldırım KAYA	Doğal Yaşam Derneği
Ayşe ASLANKOÇ	Keçiören Belediyesi KEÇMEK
Esra Sabire BAŞAYAR	Keçiören MEM AR-GE
Şükrü CAN	Kardelen Derneği
İnan AYYILDIZ	Keçiören Tapu Müdürü
Mustafa KABADAYI	Keçiören Belediye Bşk.
Ekrem DOĞAN	Keçiören Halk Eğitim Müdürü
Fuat AKARSU	Keçiören SYDV Md.
Taner EKŞİ	Keçiören İlçe Emniyet Müdür. Yrd.
Hüseyin YURTOĞLU	İlçe Milli Eğitim Müdürü
Bahadır AYDIN	İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Md.
Nuray YURTSEVEN	Forum Ankara
Erkut CANSIZ	Forum Ankara
Sultan GÜRCAN	Kaymakamlık Yazı İşleri Md.
Emin YILDIRIM	Keçiören İl Genel Meclis Üyesi
Mesut YAMAN	Keçiören İl Genel Meclis Üyesi
Mualla VAROL	Keçiören İl Genel Meclis Üyesi
Selim CERRAH	Keçiören İl Genel Meclis Üyesi
Nurettin YILMAZ	Keçiören İl Genel Meclis Üyesi
Kaan KOÇAK	Keçiören İl Genel Meclis Üyesi
Abdullah KAPLAN	Keçiören İl Genel Meclis Üyesi
Adnan KORKMAZ	Keçiören İl Genel Meclis Üyesi
Aytekin DOĞAN	Keçiören Bel. Bşk.
Elif ALA RUŞEN	Keçiören Kaymakamlığı
Eyüp AKSOY	Keçiören Bel.Bşk.
Fatma Pınar TÜRKER	Keçiören Kaymakamlığı
Gülsemin ZIRTILOĞLU	Keçiören Kaymakamlığı

Gürsel DELİCE	Keçiören Vergi Dairesi Müdürlüğü
Mehmet GÜNDOĞMUŞ	Keçiören Bel.Bşk.
Osman KÜÇÜK	Keçiören Vergi Dairesi Müdürlüğü
Songül DUYURUCU	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Şaban BÜYÜKYILDIZ	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Sevgi KARADEMİR	Keçiören Gıda, Tarım ve Hayvancılık Md.
Üzeyir POLAT	Keçiören Gıda, Tarım ve Hayvancılık Md.
Özgür ENDOĞRU	Ankara Kadastro Müdürlüğü Keçiören Birimi
Hüdayi KARAKILIÇ	Ankara Kadastro Müdürlüğü Keçiören Birimi
Metin BAYRAKCI	Keçiören İlçe Gençlik Spor Müdürlüğü
Özge AKDAĞLI	Keçiören Sos.Yard.ve Dayanş. Vakfı
Arzu AVCI	Keçiören Halk Eğitim Merkezi
Haydar KARADOĞAN	Keçiören Halk Eğitim Merkezi
M. Kenan ÖZDURAN	Antares Alışveriş Merkezi
Hakan NAKİBOĞLU	Keçiören Sağlık Grup Başkanlığı
Dr. Kenan ÖZTÜRK	Keçiören Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Hinç YILMAZ	
Necip KÜÇÜKOSMANOĞLU	Özel Keçiören Hastanesi
Dr. Erol GÜVEN	Keçiören Osmanlı ADSM
Uzm. Dr. Ö. Faruk DEMİR	Etlik Zübeyde Hanım Kad. Hast. E. A. Has.
Dr. Şükrü KAR	Tepebaşı ADSH
Tahir ÇAKIR	Atatürk Göğ. Hast. ve Göğüs Cerrahisi E.A.H
Hasan PARMAK	Keçiören Sağlık Grup Başkanlığı
Mehmet KAPLAN	Keçiören Osmanlı ADSM
Mahmut Özen	Keçiören Sağlık Grup Başkanlığı
Ekrem AKBAŞ	Keçiören Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Tirmizi SÜNBÜL	Ankara Meslek Hastalıkları Hastanesi
Y. Emre EROĞLU	Özel Keçiören Hastanesi
Burhan GÖRGÜLÜ	Etlik Zübeyde Hanım Kad. Hast. E. A.Has
Cahit URAL	Tepebaşı ADSH
Hicazi ASLAN	Atatürk Göğ. Hast. Ve Göğüs Cerrahisi E.A.H
Sezai GÜVEN	Atatürk Çocuk Yuvası ve Kız Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü
Birgül ÇELİK	Atatürk Çocuk Yuvası ve Kız Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü
Ahmet DUMAN	Atatürk Çocuk Yuvası ve Kız Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü
Ayhan ÇINAR	Günüşhanelileri Güçlendirme Derneği
Ali DİNÇER	Muhtarlar Derneği (Başkan)
Erdal AÇARLAR	THK Keçiören Şubesi (Bşk.)
Nesrin TAŞKIN	Keçiörenliler Derneği

Süleyman KÜRKLÜOĞLU	Elazığ Harput Kültür Derneği
M. Şafak OKTAY	Eğitimciler Derneği
Recai TURGUT	TUNA-DER (Gen. Bşk.)
Soner TAŞLITEPE	Keçiörenliler Derneği
Sündüs GÖKTEPE	Dünya Engelliler Derneği Genel Merkez
Hasan OĞUZ	Nüfus Müdürlüğü
Ender GÜLSÜN	TUNA-DER
Nedim KILIÇ	Dünya Engelliler ve Dostları Gelişim Derneği
Ertan ŞAHİNKUŞ	THK Ankara Keçiören Şube Bşk.
Remziye ERDOĞAN	Keçiören Muhtarlar Derneği
Zekeriya ÇOLAK	Keçiören Gümüşahaneliler Güçbirliği Der.
Cihat HATUNOĞLU	Keçiörenliler Derneği
Ahmet HANCI	Eğitimciler Derneği
Hasan PİRİNÇÇİ	Elazığ Harputlular Derneği
Mehmet Emin TANYILDIZ	Lokman Hekim Hastanesi

Kızılcahamam İlçe Çalıştay Katılımcıları

Adı-Soyadı	Kurumu
Coşkun ÜNAL	İlçe Belediye Başkanı
Hidayet DEMİRHAN	Çeltikçi Belediye Başkanı
Kamil TAŞÇI	Kalkınma Bakanlığı İzleme Değerlendirme ve Analiz Daire Başkanı
Mustafa ÇİT	Kızılcahamam Kaymakamı
Mustafa LALE	Ankara Kalkınma Ajansı Kalkınma Kurulu Başkanı
Yusuf Ziya ERTÜRK	Kızılcahamam Engelliler Derneği
Vefa PEÇENEK	Ziraat Odası Başkanı
Nizamettin KAZANCI	Ankara Üniversitesi
Erol GÖKMEN	Kızılcahamam Derneği Başkanı
Selim ŞENOL	Yabanabat Kızılcahamam Derneği Başkanı
Ayfer AĞÖREN	Kaymakamlık Yazı İşleri Müdürlüğü
Tahir EKMEN	İlçe Halk Kütüphanesi
Oğuz AKCAN	Cumhuriyet Halk Partisi İlçe Başkanlığı
Recep YILDIZ	HAS Parti İlçe Başkanlığı
Handan ARSLAN	Ayşe Bezci Otelcilik Turizm Meslek Lisesi
Süleyman ÇINAROĞLU	Asya Termal Otel
Hakan GÜVENÇ	Kızılcahamam Maden Suyu

Mustafa ÖZGÖREN	Halk Eğitim Merkezi
Süleyman ÜNCÜ	İlçe Özel İdare Müdürü
Aydın ÜNALAN	Kızılcahamam Köylere Hiz.Göt.Bir.
Bahri GÖK	Türk Telekom Şefi
Sami SERTTEK	Kızıl. Esn. ve San. Kredi. Kef. Koop.
Esen GÜÇLÜ	Taze Kuru Gıda
Mehmet Fatih ÇABOĞLU	Mal müdürlüğü
Ekrem DEMİRTAŞ	İlçe Milli Eğitim Müdürü
Nuh FİDAN	Akasya Termal Otel
Mustafa KELEŞ	Kızılcahamam Esnaf Odası Başkanı
Orhan FİLİZ	Kızılcahamam Tur. Kül. ve Day. Der.
İmran OCAKVERDİ	İlçe Nüfus Müdürü
Tahsin AYDIN	İlçe Müftüsü
Emin YILDIZ	Gençlik Spor İlçe Müdürü
Nuri ÖZTÜRK	MEM AR-GE Birimi
Çiğdem ACAR	S.G.K. Merkez Müdürlüğü
Dr. Mustafa DİNİTÜRK	Devlet Hastanesi
Faruk KARAAHMETOĞLU	Karayolları 4. Bölge Müdürlüğü İşletme Şefliği
Sait SAĞLAM	Orman İşletme Müdürlüğü
N. Cemal ÇITAK	T.C. Ziraat Bankası
Mehmet KUZDERE	İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
Bülent IŞIK	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
İsmail KARA	MTA Bölge Müdürlüğü

ANKARA
KALKINMA AJANSI

ANKARA BÖLGE PLANI
2014 – 2023

Adres:

Aşağı Öveçler Mah. 1322. Cad. No: 11 06460
Çankaya / ANKARA

Telefon: (0312) 310 03 00

Faks: (0312) 309 34 07

www.ankaraka.org.tr